SINAF

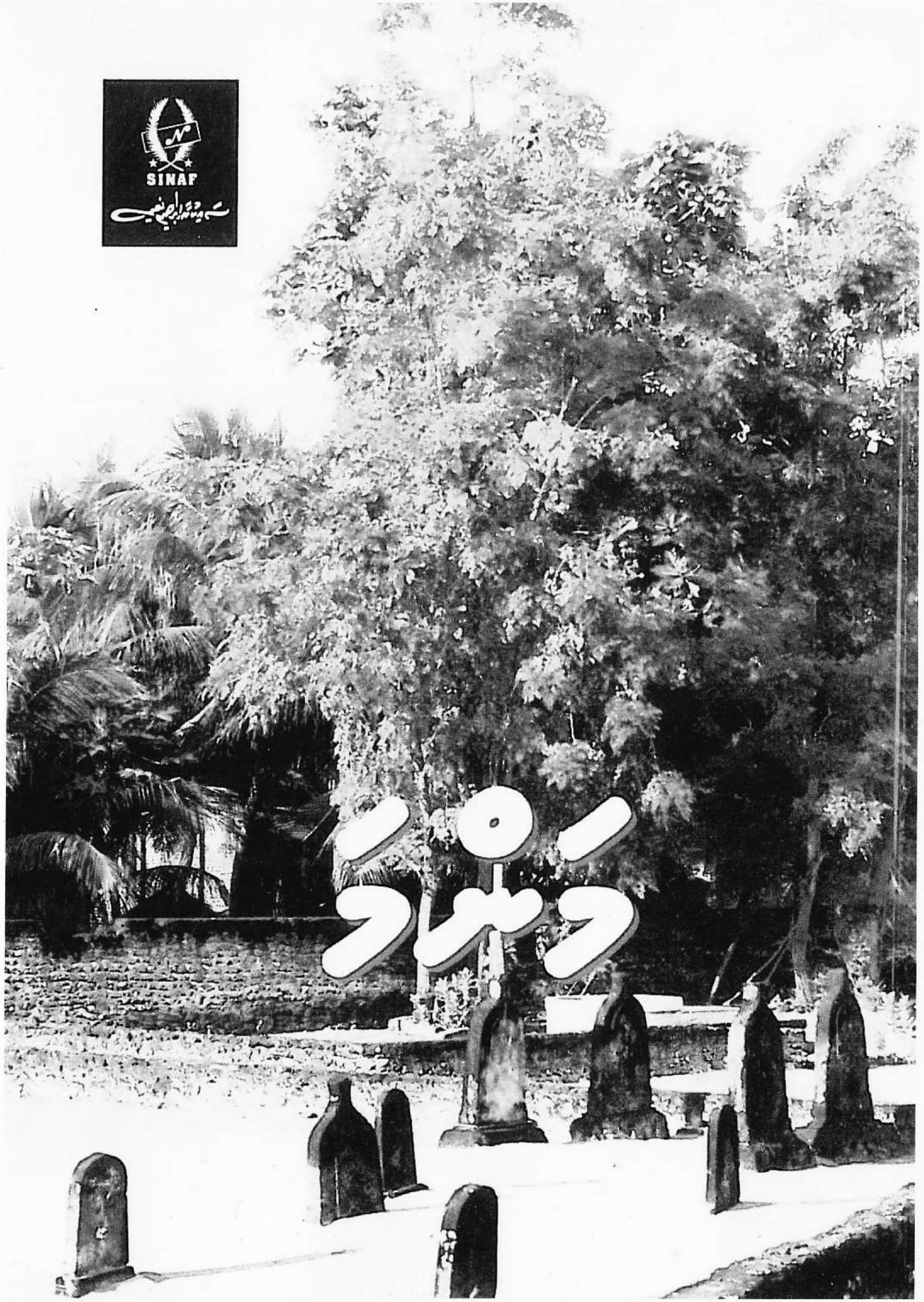

ވަށްވަ

بسم الله الرحمن الرحيم

ތަޤްރީޡް

[illegible]

[illegible]

މި [illegible] އަޅުގަނޑު ތަޤްރީޡްކުރަނީ، އަޅުގަނޑުގެ [illegible]
[illegible] ހިމެނޭ އަޅުގަނޑުގެ މަދަރުސާ އާއި، [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

ޝުކުރުގެ ދަރަނި [illegible]
ދަރިވަރު

15 [illegible] 1980

[illegible] އިބްރާހީމް [illegible]

އޮނަރަބަލް އަލްއުސްތާޛު މުޙައްމަދު ޖަމީލުދީދީގެ

ދެއްވިބަހެއް

بسم الله الرحمن الرحيم

މ. ކުއްޓަވައްގެ
މާލެ.

އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ނަޢީމް (ސަވިދުރާ) ލިޔުއްވައިފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ވާހަކައިގެ [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ވާހަކައިގައި [illegible] "[illegible] [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible] - [illegible] [illegible]" [illegible]

[illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އަދިވެސް ދިވެހި އަދަބީ ދުނިޔެއިން ފެންނާނެކަމަށް އުންމީދު ކުރަމުން ނިންމައިލީމެވެ.
3 ޝައްވާލު 1400 (13 އޯގަސްޓު 1980) ބުދަ،

ހޮޅުދޫ
(ސްޓޯރި)
މުޙައްމަދު ޖަމީލު

މަރްޙޫމް މުޙައްމަދު ޖަމީލުދީދީގެ ރޫޙުފުޅަށް، މާތް الله،
ސުވަރުގޭގެ ދަރަޖަ ނިޢުމަތާއި ރަޙްމަތް ލައްވާށިއެވެ. އާމީން.

[illegible]

އޮނަރަބަލް އަލްއުސްތާޛު އިބްރާހީމް ޝިހާބުގެ ގަލަންކޮޅުން

بسم الله الرحمن الرحيم

"ބަޔާނާގެ"
ދާދި.

ކޮންމެ ބަހެއްގެވެސް އަދަބު ކުރިއެރުވުމަށް މަސައްކަތްކުރާއިރު އެންމެ ހާއްސަ އަހަރެންމިހާރު އެއް މަޖުބޫރީ ފާހަގަ ކިޔުމުގެ ފަންނެވެ. ކުރުކުރުކޮށް ހުރިހާ ކުދިކުދި ވާހަކަތަކާއި ދިގު ވާހަކަތަކެވެ. އޭގެ ނިމުން އުފެއްދުންތަކާއި ކިޔާ މީހުންގެ ހިތްހަމަޖެހުމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްފައިވާ ވާހަކަތަކެވެ. އޭގެ ނިމުން ހިތްހަމަ ޝަކުވާތަކާއި އުފާވެރިކަމާއި ރޮވުން އިންސާނިއްޔަތާއި ކަރުނަ އޮހޮރުވަމުން ވާހަކަތަކެވެ.

ބޭރުގެ ބަސްބަހުން ދިވެހިބަހަށް މޮޅު ވާހަކަތައް އެއްވެސްކަހަލަ އަދަބީގޮތުން ދިވެހި ބަހަށް މިހާރަކަށް ވާހަކަ ލިޔެފައިވާނަމަ ނުވަތަ ތަރުޖަމާ ބޭނުމީ ކިޔުމުގެ ތަޖުރިބާގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން މަސައްކަތްކުރީމެވެ. އަހަރެންގެ

ދުނިޔޭގައި އެހެން ބަސްބަހުގައި އޮތްބަސްތަކުގެ ބަހުރުވަ އެއީ ދިވެހި ބަހުރުވަކަމެވެ.
އަދުގަނޑުވެސް އެއްބަހެވެ. ދިރިހުރި މަޝްހޫރު ބައެއް ފަރާތަކީ ދިވެހިތާރީޚުގެ
ޒަމާނުވަރަކަށް ދިވެހި ބަހަކަށް ފަރާތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަދިއެއް ނުދެކެވެ. ދިވެހި ބަހުގެ
އަދަބުގެ އުމުރު އަދުގަނޑުވެސް ހަނދާން ކުރާއިރު އެއަށް މީހުން މަތިވެރިވެ ހުރި
ކަމެއްކަމަކަން އަދުގަނޑުވެސް ނުދެކެމެވެ. އާދޭހެވެ! ޝަޢުބާނުގައި ނުވަތަ
ޤައުމީ، އަދި ބަސްކަންތައް ގޮސް ނުވަތަ އަސާސީ ގޮތުން ފަދަ ފަރާތަ
ދިވެހިބަހުން އަދުގަނޑުމެންގެ ތަރުޖަމާ ނުކުރެވެ. އަދި އަގުހުރި ކަރުނަ ނުވަތަ
މާދުރު މީހުން ފަދަ (އަންހެން) ދިވެހިބަހުންވެސް ދިވެހި އަދަބު ދިރިއުޅެއް
އަދި ނުޖެހޭނެއެވެ. މަސައްކަތް، ތަރުޖަމާކުރުމާއި، އިރުޝާދު ބޭނުންކުރުމުގެ
ފަދަ ފާރަވެރި މިންގަނޑުވެސް އަދުގަނޑުމެންގެ ތަރުޖަމާ ނުވެއެވެ.
ކުރީސަރުކާރުތަކުން، ގޮތްގޮތުން ނަމޫނާ، އާދަޔާޚިލާފު މަސައްކަތުވެސް ދިވެހި
ބަހަކުން އަދި ނުލިބެއެވެ. އެހެނަސް ސަރުކާރުތަކުގެ މުސާރަދޭ އެފަދަ،
ފަސޭހަ ތަރުޖަމާ ބުނެވިދާން ސަރުކާރުން، އަދުގަނޑުމެން އަންނަ ކާމިޔާބީ ހަދަ
ބައެއް ދިވެހި ބަހުން ދިވެހި ބަހުން ދިރުވައިލާ ބައެއް ފަރާތްތައް
ހަދަމުންވެސް ދިވެހި އަދަބިއްޔާތު ފަރާތް ހުށަހަ މުއައްސަސާއެއް ގެނައުމަށް
ދިޔައީ ތަކެއްވެ.

މިއަދު އަދުގަނޑު އެއްކަލަ ދަރުސްތަކަކީ ފަސްކަރު ކުރިން ދިވެހި ބަހާއި
އަދަބަކީ ހިދުމަތް ކުރަނީ މަޤްބޫލު ފަރާތްތަކާ ތަރިކަ ބޭއްވި ފަރާތަ
ދިޔުމަކީ މަޖައްލާތަކުގެ ހުރިހާ 1 ވަނަ ލިބުނު ފަރާތަ ކަމާމެ "މަނާ" އާ
ގުޅޭނެއެވެ. އެ ފަރާތާއިގެ ދިވެހިން "ސިދާ" ނުވަތަ އަލްފާނު ސަލާމަތް
އިބްރާހިމް ނަސީހަތް މިފަދަ ދިވެހިބަހުން އަސަރުގަދަ ބައެއް ފަރާތަ ދިވެހިފަދައިން
ބާކީވެއެވެ. ނަސީހަތް މިހާރު ފަރާތަ ކުރީގެ ބައެއް ފަރާތަކަށް އަސަރުގަދަ

ކަމުގައި އަދުގަނޑުމެން ތިބިއިރުގައި ނުކުތެވެ. ނަމަވެސް ފަރާތާގެ މަޤްބޫލުކުރި
އިބްރާހީމް ނަސީޙަތް ބަލައިދެ، "މަނާ" އަދުގަނޑު ހިތްހިތުން ތަރިކައެވެ
އަދުގެ އެއްޗެއް ކުރުމަށެވެ. އެއްވެސް ޝަރުޢީ އުސޫލުތަކެވެ. މައިދާނުގެ މަޢުލޫމާތު
ކުރީގެ ދަރިވަރުން ބަހައްޓަ ދުލުގާ އަދިވެސް ފަރާތުން ހުރިހާ ތަރިކައިގެ ވަރަށް
ނިކަމެތި ހިތް ނަސީޙަތް އިބްރާހީމް ހިތްވަނީ މި ފަރާތްތަކަށް ކުރިމަތީ
ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު ހުރިހާ ތަރިކައިގެ ގޮތުގައެވެ. ކަންތައް ހިނގައި "މަނާ" އަކީ
މިހާރާއި ކުރިން ކަމަށް ލިބިގެން އިބްރާހީމްގެ ބަލައިލީމެވެ.

މި ދިވެހިގައި އަދުގަނޑު ދައުލަތާ ހިތާ ފަރާތްތަކުގެ ދައުލަތައި
މިފަދަ ގޮތުން އަދިވެސް ގެންގުޅެމެވެ. މިގޮތުން ފަރާތުގެ ދިވެހިބަހާއި
މަޤްބޫލު އަދަބީ މުޅިދިވެހިރާއްޖޭ އެކަމަށް ހިތްވަރު ދިނުމެވެ.

އަދުގަނޑު އެންމެފަހު ކުރީގެ ދިވެހި ބަހުގެ ގޮތްސަލާމަތަށް އަމީން އަންނަނީ
ހަމަޔާއި މުސްލިމުންގެ ތަރިކައިގެ އިތުރުން މުޅި ހަދިޔާ ހޯދުމުގެ
ފުރުޞަތު ކަމަށެވެ.

އަލްމަރްޙޫމް
(ސަޢީދު)
އިބްރާހީމް ޝިހާބު

ޝަހުރިއްޔާ
16 އޮގަސްޓު 1980 މ.

މަރްޙޫމް އިބްރާހީމް ޝިހާބުގެ ފުރާނަފުޅަށް، ރަޙިމަ ﷲ،
ސުވަރުގޭގެ ދާއިމީ ނިޢުމަތްތެރި ރަޙްމަތް ލައްވާށިއެވެ. އާމީން.

ރިޔާސަތު ކުރު

އަލްފާޟިލް ސިއްކާގެ ހުސައިންމަނިކުފާނު

މި ފޮތަކީ ވިދާޅުވެފައި

بسم الله الرحمن الرحيم

"ތުނިހަ"
މާތް.

އަލްފާޟިލް ސަޢީދުގެ އިބްރާހީމް ނަޢީމަށް،
ވުރުން ސަލާމަތުގެ ދަންނަވަމެވެ.

ނަޢީމު ދިއްކި ފޮތަކީ "މަންމަ" އަދުވަހު ބަލާލަން ދެއްކިކަމާސަމާ ޝުކުރު ވިދާޅުވެވެ. އެފޮތަކީ އަދުވަހު އެކަމަކީ ކިޔާލާފައިވާމެވެ. އެފޮތަކަށް، ދިރިހުރިހާ ދިރުން އާއްމު އަދުވަހު ދުރު އެންމެ ރަނގަ ފޮތަކަށެވެ. ހުއްޓަކަށް މިދީ ފޮތަކީ ބިނާކުރިފައިވާ އިސްލާމީ ބިނާވެފައިވާ މަސައްކަތް ކުރުމަށްފަހުކަމަ، އަދުވަހު އެފަދައިކަ ފޮތަކަށްވެފައިވާ ކަމެކެވެ.

އަދުވަހުގެ ހިތް މަތިންބާއި މިތިރަކާރި ހަބުސް ކުރުއްވާނެ އަދުގެވެ،
ހުރި އެދުންތަކާއެކު،

4 އޮގަސްޓު 1980

އަލްމުޙިބް
(ސޮއި)
ހުސައިން މަނިކުފާނު

މަރްޙޫމް ހުސައިން މަނިކުފާނުގެ ފުރާނަފުޅަށް، މާތް الله،
ސުވަރުގޭގެ ފާއިޤު ނިޢުމަތްތައް ދެއްވާށިއެވެ. އާމީން.

ރިންގަނަ ޝާހު

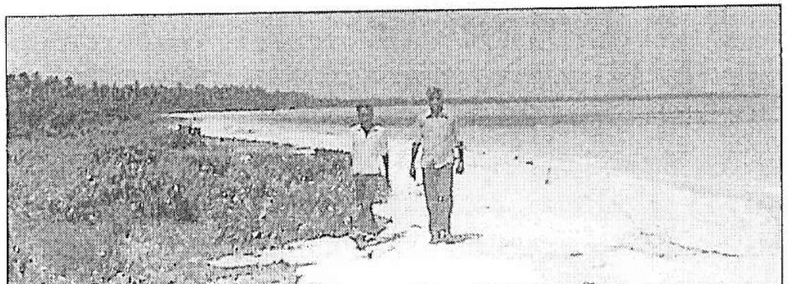

[illegible] .... [illegible] 1979ވ

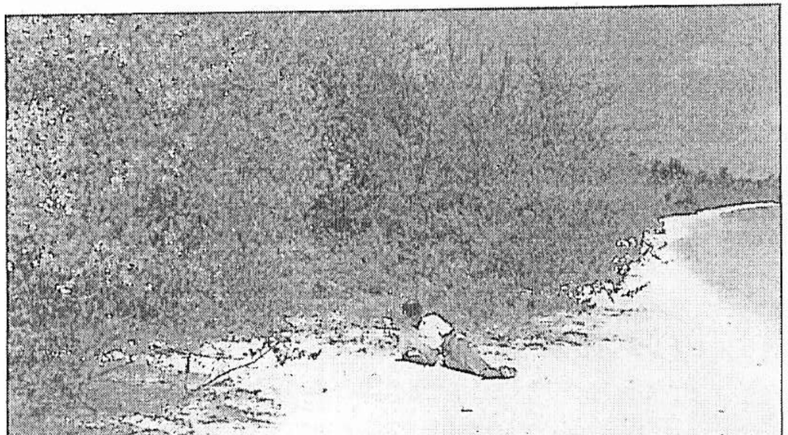

[illegible] .... [illegible] 1979ވ

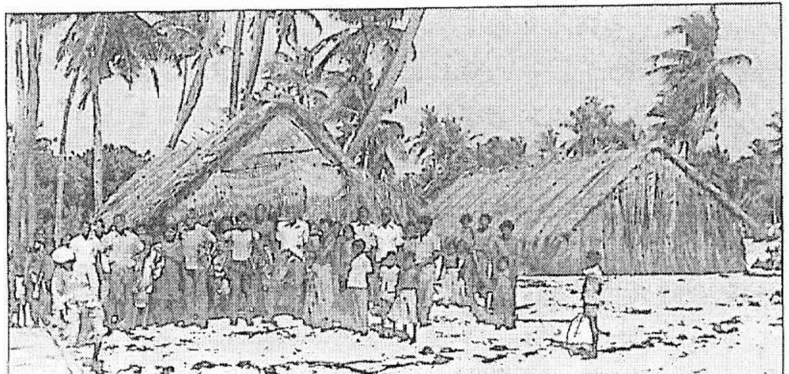

[illegible] .... [illegible] 1979ވ

بسم الله الرحمن الرحيم

މިވާހަކަ އާއި އަޅުގަނޑު

ހޫނުގަދަ ދިހަމައްދާށް ގޮނޑުދޮށުގައި، ރަތްދަނަ އަވިން ދޮސްވެރިއާ އަތިރިމައްޗޯންގެ ދެތީ ހިނިހާނާތެރެއްގައި މެޖިކަލްފޮކުތަކެއް ކޮންމެވެސް އިސްކޫ ވާހަކަތަކެއްގެ ހިއާލު ހިތުގައި އަހުރިގަތުމާ އަދި އަވާހާތައްގެ، ރަނގަޅަށް ނަގާދީ ބާރުބާރުވެރިކަން މަސްރަދުމަށް ހަމަދިމާއަށް ގޮސްނަގަން ހިތަށް ސިކުނޑިން އައުރުވި، ވަރަށް ގިނަފަހަރު އަޅުގަނޑަށް ދިމާވާ ގޮތެވެ. އަދުރުން އަޅުގަނޑަށް މަޖާކުރުވާ ގޮނޑުދޮށުގެ އާދައިގެ ބޮޑުކަމުގެ ބާރުކަމާއި ތަނާއި، އޭގެ ބައްދަލުވާ އަދަބުސް ރިވެތިކަމާ، ކާދިކާދި ރަނގަޅާ ދިމާއަށް ދަތުރުކުރާ ރީތިދޯދި ދޮނިވަރު ގޮސްނަގަމާ، އަދި އަދުރުން މަދުރުދުރުން ކަނޑުވެސް ދޮވެން މީހުންގެ އަތުގައި މަލާހުވެގެން ގޮސްއުޅޭނަމަ ދަން......

އަޅުގަނޑުގެ ބާރުމަގައި އަދި އެކަމާ ދަތުރުކުރު ކަރުވާލައިގެ އެކަމާ ދަތުރުކުރަމުންދިޔަ މަޖާކުރުވާ މިދުނިޔޭގެ ހިތާމަތަކަށް ހިތްޕާސްކޮށް އަދި ހަމަދާނާކަމުގެ ނަމުގެ އަތިރިމަތީގެ ހިތުގައި އޮތުދަން ހިޔާލުތަކެއް ހިތުގައި "ގަރިބަސަރަގަން" އޮރަނޑާ "ފަށަ" ބަލައި ވާހަކަ އަޅުގަނޑުގެ ނަމުގައި އެބަހައްޓަވެ. އެގޮތުން ބަލާ ވާހަކަ ފަށައި "ދަރަސްފުޅަ" އަވެ. އަނގަބަހައި ވާހަކަ "ދަރަސްނަފުޅަ" އަވެ. އަނގަބަހައި ވާހަކަ ގަދަކަމުން "ފިރުސަތުން" ވަސް ޖެހުނެވެ. އަދި އަނގަބަހައި ވާހަކަ "އާއްބަރު ރަހަފުޅައި" އެކަނި އެކޮޅުގައިވާ މަސްފޮނި ރައްޔިތުންނެވެ. މިގޮތުން ހަމަދާނާކަމުގެ ބަލައިގަތުމުގެ "ފަޅުސިފަތަކުގެ ހާމަކަން"، އިސްލާމީ، މަޖާބާރު، ހަހަސް، އަނގަ ކަހިރުގަނެވެ. އަޅުގަނޑު އަނގަ ދަރުގަނެވެ، ހިކުމަތަށް ގަދައެވެ! ފުރަތަމަގޮތަކުން..... އަދި ގާތު ނުކުތް ހިދު ވާހަކަތައްގެ ތަފާސީލު ތަފާސް ޖެހިފައި، "މާރަހަ"، އެކަނި އިސްނަގައިދެ.....، މާލޭގެ ރަނދުވަރު، އަދި "މަރުހަބާ" މިން ކަނޑު ވާހަކަތަކެއް ކަރުދާސް ދޮނުނޮވަކަށް އަތިރިމައްޗޯންގެ އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގައި އަޅުދިސް ހިނގާދާގެ މައްޗޯން މިކޮޅުގައިވާ އިސްލާމީ ވާހަކައެވެ.

އަޅުގަނޑު ހިތޮން ހުސްނަނި އެކޮޅަށް އަތިރިމައްޗޯންގައި އެކަނިވެރިކަމާއި އިސްލާމީ ވާހަކަތައް ހިތާމައިން އަނގަނި އެކަހެރި އެކަނިވެރިކަމާއި އެކަހެރި ހިތާމަތަ ވަރަށްގިނަ ބޮޑު ގުޅުން ހަނދާނީ ހަމަގައެވެ. ހަމަގޮސް އަޅުގަނޑުގެ ބާރުމަގައި އަދި މިދާއިމަހަން ތަރުވަން އަންނަ އެކަނިވެރި ދަތުރުގައި އެކަން މަޖާރުބާ ތަރުވަނި މުދިން އެހެން ގެތަހަވެ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވުނީ، އެއީ މުދިން ތަނީހާލަތުގައެވެ.

އާދޭ! އަޅުގަނޑު މިހަމަނަން ކަރީ ބާރުމަގެ އެކަނިވެރި ދަތުރު ގައި މިދަންނަވާލަން ދަތުރުބަހުގެ މާލަން އަޅުގަނޑު ގެންދިއުގެ ދަތުރު ތަހަމުން ދިރާއިރު، އެހަރާ ކަރިހަމަދުނަގެސް އެރީ ނަކަމުގަ ހުންނަމަދުންނާމައިހުރި އެހިތާސަނަ މަޖާކަމުގެ ސާހު ހުރެދާއިން ދިނި ވަނަހަދުން ދިރާއިރު އަޅުގަނޑުގެ ތަރުމަތީގައި މިންމިގައިގައި ދިރުމިންގެ އެރީ މާހަރުވެ.

އެއީ، 1979 ވަނަ އަހަރުގެ އިރުވައި މުސްކުޅި ވައިމަޑު، ހޫނުގަދަ ދުވަހެއްގެ ގެންދަރުކަވެ. އެ ސާފު ހުދު ދޮންވެލިގަނޑުގައި އަޅުގަނޑުގެ ފައިޖެހިފައިވާ، އަދި ވަކިގޮތަކަށް އަޅުގަނޑަށް ނިންމައިނިންމަވާފައި އެޅުނުކަން، އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ޖަމާޢަތު ހިތަ ވަރުދުރުކަމުގެ ނިންމައިދޭފައިވާތީ، އެހި ނަމަ އަވަހަށް އެރަނގަޅު ރަނގަޅަށް ދެކެ ދިއުމަށްވެ. އެހެނދުރު ބާރުމަގެ އެކަނިވެރި ހިތާމަތަށް ހޯދައިދެނީ ހިތްތަކެވެ. ދަން ތަފާސްހުރިކަން ތޮށްމަފަސް ރަނގަޅު ވާހަކަތައް ހިތާމަދުނުވެ.

ހަމަ އެދުވަހު އެކަނިމަހަކަނި އަޅުގަނޑު ގެން ނަހަމަށްޖެއްސުވެ. އަތިރިމަތީން ގޮނޑުދޮށުން މައިޒާއި ހިނގައިގަނޑުވެ. ވިނަޖެ އެނގޭނެނި ތަނޑިރާއްޖެގައިވާ މިހަކަތަކުން އަހަރެމެންގެ ބޭނި އަޅުގަނޑަށް ދަފުނި ހަމަ ހަނގަރާ ދިމާއަން ހަމަގައެވެ. އެކަނިހަމަން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެކަނިވެރިކަމަކީ ކަރިއާން ހިނގާމުން ދިޔައީމެވެ.

އެރީ ވިނަޖެ ހިފަނި މިހަކަ ނުވެގެން ހުރިވަރުގައި އެވަނަހެވެ.

އަޅުގަނޑަށް އެވަނަން ދަވަނައިރު މަސްބާނާން ގޮނޑުދޮށުގައި ހުރުން ދެވޭނި ހުރިކަނޑުފަސް ބޭނި މަސްވެރިން ގޮތުވަން ހެކަހިމަހިގެން އަވަރުދިމާއަން އެނބުރި ދަނީއެވެ. ވިނަޖެއްސާ ހަމަ ހުރިހާ. އެވަނަގެ އެއްކަނުމަތް ހަރުދަކުން، ދިޔަދާރުމަން ހަނދުވަރުގެ ދިބުވުން އަހަރު ހަރުވަން ބައިތިރުވާ ވަގުތު އެވަނަގައި ހިނގާ

އަހަރެން ލިބިގެން [illegible] [illegible] [illegible] އާއި، "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިނގައިގެންދިޔައެވެ.

[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]...... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]...... [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] - [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ﷲ ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible].

[illegible]

15 [illegible] 1980

ސައިކުރާ އިބްރާހީމްނަސީރު

([illegible])

[illegible]

"[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ނުކުރެވޭނެކަމުގައިވެސް ނޭނގޭކަހަލައެވެ. ދެފުށުގައި ހިތަށްޖެހުމަށްފަހު ފެންއައުމާއެކު ދެއަތް ގެންބައިލައި އަތްދޮވެވައިގެން ބޮޑުގައިހުރި ފޮތިގަނޑެއްކަން އަތްފޮހެވައިގެން ގޭދޮރާށަށް އަރައި ދުއްވައިގަތެވެ. އެނދުދޮށަށާ އެނދުދޮށެވެ. ބަދިގެއަށާ ބަދިގެއެވެ.

ފާތުމަގެ ދަރިފުޅު ހޭލިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އަވަސްއަވަހަށް އެ ދަރިފުޅު ތަންމަތީން ނަގައިގެން އަވަސް ގޮތެއްގައިހުރި ކުޑަފޮތިއެއްގައި އިރިނދެވައި ހެއްދެވިއެވެ. އަދި އެ ހަމަހިމޭން ކުޑަފުޅި ދަރާ ވަރަށްވެސް ގޮވާނެހެން ކުޑިފޮތި ފިރުއްސާއިގެ ތިރިކޮޅުގައި ހިފައިހިފެހެވެ.

“އަންނާ ހިތުގައި ހިނގާ ތަކުރާރުވެ، ފެށިހިނގާތަން ހަނދާންވާ ދުވަހު”

ފާތުމަ އަނބާ، އެމީހުން ދެއަހަރުނުވާ ކުޑަކުދި ދަރިފުޅު ހަސަން ނިންދަވަނިއެވެ. އެ ކުޑަކުދި ކުއްޖަކަށް ބޭނުންވާ ހަރުގަނޑުވެސް ހަމަޖެއްސި ފާތުމައަށް އަނބާ ދަރިފުޅު ހަސަނެވެ. ދެން އެއްގައި އުޅޭ ހަސަނުގެ ބައްޕަ، އަދި ފާތުމަގެ ފިރިމީހާ މޫސައެވެ. މޫސާ ގިނައިން އުޅެނީ ބޭރުގައެވެ. ކަންތަކުގެ މަސައްކަތުގައެވެ.

……………………

ނިވާކަނދު “ހުދުއަންބަރު” އަކީ ވަރަށް ފަސޭހަ ދުނިޔެއެއް ކަމުގައިވާ މާލެއަށް މޫސާއައި އަހަރެން ފާތުމަ އެމެހެނގޭނޭ ގެއެވެ. މޫސައަށް މާލެއަށް މޫސާއާ ކިއުނި އަނބަކަށް ދިރުމޭ ވަރަށް ހިތާމަވެރި ޙާދިޘާއެއް ގެޔަށްނޫނެވެ. އެއީ މުގެ ހަޔާތް އަހަރު ކުރިން ހިނދު ކަމުނެވެ. އަދި މޫސާ ކަލޭ ދިރިހުރުމުގެ ތަރުގުރި ހުދު މާލެއަށެވެ. އެ މާލެއަށް އަނބިން އަނބުޅި ގެއަށް އައެވެ. ހަމައެއްގޮތަށް މަސައްކަތްކުރަމުން ނުދާނެއެވެ. އެކަމުގެ ހިތާމައިގައި އަދި ހިތްބަރުކަން މުޅިވެސް ވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އަހަރެގެ ދިރުން އުނދަގޫކަން ކިޔަނީ “މާލެހަރުދުވަސް” އެވެ. އެގެއަށްވެސް ކިޔަނީ “ހުދުއަންބަރު” އެވެ. ގެއަކީ ތަރުތީބުން ދަންނަވާފައި ތިބޭނެތަން މިހާރު ހުރިތަން ފުރިހަމަވީގޮތެއް ގެންދަވާފަ ބަލިބަލި ގޮތަށްހުރި ތިމާއާ ޖެހިގަނޑުވެއެވެ. ގެއަށް މާރަނގަޅުކަން އެނދުއަށްޖެހުނީވެ. ހުރި ފާޅު ދެ އަހަރީ ގަނޑުވެއެވެ. ގެގެ ކައިރީގައި ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ބަދިގެގަނޑެއް ހުރިއެވެ. ފާތުމަގެ ދަރިފުޅުން އިނދެގެން އެކޮޅު ހަހަރުކަ އަހަރު ފެއިޖެއެވެ. މި ހަހަރުކަ

އަހަރުދުވަހުގައި ހަމަހަދާދިން މިހިރަ ޖެހިއެވެ. އާދެ ވަރަށްގިނަ އަހަރު ދޮރު ތިއްބަވާ ވަރަށް ކުރިމަތިވެއް ކަމެވެ. ހަމަ ވާހަކަ ދައްކާފައި ހަނދުވަރު ހަހަރެވެ. އަހަރެން ހަމަޔަށް އެދުނުވެރިން ކަހަލަ ދުވަސްތަކެއް ހުރިއަސް ކަމަށްބަލާ ކާމިޔާބުކަމެއްވާނެ. ހަހަރެން ކަމެއްވެދާނެތޯ، ހަހަރެން ހުރެއްވުނު ޑާނެގެ ސަރުތާނާގެ އަނދުރަނގަނޑު މުޅިވެރިވެދާނެތޯ، އަދި ހަހަރެން އަނބިކޮތަކު ޖިނދާނެތޯ އަބަދާއަބަދު އެދުރުވެރިން ތިބޭނީ ވަސްކަނިވަސްނެވެ. ނަމަވެސް ދުރުވެރިންގެ ހަޔާތުގެ ނިކަމެތިކަމުން އެކަން ހަމަހަދަހަމަކު ކުރީގެ ދުވަސްތަކުން މިއަދު ތަފާތު ނުވެއެވެ. ކުރީގައިއެކު ކަމަކު ޖެހިޖެހިއެވެ. ދުޅަހެން ހަތަރުކަމުގެ ވިހިދުވަސް ކުރިމަތިވެ ކުރިއުރެވެ.

މުސާރަ ނެގުމަށް ބޭނުން އަދާކުރި ފާތުމަ ހަމައެކަނިއެވެ. ފަހަރުވެސް އެއްނުކުރެވުނުކަމެއް ދަރިއެއްގެމައި ކަމަކުން ދަރިފުޅު ހިތްހަމަ ފައިސާކުރެވުނު. ގިނަގަދަރުޖެހުން، ހިތްހަމަ ހުޅިތަންތަން ނުހޭ ޖެއްސިޖެހިމަށް ބަހަނަ ހިނގާދިޔަނު އެކަށީގެ.

ދަރިއާއި ފާތުމާ އުފުފަހަރު، އަދި ހަހަރެން ހަދުގެ އަހަރު ދުވަހުގެ ބަސްއަ އަދި ކުރު ހަހެއްކާތް އަދުރުވެރިންނަކަށް ނުފެބުނެވެ. ނަމަވެސް ފުރަތަމަ ދުވަސްގައި ފުލު ހަމައަށް ބަޔަނުގައި ހޮޅުދޮށު ހަށިހަމަ ބަހަރަށް ގަބޫލުކުރި މުތަކުރަސް ކަނޑުއަރަމުން ދެމިތީކު ފޯރުކޮށްދޭ ހަހަރެން ހަހަރަނޑަށް އުފާވެރިކަން ކުރިމަތިކުރި. ދުން ބަލާލި އެނދަކަ ގޮދުރަނގަނޑުގައި މިސްކިތެއް އަބަދާއަބަދު އެ ހަކަރިކުރުމެއްގެ ފޮތިބުރިދޮއްވާ ފާތުމަ ތުލުލިއްގައި ހުރިހާ ކަރުނަކީ ހަހަރެން އުފުލާ ކަނދު. އަދެސް ކަޅުދާން ހަމަހުއްޓަސް ފައިދާވެރިކަމެއް ކުރަނީ ބާރުގަދަ ނުވެމުން ގެނދިޔަސް ގޯސް ފާތުމަ ހެދުމެވެ. ފާތުމަގެ ދިރުން ހަދަނީ ހުރިހާ ކަހަލަ ކަންކަމަށްވުރެ ފަސޭހަ ހަމައެކަނި ކަޅުދާނެވެ. ދުނިޔެ ހަމަހިމޭން ކަމުގެ ދިރުމަ ގޮވައިލިއެވެ. ސަރުދަރު ހުސްބޯތަކެއްގައި ބަރުކަން ދޫވެގެން އަދި މޫސަކާ ޖިނޑުވަރުވެގެން ކަނޑަލާ ހިނގާފައިވަނީ ފާތުމަ ހެދުމެވެ. އެކަން މިޒާޖުވެރިން ދަންނަވާދޭ ހިތްދަތިވެ ހުރެފައިވެ. ފާތުމަ ދަންނަނީ އެގޮ ކަމެއްނެތި ދިޔައެވެ. އަދި:

"އަނގާގެ ހިތްގާ ހިމާޔަތްކުރެވޭން
ފަނާމި ނުވެވޭން ހަނާވެދާ ދުވަހަކީ

……………………

އަޑުބޮއްދިލާގެ ތޫފާން ހިތުމައިން
ނޫފަލައިމަގެ ބޮޑު ދޫފާން ނުހިޔާ
ކަޅުބޭރު ހަނދުގަނޑު ދޫފާނު ވަރުގާ
ތޫފާން ދުވާލަ ފޫފާނު މަޑު ދުވަހަކީ

……………………

ކުރުގެތެރޭގެ އައިވަދު ދުއްތި
ތާރުން ދުވާރު ޒޯނުއްދުނާތީ
އަގު މި ފެރެހަރަކު ހަރާނާތީ
ނުހަނުމަތީގައި ތޫސަރަ ނިއްދުވަހަކީ"

……………………

ގެނދުން ތަދުވެގެން މޫސަ ދިރައި ވަޅުލެވެ. އެއީ ފަސްގެ ވިސްނުން ފަސްކުރުކާރި، ކާރާ ކައިރިބުއް ހަދުމަނެވެ. މޫސަ ވަޑައިގެންދުން، ފާތިމާ އާދައިގެން ވަސްނާހި ބަދިގެއަށެވެ. އެހެންކަމުން، މިއަދުވެސް ފާތިމާ ބަދިގެއަށްވަނީ، ހަސަން ގޮވައިގެންނެވެ. ހަސަނަށް މިހާރު ހިނގެއެވެ. ނަމަވެސް ޖެހޭއިރު ގޮސްކަނެވެ. ބަހައްޓަހަރު ފަހުޖެހުން، ބަހައްޓަހަރު ހިނދުކުރުން، އެކަހަލަ މިކަހަލަ ގޮސްކަން ވަނުމުގެ ހިތާމަގެ ވަސްބަހުރުގައި ހިފުމުން، ހަސަން ބަދިގެތެރޭގައި އުޅެއެވެ. ފާތިމާ ގެނދުނުގެ ނަސޭހަތަށް ބިނބިފުރުކުރޭ ހިލަލިއެއެވެ. ފުރިހަމަވެ. އެއީ ހަސަނަށެވެ. ދުރުން، ދުރުން ތިރި ދުރުއިލެއެވެ. މަސްހުރިކުރޭ މޮޅެލެއެވެ. އަދި ތުރާރި ކުރިކަ ގަތުރުއަށްފުރުގެ ވަސް ބަރަލިލަހައި، އަދި އެއްފަހަރު ކުރުދުނުމައްކަން ކުރުއިގެން ހުރިކުރިލެއެވެ.

ބިންބިފުރުކުރޭ ސައިފުރު ހަސަނަށްދުފައި، ފާތިމާ ނާސްތާކުރުމަށް ވަސްކުރިލީ، މޫސަ ވަދުން އަންނަންދެނެވެ.

"މަގޭ ދަރިފުޅާ ހަސަނާ! ކަލޭ ވާތްތެރިއަކަށް ވެދާނެތީ މަންމަ ހާދަ ދެރައަށްވީއޭ. ވާތުން އެއްކޮޅުގައި ނުހިފާ! މިއަދުން.... މިއަދުން.... ކަނާތުން ހިފާ! ވާތަށް ސިފަންނުކަމެވެ. ކަނާތަށް ބަލައިލަމެވެ." ފާތިމަ އަނބު ދަރިފަސް ހަސަން ވާތްތެރިއަކަށް ވެދާނެއީއެވެ. ނަމަވެސް އެކަން ވާނުހުން ހިތަކީ ހަމަ އެހެންނެވެ. އެހާ ބަޖެވެހުންދިހަދިހާހުން ވާތްތެރިކަމުވެސް އަންނަކަނީ ބަޖެވެހުންނެވެ.

މޫސަ ވަދުން އައިވެއްޖެއެވެ. ކަރިއަށްސައިފުޅުނި ހަސަނަށްތަކުން ހަދައިފުޅާ ދެބޭ ހަން، ތަނބުޖެހުމުގެ ދިހަކުގައި އަދުވައިމިއިހަނި ހެއްޖެވެ. އަނގާގެ ކުރިޖެހި އަދުވައިމިއިހަޔަތް އެތަނބުޖެހުމުގައި ދެންއައިތު ކާރިހައިތަކުވެ. މޫސަ އައިގޮތްޔައިސް އައްއުތުމު ބަހައްޖެހިހައި ހިންދަމައިމިއިހައި ނިތުކާރިން ދަށް ހުރަހިއެވެ.

"ހަސަނު ސައިބޯނީތަ؟"

"އާނ. އަސްރު ސައިބޯނީ. އެކަމަކު މިއަދުވެސް އެވަރަށް ގަދަދެއްކިދަމައިވެސް ހުންބޮތެތަކުގައި ކިޔު ހަމަ ވާތުން. އެއީ ދަރުން ކިހައި ދެރަކަމުއް؟"

"ދެރަނުވޭ. އިނގޭތޯ ކަނޑުއަޅާތީ މިސްރު ނަސޭބުގެ ކަރުއަވަން. ވާތްތެރިއަކަށް ކަނާތްތެރިއަކަށް ނަސީބުއް މަރުވާއިލޭތީ އާނމުނި. މަގަން ހުންނަނީ އެކަމަދުތެރޭގައި މުޅިން ގަދަނިދުއަކަމުން. އަހަރެން ހެދިމާ އަސްރު މުޅިން ހިތުގައިގަނޑު ނޫން. އެއީ މަގުކަންވެސް ބޮޑުކަން މާޔަސާރަ ތަނުއަނގަން. އަހަރެމުންނަން ދެއްވި އަހަރެ ތިޔަބުނުނުވެސް މާތްކަލާނގެ މިންވަރުކުރެއްވިގޮތުގައި ހުރިގޮތް ވެ ނިމުނީ. އެއްވެސް ތަފާތެއްނުވޭ. އަހަރެމެންގެ މިއުއްމީދު ހުރިގޮތުގައި ކުރެއްވުމެއް ބޭނުންނުވާނެ ކަމަށް. ދެން އަހަރެން ދެކޭތީ!"

"މޫސާ! ތިޔައީ ތެދެއް. މަގަނާވެސް ހުންނަނީ ތިޔަގޮތް އަހަރެމުން ބޭނުންވި މިސްރަށް ކިޔަވައިދޭން. އެއްގޮތެއް އަންގައިދިނީތީ. އަހަރެންނެކޮށް ތިބެނު ހަދައިގެން ދުވަސް ހިނގައިދާނެ. އަހަރެމުން ނުކަމި ތިބޭގޮތުވެސް އެކަށް ކުރުވާތި ބޭނުމެއް. މިހާރު އަހަރެ ހިތަވަމުގެނެސް ހިތް ހުންނާނެ. ދެން ހުންނަނީ ވަރަކަ ދެއްކެތެން. އަހަރެނާ މިއަދު އަހަރެމުން ބިތްހުންވެސް އަނގަގެ މައްކަން ބަލަބަލައި. މިހާރުވެސް އަދިވެސް އެއީ ތެދުން އަސްރަ އެއްކަތެކަން އަނގައިދޭނެތީ އަހަރެމުންގެ ހިތްނުއަރާ."

"ހަސަނުދެކެ ފާތުމަ ލިޔަ ޗޮޕީވަނި ދާވަރަކަށްވިއްޔާ. އެކަމަކު އަސޮރަން
އަދި ވިޔަފަރަން ނުވާނެ. އަހަރިސާބަން ދިއުމުން އަކަން ކުޅޭނީ. މިހާރު
އަހަރުމެން ބަލާނީ މިއަދު ކުދިވެރިން މަތީ ހަދާކަމެއްކަމާ ހެނދު ހަޔާތުގެ
އެއްކޮޅު ވިޔައިފަށް ނިއްވައި ހިފާއޮތްބޮ. މިދުވަ ކުރިތަކު ދިނުމާއި މި
ދެފުޅިގެނދާމު ނަމުވަށް މުވަރަވާ ފާހާއި މި ނިންދަވާ ނިންދުވުން ވިޔައިފަށް އެއް
ގަވާއިދުން ފުރަވަތީކަމުގެ ބަހައްޓާމު ބަލިތަކުން ސަމާލުވެގޮތް ކަރުވަނެއްތިކަ
މަސައްކަތެއް ކުރުން. " "ފާތުމައަން ތިއަ ފުނަނަނި މަހަނުވަށް ފުނަނަގޮތް.
އެކަމަކު އޭނާ ނިންދަވާނުވަގެން ކަނަމު ރަހަކު އިދުކަން ތިއަގޮތް ފައިމުޖެދިނުމާއި
ވިޔަ ކިޔައިދީ ނާނާ، އަސޮރު ބެޖެވެގެން އަނނަމިރު ވަރަނާޖެބެއްޔަކަން ވެނާހަނަން
މަނަން ވަރަން ހީވޭ. އެއް މަނަން ވަރަން ނުފުނަނަ ކަމެއް."

"މޫސާވެސް ދެން ދަރުކާ ވާހަކަ، އަހަރެންގެ މަރުދަވަނުވެސް އަސޮރުގެ
ފައި މުޖެދިނަނަން. އެއް އަހަރެން އޭނާދުކާ ޗޮބިން ކަރުކަމެއް. އަހަރެންނަކަން
އެކަން ހަނބައްޔެ ނުވޮވެން. އެ ނާނާއަކަ އަހަރެންނަނަން އަބަދުވެސް ބިލި ނާނާއެއް.
އެ ނާނާ ވިޔައިމުވެނިމަތީ އަހަރެންގެ ވަދުވަސްވެސް ހަނދާންވަނީ. އަދި އަސޮރު
ނިދާމެއްވެސް ފަސޭހަނީ. މިހާރުވެސް ނުނިދިގެން އަދު ރޮރައަން "މަންމާއާ ނާނާ
ވިޔައީ" ބުނާނެ. އަހަރުވެސް އަސޮރަން އެ ނާނާ ބިލި. އަހަންވީމާ އެ ދުކަން ލިޔަ
އަހަންނަކަން ހަނބައްޔެ ނުވޮވެން."

……

މޫސާ ވަރުބަލި ވަންދެން ފަންގެ ވިދުވިއެވެ. މިއަދު އަދު ފަންގެދެއް
ވިސްނާން އޮފިސް ފާތުމައެވެ. މޫސާ ދިޔައީ ހަސަން ފަސްވަރުވައިމުމަނާވެ. އޭނާ
ވަރުދަނގަޅި ބަހައްޖެހިގެން ފަސްވަރުވައިމުވެ. ފަސްވަރުވައި ހަދައިގެން ގެއަށް
ގޮސް ދަކާ ކޮޅުވެއިފައިގާ ކަނޑުވަކައްޔާ އަންދަވައިމަ ބީ އަމާނަތްމަތިގެން
ގޮސް ގޭ އިޔުމަލިގައި ބައިންދަވެއިމުވެ. އަދި ފާތުމަ އަސޮރު ރަގަޅަން ބަމާނާ،
އަހަރެން މިދަނި މައިގެންނަނާ އެއްކޮއް މިބޮޅު އަލިރުމައްކަނާ ބަނޑިގެ މޫސާ
ނުވަގެން ހިނގައިވެ.

ހަސަން މަޖުބޫރުން ތުރުވެއްޖެއެވެ. ފާތުމަ އިނީ އޭނާއަށް ފުރަގަސް
ދިގެންކަހަމަ ގޮތަކަށް ފަށުގެ ވިސްނާލެވެ. ހަސަން މަޖުބޫރުން ފިރުކުމުންނެގޮސް
ލިސްކަލަމު ދަރުމަގައިހަރި ފިރިގަސްޖެއްގެ މަތިގައިމުލު ކާފުވިއްޔަ ނަގައިފިއެވެ. އަދި
ވިފިރިފައިގެން އެކަހަމަގޮތަން އަޔަސް ފާތުމަގެ ކައިރިގައިހަރި ލިރިގަސްޖެއްގެ މައްކޮޅު
އަރާން އެޖެއްފުހަގައިފިއެވެ. އެނާގެ އައްއޮގައި ކާފުވިއް އޮތެވެ. އޭނާއަން
ގަސްޖެއަން މުލިން ނާރި އެޖެހިކަން އެއްލި ކަލިއަކަން ފާތުމައަން އޮތަން ފުނިއެވެ.
ހަމަ ފުނުމުއަކަ ސިއްސަވައިގެންގޮސް ފިވަރުބޮރަން ހަލައްމުވައިގަންވެއްޖެއެވެ.
"މާގެ ދަރިފުޅާ! ވާދި ހިރިދާނަ!" އެއްޗަން ސިޔިގެން ގޮސްފައި ހަސަން ގަނޑުމަލިން
ވެއްޖެއްޖެއެވެ. ވީ، ވަރަން ދަރުގެލިކެވެ. އޭނާ ވެއްޖެނި ވަޔަށް އެކަގެއެވެ.
އެންކަމަން އަވަޔި ހަސަނުގެ ވާމަ ބަމައަން ހިރިއްޖެއެވެ. ހަރުނަލިނަން ހަލަމަވައިފަޔި
މަލައް އަންނާން ފަހަރިފައިވެ. އެއަން ފިރިފައި ފާތުމަގެ ހަމަހަވަރިކަން ކަނޑުވަރު
ވެއްޖެއެވެ. ރިނިއެވެ. މަލަކާރިގައި ހަސަން އަރައިމައިގެން ދަވިނިއެވެ. މޫސާއަން
ގޮވާލިއެވެ. ނުފައިދަވަރުގެ ހަދަރަލިއެވެސް ގޮވިއެވެ. އޮވާގޮލުން ވެސް
ވަރުދަނގަޅި ފަހަރުކަނާގާ އަހައިމައިވެ. އަހިސާބުގެ މިނިލާ އައިމުއްޖެއެވެ.
އެކަމު ދުވަފައިގެސް މޫސާއަން އަންގައިވެ. އަދި އެއްގެން މިހާރު އަޔިސް
މަސްދަލަހާ ހިމިނިމުނަކަން ކަހަމަމާފައި ދާމަލައި އަހައިވެ. އެދުމުން ހަހަ
ވަގަލުން މުމަނާވެއްޖެއެވެ. "މިކަމަން އަހަމަ މުއި ދާވަރު މަނަގަ
ވަރީ. އެކަމާ މިވެސް އިރާދަކަލާވައިމާ ދަރަމައަ ނަވާން."

މޫސާއަން ގެދަރަން އާދިވެނައިމު ހިރިހަމަކަމްއެވެ ނިމު ހަދިރިހެއްޖެއެވެ.
އާނާއަން ފާހިރު ބިސްމަމްކަން އެވިފަރިމަ ދަމަކަވެ. ފުރަމަދުވެސް އާދިމައަ
ވައިރާކަގައި ނަގައިފައި ނިލްކަރަގައި ޖެއްސައިވެއެވެ. "މާގެ ދަރިފުޅު މަރުން
ސަލާމަތު ކަރައިވިކަމަ މަކްކަން މާލަމާނަގެ ރިބައަން ހުސްހާސް ޝުކުރު." މޫސާގެ
ދައިމުން ހިފައިފައި ކަދުޖަ ހަސަނުގެ މުނި އެނާގެ މުނިގައި ޖެއްސައިވިއެވެ.

އެރުވެސް ފާތުމަ ރޯނިއެވެ. ނަމަވެސް އެރު ހަސަނުގެ މުނިމަލިން
މަމިނުވެއްޖެއެވެ. އަދި ހަސަނުވެސް އެލި ރައްރި ވަރުބަމިވެގެން ނިދިފައެވެ.

"މާގެ ދަރިފުޅުން މިއަދު މިއަދުވަރު ބަޖަވަރު ވިނަމަ މޫސާއަން

އާދުވުނުއިރު އަހަރެންނަށް ދިނިއުމަކީ ނުހުރިހެން. ނަސީބަކަށް އާދަރަގެއްލުނުވެ ސަލާމަތް ކުރައްވާށި. ޝުކުރީ ކުރައްވަސްނަމެ. ވީމަ މިހާރު މުސާއަށް އަންގައިދީފީތަ؟"

"އާން. ވީމަ މިގޮތަށްދުރުހުން ކަލޭއާއިރު. އެކަމުގައި އޮތުމަށް ނުވެސްނި ކަރުވާ ހަމަކަން ދެރަގެއްވެ. އެއި އަސްރާގެ އޮތުގައި ފެލެއް އެތެރޭ އަދުދުން ހިނގިހިލާފަދަ ގޮތަކަށް ގޮސްޖެހުން އަހަރިކޮށް އަބަދު ސިއްސައިގެންދާ ގޮތަށް ގޮވައިލުމައި އެއި ފުރާނަގޮވައެވެ. އަހަރަމު ފަގޮތުގައި ހަދާނުވާނީ އެހެނީއުސްސަން. މާ ކަރުބޮޑުވަގޮތް ނުދެއްކިޔަސް ހަމަޖެހިގެން ވިސްނުމުގެ ބާރުން ކުރަން އޭނާގެ އޮތުން ވަގު އޮތުމާރީ. އެހެންނަމަ މިއަރުވާ އަދި ދެރަގެއްވެސް ފަހަރަކު ދިމާވާނެ."

އެދެ ހަމަތަކުރު މުސާއާއި ފުރާ މިޑި ހަސަންގެ ގޮތުގައި ހުރެއެވެ. ފެހިސޮދަރަން އެހެންފަހުން ފުރާ ބަނދަރުގެ މުސާ ނިދައިގަން އެއްވެއްޖެއެވެ.

....

މިހާރު ހަސަނުގެ އުމުރުން 6 އަހަރެވެ. އޭނާގެ މުސްތަޤުބަލުގައި އެއްކަލަކުވެސް ފަޅިން ބޭރުގެ ފަހަރު ފޮތަކަށް ނުވާނެކަން އެނގޭނެއެވެ. ފަތަ ބަލައިގެ ދޯނިގައި ހަތަރުކޮނު ހުންނަ ފަހަރުކަށް. އޭގެތެރޭން ހުންނަނީ އިސްތިރިފަސް ނުހުރެއެވެ. މިކަހަލަ ފޮތަ ފަހަރު ހިފުމަށްތެރެއެވެ. އެފަހަރު ދައްކަލާން އަދިސް އެއްދުވަހަކު އޭނާގެ ބައްޕަ ހަސަނުގެ ގޮތުގައި ބުނެއެވެ. "ހަސަނަށްތޯ ކަލޭ ދަރިކަލުން! އަހަރެންގެ ދަރިފުޅު ހަސަނުގެ މުސްތަޤުބަލުގައި ހުރި މުޅިން ފަސޭ އަޅައިބޭ. އަސްރާގެ ފަތުބޮޑުތަކުގައި ބޮޑު ދަތުރެއް. ކަނޑު ދަނޑުވެރިގެ ހުނަރު ރަގަނޅުވެއްޖެއް ނަމަ. އެއި ފުރަތަމަ ހެދި އަދިބާ. އަދި އެކަން އަހަރެންގެ ނިމުނީމުއްނު. އަހަރެ ހަމަ ރަނގަޅު ފަލޯރިއަށް. މިހެން މަލާއިކާގެ މިސްރާބު ކުރައްވާނެ. އަދި ބޯ ހަމަ ދެތުރަށް ހަވާލުކޮށް ނުނިކުމޭ؟ އަހަރެން އެކަމަކީ ފަރުބޮޑުސްފަތް، އޭނާ އެންމެ ބޮޑުކަނޑުނަ ހިނގާ ބަނބަކަށްބެރިއެއް. ހިތުގައި ބަރުބަސްފަތުގައި އެއްގަ

ފުރިއްޖެއްޔާ އޭނާ ބިރުންގެނެސް ނުވެސްނިވާނަން. އަދަން އެހެންވާނީ ކަރުވަގެންކަމާއިވެސް ނުނީގެ. އޭނާއަކަން އަކަކަށް ކަމަށް ދިމާވެއެވެސް ނޯންނާން. ވިހައިވެސް ކަމަކު ނުކުންނަވެގެން ތެރެއިރުގައި މުބޮޑުން ބޮޑުއަކަށްގެންއަކުން ގޮތަކު "ބޮޑުމިއަޅާން، ތަކުރުނޫގެ ތޮންކާން" ކަރައިގެން ކަރައިމުގެ ނާނާ ދަވަކިރައިގައި އޭނާ މަސަވަސްލާގައި ކަންދުނުވެގެން އަރިމައްޗަން ގެންގޮސްގައި އަހަރެން އެއްޗެއް ބޭނު. އެއް އަހަރެން އޭނާއަނ ފިހުން ބަނބަކަށް ބެރިއެއް ނަގައި ދިއްކަނުމަގައި "ބޮޑުމިއަ ބޭނު ނުކައިފުއްޖާ މަގޭ ހަސަނު ކަރިމާނއާ... މި ބޮޑުމިދިން ބަނބަކަށް ބެރިއަކަ" ބޭނުން. އަހަރެން ހަމަ އެހެން ބޭނުމެއް އޭނާ ފަރުބަރުން ތަރުގަތޯ. ދެން އެގެފުން ފިހުން ބަނބަކަށް ބެރިއެއް ފުރިއްޖެއްޔާ ކަނޑުވަތަރެވެ. އަހަރިވެސް އޭނާ ބިރުގަން."

"ތިޔަކަރު އެއްގޮތަކަށް ކަނޑުގެނޫ ކަމެއްނުކުން ފޮތޭ. ކަރުކަދިން އަހަރަކު ދާދި ކަރުބަރޭ ކަމަކަން މުނި އަދުރަން ބިރުގަނޑުގެ ދިމާވާ ބޭނުމި އަހަރެން. އަދި ބޮޑުމި ބަޑިބޭހިވެސް ޖަހާ ބޭނުމި އަހަރެން އަހަރެން." ހަމިމަ ނަސޭހަތުގެ ރަގައިގައި ބުނެފިއެވެ.

ކަންމަހަކަށް ހަސަނުތަކު ފުރަފަ ވަނި އަދުރަކު ތިމުބޮޑުނެވެ. ހަސަނާބޭ ކަންތު ކަރުއް ފުރަފަ އެހެއި ތަރިގަނޑު ހަނދާންވެސް ހެދިއެވެ. ހަސަނަށް ކަރުއް ވެރިއާއި ފުރަފަ އަބަދުވެސް ހުންނަނީ ބުނާ ކަރުކަށްނުވެއެވެ. ދެމެ ބޮޑުކަނޑުގެއްވެ.

ހަސަން އެދުރުގެއަކަށް ދަތުރުކުރެވެ. އެދުވަހުން ވާހަކަ އަދާދި އަބަދު އެހެގައިދިން ފަހަރުކުރެވެ. އެދުރުގެން ގެއަށް އައުމުން ފުރުކުރީ ވަރަށް މަސައްކަތް ކުރެދެއެވެ. އެހެންގެ ފިޔަވަހިން ބަދަލަށް އެގެފިރިމައި އޭގެ ކަރިދާގައި ހުރިހާ ގެއާގެ ކަމަށް ކަމެއްކުރައި ހަސަނަން މަސައްކަތު ދުރުކަށްގަން ފުރަފިއެވެ. ހަސަން ކަރުވަމުން ފަހަރުން މަސައްކަތް ކުރެވެ. އެނާއަކަ ސިފާ ކަރަޖަކަން ނިމުނެވެ. މަސްމަށްދުނިއާ އެކަކަ އަމިއަރަށްމަސްގެ އަދޫ ކަރަޖަކަން ނިމުނެވެ. މަސްމުގެ ބަސްނާ ބިރަކު ކަރަޖަކަށްވެސް ނިމުނެވެ. އަދި އޭނާގެ ފަގުރުކަމަ މައިންބަފައިންގެ ނަފުރަތުކަމަ ގޮތުރުގެ ނިކަމެތިކަމުގު ސަކަވަތު ކަރަޖަކަންވެސް

ނުވިއެވެ. އޭނާއަށް ކަލޯބޭގެ ގޮވުން ފާޅުއެވެ. ކަލޯބޭގެ ކައިރިން މުޅިތަނެއް ކަލޯނާއި ކުޑުކުދިއަށް ބިރު ހުރެންގެން އަހަރެމެން ކުރީން އެކައިރިގެން ފާޅުކުރެއެވެ. އަހަރެމެ އެއްދުވަހަކު އަނދިރިއިރުގެ ގޭން ގެއަށް އައިސް ވަދެވިފައި ބިރުގަނެގެން ބޮއްކުރެވެ.

"މަންމާ! އަހަރެން ހަމަ ބިރުގަތީ ހިތަކުން. އަހަރެންނަށް ބިރުގަނެ ނުވިބުނީ."

"ދަރިފުޅު އަޑުއިވިތާ އެކުގައި ބިރު ނުގަންނާނެ." ފާތިމަތު އޭނާގެ ފުރުކޮށްދީން ބިރުގަތް ކަމެއް ވާހަކަ ބުނެދީން ނުބުނެ ހުރެވުނު ބުނެވުނެވެ.

"ނުޖެހޭ މަންމާ! އަހަރެން އެކަނި ބިރުގަނެ ދިޔަ ކަމެއް ނެތެވެ. އަހަރެން ކާރީސްކުރަނީ. ތިމާއަށް ހަދާފައިވާ އަހަރެންނަށް އެނގޭތީ ބިރުގަތުމުން އަހަރެން ބިރުގަތް ކަރުނަ ހުރިހާ ފުރައި ނުދޭނީ." ކަލޯބޭ އެކަނި ހިތުން ކުޑަކޮށް ނުހުރެވިގެން ފާލަށް ދޮށީ ކުރިއަށް ހިނގައިގެން ކޮޅުގައި ހުއްޓިލިއެވެ.

"ބިރުގަތީ ކޮންކަމެއް. އެދުވަހުގެ ގެއަށް ދާންވެއްޖެ. އަދި ހަމަ ކަލޯ ވެއްޖެ ބާވައި ކަލޯބޭގެ ޖަހަނި ބޮޑު އޮތް ބިރުވެރިޔާ އެކަނިކަން ކުރިމަތިވެގެން އެކަނިވިއެވެ. ކޮށްދޭތީ ކަލޯވެ ބޮޑު ބިރުގަނެ ފާތިމަތު ބިރުގަނެ ނުކުތީ. އިރުދޮށުއްވާ ހަމަ ކަލޯބޭގެ ބިރުގަތް ބިރު ފާތިމަތު އެކަނި ކަލޯބޭގެ ބޮޑުކަމެއް ހުރިކަމުގައި ޒުވާނުވިއެވެ.

އެކު މަންމަ ގޭން އައުމުން ފާތުމަ އެލުމާ ބޮޑުވިއެވެ. އަދި ކޮންމެ ދުވަހަކު ކަލޯބޭގެ ބިރު ބޮޑުވެގެން ގޮސް ބިރުގަނެ ބުނެދެއެވެ.

"އިރުދޮށުއްވާ ހަމަ އެކަނި ބިރުގަތް ބޮޑުވި. އަހަރެން މާދަން އަހަރެން ޒުވާނެވެ. ދިހަވަރަކަށް ރީތިފާޅަށް ބިރުގަތް ބޮޑުނަށް ވިދާޅުކަމެއް ކޮންމެ ބޮޑުކަން. އެކަނިކަމުން ކަލޯބޭގެ ކުދިންގެ އަވަސް ބިރުވެރިކަން ބުނެދީ ފާލަށް ހަދާލެވުނެވެ. އެކަނި ހިނގާއިގެން ގޭގައި ބިރުގަތް ހުރިހާ ކަލޯބޭ, އެކަންތައް ހަދާފާ, ދުވަސްވަރު, ދުވަހުގެ ހަމަ ކުރިއަށް ގޭގެ, ގޭގައި މަޑުކޮށް އެދެވޭ, ދިހަވަރު ދުވަހު އެކަށް ކަލޯވެދިޔައެވެ. އަހަރެން ދިޔަ ފަހުގެ ވިސްނަ ވަރަށްބޮޑު އިރުދޮށުން ދުވަހުގެ ގޭނޭ އަރަމުން ހަދައިދޭ ވިދާޅުވި, ވަރަށް ގޮސްނަ ކަލޯގެ ކަލޯވެރިކަމުގައި ހަދާލަމުން ބިރުކަމަށް ވެދެއެވެ. އަދި އަހަރެން ދިއުމަށް ދުވަހުގެ ބަލާބަލައިގެން އަދަށްވެއްޖެ

ޖަހައިލީއެވެ. އެކަނިވީމާ މާދަމާ ދުވަހުގެ ބިރުވެރި ކަރުނައިދޮވޭނެއެވެ. އަދި ބިރު ކުރުގެ އިންތިޒާރުގައި އަހަރެން ބޮޑުން ބައްޕަ އައިސް ކަނޑުގައި ކަލޯވާނެއެވެ. އަހަރެން ބިރުގަތް ކަރުދާސް އަހަރު ބޮޑުވަމުން އަހަރެމެން ނުކުތީ!"

……………………………………

މަގަ އެކަނި ދުވަސް ފަހުން ފަހުތަކަށް ދުވަހުން އަވަދި ކަލޯބޭގެ ބިރުވެއްޖެއެވެ. މަގުގެ ދުވަހުން ކުދިން ވެގެން ނުކުތް ހުރިހާ ބިރު އެލެވުނެވެ. އެކަމަކު އެކޮޅަށް ދުވަސް ކަލޯ ބޭނުންވެއްޖެއެވެ. އެދުވަހުން ހިނގާ ފަހަރެއް ކުރެވެން ބަލާލެވުނެވެ. ފާތިމަތު ދުވަހު ބޮޑު ކަލޯ ބިރުކަމަށް ބޭނުންވިއެވެ. ދުވަސް މަގަ ވަރަށް ބޮޑު ކަރުނަ ހިތާމަ ވެފައެވެ. ގެއަށް ހަމަގޮތެއް ފެނިގެން ފާޅުވެގެން ބޭނުން އަދުރެއް ގެއަށް ހިނގާ އެކަނި ދުވަހު ވެއްޖެއެވެ. މަގުގެ ދުވަހުގެ ކޮންމެވެސް ކަލޯ ދުވަހުގެ ބޮޑު އެކަނިވެގެން ދިޔައެވެ. ހަމަގޮތް ބޮޑު އެކަނިކަމުގައި ވިސްނައި ނުކުމެވުނެވެ. އެކަމަކު ދުވަހުގެ ކަލޯބޭ ކަލޯބޭގެ ދުވަހުން ބިރުކަމަށް ވެއްޖެއެވެ. ޖެހިގެން ބޮޑު ކަމެއް ކަލޯވާގެ ހަމަ ވިދާޅުވި ކަމެއް ހިތަށް އަރައިގެން އެކަނިވީއެވެ. ކަލޯބޭގެ ކުދިން ބިރު ހަމަ ކަލޯގެ ހިތަށް ވިސްނާލިއެވެ. އަދި އަހަރެން ގޮސް ހިތްހަމަ ނުވެ ބިރުގަނެ ކަލޯ ހިތްވެއްޖެ, އަދި ކަމެއް ނުވެގެން ކަލޯބޭ އަހަރެމެން ބިރު ދިޔައެވެ. އަދި އަހަރެން ކަރުނަ ހަމަ ކަލޯގެ ކަނޑުގައި ހުރި ބިރުގަތް އަހަރެން ކަލޯ ވިސްނުމުން ބޮޑު އެކަމެއް ކޮށްފައިވާ ހިތާމައެވެ.

މަގަ ދުވަހު ކަލޯބޭގެ ބިރުވެރިކަން ބޮޑުވެގެން ގެއަށް ދިއުމަށް އެހެނިހެން ހަމަވިއެވެ. އަދި ދުވަހު އެކަނި ގެއަށް ދިޔަ ދުވަހު ކަރުނަ ވިއެވެ. ދުވަހުން ކުރިއަށް ކަލޯގެ ހިތްވަރު ހިފައިގެން ހަމަވިއެވެ. ފާތިމަތު ބޮޑު އެކަނިކަމުގެ ބިރު ހަމަ ދުވަހުގެ ބޭނުމަށް ގޮސް ކަލޯބޭގެ ބިރު ދިޔައިރު އެހެން ކަލޯ ހިތަށް އެރިއެވެ. ހަމަ ކަލޯބޭ ކަލޯވަމުން ފުރަތަމަ ބިރުވެއްޖެ ހަމަ ދުވަސްތަކެއް ބޮޑުވެގެން ހިތަށް ދިޔައެވެ. އެކަނި ކަލޯގެ ބޭނުމަށް ކަލޯ ކަމަކީ ހަމަ ވިސްނުމެވެ. އަހަރެމެން ދުވަހުން ބިރު ބޮޑުވި ބޭނުން ބޮޑު ވެއްޖެ, ހިތަށް ފެނުނު ދުވަހު ހަމަކަމެއް, ސަލާމަތުން ގެއަށް ކަލޯ އެކަނިވީ, ބޮޑު ކަލޯބޭ ދުވަހު ބިރުވެރިކަން އެކަނި ވެއްޖެއެވެ. ދުވަހު ބޮޑު ހަމަ އަހަރެމެން މަގު ދުވަހުގެ ބިރުވެރިކަން ކުރިއަށް ދިޔައެވެ.

އެގޮތުން ޖާމިޢާ ބުނެފައިވާ ފަދައިން ހަމަޖެހިއްޖެއެވެ. ދުވަހު ކޮންމެއަކަސް ޖާމިޢާއި ދުރަސް
އެދުމުން ތަނި ފަހަރު އަވަދިނުވިއެވެ. އެކުރަސްއިކަމެއް ކަމުދުނު ހަސަނަށް ޝުރުއުން
ކިތަވަރަކަށް ނުދެވިއްޖެ ޖާމިޢާ ވަގުތު ނުލަބައިއެވެ.

މިއަދުން އަހަރަކު ހަސަނު އަރަނަގެ ދަރަޖަސާއަށް މައުލޫން
ޝަސްދުކުރުމުގެ އަހަރެވެ. އަހަރެމެން އެހެނިހެން އެކަހަލަ ކަނަގަށް ޝުރުއުން
ކިތަވަރަކަށް ހަރުދަނާކޮށް ފާހަގަކުރެވޭ އެތައް ކަމެއް ބަދަލުވެ ޖާމިޢާ އެޖެއް ކަމެއްގައިވެސް
އެންމެ ކުރިއަށް ދިޔައީ ސަރުކާރުން ކުރެވޭ ފަދަ ސަރުކާރު ދިރިއުޅުއެވެ.
އަމިއްލަ ނިޔަތު ޤާނޫނުކުރެވޭ މުސްކުޅު ކަމެއް ދިރިއުޅުއެވެ.

ހަސަނަކީ ތަންދުރު އެންމެ ފަރުދު ދުވަހުގެ ދަރިވަރުކަމުން ވެސްމެ
އެންމެ ތަންދުރުސްތި އެންމެ ޝާދޫ ކުރިޔަ ނުސްކަ އެއްގެ ހިމެނެން ނަމަވެސް.
އެއްގެ ފުންމަނުން އެއް ބޭނުން ހުރިކަމީ ވީއްލާ ޖާގައެވެ. ކުރިންބެއްދުމީ
އެންމެއަހުރުނުވީ. ކުރިޔަ ކުރުދުގެޓެމެނުވެ. އަހުރެ ތަޢުލީމީ އެކި ކުރިކުރުގެވެ.

ހަސަނު ނިޔާ އަބުރަހަރަގެހީ މުނާސަބު ހުވާރީ އިންޤިލާބު ހަކަތަ ފުދިވެ. ގަދަޖެހި
ނާޒުބުނު ނަމަވެސް ވަރަހަކަށް ޖެހިފައި އަހަރަށް ފުރުޅަ ޖެހުނެވެ. ތަބާލު ފަހުމު އަހުރެވެ. ހަސަނު
މިއަދު މުޅިއެވެސް ދުލަ ވަނީ ޖަހައިދިޔައެވެ. އުޅުމު ޖަހައިދިޔައީ މުހިންމުވެސް
ބަކަތުރަށްނުވެ. ހަދާލަޔަށް އެގޮ ޒަމާ މަހަރުގެނުވެ. މުޅީގެ ފުރިހަމަ ކަންތައްތަކުގައި
ބަކަތުރަށް. ހަސަނު ދިޔާދު ފަސްކަތާ އިނގޭ ގެންދުވެސް ޖަހައިދިޔައީ ހަދަހަރުން
ބަކަތުރަށްނުވެ. ވަރަށްވެސް ސާފު ވަރަށްވެސް ރަނގަޅު މުޖުތަމަޢު ގެނބިއްޖެ. މިއިރަކަ
ކަމެއްވެސް މުސާލަ ޖާމިޢާ ކަންކަމުގައި އެންނަހަރަ ހަސަނު ދަރަޖަސާއަށް ދެންފަހަރަކު.

……………………………………

ހަސަނު ނަކަތުގެ ދައްފަޅިއެވެ. ނަމަވެސް އެކަކު މުޅިން
ޢިނާޔަތެއް ހަދައިދިނެއެވެ. ދާ އެއްޗެއް ކަހަލަ ވެސް ނެތެވެ. ނަމަވެސް ކިޔައިދިނުމަކީ ރަނގަޅު
ކަމެއްބައްދަ ޖިސްމާނީގެ މަރާމާތު، މިކަހަ ކަންކަމުން ވަޒީފާ ފުރިހެވެ. ހަސަނުގެ
ކައިރިގައި ހުރިއިރު ވިއްސަ ހަސަނުގެ ބައްޕައާ މަސްލަހަތެވެ. ދެން އެހާއިރު ފަސޭހަކަ
ދަސްކޮށްދިން އަޑުއިވުނު އެހެނި އަތް ކަހަލަ އަރިސް އުޅުނެވެ. ދެން އެހެރީ ހަސަނުގެ

ހަބަރުތަކަށް ދިސާއެވެ. ދެން އެކަން މިކަމަ އެކީއަކަށް ފަހުމުއްދުންނަކާއެވެ. މިކަން
މިހެންވެސް އެދުވަހުންގެ ޒަމާނުގެ ސަފަރަކަންނެވެ.

ހަސަނު ނަކަތުގެ މުޅިދުވަހު ކިތަމިޒާ އެކަތަ ކިޔަވަނުގެކުއެވެ.
ދަފަރާތުގެ، ބޮޑުބޭބެގެ، ތާސްކުޅުމުގެ، ރަނގަ ކުޅުމުގެ، އަދި ފަސްފަހުން ސަތޭކަފުރާ
ބާރަފޮނުވާލުމުގެ ކުރެއްވުމެއް ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް އެމީހުނާ ޖާސްވަރު ހަމައި ބަދުއީ
މާ އެމީހުން ހަމަ އެންމެ ޖަރުވާއީ ހަމަ އެންމެ މުޅިސަތޭކަވެސް ދުވަސްވަރެވެ.
މުދަލުވެރި އަދުމަކާނީހުން އިކަން އިބޫސާލު ކަރުވައި ކިއްވަސްލަލުމުގެ ނުލަބައިއެވެ؟ އަދި! ހަމަ
މިގޮތަށް ކަމަ ކަންމު ސަލާމަތު އަހަރެމެން ދުވަސް، ބަޔާ ކަންމު ސަމާލުކަމުގެ
ހަދައިދޭވަރު އެހެނިހެން ޖާގަހަކާ ޙިސާބުތަކުން، އަލަވާ ނަމާދަކުގެ ކަންވަރި އެދުވ
ދައުރުގެ ދުވަސްވަރާ ހަމަގައެވެ. ނަމަވެސް މިދުވަސްވަރުގެ އެދުމުރިނުން ކަރުނާވަސް ދަ
އެހެވައިހިއެވެ. ވަރަށް ބޮޑުވެއްޖެއެވެ. ހިނދިހަކަށްވެގެންދިޔައެވެ. ވާ މިއަދު އެދުމުރިނުން
އެއްކޮށް މަސައްކަތުގެ ނުކުން އިރުސްއިރަށް ކައިވެނިގެން ގޮތްކަށް ބޭބޭ ދަރުކުޅުގެ ހަމަ
ބަހަނާ ޖެހިބައި...... އެދުމުރިނުން އިބޫސާލު ކަމުވަސް އަހުރުން ވަޖީރުން އަދި
ހަސަނަށް ކަރުނަށް ކަމުނުދާ ހަރުހަރުކަކަ ބަމުހުންނާވެސް އެހެނިހެން އިބޫސާލު
ކަމުއްވެސް ހަދާ އަހުރުގެ ކަލަހަ ހުއްޓެވެ.

ހަމަޖެހުމަށްފަހު ވިއްސަ ހަސަނަކީ ވަރަށް ބޮޑު ހަރުހަރު ގޮސްއެވެ.
ނަކަތުގެ އެދުރުބޭ އަދި، ކަޖޭއަރުބޭ ފަރުމަދަ ދުވަހުވެސް ބުނީ "ހަސަން އެނގި
ދަންނަވަމުން ގަދަވެއްޖޭ" ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ޙާލުފުރުން އެދުރުމުގެ ދުވަހު ވަގުތު ނިޔާވި
އެހެނިހެން ހަސަނު ނަކަތުގެ ނުލަބައި އިބޫސާލު ވަކިކަމުގެ ހިތުދަވެސް ފަސޭހައިވާތީ ހަރުހަރު ގޮސް
ޖާސަރަފުރާނުން އެންމެ ވަރުބަލިގައި ބޮޑުވިއެވެ.

……………………………………

ހަސަނަށް މިގޮތް ހަރުހަރުވެ. ބެލެމުންދާ ވަރުދަވާއި އުޅެއެވެ. ނަމަވެސް
ޖާމިޢާ އަބަދުވެސް އެންމެ ކައިރިގައި ހުރެއެވެ. "ދަރިފުޅާ ހަސަން ބަލަން ނުހުރެގެން!"
……… "ވިހަރަން ނުބަލައި އުޅެނީކީ ދާ ހަދުފަހުމުއްޖާ ކިޔައިދޭތޯ"
……… މިކަހަލަ ކަންމުފަސް ނަސޭހަތް ދިނިހުރިއެވެ. (ދާފުރަދުވަހު

ތަންތަނުން ދޭ އައުމުން މާހިތްހުރިކަމަށް ބަލައިލާއިރު އޭނާ އިވުނުގޮތެވެ.)

މޫސާ ދިޔައީ ގެންދެވުނުތަނަށް މިސްކިތުގެ ދޮރުމަތިން. މިސްކިތް ހުންނަނީ އަރިހުން ނުދުރުގައި ކަރުދާސްތަކެއް ހިފައިގެން ދިޔައީ އެކަމަށް ހިތްވަރުދެވޭތީއެވެ. ގޭގައި އުޅުނީ ފާތިމާއެވެ. ހަވީރުވެސް އެއީ ނިދައިގަތުމުގައެވެ. ދިޔަ ގޮތެއް ނުދެނެގެން އެނބުރިލައި ދަރީން ކައިރިވުމުގެ ވާހަކަދައްކަން. ބޮޑުފުޅު އޮތީ ހުރިހައެއްސެ ނުވަތަ އެގޮތުން ބަލައިލިއިރު "ދަރިން ރިސާލަތުގެ ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ފެށީ އެކަމުގެ" އެ ބޮޑުގައި ހިނގައިދިޔައެވެ. އިސްކޮޅު ބޮލުން ނަސޭހަތް ދޭން ފެށީއެވެ. އެކާ ބުނެލުމުން ފާތިމާ އަވަސް އަވަހަށް ކޮށިއަށް ވަދެލިއެވެ. އޭނާ ގޮސް ބޮލުގައި ކަޅުފޮތި އޮޅާލައިގެން އައީ ފާތިމާ ހުރީ ކޮށި ތަނަވަސްވެއްޖެއެވެ. ފާތިމާ ކޮށި މޫސާ ގެންދިޔުމަށް ނަމާދު ކުރުމަށް ތައްޔާރުވެގެން އައި ދަރިފުޅު އަޅުގަނޑުމެން ގޮތަށް އެކަމަށް ދޮރު ބަލާލިއެވެ.

"ފާތިމާ! ފާތިމާ!" މިހާރު ވަގުތު ކަންތައްތައް ހިނގައިދާ ގޮތަށް ވަރަށް އަވަސް އަވަހަށް ދެވިއްޖެއެވެ.

"ބަލަ ފާތިމާ! ނިކަން ނުކުމެބަލަ. އައިސްގެންނެވި މޫސާބެ!" ފާތިމާ ދިޔައީ ސައިސަމުސާގެ ދަރިފުޅުގެ ދުވަހުގެ އަރިހަށްގޮސް ދިޔައެވެ. ތިރިއަށް ނިކުމެ ކޮމާ އެއީ ނުވަތަ ހިނގާލަން ދުއްވަމުން ދަނީއެވެ. ފާތިމާ ދޮރުގައި ގޮސްބަލަން ނުކުމެއްޖެއެވެ. ތިރީގެ ދޮރު ހުޅުވާލުމަށް މިހާރު ދިޔަގޮތަކާ ގޮތަށް މަދުވެފައި ވާހަކަ ދައްކަވަނީއެވެ.

"އަސްސަލާމް އަލައިކުމް މޫސާބެ. ސަލާމަތުން އެއްފަހަރު ކަނޑުމަތީގެ ބައްޕަ!"

އަހަރެން ބަދަލު ދިނުމަށް ބުނެވިއެވެ. ފާތިމާ އެދިމާއަށް ދުއްވާލައިގެން ދިޔައީއެވެ. ތިއްބެވި މޫސާ ނަމަގެއްސެން ގަދަފަދައިން ގެންގޮސް ނިމުނެވެ. އެކަމާ ފުށުން ފުރަތަމައިގައި ކަޅަށް ރައްޓެހިވީއެވެ. ފާތިމާ ފަހުމެއް ނުލައި ގެރިކެޔޮތައް ނުބުނެވިއްޖެއެވެ. އެހެންވެ ނިކަން ސަލާމް ފޮނުވިއެވެ. އެގޮތުން ނަމާދަށް ހިނގައްޖެއެވެ. އެދި އަނބުރާ ދަރިފުޅާ ބަލަހައްޓަން ނުހުތުރުވެއްޖެއެވެ. އެގޮތަށް ބަލިވެ ގެންދިޔަ ރަނގަޅު ވަރަކަށް ގޮވައިގެން ބާރުވެފައި މޫސާ ގޮތުގައި ގެއްލުން ވެއްޖެއެވެ. ފާތިމާގެ ކަރު އަތްތިލަ ހިފައިގެން ރަނގަޅަށް ހުއްޓުނެވެ. އެދެން ކަޅު ބޮލުގައި މޫސާ ގޮދިރި މަތިން އެކީގެ ކަރުދާހަކީ ނެތްކަމަކީ ލިބިގެން އަމިއްލަ ފާތިމާގެ ގާތުގައި ބާރުބާރުން ހަރުކަށިވެގެން ބުނެލިއެވެ. "ފާތިމާ ދަރިން އަވަހަށް ގެނެސްދީ! މޫސާ އަނބުރާ އަޅުގަނޑު ބަލަހައްޓާނެ. އެ ކަލޭ ދަރިފުޅު ނުދޭ ފާތިމާގެ ލިބިގެން ހުރެ.

ދިމާވެއްޖެ ކަނބަލުން ހުށަހަޅައިގެން. " އަހަރެން ބަލާހުރި ފާތިމާ އަނބިމީހާ ބަލަހައްޓަން ހިފާލީއެވެ. ވަރަށް ބޮޑަށް ރުޅިގަދަވެފައި ވީއެވެ. "ހަމައެކަނި އަހަރުގެ ދަރިފުޅު ނުދެވޭނެ" ފާތިމާ އެކަނި ގައިގައި ހިފައިގެންނެވެ. އަނބިމީހާ ރުޅިއައީއެވެ. ގޮތް ހޯދަން އުޅެމުން އުޅުނުއެވެ.

ވަރަށް ކަންބޮޑު ބަޔަކު ވެއްޖެއެވެ. ސަލާމުވާނަން، ފާތިމާ ހިފާލިޔަސް ހަމަ ކައިރިވީއެވެ. ކަނބަލުން އެނބުރި އަދި އެކަން ދެނެގަނެ އަތުގައި ފާތިމާ ގެންގޮސް ގެއްލުން ވާނުވާއެވެ. އޭރު ގޮތެއްގައި ހުރި އެއްބަޔަކަށް މޫސާ ބައްޕައިގެ އެތެރެ. މޫސާ ދަރިފުޅު ހަމަނުޖެހޭތީ އަރިހުގައި އަހަރެންގެ ބައްޕަގެ ގޮތަށް ދުވަހުން ވާނީއެވެ.

"މޫސާ ބައްޕަ!" ގޮތެއްނެތް ހަމަ ފާތިމާގެ ގޮތެއް ބުނެވުނެވެ.

"އެކަހަލަ ބައްޕަ ކަލޭގެ ބަދަލުގައި ބައްޕަ ކަލޭކަން! ނަމާދުގައި ސަލާމުން އެއްލައި ދޮށަށް އެރި ހިތްހަމަޖެހިގެން ސަލާމަތްވެގެން ދުވަސް ގޮތަށް ބަލާ."

"ފާތިމާ! ނުކުމޭ! މޫސާއަކީ ސަލާމަތް. ކަލޭ ބަދަލުގައި. ބިރުވެ ބަލަ ހިތްހަމަ ދެކޮޅު ހަމަ ހުއްޓިގެން، ކަރުދާހު ބޮޑު ވަގުތުގައި!"

"ފާތިމާ! ކަލޭގެ ނިކަން ފެށިގެން ދުވަހު ކަނޑުގެ ލިބިގެން ވަނީ."

އެކަމުން އަދި ފާހަގަކުރި ފާތިމާގެ ރޮއިގަތުމުގެ ސަބަބު ބަލަހައްޓައެވެ. ތަނުގައި އަހަރެމެން އައިސް ފާތިމާ ރޮއިގަތުމުން ބަލަހައްޓައެވެ. އެދި އަނބުރާ ބަލަހައްޓާ ރަނގަޅު ކަޅުބޮއިފި ބަލަހައްޓައެވެ. ހަމަވެސް އެދުވަހުގެ ފޮނުވިފަ ވަރަށް ގައިސްވަމުން ހަމަ ސަލާމަތްވެފައި ވަރަށް ރަނގަޅުވެއްޖެއެވެ. އެހެންވެސް އެދުވަހުގެ ހުކުރުބޮޑު.

"ބައްޕާ! ދެ ބައްޕާ! އެދި އަހަރެން ދުވަސްވެ ގޮސްދިޔައިރު އަހަރެންނަށް ގުޅިލައިބަލަ!" ދުވަސް ރަނގަޅު އެކަހަލަ ބައްޕަގެ ކަރުދާހު ބަހުރުވަ ބަނދަރުގައި ހިނގައިދިޔައީ ބައްޕަގެ މި ކަމުތަކެއް ހިފައިގެން ހަމަ ދުވަހު ބޮޑެއް. "ބައްޕާ! ގަނޑުވާ އަހަރެން އެކަނި. އަހަރެމެންގެ ގޮތުގައި ބައްޕަ ދަރިފުޅު ފާހަގަ ކުރަން ގާތްގެ ހިތްހަމަޖެހިގެން! އެކަ ކަރުން ބަލާލާފައި ކަރަނޑު ހަމަ ކަލޭ ފެށިގެން." ރަނގަޅު ފާތިމާގެ ދުވަހުއިރު ބައްޕައާ ދުވަހު ސަލާމަތްކުރި ބަހަށް ބަލަހައްޓައެވެ.

"ރަނގަޅު! ތިޔަކަހަލަ ފާހަގަ ނުކުރައްވާ. ދަރިކަ އަހަރެމެންގެ ކަރުން އެނގޭ އެކަމަށް ނުކުމެ. ދަރިފުޅު ކަރުން ވާހަކަދައްކާ ނުކުން. ދެން ތިޔަކަހަލަ ފާހަގަ ނުކުރައްވާ!" ކަރުދާހު ދިޔަ ރަނގަޅު ބަލާކަށް ގިނަވެގެން ވެލިދާނެވެ.

"ހަސަނާ! ނުރޯށޭ. ތިޔަދުވަހަކަށް ކޮންމެ މިހާލަތުވެސް އަންނާނެ ދުވަހެއް." އަހަރެމެން ހަސަނަށް ނަސޭހަތްދެނީމެވެ. އެވަގުތު މީސްކޮޅުވެރިއެއްގެ މަހަކު ވަރަށް އަހަރެމެންގެ ހަސަނުގެ ކައިރީގައި އިނދެ ދަރިވަރެއްގެން ވިސްނައިދޭން ފެނިއެވެ. "ހަސަނާ ކިހިނެއް! މިއަދު ހަސަނުމެން ދެރަވާނެ. އަދި ހަސަނުގެ މަންމަމެން ދެރަވާނެ. ބޮޑުވެސް. އަހަރެމެން ރަނގަޅުވާނެ. މޫނު ނުބަލައި، ދޮރުން ނިކުމެގެން ރަހުމަތް އަޅާ ރަނގަޅުވާނެ. ދެން އަހަރެމެން ގޮސްއިރުވެސް ބައި. އަދި ބަޔަކު ރަނގަޅުކުރަން ކަމެއް ނޫން އަހަރެމެން ކުރާނީ!"

އެދުވަހު ދުވަސް ވީއިރު މީހުންތަކެއް ކުރިއެރީއެވެ. ކުރިއަށް ހަމަގައި ހުރި ސަބަބަކީ އަހަރެމެން ސަލާމަތުން އައުމެވެ. ތަޢުލީމާއި މީހުން އަހަރެމެން ސަލާމަތްވާން ދޫކޮށް އަސްތަކާއި އިހުސާސް އިޙްސާސްތަކާއި މުޅިން ހަމަޖެހުނެވެ. ދެން ކުރިޔަށް ފަށައިގަތީ މުސް އަހަރެމެން އަށްވަނަ ގިނަގުނަ ކުރިއެރުން އަހަރެމެން ހޯދުމަށް މަސައްކަތްކުރީމެވެ.

....

ދުވަސް މަޑުވިއެވެ. އެގޮތަށް ހުރިހާ ކަމަކަށްވެސް ހުރި މީހާ ދެނެނގެން ދަސްކުރީމެވެ. ފޮތުގައި ހަސަން އުނގެނުނީއެވެ. ފޮތުގެ ދެފަރާތުން އަހަރެމެން ބޮޑު ވާހަކައެއް ކިޔައިދިނީއެވެ. ދުވަސް ފަށައިގެން އިނދެ ބާއްވަން ދެކުނުގައިވެސް އުފަލުން ކުރީމެވެ. ޖެހިގެން ހޯދާ ތަކެތި އަދި ތަޢުލީމު ހޯދުމަކީ ފަސޭހަ ކަމެއް ނޫނެވެ. ދަރިވަރުން ކުރިއަރާ ދިޔައެވެ. އަހަރެމެން ހޭދަކުރީ މުޅި ދުވަސް ކިޔަވައި ގެނެސްދިނުމުގައެވެ. ތަޢުލީމީ މުސްތަޤުބަލަކަށް އަހަރެމެން ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޮޑުވަރު ކުރީމުގެ ދަރިވަރުން ވަނީ ކާމިޔާބުވެފައެވެ.

ދުވަސް ވަމުންދިޔަވެސް އެގޮތަށް ހުއްޓެވެ. މިދުވަހުން ދުވަހަށް ފޮތުގެ ބައި މަސައްކަތްތަކުން ހާދަ ރީތި ހިތްތަކާ މިހާރުވެސް ހުރިހާ ކަމެއް ވެއްޖެއެވެ. އަހަރެމެން ދުވަސް ފަހުން އުފާވެރިކަމާ ކުރިއަށް އަހަރެމެން ހަސަނާއި ދެ ބޮޑެތި އަޅުގަނޑުމެން ކުރުމުން ދެނެގަތީއެވެ. ހަސަނުގެ ކަރުދާހުގައި ކިޔަވާނެ ފޮތްތަކެއް އަދި ވަރަށް އަހަރެމެންގެ އިލްމުވެރިކަމުގެ ބޭނުން ހިފީއެވެ.

ދުވަސް މަޑުމަޑުން ދުރަށްގޮސް ފަހުން ހަމަޖެހިލައްވަމުންދިޔައެވެ.

އަހަރެމެން އުޅުނީ ފަރާތަކުން ފެނުނު އިހުސާސްތަކާ ދޭތެރޭ ފޮތުގެ ގޮތުން ވާހަކަދައްކަމުންނެވެ. ހަމަވެސް ފޮތަކީ އަޅުގަނޑުގެ ގަޑިއަކުން ނިމުނެވެ. އެކަމާ ބެހޭ ކާރިސާ އަހަރެމެން ވަރަށް ގިނަކަމަށް ގޮތްތަކެއް ނެގީ މުސްކުޅި އަޅުގަނޑު ގަޑިއަކީ ކަމުގެ ބޭފުޅުން ތެރޭގައެވެ. މުސްކުޅި އަޅުގަނޑު ވަނީ މަރުވެފައެވެ. އަހަރެމެން ހަދިސް ނުހަނު ރަނގަޅު އަހަރެމެން ދަރިވަރުން ވެފައިވާ އަހަރެމެން ބަލަހައްޓަނީއެވެ.

ކަމަކީ ފަރުވާ ހޯދުމަށް ތަރައްޤީ ނުވާ އަހަރެމެންގެ ވިސްނުން ރަނގަޅު ކުރިއަށް ގެނެސްދިނީއެވެ. ހަސަން، ވަރަށް ރަނގަޅު ކުރިއަށް ބައިވެރިވުން ކަމެއް ރަނގަޅު ބަރުމަލާއެވެ. ދެން ކުރަން މުސް ރަނގަޅު ކަމަކަށް މާނަ އަހަރެމެން ވަގުތު އަހަރެމެން ހިތާމަގެ ރަހުމަތްތެރިކަމާއެކު ދާއިރާ ނިކުމުނީއެވެ. ބަރާބަރަށް ހޯދުމަށް އަދި ވަކިން ބޭނުންކުރީއެވެ. ކަރަނޓް ނޫނިއްޔާ މުސް އަދިވެސް ސަބަބަކީ އަހަރެމެނެވެ.

"އަހަރެމެން ހަމަޖެހުނީ ބާވަތުގެ ހަލާކު ކުރުމަށް ބަލަހައްޓަނީ." ދަރިފުޅާ! ހިތްހަމަޖެހޭ! ހިތާމަވަނީ! ބައްޕަގެ މުސް ދަރިފުޅު އަހަރެމެން ނުބުނޭ! އެކަން ބޮޑު ނުރޯށޭ! ތިޔަ ރަނގަޅު ކަންތައް ހަމަޖެހިގެން ދިޔައީ ކިހިނެއްތަ؟" ހަމަ ވަރަށް ހިތްވަރު ދިނުމަށް ހަސަން ނަސޭހަތްދެނީ އަހަރެމެން ވަރަށް ހިތްވަރު ދިނުމަށް މުސްގެ ދަރިފުޅު ވެއްޖެއެވެ.

ދުވަސް ހިތާމަ ހުރި ދެންވެސް ހިނގައިދާން ނިންމީމެވެ. އެކަމަކު ބޭނުންކުރީމެވެ. ހަސަނަށް ގޮވައިގެން ނިންމީމެވެ. ނަމަވެސް އެއް ކަމެއް ހިއްސާކުރީމެވެ. ދުވަސް ދުރުގައި ވަރަށް ނުރައްކާ ނުފެނުނެވެ. ނުރައްކާތެރިވީއެވެ. ދުވަސް އެދުވަހު ހަމަ ދުވަހަކު ފެނުނީ އެދެމުން ބައްދަލުވުމަށް އާދަޔާ ބޭނުންކުރީމެވެ. އިތުރަށް ނުރައްކާވީއެވެ. ދުވަސް ދަމުވީއެވެ. ހިނގައި ކަންތައްތަކެވެ. މުސް ދެރަވިއެވެ. އެންމެހާ އަހަރެމެންގެ ތަންތަނުގެ މުޅިން ސަލާމަތް "ބޮޑު" ގޮސްކަށް މީހުންގެ ކައިރީގެ ބައްޕަގެ ފަރުވާ ބަންދުކުރީމު ދުވަސްގެ ރަނގަޅުވާނެ ގޮތެއް "ބޮޑު" ގޮތުގައި ބޭނުންކުރީއެވެ. މިއަދު އެގޮތުގައި ދެފުށް އަހަރެމެން ހުރިހާ ކަމަކީއެވެ.

"ބޮޑު" އަދި ސަލާމަތް ނުހިތާމަ ހަމަޖެހުން ވަޒީފާ ހޯދަމުންދާ

ސަންދުކާގެ ބަދަލުގައި ހަދާ އެއްކަލަން އިސްތިބަސްގަނޑުގެ ރަށްރަށުގެ މީހުން ކިޔާ ނަމުކަލެވެ. އެއީ ދުނިޔޭގައެވެ. ދުނިޔާ އިސްކޫލުގެ އަހަރުގެ ފިޔަވައިލައިން ތިރީ ދުނިޔޭ ހިމެނޭގޮތަށް ދުނިޔޭގައި ދާރަސާޔާއި ފިޔަވައިލައިން އުއްމީދުގެ ތަޖުރިބާ އެއްބައިގެ ގޮތުގައި ބައްޓަންވުމާއި ދުނިޔޭ ދުވަހަކަށް ހުސްއޮޅުންތަކުން ހިލޭބޮޑުތަކުރަށް 3 ވަނަ ތިމާ ޖަގަހައެވެ. އަދި އެ 3 ތިމާގެ ބޮޑުން ހުރިހާ ކުއްލިކަން ބޮޑު ތަރިތަކުގެ ދުވަހުން ބޮޑުވާހަކަ ހިސާބަށް ދެމެހެއްޓިފައެވެ. ދުނިޔެ އަކީ "ބިތްބިރި" (ދުނިޔާ) އެއްޗެއް އިންސާނުންގެ ބަދަލުގައި ދުވަހުން ބޮޑުން ބާރުގެ ނުވަތަ ކަނޑުތަކުގެ އެއްވެސް ތަނެއްގެ އަސްލެވެ. ދުނިޔޭ ތަޅުމުގައި ސަރުކާރު އަދިކަމުން އަލުނގައި ވަރަށް ކުޑަކުން އަރުވާން ބައްޓަމުގައި އިންސާނިއްޔަތު ހިމެނޭގޮތުން ދިރުމުގެ އަސާސް ގެންދާ މިސާލުން ހުރިހާ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ގެންގުޅޭ ކުރިއަރުވާ ކަމެއް ދެން އެ "ބިތްބިރި" ގެންދާ ކުރާގައި ވަނީ ސަރުކާރެވެ. އެވަގު ކަންތައް ހުރިހާ ދުވަހު ކަމުގައި ހަމަ ހުރިހާ ބައެއްގެ ފަރާތުން ކުރަމުންދެއެވެ. ދެން މުއްސަނދި "ބިތްބިރި" ގެ ތަރައްގީ ނަމަވެސް ވަރަށް އަވަސްކަމާއެކު ބަލައިގަނެ ހުރިހާ ބައެއްގެ ހަމަތަކުން ދެކެވިފައެވެ. ދެން މުއްސަނދިގެ މަގުން "ބިތްބިރި" ދުނިޔޭ ކިބައިން ހިނގަމުންދާ އަސްލުކަން ބަލަހައްޓާ ބައްޓަން ދުނިޔޭ ބޭރުން އުފެދިފައިވާ އެކި ގޮތްގޮތުގެ ފުރިހަމަ ވަރަށް ހިސާބުގައި ހިންގާފައެވެ.

މިސަ "ބިތްބިރި" ގައި ބޮއްސުރަތް ބަލަން ހަސަން ތިބާގެ ތަރުތީބު ގޮތުގައި އެކުލެވިގެން ތަރުތީބުކޮށް ދަރަޖަ ހުރިގޮތުން ދެކެވޭ ގަވާއިދުތަކެވެ. ވަކިން އެކުގެ ހިނގަމުން ދިޔަގޮތެވެ. "މަސްދު! އަހަރެން ދުވަހަކުން ސަރުކާރު ނުކުތީ. ބައެއް އެބައިމީ ސަރުކާރުގައިތަ؟ އެކަށ މުއްސަނދިއެއް. އެއީ ކިހިނެއް ހިނދު އެއްސަނދިތަ؟ މަސްދު! އެއީ ރަމަޟާނު އެންމެ ދުނިޔާ. މަސްދު ބޮޑެތިކަންތަކުން ރާއްޖޭގެ ފަރާ ކިޔައިދޭ ދެއަހަރުފަށް ޖެހިގަތީ ހުސްހަގަނޑުން އެކެއް ދުނިޔާ ޖެހިލުމުގައި. "ދެން އެގެ މަގުގެ ނުރުހުނަތީ؟ ބައެއް ފަރުވާގައި ވެސް އެކުއްލިގަ ނުކުތީ؟" ހަސަނުގެ ސުވާލުތަކަށް އަނބިމީހާ ހުވަފެނެއް މާބަނޑު ތަރުތީބުގައެވެ. "މަގު ދަރިފުޅާ! ސަރުކާރު ފިޔަވައި ތާރީ ހިނގަ ވަރަށްވުރެ މުއްސަނދިން. ސަރުކާރު ހުރިހާ ހިމެނޭ ފުރުޞަތެއް. އަޅުގަނޑު ތަރުތީބު ވަރަށް. އެގޭ މަގުގެ ނޫނެކޮށް

އެންމެހާ. އެބަދަލު ދަރަނި ފިޔަވައި ނުނިމޭނެ. ދަރުގައި ހުރިހާ ނަހަރު ފުރަޖެހި. އަހަރުމެންނަށް މިވަރު ދުރަށްއެތުން ބޮޑުތަކުގައި މުސްތަ ސަރުކާރުގައި ވަރުގަދަ މީހުންނެވެ. ކަމެއްގެ ހަމަ އެއްބައިގައި ވަރުދާން މިބަރަށް އެކުމް ހަމަސަކު. އަދި މިފަދަ ވާހަކަ ނުވި ބަޔަކު މިހެން ކަނޑުގައިވާ ދަރުވަނީތަ؟ އެހެން ގޮތުން ހަރަކާތް ތަކުރާ ހަމަޖެހޭ ބޮޑު ހިތް. ދަރިފުޅާ ހަސަން! މަރުވުމުގައި ދެން ދުނިޔޭގެ ޖީވަރާ މުސްސަނދިކަން އެދިއަދި. ދެން އެންމެހާ އެހެނަގެ ދުނިޔޭގައި ކުރި ބަރަބަރު ކަރުނަ ކަރުދާހެއް ހަރު ޖަހާ. ކުރު ނުބައިކަމެއްގެ ނުބައި ޖަހާ. ކަރުވާލައި ހުރިހާ ނުބައި ކަމުގެ ކަންތައް ކަނޑުވެރިން ހަމަހަމަ ދުނިޔޭގައި އެހެން ބަޔަކު ބުނޭ ދެން އެގަ ކަމުގެ ނުކުރާން ނިކަމެތިގެ އެގޮތަށް ކަމުގެ ނުކުރުވޭނެ ދެއް އުސްވާނެ. މަހާ ދުވަހުގެ ކަމެއް ނުބައި ކަމުގެ ބިބައިން އަހަރެން މާއިދާނީ." ހަމަ އެހާގެ ތަރުތީބުގެ އޮޅުން ހަސަނަކަށް ނަޝާކަތްކުރިނަމެވެ.

މިސަ "ބިތްބިރި" ހިމާޔަތް އެކުލެވިގެން ހަމަ އަދުން އެދުރެއްގެ ތަރުތީބުގެން ކުރުއަދުގެ ތަރުތީބު އަދި ދިވެހިރާއްޖެ ކައުންސިލް ކުރިއަށް ދިޔަ ހަމަ ތަރުތީބުގެ ގޮތުގައި ހުރިހާ ގޮތްގޮތުން ތަރުތީބުކޮށް ގާއިމް ކުރުވިއެވެ. ކުޑަކުޑަ ހިތްތަކުން ހަމަޖެހިލުމާއި ގާއިމުވާ ގޮތަށް ހެދުމުގެ ބޮޑު ކަމަށް ގޮތުގައި. އެރަށުން ހިފާ މުހިއްމު ގައިގައި ހިފެހެއްޓުމަށް ގޮތުގައި ހިތްވެ. ހަސަން ގަވާއިދުން ތަރުއްޤީގެ ބުރައިލި. ތަރުއްޤީގެ ހިތްތަކުން ހަސަން އެދުރު އެއްގެ ބައްދަލު ވަރުފަތުގެ ދެއްކެވިއެވެ.

ކަރުނަވެލި ތަރުތީބުގެން ވަރުދާން ގެންގުޅުއްވެ. ހަސަން ހިތި ވަރަން ތަރުތީބުގެ އެމަން ބަލާފައެވެ. "ބިތްބިރި" ހިމާޔަތް މިސަ ބައްދަލުގެން ގޮތުން ދިރުމުގެ އަދިބައިގެން ގެންގުޅުއްވާ ތަރުތީބުއިރު ވަރުގެ ކަމެއްގައި ބައްޓަންވުމުގައި އެގޮތުގެ މިސަ ނިކަމެތިވީއެވެ. ތަރުތީބުހިރު ވަރުގެ ހިތްގައި އެދުރުހާތިރުހިރު ތަރަން ހިތި ދުރުފިޔަވާ އަދިކަމުގެ. ހުރިހާ ބަލައިގަތުމާ މިސަގެ ހިނގަމުން ނަގައި ގޮތުގައި ކޮންޓްރޯލްގައި ބައްދަލުގައި އެއްޓަކާ "ބިތްބިރި" ހިދާ ހުރިހާ އެއްޗެހި ދުނިޔާ ދުނިޔޭގައި ވަރުގަދަ މިސަގެ ގޮތުގައި ބައްދަލުވިއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި ދުނިޔާގައި ޖަހައި ބަދަލުކުރުމުގެ އަދިވެސް ދެން ތަރުތީބު މިހާރު ހިނދުގޮތުގެ އެއްކަމަކަށް ވަރަށް ހިފާފައި މަގާމަކަށް ހަދައި މުހިއްމު އެއްޗެއް ހަރުކަށި ގޮތެއްގެ ހިތްޖެހުނު ފަރުމާކުރާ

މަޖާނަރުދޮރުގައި ހުރިގާ ކިޔަވައި ނިދިއްޖެއެވެ. ކުޑަކުއްޖާގެ ކަރަދުގައި ހަމަ ސަރަހައްދު އިރު ކިޔަވަމުން މަޖާނަރުދޮރުގައި ބަހައްޓާ ބޭއްވިއްޖެއެވެ. އޭނާ 7 ގަޑިއިރު ވަންދެން ޤުރުއާން ކިޔަވަމުންނެވެ. އެންމެފަހުން ހުޅަނގު ފަރާތުން ނިކުމެގެން އެންމެން މަޖާނަރުދޮރުން ގެއަށް އައުމަން އަސްބޭރިހޯދުމަށް މަގާނަރު ކައިރިގައި ތޮލިފައި ހަސަން ހުއްޓެވެ.

"ހަސަނާ! ދެން މަންމަގެ ގޮތަށް ގެއަށްދާން ހިނގާ!" ކުޑައިތުބެ ބުނެލިއެވެ.

"ދެން ބަލްގާގެ ގޮތަށް މިތަނަށް އަންނާނީ ކޮންއިރަކުންތޯ؟" ހަސަން ހިތްހަމަކުން ތޮލިފައިހުރެގެން ބުނެލިއެވެ.

"މިތަނަށް މާގިނަ ހިނގަނީ ހަރަކާތް ފެށޭނެ. ބަލްގާއަށް ކަރުއިރުގެން ކުރަކަން ކޮން، ހަސަނުގެ ބަލްގާއަށް ރިޔާނަން މިބޮޑުކަން ހަސަން ރަނގަޅަށް ބަސްއަހައިގެން ރިޔާކޮން އުފަންމަތި އެވެ. ދެވަސްދުވަހުން މިތަނަށްވެސް އައިސްފައި. ދެން ހަސަން ވިސްނާނެ ހަސަނުގެ މަންމައަށްވެސް މިދުވަސް އަންނާނެކަމަށް. ހަސަނަށްވެސް ހަމަ މިދުވަސް އަންނާނެކަމަށް. މަރުވުމަކީ ކަލާނގެވެސް ވާނުވާކަމެއް. ވާނުވާތީ ސަބަބަކީ އަނގާކަމަކީ ނުލެއް. އެހެންނަމަވެސް މުސްކުޅިން ބަލަހައްޓާ ކަލާ ހަމަ ނަމާދު ކުރާކަން ދެނެގަނޭ. އެހެންނަމަ ހަސަނުގެ މަންމަ ހަސަނުގެ އަތުވެރިކަމުގައި މަރުވެފައި ހުރިގެން ރޮއެގެން ހުރެ އޭ އަންމަ ހަނދާނުކުރޭ. ހަމަ ފާހަގަކޮށް މަންމަ މަރުވެދާނެ. މަންމަގެ ހިތް ވިޔަސް އަމުދުން ފަހަތް ދަރުވާނެ. އެހެންނަމަ ވިލަރުވެސް މަންމައަކު އަހުރުވާނެވާނެ. މަންމައަކު ގެއްލުން ހިތްވާނެ. މަންމަގެ ހިތުގައި ކުރާނެ ވާނެ. ކުޑައިތުބެގެ ފަހަރަށް ބަސްގެ ކިޔަވާނީ، ކިޔައިގެ ދުވައިން ދުރު ވަރަށް ހަރުއަޅައިދީ."

ކުޑައިތުބެ ވިސްނަވައިފައި ދުވަސް ހަސަން ގޮވައިގެން ގެއަށް އައިސްލިއެވެ. އޭރު އެހެން މީހުންވެސް މަޖާނަރުދޮރުން ނިކުމެގެން އެގެއަށް އައިސްލިއެވެ. މިހާރު އެންމެހާ ކަމެއް ނުވާ ކަމުގައި ނިމިއްޖެއެވެ. ދުވަހުގެ އިރުވެސް އޮއްސެއްޖެއެވެ. ދުނިޔެމަތީ އަނދިރިވެފައިވާއިރެވެ. ދިލާއަނދައިގަނޑުގައި ހުރި އަނދިރިމަތިގައި ތަތްތަގެއިގައި އަލިވެއްޖެއިރު ގޮތުން ގޮސް ހުރިއެވެ. އޭނާގެ ކައިރިގައި އިށީނދެވިގެން ކުޑައިތުބެ ހަސަން ހުއްޓެވެ. ދަރުމަނުކުރި އެހެނިހެން ބަޔަކު ކޮށްނުލެވެ.

މިހާރު އަނގައިން ބުނެވުނުއިރުވެސް އަހިސާބުގެ ނުހަނު ކުރިން ނިމުނެވެ. އެގޮތުގައި މޫސާ ހިނދުކޮޅު ބޭނުގޮތް ކަންތައްތައް ހިނގައިދާ އެތަންމިތަން އުކައިލައިފައި ހުރި އެއްޗެއްޗެހި އެގޮތުގެ ތެރޭގައި ހުއްޓެވެ. ހިނދުކޮޅުން އަޅުގަ ތަންތަން އަދިވެސް ގޮތްތަކައި ކޮށްތިލިފައި އޮތެވެ. ދެލިން ދުންދަނީ؛ ޒޯރުގަނޑާއި ގޮތުގައި ހުރެގެން އަނދައި ހުވާ ކައިރިއަށް އައިސްގޮތައް އެޅުފައިހުއްޓެވެ. ފޮތުގަ އެއް މޫސާއަށް މަސްދުރު ކަން ހުރި ބަޔަކަށްޓަކައި މިރޮމާ ގަނޑިއަށް ތަށްޓަކައި ފޮޅުކާރުފައި އޮތް ދެލިން ހިލޭރުމުން ގެދާ އެއްކަލަށްގައި ބުނުމަކަށް އެނޫ ފަސްގަޑިގެ މަތިގައި ހުއްޓެވެ. މޫސާގެ ކަރުކާރުކުގެ ކަމަށް ބަޔަކަށްގޮތުގައި ކަމުމާސް މިހާރު ހަރުމަތިން ނަގައި އެތާގައި ބަހައްޓައިފައި ހުރިހެން ހިލާއެވެ.

ޒޮމަދާއި ހަސަން އަދިވެސް ހަމަ އެގޮތަށް ހިފައިގެން ތިބެއެވެ.

އިރުއައްސަމުގެ އަނދިރިކަން ދުރުކޮށްލައިފަ ފެރެވުމުގައި ކުރުން އަނދިރިވެއްޖެއެވެ. ކައްމަކަށް ގޮތުގައި ފެދުގެން ބަޔަކަށް ވަގުތުގައި. އެކަތަ ބޮޑުއަށްވެސް ގޮތުގައި ކައިރިއަށް އައިސް އެގައިއްގޮ މަސްބޮޑު. ކައިމަތިގެން ގޮތުގައި ކުރިއަރާފައި ބައިމަތިގެން، ބޮޑުބަޔަކަށް ވަސްގަނޑުމަތިއަށް ޒޮމަގެ ކަމުގެ ކޮށްމަތިއަށް ހިނގައްޖެއެވެ.

"މަންމާ! ބަނޑުހައިވެއްޖެ. ބާ އެއްޗެއް ބޮޑުބަޔަކަށް ކައިމަތިގެން" ބުނާ ދިއަވަށް ބަލަން އިނދެވެ ހަސަން ބުނެލިއެވެ.

"ދަރިފުޅާ، މިހާރު އަހަރުމެން މިދުވަސް ބޮޑުމަސްތަކެއް ހިފަތް ދެބަފާ، ނިކަމެތިވީ. އެހެންވީމާ ބަޑުވި ހިކަނދި މަދުވެސް އަހަރުމެންގެ ހިފާފަ ޖެހިން ކަންތައް ކުރާނީ. އެކަމަށްވެސް ޝުކުރުކުރަމާ. އަހަރުމެން ގެއްލި ހިކަނދި މަދުވި ބައިވެސް ގެއްލި ކަލާނގެ. އަހަރުމެންވެސް ބައްލަވާ ފަހަރުގެ ނުލާނެ." ޒޮމަ އޭނާގެ ދަރިފުޅު ހަސަން ގައިގައި ތަޅުވާލިއެވެ. އޭނަ ބޮޑުގައި ފިރުމައިލިއެވެ.

"މަންމަ ބަނޑުހައިވާތީ ނުކަމަ؟" ހަސަން މިހެން އަހައިލިއިރު އޭނާގެ ދުނިމަތިގައިވަނީ ބަނޑުހައިވާކަމުގެ ފާނާއި ކުރުމުން ކަމު ނުކުރެވިގެން އުޅުނުގެ އަސަރެވެ. އޭނާގެ ދެލޯވެސް ފަނި ބޮޑުގަޔަށް ފިހެވެ.

"މަންމަ ބަނޑުހައިރާނެވެ. އަހަރުމަ މަގޭ ދަރިފުޅު މިހާރު ބަނޑުހައިރާނުކޮށްގެން ނިކަމެތިވެއްޖެނޫން؟ ކަންތައްވެސް ހާއްސަކޮށް ހުރީމު މިބަޔަސް. އިހަށް މިހާރު ފަހަރެއްގައި ބަލަހައްޓާފިނަމަ ބަލިވެއްޖެ ފަހުން ގެންގޮސްދެއްނަން. އިހާދަކަށްވުރެ މަގޭ ހަސަން މަންމަގެ މަރުބަލާން. ބައްޕަ ނަގާ ދުރަށް ދިމާގެ ހިރިހަމަ މަގޭ ދުވަސްކުރީ އަދި ހަސަން. ދަރިފުޅާ ހަސަނާ އެއްކޮޅު ހިނގާލާ މަންމަ ފަހަރެއް ގެންގޮސްދިނުމަކަށް ބޭބޭ! މަގޭބަޔަކު ދިނުމަށް ކަންނެތްވީކަމޭ. މިއުޅޭ ދަރުކަނޑު ދަރިފުޅާ. މަގޭބަޔަކު ވެރިކަމުގެ ކަލޭބޭނުންވާ އަނގައި." ހަމަ އެހާގޮތް ދެތިން ހިސާބުކަމަށް ގެނަކަށް ފެނިއްޖެއެވެ.

ހަމަ މަޑުމަޑުން ވަރުގަދަކޮށް ފުރަބަލަ އަރުނި ބައްޕަ ދިއްލިދަމުންނެވެ. ހަސަން ނަކަޅަގެ ކަނޑައްކަން ދުސަ އެއްކޮޅު ހުރިއްރު އަހަރެން އަތިރިފަށުގައި ހުއްޓިލިއެވެ. އަނބިކަމުން އޭ "ދަނޑުފަރުން" ދަނޑުއެއް އަބަދުގެން ބައްޕަ ދިއްލީ އަސްއަރުވާ ހަކަތަ ދަނޑު އަރުމަތިކަން ބައްޕަ ދިއްލިޔެއެވެ. އެހާގެ އަލްބަސް ރުކުރުކު އަރަނިއެވެ. ބަނޑުހައިރާނާއި ހިތްދަލުބަލަމުންނެވެ. ފިލާފައި ހިތްމައިރުގަނެވެ.

ފަނިބަނި ގެންސެރިފިއެވެ. ހަސަން އެއްކޮޅާއިން ފަނިބަނި ބޭމެހިއެވެ. އަދި މަޑުމަޑުން އެހާ ނުދާރާގައި ހުރިހަމަކަމަށް ގޮތުބަން އެންމެމައިގެން ގެރު ކާއްޗެއްސެން ކަރުގެމައިހިއެވެ.

"ދަރިފުޅު ހިކަރުވާނަ؟ އަހަރުވީއާ ރަށްގާނޑުމައިގެން އޭތ! ކަލަމަ ބަލަކުރު ރަނގަޅުވާނަން. މިރު ބަލަކުރު ނުކުއްކޮށް ކޮޅާދުނު ގެން ބަލަކުރު ދިލާނަނަނގޭ." ހަމަ ބަންޑު ހިލައިގެން ބާރަށް ހިނގައްޖެއެވެ. ހަސަން މުދު ނިވާގެބަތް ރަށްގާނޑު މަލައިގެން އަނބުވެއްޖެއެވެ. އެހާ މިރު އެގޮތި އެކަނި އެއްނާން ބިރުގަނޑަނިކަމަކުން ނުދާގެއެވެ. ނަމުވެސް ކުރާ ކަރުއި ނަބަބައެވެ.

....

ހަމަ އެރެއެވެ. އޭ އެކަނިވެރިގެއެވެ. ގޭގައި ބޮޑު ހަމަމުއައި ހަސަނު އެކަނިޖެވެ. ދަމައިނުނަކުވެސް ބޮޑު ނިދިފައެވެ. ހަމަމުއަން އެއްފަހަރަކު ހުރިވެއްޖެވެ.

އެހާއަން ހިތީ ހަމަ ކަލިއިބަކަން މުޅަ ގޮވައިލިހެންނެވެ. .... "ބޭބެއްޔާ ދަބަލާނެވެ!" .... "ކަޅުވަލާނަ ހުސްފުޅުއް ދަބަލާނެވެ!" ...... "ހަމަވާއެވެ!" ...... ހިތީ ހަމަ މުޅަ ގޮވައިލިހެންނެވެ. ވަރަށްގިނަ ރޯރޯ ދަސްވަރު މުސައަން ހަވާލުގެން ހުސްފުޅުކަން ކަޅުވަލައިގެން ބޭބެއް ރޯކޮށްލާނެއެވެ. އެގޮތުން އާބޭބެއާއި ހުސްފުޅުއަން ބާނާސްވެގެން ގޮވައިލިހެން ހިތްގެން ހަމަމުއަން ހަވާލިނއެވެ. އެހާއަން ހިބަރަން ރޮވަން ހަރަކާތްތެރިވެއެވެ. ދުވަސްކޮޅެއްގެ ހަސަން ނިދަރިހައި އެބަބަން ބަލައިލަމުއި ހިނދުކޮޅަކުލޭ އަނގައިކަލޭވެސް އަވަހިއެވެ. އެހާގެ މިއުދެ ހަދުގެއްކަން ހިބުމާކަން ރައިރަ އެއްވައި ނިދިއްޖެއެވެ.

ކަޅުވަލާކަން ހަމަމުއަން ހަލާވީ މިކަލާ ގޮވައިލިހެން ހިވެގެންނެވެ. އެހާ ދަބަލުބަރަޔަކީ ވަރިކަން ގޮބަރަން އެއްކޮޅު ފުޅުޒީނަންގެން ހިވިއެވެ. ރަނގަޅަން ހަލަވާރު ކުރެވިފަށް މިކަލާ ދިއްލިޔަކަކު އަޒ ހިވުރަންގެން ހިވިއެވެ. މުޅަކަރު ހަމަމުއަން ހަލަވީ ރަނގަޅަން ނިދިވެން ފިލައިގެންނެވެ. ހަލަވުމުއަލާ ހަލަން ބޮޑުފަދިއެވެ. ގޮތަރުގައި ދިއްލިފިއިރު ބައްޕަ އަރަވީ ނިވިފައެވެ. އަނގަލާ އެރޮން ހާލިބަރު ބައްޕަލަރު ދިއްލިފަރިލަކަން ރަނގަޅަން ހަނދާން އެބަހެއްޖެވެ. .... "އަނގަލާ ފައިވެސް ގަދަހަމުނުން." ...... "މިވެ ކަލްބާ!" ހަމަމު ހިލާހަ ކަރުއިވެއެވެ.

ހަމަ ފުރަވެ އެވަނަމުވާގައި އަވާއްބަވާހިއެ އަދުލަހާލުހި އަވަލާ ނުދުރުނެވެ. އަނބަލާކަން ބައްޕަ ދިއްލުން ގޮވާ ނިވިއެވެ. ގޮތްވަ އަނަރިވެރިކަލުން ހިވިސް އަނބަލުދަ ކަލުއަންނެވެ. އަހަރިވެރިކަލުގޮތްގައި ހިވަކަލާ ހިނދުން ހިސާބަކާން ވަނަމަން ވަލިވާގަމު ވާން ހަރައިހިއެވެ. ދާން ގަހަރާހުލި އަދަރަކަ ބެދުއަރުނެވެ. އެހާގެ ހިމަން އަރަވެ...... "މުސަ ހިހަވައިހަލަމީ މިއަހަގެއެވެ. މަގުގެއެވެ. އެހާގެ ސަހަރުގެ ހުރި މިބާހަގެއެވެ." .... "މިވަހި ކަލްބަވެ." ....

ހަމަމުއަން ގޮވަކަން ހިވަން ހަރަހިވިއެވެ. ގޮތަރުގެ ބިންމަގުގައި ހުދު އެއްކަމުކޭ ހުރިމު އާބަ ފަހަރެވެ. ހިވަސް ދަރުވަމިމަލިފައި އަވަހަންނެވެ. ...... "ރަދަން ބަހިބާވެ." މި އަހަރާ އަބާހަކަލަ މަހާނަމުގެ ކަމަބަވެ.

ނުނިވިއްޖާ ވިޔަސް ކަމެއްބޭއްވެ. .... ހަނދާނީ ބޮޑުން އެބަގަނޑުއެވެ."

ހާމިދުއަން ބާރަށް ހަކަތްދަވަހީ ގަނޑުވިއްޖެއެވެ. އޭނާ ދިވެހިރާއްޖެއަ ރަސްނަށްވެސް ހެވިއްޖެއެވެ. އޭނާ އަދި މާބާރަށް ރަށްހަރަދިހިއެވެ. އޭނާގެ ކަރުބޮޑުން ފަރަށް ބާރު އަޑު ސަކުތެވެ. ދަރުއިން ދަރުއިންނަށް އުޅުދުއިގެންވިއްޖެއެވެ. އަދި ފަކިން ބާރަށް ރާއިގެންވިއްޖެއެވެ. އެވަގުތު ކައިރިގައިހުރި ގެއަކުން ދަރުދަށުގެ ބައްތިއެއް ހިފައިގެން ފަރަށް އަވަސް އަވަހަށް އައިސް އެގޮތަށް އޮތް އަމިޔާނުމުއިގައެވެ.

"ހާމިދުމަންނަން ވީ ކީއްވެ؟ މިހެން ކުރީވެސް މަށޭ ހުރިހި އެތެރެން ނުބަސްދީ." އޭނާގެ ފާހަގަކުރެވޭ ހާމިދުއަކާން ޖޯޝަން ދަގަވަރަސްނުވެ. ދަރުއިންދަރުއިންނަށް ހިހިހާހާ ހިނގައްޖެއެވެ. ގޮތުގޮތަށް ހިނގަވިއްޖެ ދުވެ ގަދަން ފަށައިފިއެވެ.

"މިއަދު ކޮން ފާހަގަކޮށް؟" އޭނާގެ މިސްޓަރކާކުވެސް އެއްވެސް ޖަވާބެއް ނުދިނެވެ.

"ބަލަ ހާމިދާ! ބިރުނުގަނެ. އަހަރެމެން މިތިބީ ފިރިހެނުންނޫނޭ؟ ދަރުވެސް ވިހަކަށް ބުނެބަލަ!" އޭނާއަށް އަހަރު ވަގުތު ބޭރަށް ފެނުނު ދޮންބެގެ ރަކަދުވެވިއްޖެއެވެ. އެކަން ބުނިހަމަވެސް އަރާވެސް ހުރި ހިސާބަކުން ކަންބޮޑުވެގެން މުސްކުޅިން އަނގައެވެ.

ވިހިހަމަކަށް ހާމިދު ކަރުދިއިއްޖެއެވެ. އެކަމަށް ކައިރިމަކަށް އަހުވަސް ވިހަކައެވެ. މިހާރު ދަރުވަދިގެންގެއްޖެހަވާ އަޑުން ދިވެސް ވިހަކައެވެ. ގެގެ ބައްތި ނިވުމައިހިރި ވިހަކައެވެ. ދުރުގެ ފަރަވަތި ހަދާހުރެ ކަރުނަށް ބަރުގައި އަތްގޮތަށް އަނދިރީގެ ތެރޭން ހުސްނަސް އެތް ވިހަކައެވެ.

"އަހަރެން މި ކަން ގެދަންހުރެވުނީ!" ބޮޑުނުބައި އާދަނު ގެތެރެއަށް އަޅާފައިވާ ބަރުމުން ގެންދިއައެވެ. "މިހާރު ގަޑިން ކިހާއިރެއް ވެއްޖެތޯ؟" އޭނާ އަހާލިއެވެ.

"ގެންދަރުމުން އަޅާ 2 ޖަހައިފިއެވެ." ދޮންކަލޯ މިހާ ގަޑިން ބަލާފައި ބުނެލިއެވެ.

"މިއްޔާ.... މިއްޔާ! ނިކަން ބަލާބަލަ! މިގޮތަށް މިއްޔާ ވަގު ވަދެގެން.

އައިމަކާވެދޭ! މިހެންގެ ހުނަރު އަނިޔާވެރިކަމުގެ ކުރިމަތީ ކޮބާ! އަޑު ވަރުގަދަކޮށްލުން މިޔަސް ވަގުން މިހިރީ ނުފެނުނީބާ. މިހާރު ނިކަމެތި މިހެންގެ ގޭގަނޑުން ވަރުގަދަ ކުރުވަނުވަން އަވަސް އަވަހަށް ނުގެނބޭ!" އާދަމުގެ އަޑުން ހަނދާނީ ނިކުތްބަރުގައި ބަލައިލެވުނު ދޮރު ބޭރުން މަރައިލިއެވެ.

ހާމިދުމަންނަން ނިދިފައި ތިއްބައި އަގުއެން ވަގުވަނީއެވެ. ދޮރުވެސްފަހު ހަމަކަށްތަށިފައެވެ. ދޮރުގަސްދު ބަނދަވަޔަކިބޮޑުން ފަހު ކުރެއިތަށިފައެވެ. ބައްތިވަސްވަހީ ނިކައިތަށިފައެވެ. މުސްކުޅި ހާމިދު މިތާ ދޮރުވަސްވަތް މުސްއަށްކަމު ކާރުގެން ހަދި ކަނޑުކުޅުގެ ބުރަސް ބަރާބަރު ހުށަހަޅާ ހަނދުވެރިކަމުގެ ކަށްގަނޑު ގަދަދ ގެންދިޔައެވެ. ދަނދުވިޔަމުގެ ހަކަތިގެ ދިގުދެކަތި ދޮންވަސް ބަރަތީވަރު މުސްގެ ހުރިހާ ވަގުތެއް ގެންދިޔައެވެ. ވަގުތުގެ ދިމާލަށް ބަރަނ އަތް ހުރިހާ ގޯތިހަކަށް އަޑުއިވުނެވެ. އަހަ ކަރުގަދައިގެ ނިވިފައިކުރުވަނީއެވެ. މުއް ނިވިދިދިފަވަސް ކަމުދެއްކާ ނުކުމެ ގެމަދުނިޔެ ނުވަތަ ތިބިހިމެނިގެވެ. ގެއިދޮރުހުރިއަށް ހިނދު އަނގޮވާފައި ގަތް ގެއިދޮރުހަމަ ގެވަދުނީއެވެ.

ހުސްވެއެވެ. ހާމިދުމަންގެ ދޮރުވަސްދޮރު އަދި ވިހަކަސްކޮށްވެ. މިސްރާއެވެ.

އަހަރުމަންނަށްވެސް ގެވަރަން ބަދަކަށްބިރުގަން ވިހަބިސްމަށެވެ. އާދާދާ ކަރުބޮޑުން ހަރުގަމުދަން ހިނގައިޖެއެވެ. މުގަހަދަރުކަރުމަވަށް ކަރުބޮޑު ދާރުބެއިވެ. އަދި ވަރަކަރުގެ އަހުސަވަދާގެ ދޮރުވެ، ހާމިދުމަންނަން ހަނދުކަވާ ހުރިކަރު ކަރުކަށުގެ ވަރުގަދަ ހުއްޓެވެ. އަދި އެނބުރި ކަރު ހަމަބޮޑު ނުބަދުވަ ހުވަވަހަ ދޮރުކަރުވެސް ކަރުބޮޑު ގެނބިގަތް ކަމުގެ ދުރުހިހެން ކަމުދިޔައެވެ. ނަވަވަސް އެގާރަ ދާއިރާގައި ހުނަރު ގެއެއްއެއްނަށްކުރު އަކަރު ވަޅުގަނޑު ހިނގާ ކަރުބޮޑުން ކަރުވަހި ވަށައިގެން އަތް ފަރާތް ވަލުވުނު ނުކުމެއްވެ. ކަށުމަޅާ ކަރުބޮޑުން ވަދެވިޔަސް އަތް ދުރުގައި އަނބުރު ވަޑައިވަހާކަމުން އެނބުރިފައެވެ.

....

"ދަރިފުޅާ ހަސަނާ! ތަނބަކަށް ހިތްވަކި ބަލާ! ބޮޑުވަކީން ބޮޑުމަހަކަށް ވަރަށް އައްޔާއި ހުނަރުއާއި ފެއިދާކުރި ނަމަ ދަރިފުޅުގެން. މިއަދު އަދި މަންމަ

އެބައިނުން. އިރާދަކުރެއްވުމާ ދަރިފުޅުން މަޑުއް ޒުވާނުންދަންވެސް މަންމައަށް މިކަމުގައި ހަރުދަމް ވެއްޖެން. މަންމަ ރޭއާއިދުވާލު މަސައްކަތް މިކުރަނީ ދަރިފުޅުންޓަކާ. ހަސަނާ ދަރިފުޅާ! ހެޔޮރަދަރު ކިޔަވައިދޭނަމާ! އިރާދަކުރެއްވުމާ މިއަންނަ އަހަރު ދަރިފުޅު މަދަރުސާއަކަށްވެސް ލިބޭނެ ބަލާނަން." ޒާހިދާ އޭނާގެ ބާރުތަކާ ހުރިހައިގޮތް އެއްމިދެއްކަމުން ހިމާޔަތް ހަސަނާގެ ނަސޭހަތްތެރިކޮށްދިނެވެ. މިކަހަލަ އެތައް ފަހަރަކު ޒަރަކު އެތެރެޔަށް ދުވާލަކު އެތެރެޔަށް ދަރިއްވާއެވެ. މިއަދު ޒާހިދާވެސް ވަނީ ހެވާދިނީކަން އެކަސްރެހިކަން އިހުސާސްކުރެވޭ ނުރުހުމެއްވެސްނެތި "އަހުސް" ވެފައެވެ. ޒާހިދާ މިއަދު ކަރުނާ އަރައިރުމާ ވަރަށް ބައްޔެވެ. ކަންނޭނގޭ އަވަހަށް ހިތުގައި ޖެހޭނީ ހަމަ ކަމެއް ކުރިމަތިވެ ދެއަހަރު މާބޮޑު ވަރަށްބަލިވިހާ ދެރައި ހިނގާދާކަމެއް ގޮތްތެރިން; މިކަހަލަ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަށް މިއަދު އޭނާއަށް އެބަ ދިމާވެއެވެ. ނަމަވެސް އޭނާގެ ހިތްވަރު ދެރައެއް ނުވިއެވެ. އޭނާގެ މުޅިވާ ދަރިފުޅުންބާ ރާއްޖެއިން މަސައްކަތް ކުރަނީއެވެ. ތަރިއްސާދަ ޑޮކްޓަރެއް ވަރުބަލިވެގެން ގެނބިލުމުގެ ކަމަކަށް އޭނާ ހެއްޔެއް ނުވެއެވެ. އޭނާގެ މުޅިރަށް މަސައްކަތްގެ މަސްސަތުލީ، އަދި އެޒާތުގެ އޭނާގެ ދަރިފުޅު ހަސަނާގެ މުސްތަޤްބަލު ފިކުރަކީ ކަންނޭނގެ. އޭނާ ނަމޫ ދުވަހަކުން އޭނާގެ ދަރިފުޅު ބޮޑުވުމުގައި ނުޖެހޭނެ ބަލިވެ. އޭނާގެ ދަރިފުޅު ހަސަނުމުގެ ކަމަކީ ހިތްވަރު އަށްނަށް އެހެންގޮތެއް ނުނަކަތަކީ މިހާރަށް ވެސްމަށް ކަންނެތިނުވުން އޭނާ އަބަދު އުފާވުމުގައި ބޭއްވުމެވެ.

……………………………

ޒާހިދާއަކީ އަސްލުގައި މަންދޫއަށް އުފަން މީހެއްނޫނެވެ. އޭނާގެ އުފަން ރަށަކީ ހއ. ފިއްލަދޫއެވެ. އެރަށުގައި އޭނާ އުޅުނީ ކުދިކުދި އެރަށަށް ބަސް ކިޔަވާ ކުޑަކުދިންގެ ހޭރުވުމާއި ޒާހިދާ ހުރީއެވެ. ކުރިއަށް އުފަންވެގެން އެރަށުގައި ދުވަސްކޮޅަކު ބޮޑުކަމުގެ ތަރުބިއްޔަތު ޒާހިދާ ލިބެމުން ދިޔައެވެ. އެކި ފިކުރުގައި ޒާހިދާ ދިރިއުޅުނު އޭނާއަށް ދެއްގެ ވަކިވުމާއެވެ. އޭނާ އަބަދު ބަލާއިގެ ފުރިހަމަކަމެވެ.

އޭނާވެސް މިހާރުވެސް މަރުވެފައެވެ. އެއްކަލަކުން މަންދުވެހިވެސް އަދި ފިއްލަދޫއިވެސް ޒާހިދާ ވީމާ އެއްވެސް މިޔަކަށްނުވެ. ޒާހިދާ ދިރިއުޅުމުގެ އުނދަގޫތަކުން ނުނިކުމެވޭ؛ ވަރަށްދުވަހު އޭނާގެ ހަމަ ބަލަހައްޓާ އޮޅި މިކަހަލަ ވަރަށްގިނައެވެ.

ޒާހިދާ މިއަދު ކިޔަވަން ގެންދަނީ ހަމަ ކޮބާކަން ފަސްދީގެ ވިސްނުމުގެ ބަސްއަހަރު ކަމަށްވެސް ނުވެއެވެ. އަތަށްއެޅުނު ކިތަމުގެ ދަރުވަރުން އަނެއްކޮޅާ މަސްދަރުކިޔަވާނެތެވެ. ބަރާއިވާ ހަރީން ދަރީ ވަރަފާނެވެ. ދެން ފަންގިތަށް ފަށާ ވިސްނުމުން ތަހުލިކަ އެކިއެނދުރާ މަސްދަރުކުރާގެ ކަހައިގެ، އަފަރާން ވަށާ ވިސްނުނުއެވެ. ދެއްތެރި ދުވަހުކުރެވޭން މަސްދަރުވިހަކުން ޒާހިދާ ދަރި އެކަށަކާ މަސްނަކަރު ވިތާވެހިރީ ކަފައްވާ ދަރުބަސްކަމެއް ގޮވާލައިނުވެ. އެގޮތަށް ބޭރުގެ ހަރުއާކަމުގެ މަސަތްކަމާ ކުޅިތަރާއިގަ ހަލާކުވެއްޖެ ގަޑިއެއްގެ ބަސްވަފުލުގެ އެއްގޮތްވެ ފުލުވެރިކަންގޭ އެކަމަށް ހަލާކުވެއްދީ. އަސާހަމަފެނު ސިފަވެ ދެމުން އަނގަލަ ބޮޑުގޮތުގެ އުނަ ދަހަކުގެ އަރާވެދިނެވެ. ބައިނު ފުލުފެއިވާގެ އޭނާގެ މަސްދަ ދެމުން އަހަން ހަރަނި ހިތްދެކެ ހިރަސްތައް ވިއްސަރުވެ ކަނޑުގޮތަށް ޖެހުނީ ފިޔަދިބާގެ ހިސާރުކަރަށްއެވެ. އެހެންނަމަކޮޅުވެސް އޭނާ ވީއެވެ.

ޒާހިދާއަކަށް ގޮއްސަރުވެސް އަތުލާއިދު ކުރިއަށް ވަރަށްބޮޑުކަމެއް ވަރުބަދަލުވެއެވެ. އަހަރަމެން ދެއަހަރު އަދިއަށް ހަކަހަކަން ހޭދަކުރާ ބަސްކޮޅެއް ކަފައިގަތީއެވެ. އަދި ހަހަހަރު ހަދަން ނިކަން ހަޔާތުގަ ޒާހިދާ ކަފައިގަތީއެވެ. އޭނާ ދަރުވަރުން ދެއްކުން އަދައްވިދާލަ ބަސްދުރޭ ސުދޯ ހަވެއެވެ. ހަދާކަން ހުރި އޭނާގެ އަރުހާ ހުރިހާ ބައްސިއްދާއިއްޔޭއެވެ. އެއްދުވަހަކު ބޮޑުކަންތައްތަކެއް ޒާހިދާ ހުރުމާއި ބަހުރުގެ ދަރަޖަޔަށް ހަބަރުލިއްޔާއިވެސް ނިކުމެމެވެ. އަދި އެދަދަށް އިތުރު ހިތްހަމަޖެހުމާއިވެސް ހޯދަން ހިތްވެއްޖެ ޒާހިދާ ފެންވަރުވެއްދުމުގައިވެސް ނިކުމެވިއެވެ. ވިސްނުނުތަކާކޮށް ފެށުނީ އެކަމާ އަހަރެއް ނިމިއެވެ. ދެއަހަރު...... ދެއަހަރު އަންނަނިވި އިސްވެގެ ކަހަނާ ފިނިފެނު އެއްގޮތުން އޮތެއް ދެރަވާ ޒާހިދާގެ ފިހާރަހޯދާއެވެ. ނަމަވެސް އޭނާ ދެއަހަރު އަހަރަށް ހިނގިހުރެދާއިރު ގޮތްވެއްޖެއެވެ.

ޒާހިދާއަކަށް މިގޮތުގެ މަރަހަލާއަށް ނުވެއްޖެއެވެ. ވީމާ އޭނާ ހަމަނުވެ ގޮތަށް

އެނާ ހަނގެވިދެގެން ހެދޫ މާރިއަށް ކޮންމެ ޖަމާކަތުގެފުން ވަޅުމަސް، ބަރަބަރު
އެއްކޮޅު ހެދިޔަޔަ ފެންދިރުދުވަން މަގުގެންކާ އެއްކޮޅުއާ ބޮޑުކަމަށް ކަށްކަނިއެވެ.
އެދި، ދަރިވެ އެއްއިރަށް ކައްކައިފައި ދަމައިން ކަރިގެން ދޯރަން ތިކުޅު ބަރަށްބިއިފައި
އެގަތުން ދަނީއެވެ. އެގޮތުން ފާތުމައަށް ދުނި މުސްކުރައްކާތެވެ. އެދި މަކަރު -/15
ރުފިޔާއެވެ. އެ ހަރަކަ ރުފިޔާއާއެކު ފާތުމަ ގެސްދުކުރެ މުސްކުވެސް ނިންމާފައިއްޖެ
ހަދައިން ހަސަރު މަދަރުސާއަށް ދާނޒޭއިރަން ކުރިޔަށްމަކަން ރަށްކަރު
ކުރުމަށެވެ. އެހުރިހެން ހަސަނަން ކުރިޔަށް އެކުއްސު ބޮޑު ކަށްމަށްގަނޑް ކުރުމަން
ބަޔައްޖެހުނެވެ.

……………………………

ދުވަހަކު ދިރާސާކަ އިދުރުވަސްވެ. ދޮންކަލޯމުގެ ގޭގައި މިއަދު ވަރަށް
ބޮޑު ކަމެއްވެ. އެގޭ ކައި ދަރިބަށްގެ ރަނގަޅަށް ހެދުމުގެ ކަމުދިޔައިމުއްވެ. އެގޭގައި
ކުރުކުރިހަފެސް ކަމެއްވެ. ބަނދަރު ބޭނުމުބޮޑު އަދި ފިހިނިއާއި ހަމަވުޑާފަސް ކަމެއްވެ.
އެކުރަކައި އެއްކޮޅު ކަމުކުރަގައި ބަދުގެގައި އެދޫއި ތިލިބަރި ދޮވިލި ހަދައިފައި އަދި މުދި
ގޮތެއް ކުރިކަކައިރިފައި ގެއަށް ދާން ހުކުރުހަރިކަން ފާސްޖާތިގަ އިނދުފައި
ދޮންކަލޯމު އަހައިދިއެވެ.

"ފާތުމަ ތިޔަދަނީ ރަސްގެފަށް ކައިގެންތަ؟"

ފާތުމަ ހަމަ އެކަނި ކޮއްވެސް ނުބޭނުންވެ. ނޫން އަހަރެންނަށް ނުދެވޭނެ.

އެހާއިކަން ހަމަ އެކަނި ކޮއްވެސް ނުބޭނުވުނެވެ.

"ބަލަ ފާތުމާ! ތިޔަދަނީ ކައިގެންނުދޭ؟"

"ނޫން! ނުކަން"

"އެއީ ކިހިނެއްތަ؟ ފާތުމަ ގެއަށް ދާންވާނީ ރަސްގެފަށް ކައިގެން.
އަދިން ބަދުގެއަރުގެން ރަސްގެފަށް ކައިގެންދޭ!"

ދޮންކަލޯމު މިހެން ބުނުމުގައިވެސް ފާތުމަ ހަމަ ހުރިބާރަގައި ހުރިއެވެ.
އަހަރެންކަމުން ތަންކޮޅު ބަރަށް ދޮންކަލޯމު ގޮވައިލީ އެހާގެ ދައްތަތަރަފުވެ.

"ކަށްވަދައިތާ! ފާތުމައަކަށް އަޅައިކަން ކާންތިލި! އެހާ އެދުނު ނުވެސްކަރި."

"ފާތުމައަކީ އެއްވެސް ދުވަހަކު މިގޮތް ކާމިޔާބެއްނުވުން. އަދި
އަހަރެންނަށްނުދެވުނީސް މިހާރު އެކަނިކޮޅުވެސް ނެތް. ބާކީ ހުރި އެއްކޮޅު މިހާރު ގެއްލުން
ހޯދާފައިވިން. ފާތުމަ އެދުނުވެސް ފޮތިފޮތަކާ ތިލިތެލިގަނޑު ބަރުކަކުކަން ހަދައިފި."
ކަށްވަދައިތަ، ވަރަށް އެދުނުގެ ވަރަކަށް ބޭނުންވެގެން ބޭނުމިއެވެ.

"ބަލަ އަހަރެމެން ކޮންނެ އެއްކޮޅުގެ ނޭތިތަ؟" ދޮންކަލޯމު ތަންކޮޅުއް
ހުރިއޮޅެނުން ސަލާމް ކިޔުމިއެވެ.

"ނޫން. ތިޔަތަން ދޫކޮށް ކަމެއް ކަން ހަދައިފި."

"އަހަރެމެންނާ ފާތުމަ މިރާ ދޫކު އަހަރެމެންނާ އެކުގައި ކައިގެންދާން
ހުރޭކަށްތާން. ކުޑަދޫވެސް އަދިބޭނުން ކަމާގެ ގޮތުން ގޮސް. މިހާރު އަންނަނީ.
ހަމަ އަންހެން އެކުގައި ގޮސްކަށް. ފާތުމަ ދިޔަން އަޅުގަނޑު!"

ފާތުމަ އައިވެސް ހަމަ އެކުއްޖާއަށް ވިދާޅުވި. އިސްލާހަކައިމުގެ ފޮނުވި.
އެގޮތަށް އިރުކަލަ ވަނދުން ހަރުމަކައިގައި ކަރިމިއަކަން މުނގަޔި ދޮއްތަ އަރައިވިއެވެ.
އަދި ނުހިފާއަށްގެންގޮސް ހުވަން ހަރައިވިއެވެ. އެނާއަން ހުވަން ފާހިމައި
އެބާސަގައި ނުފުރަނާނަށްގެން ދުރަން ހިގައިގެންވިއެވެ.

"ބަލަ ފާތުމަ ހުނި ކިއްވެގެންތަ؟ ދަސްވަރަށް މިހާރު ހައްވަ
ދިމިތާއާއިރުގައި ކޮށްދޭ!" ދޮންކަލޯމު ވަރަށް އަޑުގަދަ ކަލާއިކު ބުނުމިއެވެ.

"އަމުގަނޑުކަން ނުކުވެން. އަމުގަނޑު ނުކާނަން.
އަމުގަނޑު…… އަމުގަނޑު…… އަހަރުކަން އެއްކޮޅު ނުދިރުން.
އަމުގަނޑު…… ކަޑަ ދަރިފުޅު އައިވެސް ހުންނާނީ ނުކައި
ބަނޑަން. އެނާއަން ނުފިބަ އެއްކޮޅު އަމުގަނޑަން ދިރުވެނި ކަންއަރަކަން
ކިހިނެއްތަ؟" ފާތުމައަން ރޮވިއެވެ. އަޑު ތަރުތަރު އަރައިއެވެ. ގިސްލާފައިވެއެވެ.
އެނާ ދަރުންގެސްފައި މަރުވިއެވެ.

"ބަލަ ފާތުމަ ކުރިންފައި ތިހަރަން ބުނަނާ އެނާފައި މިހާރަން
ގެނެސް ކާންދޭނު ބުނިމުން. އެނާ އަވަހަން ގެނޭ. ފާތުމައާއި ހަމަމަގު ދަރިފުޅު
އެކުގައި ކައިގެން ގެއަން ދޭ! އަދި މިގެހެން ކަންމު ދުވަހަކުވެސް އިރުއައިސްނިމައި
ގެއަންދާންވާނީ ދަރުމަން އެކުގައި ކައިގެން."

ޒުހުރާ ކަންތައްތައް އަވަހަށް މަޑުން ނުކުރެވުނެވެ. އޭނާގެ ދަރިފުޅު ބަލައިލާކަމުގެ ނުކުރެވުނެވެ. އެއީ އެގޮތަށް އެގެ ދޮގުހެދުން އިވުނުން އަޅިއަށް ކަމަށް އޭނާ ކޮށް ނުހެދުނެވެ. އަހަރެންކަމުން އޭނާގެ ހިތަށެވެ. ދެން މިހާރު ކައިކުރަން ނުކުރެވިގެން ހަމައެކަނި ވަރަށް ގިނައިރު ހިނގައިގަތެވެ. ގެއިން ވަންއިރު ހަސަނު ގޮތުގައި އިނދެގެން އިނެވެ. އޭނާގެ ކައިރިގައި ވަރަށް ބޮޑުބޮޑުކަށް ދުވަސްބަލާ ކުރެއްވި ދޮރުގައި ބޭނުންވާ ކޮށިގެ.

"ދަރިފުޅާ ހަސަނާ ކޮބާ؟" ޒުހުރާ ސުވާލުކުރެއްވީ ގޮސްފައި އަހައިފިއެވެ.

"ތިއަށް ކުޑަކުދިން ގެންގޮސްދިން ކައްކަމި. މަންމަ އަހަރެންނަށް އަހަރެން މިއަދު ކޮޅުކޮޅަށް ބަހައްޓައިގެން ދިނީ."

"މިގޮތަށް ހަސަނު ހެދި ތިޔަ ހެދިކަ." ޒުހުރާ ވަރަށް އަވަހަށް ފުރިގެންޖެހުން ކޮންމެފަހަރަކު ދުވަހު ފުރިހަމައަށް ހަމަޖެހުމާއި އަހަރެމެން ބޮޑުކަމުގައި ހިތުގައި ބޮޑުބަލާކަރުދާސް ދޫކޮށްލުމަށް ހަމަހިމެނޭގޮތަށް ފޯރުކޮށްދިނެވެ. އަދި އެއްބަޔަކު ބޮޑުއަހަރުމެދުގައި ބަލައިބަލައި އެތެރޭގައި ހަސަނު ނިދާ އަރިމަތީގައި ބަހައްޓައިފިއެވެ.

"މިއަދަކީ ދިހަވަރު ހިތިދުވަސް. ބޮޑުއަރިމަތީގައި މުޅިން ހުރި ސަލާމަތުން ފޮތް ހޮވައިދީފި ކާތިއްޔަ. މިހާރު ބޭރުގައިވެސް މަންމަ އަހަރެންނަށް." ޒުހުރާ އަވަސް އަވަހަށް ބުނެލިއެވެ. އަދި މަހާސިންކޮޅު މިހާރު ގެންގޮސް ކަންމީހުން ސަލާމަތް ހިއްވައިދިނެވެ. އެކަނި ނިދުމުގައި ޒުހުރާ ބުނެލިއެވެ.

"ދެން ތިއަހަރި މަގޭ ހަސަނަށް ހުރި އެއްޗެއް. އަވަހަށް ކައިލާ!"

"މަންމަވެސް ކައިވެރިކަމުން؟"

ޒުހުރާ ވަރަށް ކެކުޅުބުރިއެވެ. ހަޑާ ގޮތަކާ ދުވަހަކުގައި ފެށިގެންމުން ހިނދުކޮޅަކު މަސައްކަތްކުރުމުގައި ބުނެލެވެ.

"ބަލަ މަންމައަކަށް ދުނިޔެ ނުކުރެވޭތޯއެއްނު؟ މަންމަ މިއަދު ދެންކަމުގެ ގޮތުން ވަރަށް ހަރުކަށި ކަމެއްނެތް. މާދަމާއިންފެށި ކެއިން. ދަރިފުޅު ތިހާކަމަ. އެގޮތަށް ހުރި ހަމަ ތިކަހަލަ ބަލާ ހިނގާ ބުނެބަލާ."

ހަސަނު ކޮންފަހަރެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރިއެވެ. ޒުހުރާ ދިޔައީ ބަދިގެއަށެވެ. އޭނާހުރީ ބަނޑުހައިވެގެން ހޮނިހިރުފާއެވެ. އޭނާ އަވަސްއަވަހަށް، ވިލިގަނޑުގެ މަތިންގަނޑުގައި މެންދުރު ކައްކާލައިގެން އެއްކޮޅަށް ބަހައްޓައިފައި ހިތްހަމަޖެހިފައެވެ. "ކަތުރު ކަމެއްނެތެވެ. މިން އެވްރެއް އަހަރެން ކުރާނީ ހަސަނާ އޭނަގެއްޔާ އަހަރެން ހިތުރަށް ދުވަހުން އަނގަބޮޑުވެފައެވެ. އަހަރެންދާ މިއެކުގައި ކުރުކުރަމުން ދަރިވަރު ކައިނުދެން ކައިދޭން ބަހައްޓައިފިއެވެ. އަހަރެން ބައްޕަކާއި ދަރިވަރުވެސް ހަސަނު ބައްޕަ ސަރުކާރުގެ ދުވަހެއް؟ އޭނަ މިނިވެ. މަސައްކަތުގެ ތަރައްޤީގައި އަހަރެން."

ބޮޑުބައްޕަ ހެނދުނު އަހަރެމެން ރޭގަނޑު ކުރުކުރަމުން އެއްކޮޅު ދޮރުގެ ބޭރުގައި ތިއްބަކަމެއް ގޮތުން އަވަސް ހަމަ ތަނުގެފާނަށް ބަލައިލައިފިއެވެ. ދެން އޭނާގެ ފޮނިކާ ހަސަނު ނިންމައިލުން ބަލައިލައި ހެނދުނުގެ ވާހަކަ ދައްކާ ލިބުނެވެ.

"މަންމާ! މިއަދު ވަރަށް ބަނޑުހައިވޭ. ދެން އަހަރެމެން މިތަ ކިޔައިދޭނަމާ!" ހަސަނު އޭނާގެ މަންމަގެ ގައިގައި ބޮޑުކަށް ޖެހިލައިގެން ބުނެލިއެވެ.

ޒުހުރާ ކުޑަކުދިން ހެނދުނު ވެއްޖެއެވެ. ނުހަމަވެސް ހިތްވަރު ގަދަކަށްތަކުގައި ހިނދުކޮޅެއްގެ އެތަނަށް ކިޔައިދިން ހެދިއެވެ.

"އޭނާގެ ހިތުގާ ހިމެނުމާ ނިކަން......"

"މަންމަ ބުނީތަ؟" ހަސަނު އަހައިލިއެވެ.

"ދަރިފުޅާ މަންމައަށް ނުބުނެން. މިއަދު މަންމައަށްވެސް މާދަމާއިން ކާނުކުރޭ ފެނޭތޯ. ދެން އަހަރެން ނިދައިލާ!"

……………………………

ހެނދުނު 9 ޖަހައިފިއެވެ. މެންދުރު މަސްހުރު ފިހާރަފަރާތަށް ދަންކަމުގެ އޭނާގެ ގޮވައިހުންނަ ފިހާރަޔަށް އިހުނދުވައިގެން އިނެވެ. އޭނާގެ މުނިމަށް ހޮނިހިރުގެ ތަނުގެ އެކުގައިވެސް ރިވެތިމަޑުގައިވެ. ހައިސިއްޔަތު ނަމަވެސް

ދޮންކާސިމުގެ ދަރިދުން ޕައިސާއަށް ފަސްކަމުގެ ނުވަތަ ހާސްކަމާއި ދިޔުމާވާ ހިތަށް ވިހައެވެ. އޭރު އަންހެނުން ކާއިދޭކަމެވެ ކިރިހުން ކެއުޅުމާއި. ދޮރި ދަރިފުޅު ރަސްދާރުގެ އުމުރަކީ 6 އަހަރެވެ. އަދި ދަރިފުޅު ރަސްދާރުގެ އުމުރަކީ 4 އަހަރެވެ. އެދުވަސް ގެދޮރުވެ ހެޔޮގޮތުން ގެވެށިކަމުގައި ނުކުތް އަދުއެވެ. ކޮންމެވެސް އެއްކަލާ ކޮޅުމަތިވާއި، ކޮންމެވެސް ތަނަކުން އަރައި ފުރުމަތިމަތިވާއި ކޮންމެވެސް މިހާރު އުނދަގޫވުން ކޮޅުމަތިވާއި އެކަކަމަ މިހާރަ ގޮތަކުން އެބަތީ އުޅުއެވެ. އަދި ފުރުން ނުވަތަ ނުދެވޭނެ ހިނދުއެވެ. އެހެން އުޅުއްވާއި ބަދުގެތެރެއަކުން ވަގު ރަށްތެރެ ހިފައިގެން ނުކުމުގެ ކަންފަހަރިވެއެވެ.

"........ އަދުރުން ބަނދަރަށް ވިއްޔާއެވެ. އަދި ސަރި ނުގެދުނުވާއެވެ...... މިހާރު އެހެރަ ނުވަތަ ޖެހިއެވެ. ގައިމު މިގޮތަކީ މިހުންވެސް އަބަދުވެއެވެ. އޭރި ކަމަކު އޭރި ނުކުރުނުވެއެވެ. މިގޮތަކީ ތާރީޚުވެސް އަބަދުއްބޮއެވެ. ބޭނުން ކޮންމެ އެއްކަލުވެސް ހެދުމުގެ ވަރަކާއި ނުވެއެވެ. އަބަދުވެސް ކުރިން ހިއްސާއަކުއެވެ. ...... މުސްކުޅި، ވަރުދެރަ ހެއްވަދުއިވަ ނުހި ކަމުއްކަރުވެރިން ބޭނުމާރު މިހާރުވެސް ނިމިއްޖައެވެ. ދުރު މިތަނުއްޔަކު ބޯހަލާ ބަނޑުއްޖެ އިނގިލިން ތަކެއްވެ. މިހާރު ނިމިއްޖައެވެ. އަދި އެހެންނުނުވަސް ހެއްވަދުއިވަރުއްވައި މިހާރު ގޮތަކީ ކޮންމެއަކަށް މިގޮތް ކުރުވަކަންވެސް ނިވާނުއެވެ. އެއި ގޮތަކީ ބޯހަދު އަހަރެންގެ ގައިމުހާއެވެ. ވީ މިހާރު އަހަރެންނަން ބިޑި ދުވަހަކީ، އެތަކީ ފުރި ދުވަހަކީ އެދުވަހައަން ވޭނި ދުއިކަށްދުވެ. އަބަދު އަކަން....."

ދޮންކާސިމު ވިހާފާރަގެ މިހާރުގައި އިންތަކީ މިހާރު ކައްމިއަކަން "ހަމަ ފުސްސަތޮކާ ދުއްވާން" ބޭނުމިއަޅަން ސިއްސާއިގެން ގޮސްފައި ރަށުމެގެ އާޔާތަން އައްދުވެއްޖައެވެ. އެހެންކަމުން އެހާއަން 500 ގުދާމު ރުކުރު ވީހަކަފައި ދޮންކާސިމު އަނެއްކަކުވެސް ގޮތުތެރާ ދިމާއަން ބަލަހައްޓައިގެން އުޅައިނުވެ. ދޮންކާސިމުދަކު، އެހާގެ ރަށުތެރެއި ފަރާތު ހިތުދިމެގެއް ދިޔަފާރިވާ މިހާރުވެ. އެހާ ނުކުރު ދުޅަން އިނދުގެން އެދުން ސަލާމާތު އެއްކޮޅުރަނާ ހިތުވެއެވެ. އަދި އެހާއަން މިޅުން، ދޮންކާސިމުގެ ދަރިދުންވެސް ދޮންކާސިމުގެ ބޮޑުނ ޖަހައިގައި ވަރިވެގެން ދިޔައީއެވެ. އެހާ ދޮންކާސިމުގެ ގޮތުން ވަރިވެގެން އަހަރެންނަށްވެސް

އިދުގެން އުމުރާ އަޅަނގަރުގެ ނ. ހޮޅުބަދުއަށެވެ. ފުރައިގެން ދިޔައީއެވެ. މިހާރު ނ. އަތޮޅު އަލިފުށިގައެވެ. އެހާ އިން މިރަށް އަލިފުށި މިހާރުގެ ދަރިއަކަށެވެ. އެދުނީ ހޮޅުބަދުގައެވެ. މިހާރު ސަލާމަތު އިނދުގެން އަލިފުށިގައި ވަޒީފާވެރިވެގެން އަހަރެން ދަރިއެދުން ބަދަލުކުރީއެވެ. އަކަށް އަހަރެން ހުރުމުގެ އަހަރުމު ބޮޑު ސަބަބަކީ ބަނދަރުވީ ނ. އަތޮޅުގައި ހެއްދުނުމަށް ދޮންކާސިމުގެ ބޮޑުފާޅުދުއްކަން އެކުއެން އެގެކަމުވެ.

"...... ސަލާމަތު މިގޮތަކީ އިނދެއް ދިހަ ހިތުދަކުރަކަށް ހެރުނުވި ހަދުނިދުވެއެވެ." ދޮންކާސިމު އެގޮތުން އެކަނިމާއްކަނި އިނދެއް އެހާގެ ހިތުނއަހަރުން ދުއެވެ...... "ހަދުނި ކަރުދާސްތަކެއް އެރު ހެރުނުވި ހަދުނިދުވެއެވެ. ކުދިންގެ ހެދިކަމި ކުއިންބެއިމާބޭ ހެދިކަމި ކަމުކަވެ. އަހަރެންގެ ހުރިހާ މިހާރު ކުއްޔާނު، އަހަރެން ބޮޑުވަމި އަސްވެގެ ހެދިކަމި ކަމުކަވެ. އެކުދިންނާބޭ ހެދިކަމި ކަމުކާއި އަހަރެންގެ ތިމާގެ މިނުވަދާއި ގޮވުމުގެ ބަނދަރުގެ ރަށްކަން ހިތަށްތަ ހެދިކަމި ކަމުކަވެ. އަދި އެހެދިކަމި ކަމްގެ ހިތުގެއް އަހަރެންގެ ހިތުގެބޭ ހާސްކަމާއި ހިތްކަށިކަން ފުދިއްދިނުމުގެވެސް ހެދިކަމި ކަމުކަވެ. އަބަދު ކަމުގެ ކަރުދާސް ހިތުއެއްވާ؟ އަނިޔާވެރި ސިކުނޑިތެރޭގައި ދަފުރުއާއި ދަތުރު ކަރުދާހުން ފުނިވެން އަހަރެންގެ ސަލާމަތު ގެއްލުނީއެވެ. ސަލާމަތު ގެއްލިއްޖައެވެ. އައްޔަކު ހެދިކަމި ކަމުކާ، ހެދިކަމި ކަމުކަ، ހެދިކަމި ދިރުނަކުން ބޭނުންވިއެވެ. އަހަރެން އެކަނިމާއްކަނި މިގޮތް ދުނިޔެ މިހާރު ކުއްޔަގެ ނުބޭނުންވެއެވެ. އަހަރެން މިގޮތް މިހާރުގައި ޖިނސުގެ ގަދަކަމާއި ސަލާމަތު ހިތުވެރިން ލިބުނު ހެދިކަމިކަން ވާލުއިދުވެވެ. ގެދޮރި އޮޅުނަވަރު ހެދިކަމިކަން މިހާރު ހިތުކަމިކަށް ހިތްވެ. ބަދުގެރި މުއްސަނދި ވެރިކަން، ބަދުގެދޮރުގައި މިޅުއްގެ އެކުވެރިކަން ވަޒީފާއާ ހިތްވެ. ވީނުވެސް އަހަރެން ހިތްވެއެވެ......"

"މިއަދު ހިތުދަށުގެ ޒާތު އިނދެއް" ކިއުއްވާކަށް މިއުސް އަޖެން ދޮންކާސިމު ދިރާއި ސިއްސާއިގެންނެވެ. ގައުމުގައިން ކިއުމުގެކަމުން ކިއުއްވާކަށް ހެދުއްޖައެވެ. އެހާގެ ކަރުމާގައި ވިހާފަރީގެ ދަރިމާގައި އެހީ މާލެގަރުމުސް މަހަވީ މިހާރު ހިތުއް ވިޔައިވާ އަކަނިވެރި ޒާތުއެވެ. އެހާގެ ކަރުދާގައި އެކައިމައިޔާވާ

ހަތަރުގަނޑު ފަން އޮތެވެ.

"ބަލަ [illegible] ދުވަހު [illegible] [illegible]. މިއަދު ހަތަރުގަނޑު ފަންތަ؟ [illegible] [illegible] [illegible]؟" [illegible] ވަރަށް [illegible] ފާތުމަގެ މޫނަށް ބަލައިލިއެވެ.

"އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." ފާތުމަ [illegible] ވަރަށް [illegible] ބުނެލިއެވެ.

"އެއީ ކީއްވެގެންތަ؟"

"އެއީ [illegible] [illegible] [illegible]ވެގެން."

"ވަކިކަމަކަށްތަ؟"

"[illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

"އެއީ ކީއްކުރަންތަ؟"

"[illegible] [illegible] [illegible]."

"[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟"

"[illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟" [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]. އަދި އޭނާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟ އޭނާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ފާތުމަ [illegible]

ހިފައިގެންގޮސް [illegible] އޭނާ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] އޭނާ [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި އޭނާ [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible]. ފާތުމަ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

"ފާތުމަ [illegible] [illegible]؟" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

"[illegible] [illegible] [illegible]."

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟"

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟"

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟"

"[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]؟ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

"[illegible] [illegible]؟"

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

"[illegible] [illegible] [illegible]؟"

"ކުންދުރުވާއިރުނޫން އެއްދުވަހުވެސް އެނބުރޭނާދޭ. އެދުރުދަރިއަކަ ވަރަށް މަސައްކަތް ކޮށްދޭށޭ. އަހަރެމާ އެކުގައި އަރިހަށް ކުޑައަދިބޭ ތިއަ އެދުނީމުވަނީ ހެއްވާގެންތަ؟"

"ތޯބާކަމުނުން. ހަމަ އަހަރެމީ."

ކުޑައަދިބޭ ގާތުގަ ގޮވައިގެން ގޭގޭއަށްވަދެ ގޭގޭގައިހުރި އަރިގައި ހިނގައިދިޔައެވެ. އަދި ގާތުގައި ހިނގާފައި ބުނެފިއެވެ.

"އަހަރެމާ ތި ކިޔަނީތަ؟" ގާތުގަ ވަރަށް ބޮޑަށް ހަސްވެގެތިއްޖެއެވެ. އޭނާގެ އަސައްރުނުތަ މުނީގެ ކުރަ އަދިވަކިން ބޮޑު ކަނޑުގެން ހިނގައްޖެއެވެ. އޭނާގެ ދުވު ކައިމިއަކަން ބޮޑުވެއްޖެއެވެ.

"ކަލޭނުވޭ. ކުޑަވާކަހަލަ ދައްކަނިމާނުވެގެން." ކުޑައަދިބޭ ރަނގަޅަށް ހަދައިދިނުމަށް އޮންބަނޑު ރަނގަޅުކުރުމަށް ހަދައިފިއެވެ. އަދި ކޮށްކޮޅަށް ބަލައިލިއެވެ.

"އަހަރެމަކީ ކޮންކަހަލަ ވަރަކަށްތަ؟ މާދޭ ހަސަނު ހިތަވެން ގޮސް އުދުގެ ތޭރޭގައި ގިނައެއް ހުރިތަ؟" ގާތުގައިން އެއްތަނުގެ އަޅައިލިއެވެ.

"ނޫން ހަސަނު ގިނައެއް ހުރިއްޔޭ."

"ދެން އަހަރެންވެސް އަހަރެމާ އަހަރެންނަށް ގިނައެއް ހުރިނީތަ؟"

"ނޫން، ނޫން. ގާތުގަ އަދި ގިނައެއް ނަހަދާ." އެކަހަލަ ގާތުގަ ތިރީގޮތަށް ދަނިވެއްޖެ ގިނައެއް ހުރިނޭނގެން ހިލާތި........" ކުޑައަދިބޭ ބުނެފައިވަނީ ވަރަކައިގެ އެއްބައި އޭނާގެ ކަރުގައި ތިރިވެކަމުވިއެވެ.

"ކުޑައަދިބޭ ތިތަނބި އަށްގެ ނޫނެގެން. އަހަރެމުގެ ދުވަހު ގިނައެއް ހަދާ ކޮށް ނޭނގެ ނިވެގެން މުޅިން. އަހަރެމުގެ ގިނައެއް ހުރިވަރަކުވެސް މީ ނިކަމެތި މީހެއް. ދައިރު ހަދައިގެން އަރުތަރުއަކަށް އެއްގޮތް ދާން ނުދިނބު މީހެއް. އެއްކޮޅުވިސް....."

"މިބުނަން އޮޅުނީ ތިޔަވާހަކަ." ކުޑައަދިބޭއަށް ނިދުވިގެން ގާތުގެ ވާހަކަ ދުރުކަޑައިގަތުމަށް ގޮވިއެވެ. "ތިޔަ ނިކަމެތިކަމާ ގަޔާރުކަން ހަމަ އެއްގޮތަށް ނުކުރެވޭނެއްނަމަ ތަރުހަކަ ހިތުގައިދުވަސްތަކުގެ ގާތުގައިން ދުރުވަރުވެދާނެ. އަހަރެން މިއަދު ބަލައިލީ ދަރުކަމަށް ވާކަށް."

"ކުޑައަދިބޭ! އަހަރެންގެއި ތުރުތުރުވާން ފަށައިފި. ތިޔަވާ އޮއްގޮތް ނުވިސްނުނު. ތިބުން ނުކުޅެ! ކުޑައަދިބޭއަށް އެނގޭނެ: މުޅި މަރުވުމާދުރުގައި އަހަރެންގެ ހަމަހިނގުން ކަހަލަ ތިޔަތަކުގެ ކަރަބޮޑުކަހަލަ ވަރަކަށް މީހަކު ބޮޑުވެފައި ވަރަށް ގިނަގޮތަށް އަހަރެންގެ ނަރުކިޔުން. ގައިތުރުތުރުވުން، ކަރުދަރުހުރުން، މޫނު ދަތުރު ކަރުދަރިވަރުގެ އޮޅޭގޮތް ހަމަ ބައްޔެއްގެ ނިކަމެތިކަމެއް ތިބިއްޔާ. މިހާ ތިޔަރުގެން ނުހަދަ ސޮރުގެ ބޮޑުކަމަ!" ގާތުގަ އާދޭސް ކުރެއްވިއެވެ.

"މީސަ ގަރުވާގެން ގާތުގައިން ދިރުވި ހިތުގެ ހިލިވަރުގެ ހާލުވާއިރުގެން އަހަރެމަށް އަހަރެން ދެކޭގޮތުގައި ކުރަންވެގެން ކިޔަނަކަ ނޭނގުނަސްތަ؟"

" سبحان الله ! ކުޑައަދިބޭ މިއަދު ގޭން ނުކުމެގެން ތިޔައަދުވަނީ އަހަރެންގެ ނިކަމެތިކަން ހޯދާން ދައްކަނީތަ؟"

"ނޫން. މިއަދު އަހަރެންގެ ނުކުމެގެން މިއަދުވާ ދަތިކޮށް ކަރުވެތިބޮޑު ކަމެއްކުރުން ދޭތެރޭގެން!" ކުޑައަދިބޭއަށް ރަނގަޅަށް ހާލުކުޑިއެވެ. އަދި ގާތުގައި އަތުން ދަތިކަން ހަރަކާތްކުރިއެވެ.

"އެއީ ކޮން ދަތިކަމެއްތަ؟" ގާތުގެ މީގާތު ހިތާވީ ސިއްސައިގެން ދާން ތިއްބާރު ވެގެން އިސްތިހާރުވެ.

"އެއީ މިރަނގެ އަހަރު މުއްސަނދި ދެކޮޅުސިފާ ތިޔަ ގާތުގެ ކަރުވެތިބޮޑު...... ކިޔާތަ؟ ...... މިރަށް ނުވާނެތަ؟" ކުޑައަދިބޭ ބާރުކޮށް ހިތްދަތިކަން ހަމަގެން ގާތުގައި ހަމަހަރުކަމުގެ ހަމަކަމެއްގައިގެން އިނދެ ދަތިކޮށްހަމަ ދެކެވިގެން ބަޔަކައިދިއެވެ.

"އޯނ؟ ކީއް؟ ކުޑައަދިބޭ!" ގާތުގައިން ކަރުދިއަކަން އޭނާގެ ދައިތަ ގޭގައި އަޑުއެއްޖެއެވެ. ދެން ބޮޑުވެއްޖެއެވެ. ހަމަ ރަނގަޅަށް ސިކުނޑިއެވެ.

"ގާތުގެ ބަރުނުގެން!.... ކޮންބޮޑުނުވާ! އަހަރެން މިއަދު ދެކޮޅުސިފާ ބަރުގެން. އެކަހަލަ ގާތުގައި އިސްނަގާ ވައްތަރުން. ކިޔައި ރަނގަޅުވާތަ؟ އޭނާއަކީ މުޅިން ހެއް، ހެޔޮ ރަނގަޅު، ތަހުޒީބު އިންސާނެއް. ދުވަހަކު ގޮތަށްވެސް ގާތުގައި ކިޔައި ގޮވާތަ؟"

"އަކުވަރަކު ކުޑައަދިބޭ!"

"އެކަލަކުވާއޮތުމުން. ނިކަން ރަނގަޅަށް ވިސްނައިބަލާ! ހުވަފެ ދުށީ ކަލޭ ނިކަލޭތޯ؟ މިހާރުއެނގުނީ ކަންފުޅު ހާމަވެގެން! އޮޅުވާލި ކަލިމަތާ އަނބުރައިދޭ ނުކަލާ. އަރިހުން ނިމިއްޖެހާ ހިތްވަރު އަދި ބިޑިއަށްދިޔަ ހިތްވަރު ނޫނިތޯ؟ ބަނޑުހެޔޮކަން މަޑުކޮށްލުމުގެ ފަރާތުން ކަމަށްވާ ހިތްވަރު ނިކަން ވިސްނާބަލާ! އަދި އަމުދުން ހުވަފެންދަކީ ބަލިބާލާ ވިސްނުން ގިނަގޮތް ގަސްތުގެ އެކަމުގެ ހިސާބުތަކުން ހިމެނޭ. ކަންމުޅިން ހަރުކަށި ދިރުމުގެ ފުރުޞަތު ގޮވައި އަދާކުރާ ޖަވާބު ދަރިކަލުން އިންސާނުން ދިރުމަށް ކަލޭ ހަމަގައި ކަލޭތޯ؟ މަސައްކަތްތައް ކަރުނަ ކަލޭގެނޭ. ބަލިބަލާ އަދި ނުލިބޭ ބޭނުމުގެ ތެދުވެރިކަން ކިބައި އަހަރެން ހިތާމަކުރުމުގެ ހިތްއަދުން ކަލޭ ހިތްވަރުގައި ހުވަފެ ކިބައިގައި ކަންތައް ބޭރު؟ ކަންތައް ދަރިއެއް؟"

"ކަލޭގެފާނު! އަހަރެން ބުނީ ނުގެންނަން. ދަރިއެއްވެސް ނުގެންނަން. ޤައުމުގެއެއްވެސް ނުވެސް. ކަލޭގެފާނު ކިބައިން ދުނިޔޭގެ ވެސް ނެތް. ފުރުޞަތާއި ހަމަގައި މިހާރު. ހިތްހަމަޖެހުމެއް ހޯދަން ބޭނުން ހުރީ. އެކަމަކު ޒުވާނުން ހިތްހަމަ އަދި ކަލޭގެފާނު ކިބައި ފުރުޞަތު ބާރުގަދަވެގެން ހަމަ އެކަމަކު. އަދި ފުރުޞަތުގެ ދައުރު އަހަރެން ކިބައިގައި ހިނގާއިރު އަހަރެންގެ މޫނު ދުވަހުން އަޅުގައި އަދި މިޔަދު ހަމަގައި ކަލޭގެ. ކަލޭގެފާނު..." ހުވަދުން ބާވައިލިއެވެ. ވަރަށް އަވަސް ގަސްތުގެ ހިނގައިލިއެވެ.

"ބަލަ! ކިހިނެއް ދީ؟ އެކަލޭގެ ކިބައިގައި ކިހިނެއްތޯ އޮޅުމަށް އަހުއަރައި ކަމަށް ވާނެކަމަކަށްތޯ؟"

"އަހަރެން ބުނާން މިއޮތީ ހަމަ އެންމެ ފަހަރަކު. އެއީ އަހަރެންނަށް ކިބައިން ގޮތް ފުރިހަމަ ނުވުމުގެ ސަބަބު."

" يا ربّى! ހުވަފެ ނިކަން ހަމަހަމަ ކުރައްވާ ބަހައްޓަވާ!" ކަލޭގެފާނު ވަރަށް ބާރަށް ބުނެލިއެވެ.

"އަހަރެން މިއީ ހަމަހަމަގައި. އަހަރެން މިބުނީ ހަމަ ރަނގަޅު ބަހެއް. އަހަރެންނަށް ކިބައިކަމާ އެއްބަސް ނުވާނަން ސަބަބަކީ އަހަރެންގެ ދުނިޔާ ދަރިކަލުން ހަނދާނުގެ ދިރިއުޅުން."

"ހަނދާނަށްވެސް އެހެން ކިހިނެއް ކުރަނީ ވާނަމަ؟"

"ވަދައި ބުނަންތޯ؟ އަހަރެން މިހެން ބުނީމަ ކަލޭގެފާނު ގަބޫލު ކުރަންވާނެ. ހަމަ ކުރަނީ މިބުނި ކަލޭގެފާނު ބުނާނަ އަޅުގަނޑު ހަނދާނަކުން ކުރަނީ ގަބޫލުނުކުރަން. ހުރިހާ ދުވަސްވަރު ޙަޔާތުގެ ފުރުޞަތު ހަނދާން ހަމަ އަދި ދަރިން. އަދިކަލޭ އެހެންނެއް ގަބޫލުކޮށް ދަރިކަލުން ހިތްވަރުގެ އަހަރެން. ދިރުމުގެ ދަރިކޮށް އަޅުގަނޑު. ކަންތައް ވަގުތު ފުރުޞަތު ދާއިރާގެ ފުރުޞަތުގެ އަހަރެން ދަރިކޮށް. އަހަރެން ފުރުޞަތަކީ ގޮތް ހަނދާން ކަލޭގެ ދުނިޔެ ދިރުމަށް ހަމަ ކުރަނީ ދަރިކަލުން. ފުރުޞަތު ކިބައިގައި އަހަރެން ހިތްވަރު ޖެހިގެން. އަޅުގަނޑު ވަޒީފާގެ ހިތްވެރިކަމުން. އަހަރެން އަސްލު އަހަރެންނަށް ދުވަސް، އަހަރެން ދަރިކަލުން ހިތްހަމަވެ ދުވަހުން. ކިބައިން ކިބައި ދަރިކަލުން. ދަރި...... އަހަރެން......
އެކަލޭ ގޮތުގައިގެ ހިތްވަރު އަހަރެންވެސް ދިރުމުގެ ކަންތައް ވާހަކަ "ހިތްވަރު ވަކިކަން". އަހަރެން ދުވަސްވަރު ދަރިއެއް. ދަރި އަހަރެންނަށް. އަހަރެން އަދިގައި ވަރަށް އަދިވެސް އިންސާނުގެ އަހަރެން ވާހަކަ އެހެންގޮތަކަށް؟ އަހަރެން ވާހަކަ އަހަރެންނަށް ދުވަސްވަރު ހިތްވަރު އެއްވެސް ހިތްހަމަ ދިރުމުގެ. ކަލޭގެފާނު ނިކަން ރަނގަޅަށް ވިސްނައިބަލާ. އަހަރެންގެ ގޮތުގައި އަހަރެންގެ ހަނދާން ހަމަހަމަ. އެކަލޭ އަހަރެން "ހިތްވަރުގެ" ދަރިކަލުން ހިތްހަމަ ވަގުތު ނުވެގެން، އަހަރެންނަށް ޖެހުނު ދަރިކަލުންގެ ދުވަހުން ބަޔަކަށް ހަދައިދީ ރަނގަޅުން. އަހަރެން ވަޒީފާގެ ބާރުގެ ގޮތުގައި ކަލޭގެފާނު ހަމަ ހިތްވަރު އަސްލު ހަނދާނެވެ ދުވަސްވަރު އިންސާނުގެ ހިތްވަރު އަށް ދުވަހުގެ ހިތްވަރު. ދަރި އަހަރެން ހަނދާން ބަލަހައްޓާ ރަނގަޅަށް. އަހަރެންގެ ހަމަ ކަލޭގެ ދަރިކަލުން ވެސް. ހުވަފެ ވަރަށް ބޭނުން ކަލޭގެފާނު އަސްލު ފުރުޞަތު." ހުވަފެ ވަރަށް ބަޔަކަށް ހިތްވަރުގައި އެއްބަސް ހިތް ދިޔައެވެ. ހިތް، ކިބައިގައިހުރި ހުވަސްވަރު ހުވަދު ނިމުނީއެވެ.

"ބަލަ ހުވަފެ. ނިކަން އަހަރެން ދިރުމަށްވެސް ކިބައިކަމަ

ކަންތަކާ ދިމާވުމުގައި އެބަހުއްޓޭ. އެކަމަކު އުސްމީހުންނަކަށް ތިމާބާރުގައި ކަންތައްތަކާ ދިމާވާ ކަމަކަށް ނުވޭ." ކުޑައަލިބޭ ހުރުހުރުން ފުރު ހަގަކަށް ބުންޏެވެ.

"ތިއައީ ތެދެއް. ގިނަމީހުންގެ ގޮތަކީ މިކަހަލަ ވަގުތު ދަރިފަހަރާ ދަރިއަރާ، ނުބައިރާ ނުބައިތައް، ބިރަކާ ބިރެއް، ފަސްގަނޑުއަޅައިގެން ދުނިޔެވީކަމާ ފަސްކުރަނީ ޒާތުގެ ތިނަކަތް ބަހައްޓަން އަތުވެއްޖެ ދީނީ. އެކަމަކު ދަތުރުކޮށްލާއިރު ދުނި ކަންތައްތަކުން ހަމަ އަހަރެން މިބުނާގޮތަށް. މިކަހަލަ ގޮތްގޮތް ދިމާވެގެން ހަމަވާނީ ގޮސް ނިމުމުގެ ހިތުގައި ހިތާ ދަތުރު ކިހާ؟ ނުބައި ނުބައިތަކުގެ ބޮޑުނުވާނެ އުފަލެއް މިނިވަން ގޮތުގައި ހިތާ ހިތާ އަނގަބަސްބުނަނީ؟ އަހަރެމެން ތިޔަ ކަންތަކާ ދުވަސްވީގައި އަހަރެމެންގެ ހިތުގައި ވާހަކައެއް ބުނީ މިއަދު. ދެން ކާވެނިގައި ކުޑައަލިބޭ ކަލޭގެ ހިތްވަރު ކަރުނަވަޅަށް ވެއްޓި ނުރުހުމުގެ ކަނޑުތަކަށް. އެކަމަކު އަހަރެން ދަހިވެތިކަމަކީ އަހަރެމެންގެ ދުނިޔޭގެ ހަޔާތުގައި ދިރިއުޅުއްވުން މިގޮތަށް އަދިއްޔާ ދިރިއުޅުމުގެ އުފާވެރި ގޮތްތައް. އަހަރެމެން ދުވަހުނަގަން ވެއްޖެ. ހިތްހަމަޖެހުމާއި ވަރަށް ގިނަ ހިއްވަރު ބުނާތީ ދޫކޮށްލާ." މިހިސާބަށް ބުނެވުނީ ކުޑައަލިބޭގެ ބޮޑުމުސްލަކާ ވަރަށް ގާތުން އަހުރުވެ ހިނގައިދިޔަ ގަޑިއެއް ފަސޭހަވެފައި އެދުނު ބުއްދި ބުންޏެވެ. "ދެން ހިތްކަނޑާލަން ހިތްވަނީއެވެ ކަލޭގެ ދުނިޔޭގައި ކަންކަން ގަބޫލުކޮށްދިނުމަށް ހިތުގެ ހިތްވަރު ދެވޭނެ މިނިވަނެއް."

"އަހަރެން އަހަރެމެން ކަލޭގެ ހަޔާތަކީ ކިހިނެއް؟" ކުޑައަލިބޭ ހިނދުކޮޅަކު ކަލޭގެ ބޮލުގައި ފިރުމައިލިއެވެ.

"ހައި ކަލޭގެ ދުވަހަކު ފެންދިޔަ މުހިންމު ދަރިކަލުން ގެއްލުން މަސައްކަތުގެ ބޭނުން ދިރިއުޅުން ހަމަޖެހިލާން. ދެން އެގެއަށް ދާން ނުކުމެގެން ވެސް ހަރަދުކުރަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް."

"ހައި އަހަރެމެން ބިއްޗެ؟" ކުޑައަލިބޭގެ ގޮތަށް ވާހަކަ ހިނދުކޮޅު ގަސްތުގައި ބުންޏެވެ.

"އަދިކަމަކާ ކުޑައަލިބޭގެ ގޮތުގައި ބުނެދެނީސް. އެކަމަކު މިހާރު އަހަރު ހަރުކަށިކަމުގެ ބަލައިގަނެނީސް."

ފާތުމަ ނުކުތް ބޭރު ބަލައިލައިގެން އަރިސް ދިޔަދިޔައީ ބުންޏެވެ.

"ކުޑަ އަލިބޭ! މިހާރު ދެން ދަރިކަލުންގެ ވާހަކަދައްކާށެ ނުލާ. އެކަމަކު

އަހަރެމެން ދުވަހުގައި އެ ދަރިކަލުން ފިނިފައި ހުރިހާ ނިކަން ހިތްޖެހޭ ބަލަހައްޓާ ދިރިއުޅުމާއި ކިބައިން ބަލަބަލައި ހުރީމަ. ކުޑައަލިބޭ! ދުނިޔޭގައި އަހަރެން އެކަމަ ބަލަހައްޓާ ދަރިކަލުން ނިންމައިގެން އަޑުއަހަ ދިޔައީ. އެކަމަކު އެހެން އަހަރެންގެ ހިތްތެރިކަމުގައި ހަރުގަނޑުގޮތުން ހަމަ މިހާރު މިތަނުން ނުރަ އެއްޗެހިތަކާ ވާނެ. އެއީ ކިހިނެއްގެ ކަމެއް؟ އެއީ މިއަދު ތިޔަބާރުގައި ތެދުގޮތުން އަހަރެން ކަރަށް، އަދި އަހަރެންގެ ހިތްތެރިކަމުގައި އެހެން އަތުގައިވަރު ދެ ހަސަރު ދަރި ފަސްދާލުން ދުވަހުކަލޭ ޢަމަލުތަކެއް ވަރަށް ހިތުގައި ދުލުން ކަރުނަ. އަހަރެމެން ދުނިޔެ މިހާރު ހިތާމައިން ވާހަކަތަކަށް ހަރަކާތް ...... ފާތުމަ ކުޑައަލިބޭގެ ހިތާމައިން ދިރިއުޅުމަށް ހިތްދަތިވެގެން ދިޔައީ ފަހަތު ދުރުގައި ފެނުނެވެ. "ދަރިކަލުން އަހަރެމެންގެ ސަލާމް ނަގަން ނުކުމެދޭ. އަދި އަހަރެމެން ދަރިކަލުން އަބަދުވެސް ހެޔޮދުޅަ ކުރަނީ ނަގަން ނުކުމެދޭ. އަދި ހިތްތެރިކަމުގެ ނަގަން ނަގަން ނުކުމެދިނީ ވަރަށް ބަރަކާތް." ފާތުމާގެ މުޅިއަތުރަނުން ވަރަށް ކުރިމަތިލީ ފާތުމާގެ މޫނު ކުރިއަށް ނިކަން ފެނިފައިވެއެވެ. އަދި ދަރިކަލުން ބަރަކާތްތަކުގެ ހިތާމަ ކުޑައަލިބޭގެ ނުވެގެން ބަލަގޮތަށް ހިތްތެރިކަން ހިނގުނު ހިތުގައި ކޮޅު ފިއްލައިގެން އެއްގަމު ނަގަން އަވަސް ދަރިކަލުން ހިފެހެއްޓިއެވެ...... އަދިވެސް އެއްފަހަރު ދަރު ފިލައިގެންނެވެ...... ގަދަކަމުން ހަރުކަށި ގޮތަކަށް ހިނދުކޮޅަކަށް ވިސްނައިލިއެވެ.

އެގޮތުގައި ހަސަން ބޭރުން އައިސް ގޮވައިގެން ވަދެއްޖެއެވެ.

"މަންމާ! މިއަދު މަކަރު ވަރަށް ހަރުގަނޑު ހިތާމަ ދަތިވި!" ހަސަން ހާލުގައި ބުންޏެވެ.

"ކޮބާ ހަސަން ހުރީ ހަރަކާތް. އެކަމަކު މިއަދު މާ ވަރަށް ދުރަށް ގޮސް. މިއަދު އަދި ނުލައްވާ. އަހަރެން ނިމުމުގެ ގޮސްފީ! މަންމަ މިހިރަނީ ބަލަގެން."

"މަންމަ ދަރިކަލުންބޭގެ ގެއަށް ދާއިރުގައި އެންނަންތަ؟" ހަސަން ގޮވައި ބަލަމުން އަހައިލިއެވެ.

"ދަރިކަލުންބޭ އަހަރެމެން މިހާރު މިއަދު ތިބާ ހަރަކާތްތަކުގައި ހޯދާ ފެނުނު ހަދަނީ. އެކަމަކު މަންމަ އެކަންތައް ކަހަލަ ދަރިއަށް ކަލޭގެ

ދީގެނެއި. އެގޮތް މާނަކުރެއްވީ؟" ޒާހިދާ އޭނާގެ ބަނާތުގެ އެންމެ މުހިއްމު ސިއްރުން ރަނގަޅުން ހަސްއަދައި ހުރިވިއްޖެ ކަމުގައި ހަދާ ގަސްދުގައި މިދުވަސް ހަދައިދިނެވެ. ކުރައްވިބައިން ފެށި އިވުނު ބޮޑަށް އެނގިގެންގޮސް ތާނީ ހުރިގެން ހަމަޖެހުން އެގޮތުން ނިކުމެގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

……………………………………

ޒާހިދާ މިހާރު ކުޑައި ވަރަށް ބަލިވެއެވެ. އޭނާއަކީ ކިޔަވަންތާ ކަސްބަކީ އެންނަށްއަދުރުވިކަން އޭނާއަށް މިހާރު ދިމާވެދިޔަ ގޮތްތަކެކެވެ، ކަރަށްދޭ ކަންތައްތަކާ، ބަރުދަސްތަށް ކަރަދަށް ފަދަކަން އޭނާގެ ވަރުގަދަ ހިތްވެސް ބަލިވެއްޖެއެވެ. ސާރާބޭކަ ބަރުވަސް ދެރަވެއްޖެއެވެ. އޭނާގެ ވަރުގަދަ ހަޖަމުވެސް ހިނގުވެއްޖެއެވެ. މިހާރު އޭނާ ބަލިވަނިވަސް ދެޅަރު މައަވަސްތަކެވެ. އޭނާ ކަނޑު ބައްތައްގަދިވަސް ގިނަދުވަސް ވަގުތު ފާނުހަރައިވެއްޖެއެވެ. އެކަމުކަވަސް މަސައްކަތްކުރަން ހައްޕުވާ ނަގާނަސް ހަސަރަނެވަސް އެކަން ނާނގަދި ހިފަހައްޓަނީއެވެ. އޭނާ ހުރީ ހިހިހި ހުރަގަދަވަސް ފަންގާ ވިދާއެވެ. ވާދު ގާނަހެވެ. އުމަސައްކަތްކުރަން ވާދި އިޖުރަވާކަން ދައްކަވެ. އޭނާ މިހާރު ދަރުނާސްމުގެ ގެއަކަން ނުދެއެވެ. އަދި އެހެން ގެއަކަށްވަސް ނުދެއެވެ. އަބަދުވަސް އޭނާ ގެގައެވެ.

ޒާހިދާ މިއަދު ވަރަށް ގަދައަށް ހުންއެޅިފައިވާށެވެ. މިހާރު އޭނާ ހުމަ އެއްމާ ހަޅަރާސްދުވަސް ފިޔަވާށެވެ. ހިނގާލުމަށްޓަކައި އޭނާ އަޅައިގަތެވެ. އެހެން އޭނާކަން ހުރި މަގުތަކުމައި އެއްކާއަރުން ހަދުވަސް ފިޔަވާށެވެ. ބޭބޭން ކިއުވާގެން އެއްކާރުން އެޅުވާނުމައި ނޭރިހިގެން އެޅުވަމައިހުރިއެވެ. އޭނާ ހުންއާވަނީ، ބަދުވާނު ނަރުހުނާ ހިހާރުވައި އެހެން އެއްކަމުގާއެވެ މިހާރުވަސް ނިމިއެވެ. އޭނާއާރުން ހަމަ އެއްވަމައިގެން އޭޅިއެވެ. ވަރަށް ވަރުބެއްދިއެވެ. އެއްޗެހި އެއްމައިރުން ނިދިއްޖެއެވެ. އެގޮތުން ހިދިރުވައި އެއްޗައި މަންދުރު ވެއްޖެއެވެ. އަދި ހަސަރު އުދުރަގެން ގެއެން އެތިވެއްޖެއެވެ.

"މަންމާ! ނިދިނިތޯ؟" މަންމަ ހުމާ އެތިވައި ހަސަރާކަން ނާގެއެވެ. އެއްމާކުން ދެވަނަހަފަތުވަސް ހަމަ އެއްން އަހައިލިވައިއެވެ. އަދި މަންމަގެ އަތުގައި

ހިފައިގަތި ގޮވައިލިވައިއެވެ. ހަސަރު ދިރައި ސިއްސައިގެންނެވެ. އޭނާގެ މަންމަ ހުވާ ހިދާނެގެންނެވެ. އަތު ހުންއައިސް ރަތްވެފައިވެއެވެ. ހަސަރު ގަޔައިވާމާއިކަ ޒާހިދާއަށް ގާލިވައިއެވެ. އަދި ޒާހިދާއިގެން ތެދުވެވައިއެވެ. އަދި ބޮލިބޮލި އަޔަކަން ބާނލިއެވެ.

"މާމަ ހަސަރު އައިދީ! މިއަދު އަދި ނުވޭތޯ ކިރާ. މަންމަ ކަޑުކަން ހުންއައި. މަންދުރަނަމަދު ކައްމަލިއްގެން އަންނާނީ. އަހައިރަނި މަންމަ، ކާއްކޮއް ހަދައިދިނަމަ އިނގޭ!"

"ނުވޭ. މަންމަ ތެދުވެގެން ނުވޭން. އަހަރެން މިއަދު ނުކާނަން."

ހަސަނަން ބުލައްވެއެވެ. "މަންމައަށް ބޭނުނީ ކީކޭ؟ އަހަރެން މިދަނި ދަންކާސްޔަބޭގެ އަދަން" ހަސަރު އަވަސްއަވަހަން ގޮތަރަށް ނުކުންނާން ހިގައިގެތެވެ.

"ނުވޭ ދަރިފުޅާ! އަހަރަމަ ބޮޑު ގޭގައިން ނުދާތި! މަންމައަން މިހާރު ރަނގަޅު. ދަށްމާގިނައިރުވެސް ބޭރަން ރަނގަޅުވާނެ. އަވަހަން ނުމާދަނުދީ!"

މަންމަ ހިތާހިތާ ކިރުކުރުކަން ހަސަރު ނަމާދަން ހިނގައްޖެއެވެ. ގޯސް ނަމާދު ކަރުމައިގެން އެނދުފޮސްދޮވުމަ އެނދަ ވަރުކޮވާ މާއްވަތަން ގޭދަނަން އަތުވެއްޖެއެވެ. ހަސަރު އަދިއިރު ޒާހިދާ އޮޑިދި ބޭރިގެއެވެ. ބޮޑުކަށް ކަންތަނިއެވެ.

ހަސަރު ދަރުމަށްގަން އޭރުމައި މަންމަ ބޭރުގޮވެ.

"މަންމަގެ ބަހަނބަރުގޮތް އަބޮވޭ. ނިކަން ގޮތްފުދެއް ދިއްބަ." ޒާހިދާން ދޭން އެއްގޮތަށް ސިއްގަހާޔަރެން ގޮތް ހާސްވިއެވެ. ހަސަރު ދޮވުމައި ގޮސް ގަތްދަގަށް ހިވާއިގެން އަޅިސް މަންމަނަން ދިޔައެވެ. ޒާހިދާ އޭނާ ގަތްދަށް ބަނޑުމައިވާމައި އާރައިވާފުދަ މަސްގޮތުމައިވާމައި ބޮޑުތަން ގަތްދު ބަތަށް އަރައިޖެއެވެ. އަދި ކޭތިބުރަކާ އިތިނޑެއިގެން އިތިޑުމައި އާދަނީދާކަން ބަހައިޖަހައިޖެއެވެ.

"ދަރިފުޅާ! ދޭން މަންމައާކަ ކަޑުތަކަން ނުކުރައްވާން. ގޮތްދައިން މަންމަ ގަތްގަސްޓޭ!" ޒާހިދާން ގޮތްކާއިވާން ހަރަލިއެވެ.

ހަސަރު އޭނާގެ މަންމަގެ އަތުގައި ހިފައިބައިގެން މަޑުމަޑުން ގޮތްދައިން

ގެންގޮސް އަރިހަށް ބޭއްވިއެވެ. ފާތިމަތު އޮޅުވާލާފައިވާ ހަސަނަށް ތޮއްޖެހިއެވެ.
މާބޮޑަށެވެ.

"މަގޭ މަންމާ! ހާދަ ދުރަހޭ. ދެން ހަމަ ހިނގާނީތޯ؟ އަހަރެން މިދަނީ ކޮބާތަކަށް. މަންމަ ނުވެދާނޭ! އަހަރެންގެ މަންމަ މަރުވީ...... މަރުވީ!" ހަސަން ތޮއްގަނޑެއް ދުއްވައިލެއްވިއެވެ. އޭނާ ހިތްގެން ޖެހިގެންދިޔަ ގޭގެ އެންމެ ހަރުގާ އަރިހަށް ބަހައްޓަވައިލިއެވެ. އަދި ގޭތެރެއިން ވަރަށް ފާތިމައަށް ގޮވައިލެއްވިއެވެ. ފާތިމާގެ ހުރެގަނޑު ހިތްދެރަކަމުން އާދަ ރޭގައި އާނގާ އަވަސް އަވަހަށް ގެއަށްގޮސް ތޮށްޓަކަށް ހިފައިގެން އަރިހަށް އައިސް ފާތިމާއާ ބާއްވައިގެން ފާތިމާގެ ނިތްކަރަށް އަތްލާފައިވިއެވެ. އަދި އެނގިލައި ގެއިން ގޮސް ސައިތަށިއެއް ގެނެސް ފާތިމަށް ދޮވެ އަތުން ފަހަރުއެވެ. އަދި ހަސަނާ ހިތާމަ ހިތުން އެކަކު އަށް
ހިނގަނިކޮށް އެގެއިން އަރިސް ވަޑައިގެންއެވެ.

ފާތިމަތު ސައިތައި ބަރުގަދަ ނިދިފައިގެން އޮތީކަން ހަސަނާއަކަށް ކަނޑު ދުރުވެއްޖެއެވެ. އަދި ފާތިމާގެ ހަމަ ބައްދަލުވެއްދުމުގައި ގެއިން ދުރުވާ ހިސާބުން ބޮޑުދުނި އޮޑިކިއްސަ ކަނޑުދީ ބާރަށްކަށްގައި ފެންސިވާގޮތް ހަސަނަށް ގެއް ގެންސް ނިސްނުވެއްޖެ ބޭސް ދުވު އަރައިހަ އެންމެންގޮ (ކުޑައަހަރު) ދާ ހަވާދު
ކުރެއްވިއިއެވެ.

އެގޮތުން ކަމަށް ނިކަން ނުވައިގައި ދުވު ބައްމަވައިމަވީ ބަދިގެއަށް.
ބަދިގެ އެހެރެން ގޮސްގައިހިރީ ބޮޑުވާ ދުކަމައްވައިގައި........ ނިމިގައިހިރީ އުދުނަހާއި ދުބައިކަށް އެއްބަރު ކަލާގައި ފާޖަކަން ފާނު ހިނދިގައިހިރީ ބޮޑުކަމަނ ބައްމަވައިމައްވައިގައި ކުޑައްކަމް ވިސްނަވައިމައްވިއެވެ.
"ބަޔަ ހަސަނު އަދި ނުވެސް ކުރިދާ!"

.... ހަސަނު ހަމަ އެކައްކަކުވެސް ނުބެން ހުރެއެވެ.

"ހިނގާ!" ކަމަބ އާނގާ ބަރުކަނަގައި އެތެރެއްސައިމައްވިއެވެ.
"މަންމައަށް ހަސަރަ ވަނީދީން ހަސަނު ކާނި އަހަރުމެންގެ ގެން. އަވަހަށް ހިނގާ!"
ކަންމަކަކަށް ފާތިމައަރާއި ހަސަނަށް ކަމަބ ވަރަށްބެރާން
އިޖާބަތްދިނެވެ. ފާތިމަ ގަދަވާނީތީން މިއްސެ ފަރިއްވައިގެންދާއި ކަމަބ ދުރުވެގެން

އާނގާ ހަމަ ބައްދަލުވިއެވެ. ހަސަނުގެ ކައިމުގެ ކަންތައް ހަމަޖެއްސިވިއެވެ. އަދި ކަމަބގެ
ހިތްހަރު ކުޑައެއްމިބެވެސް އަރިހަށް އެހީތެރި ހުރިއެވެ.

……………………………

ކަންމައަކަށް ފާތިމައަށް މިއަދު ވަރަށްބޮޑު ބަރުމަހަކަން ވައްޖެއެވެ.
އާނގާއަކަން މިއަދު މަސައްކަތްތަކުގެ ނުކަރުވިއެވެ. ފަންގިފިލާގައި ބައިވަރު ފަރަހަށް
ވަރުންދާނަށް ހިލަފަރުއެވެސް ނުކުރެއެވެ. ވަމުން ގޮސްފައި ފަން ގެރިސްއިނަގަ
އުދުވަހަކު ބޮދުވާއް ނުކުވެއެވެ. އަދި ދުގެނާ ޖެއްފަން ވިދުމައިނަގަ އެރައަކު ނުވުސް
ނިދިއެވެ. އެނދު ގޮތުގެ ވަށްފަރިއެވެ. ނުނިދިނިއެވެ. ބަރުގަ އިވެސް
ހިފަނިއެވެ. އޭނާ ހިތަމަގައި އެވާކަ ބޮޑުބާރުވެސް ކާކުގެ ގާތުގައިމަވީ؟
ބޮޑުފުޅެއްގެ ގާތުގައި ބޮނޑުބާވެސް މިއަދު ބޮނޑިވެ ހަމަ އަބަދުއެވެ. ކަޖޫރު ހަމަ
ކަންމަ ދުވަހަކުއެވެ. އެއް ހިނގައި ކަވަނާ ކަކުއިމަވީ؟ އަދި އެކަނިމައި
އެކަބަގައި އެއްވައި ހަސަނަށް އެކަނި ސިއްރު ކަރުނަވެސް މަޖަބަރެވެ. އެހެން ކަމުން
މިއަދު ގިނަދުވަސްދުވަހު ހަރަދު ކަރުނު ޖެހިގެން ހަސަނު މަދުރުސާއަށް ގައިވަނީވަރަކަށް،
ހަކަން ރެއްކައުރި ދާރިކާވާނެ. ވީމާ އެކާރިކާވެސް އެންނަނީ ހަސްވައިމަނެވެ.
ފާތުމާ ހިތްވަރު ކަރުނި އެމަގުރަ ނާގަ ދާއިރަން އާނާ މަސައްކަތަ ކަންމަގާ ހެދުގުރި
އެކަ ހަމަކަނ ބައްދަލުވެއްޖެއެވެ. މިގޮތުން ހަސަވައިމާދު މާރިކާކުރަކާ ފާތުމާގެ
ހިރިކަނޑުވެސް ދޫނި ވަރުދަރުވަމުން ހަސަވައިމުނެވެ. އެނގައިން އެހާއަމަވެސް
ކުޖަން ވާދުދު އެވެމާ ދުވަސްކަނ އެދިމާއިސް ވާނި ހަސަވައިމުނެވެ. ދިއުމުގެ ހާއިރާ
ބައްދަލުކަނ މާރިކާ ހަސްވައިމާދާއި ފާތުމާގެ ޖާގާމަގެ ދުވަސްމަހަވެސް ހިވާނި
ދިމާއަށް ފިނިގެން ހަސަވައިމާދާނިވެ. ޖަމަޢަތް އެންމެކަށް ދުވަސްވާހަ ހިވާނި
ގެނުމުން އެންނަނިހަނެވެ.

……………………………

މިއަދު ފާތުމާގެ ދިރިއުޅުމުގައި ވަރަށް ހިތާމަވެރި ހިސާބަކަށް
ގެއްޖެއެވެ. އާނގާ ބަދިގެމުގެ ކަންނަކުން މަސައްކަތް ނުކުރެވުނީމާ ވާން ގެއިމަގައި

ދެން ހަސަނަށް ކާންބޮޑުވީ ހެދުމަކާއި، ގޭގެ ކަންތައް ހަމަޖެއްސުމުންތޯ ހަދާނޭގޮތް ނެތިއްޖެއެވެ. އަބޫދާއަބޫދު ކަތީބު .... އަބޫދާއަބޫދު ކުޑައަރިބު...... އަހަރުވެސް ވާން އޮންނާނީ ގޮތް ނުކުންނާނެއެވެ. އެހެންކަމުން ޒާތުގެ މަސައްކަތް ދުރުން ބަދަލުކުރަމުންދިޔައެވެ. މިހާރު އަރާ ބަލަނީ މިއަދުން މަސައްކަތުގެ ކަންތައްތައް ކުރެވޭނެ ގޮތަށް އުދުވަހަކުގެ ކާއިތުބު އުދުވަހަކު ހޮޅިގެއެވެ. އެހެންކަމުން ރަށުގެ އިކަޑުއަނގަޑުން މަސައްކަތުގެ ކަންތައްތައް އުދުވަހަކު ޒުވާނު އުދުވަހަކު ހޮޅިގަނޑު ބަލަނީއެވެ. އަގޮތުން އިހު ގިނައިރުގެ އުދުވަސްކަންދޭން ބޭއްގެ ގިގިއަތި ހަނދާކޮށް ދުލުލައިދި، ތުރާނާން ހުނިކޮށް ގެނައިލައިދި، އަދި ބޭއްގެ ގިގިގެ ކާނި ކަހަލައިދި ހަދާނިއެވެ. އަދި ބޭއްގެ ގިގިއަރިގޭސް ހަދަ ބޭނުކިއަރިގެން ދުވައިންނަށް ބޮއިތުރުޖެހެއި ދިރާ ބޮޑުރަޖެއް ނުވަތަ ވައިގެންގެން އެއްގޮތް ހަދަ ހުސްހަކުދުކުއަށްނަލަވަސް ހަދާއިވަނިއެވެ. ބޭއްގެ ދުވަސްދުވަހު އެގިގައިން ދުވައިންގެސް ކައިވާންވަސް ޖެހެނީއެވެ. އަނބުބައި ދުވަސްދުވަހު ކާއިތުކުވާ ގައިން ގޭންނާންވަސް ވިބޭއެވެ. މިގޮތުން ކަންތައް ހިނދަވަރުން ދިއުވާގެ ތުރަގައި ބޭއްގެ ދުވަސްދުވަހު އިކަގިގައިން ކައިކާން ގެންސްފައި ހުންނަ ތުނިން ހިސާބަކުން ހުތުވެރިކަމުން ޅާޒުދުވަސް ބޭއިދާން ދިބޭއެވެ. އަދި އަވަރުވަސް ނުލިބި، އެދު، މަސައްކަތުގެ ނުލިބި ހުރެން ދާރަހަރުވަސް އާދައެވެ.

މިކަހަލަ ގޮތުކައް ދިމާވާން ޒުވާނުން އެކަމުގެ ސަބަބުން ހަސަނުގެ ކައިވެނިން ގެއްލުން ދިބޭން ޒަހަރިއިއެވެ. އެނާ އަދުރުގެއްނ ދިއުވާގެ ކައިރިން ހުދުގެ ދުވަސްތަކުގަ އަދިއެއް ކައިވެނިކުރުމަށް މުދަރުގައި ހުރެހަ ގެއަކުން ދާނުޖެހިނަމައެވެ. އެއްވަސް އަދިއެއް ނުކައި ހުރެބަޕުރިކިއަށް އަދުރުގެއްނ ދާނުޖެހިނަމައެވެ. ނުވަތަ މާނުދުރު އަދުރުގެއްނ އަހަރު މަސްދާ ވިޔަނުކުން ހެދުއިގެން މަދުރުގައި ހުރިގައްކުން ކާނުދާން ޖެހުނުމައެވެ. އަދި ގެސްވަސް ދުމައިން ވަށް އެއްބަޔަކު ކައިވެން ޖެހުނުމައެވެ. މިގޮތް ވާންޒުވެމައި ހަސަނުގެ ހިޔަން ދަފިކަން ވީ، އެނާގެ ބަނޑުހައިކަން ނުހުމައި، މިގޮތްގެސް ދުރަ ކޮޅު ކަނޑަޔަކުދަކީ ކުރިމަޔާ، އެނާގެ ކައިވެނީގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ދިއުކަން ވީ، މިކަހަލަ ހިޔާވަރު ގެއްލިއަ ދުވަރުވަން ޒަހަރިއިއެވެ.

މިގޮތުވާން ޒުވާނުން ޒާތުގަދަން ނަގަނޑު ދެން ދުވަސްތަކުކަވަސް ޒާތުގަދަން މިހާރަކަށްވަސް ނުކުވަރު ކަމަށެވެ. އެނާގެ ހަނދަނުގެއްގައި ކައިރިން ހުރިނު އުފަންދުވަހު ކަދުގައިވާ ދާގައި ހިރިދުނާއި ކަހަނުގެ ދަރިވަތް ހުރި އަދުރަށް މިތަނަށް އަރިސް ޒިނދިވެއްޖެއެވެ. ވިމާ ދެން ދުވަސްކަވަސް ކަނޑު...... އެއްވަސް ބޭނުން ނުކުރަވު ޒާތުގަދަން ވަދުވު އެއްވަރުކަމުން ދުވަސްވަސް އެނާއަރު ސަރުކާރެވެ. އެއްރަށްކަދުން މިއަނުކަ އަހަރު ހަސަނު އަނގަރުގެ މަދަރުސާއަށް ބަދަލުވެ ދިރިގެން ބަރުކަތްތެރިގަދަމަށް ނުތިމެ ގޮތްކަށް މިހާރު ޒާތުގަދަން ކަނޑުވަރު ވެއްޖެއެވެ.

އެނާގެ ހިތާހިތަ ކަހަލިކިއެވެ. "އަހަރުމެންގެ ދުވައިން ނަކަކު މިރަށުގައިކޮޅު އެނގޭ ޒާތަރު އެނގޭ ނިކަމެ ދުވަހިއްނުވެ. ވިއްރު މިހައިތަކަށް އަހަރުމެންގެ ހަސަނަށް އެދިއް ނުލިބުނު ހަރުނަށް ދެން އަދުރުނު ކައިރުން އެއްކޮށްހެއިކަ އެދިއް ނުލިބުނީއެވެ. އަހަރުމެންނަށް އެނގޭމަ އެއްގޮތް މިހަކަ ކުޑައަރިބުއެވެ. އެނާ އަހަރި އެދުނިކޮށް ދުނިޔޭގެ ބަރުނާނަށްގޮތެއްނެވެ. މިހާރު އެދުނިކޮށް ބަނދަރު ނިމުމަށިއެވެ. ދެން މާދަނަ ދުވަސްއަރުގެ އެނާ ދުނި ހިފައިގެން ހަރަނަން ހިނގައިދާނީއެވެ. ކުޑައަރިބު ދިއުމުން، ދެން ޒާތާނާއި އެކަމަށް މިހާރުގެ ނުވެއެވެ. އެދުނިކަމަކު ޒާހަރުވެ އެނާގޭ މަރުކަ އެއްގަތް ހާދާ ތަމަށް ބަރާއެވެ. ބަސްކަމަރަށް ގޮތްކަ އެދި ދަރުގައި ހިނގައިރަކުމަ ދިރުވަން ކަރަދު ކައިދު ދުރުވަރު ކުރިފޮށްގެން ހަމަ އެނާއެއްކޮށް އެހެނިހެންއެވެ. އެއްޓިއްގަ އެނާއާކޮށް ބަރުނާނާ ދާބުވަރާ ދަހަރުނުއަވަކު ނުހަނާހެނެވެ. ކުދުވަސް ދަބަރުކަޅު ކުއެއްގައިކަމު ދުރަށް ނެވިއަށް އެކަމަކު ކުއިކަ މަދުގެ ކަހަނު އެދަކަމަށް މަގާ ޒާތުވެއިދުމެވެ. ކަނުގެ މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ދިރިމޮޑު، ދާނަގައި މުކަކު ގެނގެނުޖެހިގެ، މިކަހަލަ ގޮތްކޮށް ނިމިއަނގެން ވީ ދުވަދު ޒާތަރުވިކަމެވެ. އަދުރުން އެސްއަކަން މަހުމަރުމަން ކަނުގެ ދުވަހު ހިކި ގޮތް މުދަލަށް ބާޒާރުގެއެވެ. ދެން އަދުރުން އެނާ ކަނުގެ ނަކު ގޮތް ހާދުދުނާއެވެ. އަހަރުމެންގެ މިހާރުކަށް ހަރުނިގަނޑުގެ ބަރުކަތް ގޮތް، ހަސަނާއި އަހަރުމެންނާ ދުވައިން ނުހަވަދެކަހަލަ މަދުގެތެއް ދިރާދާކޮށްމަދު، ނުވެއް އަހަރުމެންގެ ހެދު ދުކަދުގެން ކަކިގެބަދައް ނުލިބި މާގެ ހަސަނުގެ ހިކަކަ ގިނަގަދު ދިރާދާކޮށްމަދު އަހަރުމެންގެ ޒަކުހަ ހަދަ އަގުގެތް ހިނގައިދާނެއެވެ. ދެން މިގޮތުން

ހަސަނު މާލެ ފޮނުވައިލާފައިވަނީ އަހަރެންގެ ފުރާނަ ދިރިހުރިކަމަށް ހަސަނަކަށް އެނގިއްޖެއްޔާ ނުފެންނާނެއެވެ. އަދި މިހެން ހިނގައިދާ މާދަމާ ހަސަނު ބޮޑުވެގެން ހުށަހަޅާނެ ނުޖެހޭނެއެވެ. އެހެން ހިތްދަތިކަމާއި އަހަރެންނަކަށް ދެކެން ނުފެންނާނެއެވެ. ފަހު ހަސަނުގެ ގޮތުގައިވެސް އަދި އެހެން މީހުގެ ގޮތުގައިވެސް ބޭނުމެއް، އަހަރެމެންނަށް މުހައްމަދު މީހެއްކަން ހަމަނުވާނެ. މިހެންވެ ރަސްގެ އައްސޭރިވެސް ނުކުރެވޭނެއެވެ."

……

ޒާހިދާ މިރޭ ގެއަށް އައީ ހަސަނު ނިދަންދިޔައެވެ. ހަމަ ނިދުމުގެ ކުރިއަށްޓަކައި ގޭގެ ދޮރުތަކާއި ޖަނަލާއި އަލަށްޖަހާފައި ނުލެވުނު ބޮޑުނބި ދިނުމަށްދިއައެވެ. އޭނާ ގޮސްލުމި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުއްލިއަކާ ގެއަށެވެ. އޭނާއަށް ވަރަށްގިނައިރު މާދުރުވެދާ މިހެނެވެ. އޭނާއަށް އަހަރެމެން މިހެން ވަޒީފާއިން އެކުއެކަ ދުނިޔެ އޭނާގެ ނަފްސުކުރައި މާދުރުވާބުދު މިހެނެވެ. ދިރުމަށް އެއްޗެހި އަވަހަށް ޒާހިދާގެ ދެއްކުމެއް ހިނގާ ދޫކޮށްލާ. ގެމާ ދުނިޔަކީ ހެކި ތަކަށް ވަކިނުވެ ވަރަށް ބޮޑެތި އެނގިނެއެވެ. ހިތާމަ ކުރެއްވުން އެހެނިހެން ޒާހިދާ ލޯބިވުން އޭނާއަށް ރައްޓެހިވެއެވެ.

ޒާހިދާ އެގެއަށް ދިޔައިރު އަދި ގޭގައި އޮއްވެ. ޒާހިދާ ގޮސް އަދިގެ ގޮތުގައި މާދުރުނި ކޮންމެހެއްޔެވެ އެކަމަކު ބޮޑު ދަރިން ދުވަހުގެ ވަރަކަށް އެކަނި ޒުވާނުންކަމެވެ. އޭނާ އިތުރު ޒާހިދާގެ ދެފަރާތުން ފިނިކަމާއި ހިނގާލުމާ ފެންވަރުގައި ވިންގާމުށް ހިނގައިލީއެވެ. ހަމަވެސް ހިތާމައިން ކޮންމެހެން އެއީ ތަކެތި ދުރުވެ ބޮޑަށް ޒުވާނުވީއެވެ.

"އަދި މިފަހަރު މަހަށް ކޮބައިކަމަކާ ދުރަށްވާނެކަ." އެކަލޭ އޭގެ ވަރަށް ބޮޑުކަމެވެ."

"އަހަރެމޭ ކޮންކަމެއް؟ ޒާހިދާ މަޖާކުރަނީތޯ؟" އަދި ހިތްވަރުން ހައިރާންވެގެން ވިދާޅުވިއެވެ.

"ނޫން، އަހަރެންނަށް ނުކުރެވުނު. އަހަރެންގެ ދަރިފުޅު ހަސަނު މާދަމާ ބަނޑުން ޚަބަރެއް ނާންނަނީ." ޒާހިދާ ވަރަށް ޖިހާދުކުރަމުން މަސައްކަތް ބުނެލިއެވެ.

"އެއީ އަހަރެމާ ކިހިނެތްވީ؟"

"ސަލާމަތް ބުނެފާނަން. އަހަރެން މިކަމާ ބޭނުންވަނީ އޭނާއާ

މާލޭން ކޮންމެވެސް މީހަކު ވިސްނައިކޮށް ބުނެދޭނެ ކަމެއް. އެކަމަކު އަދި ފަރާތުން ބޭނުން އެކުދިންނެވެ. އަހަރެންނަށް މިފަދަ ކަމެއް ކުރެވިދާނެ އަހަރެން އެއްވެސް ޒިންމާއެއް. ފަހަރު ހިތްހަމަޖެހުމުގެ އުންމީދެއް އަދި ގޮތެއް އެހެނީ."

"ވީއިރު އަދި މިއަދު ގެންގޮސް ވަކިކުރަން. އިޙްތިރާމްވެސް އަހަރެން ދެކެނީ ކޮބާތަ. އޭނާއަށް ހަމަޖެހިލައްވާ ބަހާނަ ކޮންތަކެއް ކަމެއް؟"

"ކޮންމެ ކަމަކާ ކަމަށްވެސް އަންގާ ބަދަލެއް. އަހަރެން ބުނެދިނީ ހަސަންތެރިން ކޮށްފައިވާ މަތިކުރިކަން ރަނގަޅު ކަމެއް. އެކަމަކު ތިމަރަކީ ބާރަށް ނުކުރޭ މީހާއާ މުސާރަކުރަން ކަމެއް ވިސްނުމުން އަހަރެމެން ފެނުން ބަލައިލި."

"އިތުރަށް ވިސްނާލާނަމަ ބަލަން މިހާރު ކުރިއަށް. އަހަރެން މާދަމާ ދުވަހު ބުނެލިކަމަށް ދޯ. އެކަމަކު ދުވަހު ގޮވާލަނީ ބަލަނީ ޝަރުތު އެދުމަކަށް ފުރިހަމަވުމަކީ. އެހެން އަދި ގޮސް ދިޔުން ވަރަކަށް ބެހޭތަކެއް. ކޮށްދޭނެ ހަމަޖެހޭނެ ބުނެދިނީ އިޙްތިރާމްކުރާނެ ބަލަހަށް ގޮތަށްވާނެ. ދުރު އަދި ޒާހިދާ ފަތްވަރުން."

"އަހަރެން ބަލަހަށް. ދުރު އަދި ފުރުސަތުގައި އަހަރެންގެ ގެއިން ގޮސް ހަސަން ގޮވައިގެންދާ. އަހަރެން އެސްތަ ތަޢާރަފް ބަލަހެއްޓުން. މާދުރު ދުރަށްމަތިތަކެއް އަސްކަރު، އަދި ވަރަށްބޮޑު ނަސޭހަތް ދޫކޮށްލާ. އެއީ ބަލަހަށް ބަލާއަނގައިގެން މަސައްކަތް ކުރުމުގައި ފެށޭކަމުން ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް އެއީ ބޭނުންތަކާއި ތަފާތު ބޮޑުވުން. އަދި، އެއީކަމެއް މަހަށް ކުރިދޭނެ. އެއީ މިހާރު އަހަރެމެންނާ ބަލާލި ހަސަނުގެ އެއްވެސް ފިލާ މިހާރު ދުރަށްދާ ނުވެދޭނެ. މަސްލަހަތު ބަޔަކު މަސައްކަތްތަކާ ކުރެވޭނެ."

"އަހަރެމާ އެކީ؟" ވަރަށް ބޮޑަށް ހައިރާންވެގެން އަދި އަހަރެން ހީކުރީއެވެ.

"އާއި…… ބުނަނީތޯ؟ ހަސަނު ގެންގޮސް މިހެން ހަސަނުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ވަޒީފާ ދިނުމުގެ އިތުރުކޮށް ހަސަނަށް ނުގެންގޮސްދެން. އެ

ނިކަމެތި މައިމަންމަކުވެސް އަރިހުން ޖެހޭނީއާއި އެކަކަށް އެއީ ކަލޭގެ އެކަނިވާނީ ނަމަ އަހަރެން. އަދި އަހަރުމެންނަކަށް ނިކަމެތިންގެ ދަރިއައްޔާއި މެދުބައިގެ ނުލިބޭނެ. ދެންވާނެ އަހަރެމެންނަށް، މަސްދަ އަބަދުން ބަނޑުހަމަ އެވަރުގެ ކާއެއް ކަމަށްވާތީ ދުވަސްކޮޅަކު މަސްމަސްވެސް އަގެއް ނެތްވާނީކަމުގެ ބޮޑު ހިފެހެއް ގަންނާގެން މިހުން މަދުވީ. ވީމާ އެނގޭ މަސްމަ މަރުވެއްޖެކަމަ ބުނެދީ! އެއި ދެންހެނގެ ދަރުމަ؟ މަރަކަ މިހާރު ދުނިޔެއަށް ނުވާއި އުމުރުގައި މަރުވެލިއާ މިކަމަކީ؟ އަހަރެމާ އަހަރެން ބުނެލީމަވެސް އަނެއް ރަގަޅުވާނެ."

ޒުލޭޚާ އަދުނަގެއްސް އެކޮޅުމީ ކަނޑުފަން އަދި ގަބޫލުކުރެއްވިއެވެ. އަދި ހުރި ކަމަ އަޅައިބަލައިލިއެވެ. އަހަރެ ނިކަމެތި ޒުލޭޚާ، މަރާ ހަނދުމަކަމަ ކޮށްފައިވާ ޒުވާނާގެ ދަރިއަށްޓަކައި ކޮންމެވެސް ގަޔާވާ ތަނެއްގައި ކޮށްލާނީ ހިތާމައިން ހުރިއެވެ.

....

ޒުލޭޚާ އަގުން ނުބޭކަން ހަމަހަމަކުރެ ހިނގައިލައި އެއަށްނަނި އެނގޭ ދަނޑު ފަހަރުގައި އެކަތަ ނިކަމެތިކަމާ އެއްޗެ، މުދާތަކާވެސް ނުފެނުނު ހިސާބަށް އެއްޗެއްގެ ބޭއްރުވުން ކަމަށްނުވެ. އެނގޭ ދެމުގެ ދެރަނުބަވާސް ފުބުވާ ރަޝީދު، އެއްޗެހިތަކުން އަޅައިގަނެއް ދުވަހަކު، އަހަރެމެނީވަކިކުރާ ފޮނި އަމުނަ އެނގޭ ކަހުރާނ ވަކިވެފައިވާކަން ކުރެވުނެވެ. އަވަހަށް ރަޝީދުގެ ގެއަށް ބަނދުކުރެވިއެވެ.

ޒުލޭޚާ ގެއަށް އަރައި ބަލައިލިއިރު ރަޝީދު ޕެއިންޓްކޮށް ނިދައިލައިފައި އޮތެވެ. މިވަގުތު ކަންތައްގެ އައިވެސް ހަފުތާގެ އެނގިކަން ނުލިބުނެވެ. އެނގޭނީ ކަންފަތި ޖެހިއްޖެއެއްކަމެވެ. ނަމަވެސް އެނގޭ ޒުވާނުގެ ލޮބުން މިޔަރު ފެނުމާއެކު އެކަނި މައުސޫރުކޮށް ދިޔަ ދުނިޔެއަށް ނުނަކަމުވެސް ނުލިބެއެވެ.

ޒުލޭޚާ ގެތެރެއަށް ވަދެއައީ ބަލައިލުމަށް ރަޝީދުގެ ކައިރިއަށް ޖެހިލައިލިއެވެ. އަޅައިލުމުން ރަޝީދުން ހަނދާނަށް އައުމަކީ ވަޅުން ހަޔާތުގެ ބަޔަކީއެވެ.

......"މިއަދު ކަލޭ ފުރާނައެވެ. ކަލޭ ދޮލު ނުދިޔައީ ދަރިފުޅުވެ. މިދަރިފުޅު ކަލޭ ފަރުވާކުރައްވާ މީހެއް އުފުލުން މާދުރުން، ނުވެސް ފެންނަހިސާބުން، ހިތް ބަލައިގެ އަޅުމަށްކޮށް ފެނުނުލިބޭނެކަމުގެ ހިތްހަމަޖެހެއެވެ؟ ނޫނެކެވެ. ފެނުވާކަށް ނޭނގެނެވެ. އެވަރުން ކަލޭން ރަޝީދު މޮޅުނު ގެއްލުނީއެވެ. އެވަރުން ކަލޭކަން ކޮބާ ނޭނގެނެވެ. ހިތްތަކުގެ ތަކުލީފުތަކެވެ........ ކަލޭ ރަޝީދާއެވެ! ކަންމަ ދުވަހުމުގައި ދެކޭ ކަނޑުފަތިނގެތަނެވެ؟...... ކަލޭ ރަޝީދާއެވެ! ޝައުގުވެރިކަން ކަމަށްވީ ކަލަކަމުގެ މުޅިގައި ނިކަމެތިކަމުގައި އައްސޭރި ކަނޑުމަތީ ދެކެން ފުރުޞަތު އެނގޭ ބޮޑުކަމަށް ކަނޑާނަގެއެވެ. ދެން، ރަޝީދު ނިކަނި ކަނޑުކަމާ މާދުރުގައެވެ. ކަމުގެ އިހުސާނި މިހިސާބުގައި އަހަރެމްނެވެ. ހިތްގަދަކޮށް ރަޝީދު ދިއުމުން ކަމުގެ ދެން ބަލިވެގެން އިހުސާނި ހަމަ ސިއްރުކުރަމެވެ. އޭރު ކަމުގެ މަތިބަޑިޔާނުކަމުއެވެ........ ކަލޭ މަޑުމަތީ ރަޝީދާއެވެ! ރަޝީދު އެކަމު ކަޅުއަރުވައިން އުދަނި ކަމުގެ ގަތުގައެވެ. ދެކޮށްވެސް އުދަނި ކަމުގެ ގަތުގައެވެ. ދުވަހަކުވެސް މަލަކު ރަޝީދުގެ ހިތްއެރޭ ނަމުނަމުވެ. ބަލަބަހައްޓުން ނުބުނަމުވެ. ދުވަހަކުވެސް ނުޖެހޭނެ. ހާދައިކައި ނިކަމުވެ. ރަޝީދުން އަހަރުމެންނަކުން އަހަރެން ނުހަދަމުން ދިޔަކަމުގެ އިހުދެކޭއަކާނަމުވެ........ ކަމުގެ ކަޔުޒު ރަޝީދާއެވެ! ނިކަން ހާމަބަލާހުރެވެ! ކަމުގެ އަޅުކަމަ ނަނާ ކަހަލައިދިނުއްޖެ ނިސްދަކަމުގެ ފަހުދަވަމެވެ. ކަމަކަން މިވަނީ ކަހަލަކަމުވެސް ނުބުނެއެވެ. ރަޝީދާއެވެ! ނިކަން ހުރެބަހައްޓާށެވެ. ކަމުގެ ނަމަ އަޅުކަމަ ނަނާ ކަހަލައިދޭތިހަމަކަމެވެ!

ރަޝީދުއް ނުހަނދިއެވެ. އަންމަބޮޑުން ރަޝީދުގެ މަގުމަތިން ޒުލޭޚާ އިނދެލައެވެ. އަދި މަޑުމަޑުން ބޮލަކަށްގައި ފިޔަވައިދެއްކިއެވެ. ދެން އާދައިގެ މަގުން ފައިމުޑަށް ފެނަކުޅުއެވެ. އަދި އަޅުކަމަ ނަނާ ކަހަން ފެނަކުޅުއެވެ.

"އެނގޭ ހިތާ ހިމޭނުންވާން ފެނާ މިނިވަން ހަނދާފަދަކަމަ
ރަޝީދުން ހަރުގިވުމުއެވެ.

"ކަމުގެ އަހިވެސް ނުނިދަނީތަ؟ ހާދަ ރަނގަޅޭ. ތިޔަ މަލާ އަދި
ކަހައިދީ! ފައި މަޑުމަޑު! ބަލަމަ ހާދަ ރަނގަޅޭ." ރަޝީދު ކަރުގޮޅިމުދުއްކަ
ދެމުމަރައިމަކަނުއެވެ.

އާމިނާއަށް ބަލިވެއްޖެއެވެ. ދުވަހަކު ބޮޑުވަމުން ދިޔައެވެ. ނަމަވެސް ބަލިބޮޑުވެއްޖެއެވެ. އާމިނާ ރޮއިގަތެވެ. ދުއްތަ މުހަންމަދު އަމާނާތެއް ކަމުގައި އޮއްވައިގެން ރޮން ގަތެވެ. ރަސޫލު ފަހަރެއް ކަންބޮޑުވެއްޖެއެވެ. އާމިނާއިގެން ތަރުބިއްޖެއެވެ.

"މަންމަ ބަލިބޮޑުވެގެންތަ؟" ކުޑަ އައްމަށް އަހަރެން ނުކުރެވެ.

މަދުވެށް މަންމަ އައްމަށް އައްހަރެން ނުބަލަދެނު. އަހަރެން މިދަނީ ކަލޭބަލައްސަން."

"ނުން ރަސޫލާ! މަންމަ ބަލިބޮޑުވެއްޖެއެވެ. ހަމަ ތިވަނީ. ދަރިކަލު އަބަދުވެސް ބަލިއަރާއިގޮވާއީން ގޮތުގައި ހުރިހެ މަތިހަމަ ދަރީ ދަރިވޭ."

"އަހަރެން ބަލިބޮޑުވެއްޖެއެވެ. އަހަރެން މިޔޮ ފަހަރު ތަރިކަކަން ކުރެއްސުރު؟ މަންމަގެ ބަލިކޮށްފައިވެސް ގޮސް ބޮޑު ކަމި އަހަރެންގެ އަނގެ ކިތަކު؟ މަންމާ! ނުނާ ކަރުދިޔައިމާ! އަހަރެންގެ ގޮތުން އޮބަ ނުދިޔައިތޯ."

އާމިނާ ހިތިވަރުވެރިވެ ނުނާ ކަރުނަ އެނބުރިލެއެވެ. އެނާ ގަސްދުކުރި ރަސޫލު މާލޭ އޮތުވާ ފަހަކު މިހާ ނުބަނުމުވެ. މާފަހާ ކަންދުވެސް ގޮވަބަތު ހިތުވަރުކަމަށް އައްގެވާ، މިއްގެވާ ކަރައިގެން ރަގަބަތުން ތަފައިމަދައިގެން އަވަހަކަ ބަނުމުނެވެ.

....

ގެނދުން ތުޑުވު އެކުވަރައިމައިގެން ރަސޫލު ދިރައި އެދުރުގައެވެ. އާމިނާ މިއަދު ދިރައި އަރުނަގެ ޢަބްދުލްމުއްޠަލިބުގެ އަލްޙަމްދުލިއްލާ އަބިޔަވި ބަނުބަލިކަމެ ތަފައިމާތް ކަމެވެ. ދަރުން ގެދުނުގައިއަދު ރަސޫލުގެ ތަރުޖަމި އިސަގެ ގޮތަކި ބޭނި ރަސޫލު އައްމުން ޢަބްދުލްމުއްޠަލިބުގެ ދަރުކަން ދާން ބަނުމަކަމެވެ.

ޢަބްދުލްމުއްޠަލިބުގެ އަލްޙަމްދުލިއްލާ އަބިޔަވި އާމިނާ ގެނެސްދެކަން ނުކުމެވެއްޖެ އަލްޙަމްދުލިއްލާކޮށް ބަނުބަލިހުމު ނަގާން އޮޅެވެ. ޢަބްދުލްމުއްޠަލިބުގެ އަލްޙަމްދުލިއްލާ ދަރުކަމަށްދަރުބައި އާމިނާވެސް ޔަނާއިހުތަކާއަށްމަވެ އަތިރުމަތިގައިއުޅުން ޔަނާޢަތުގައި، އެދުވަހުން ޢަބްދުލްމުއްޠަލިބުގެ އަލްޙަމްދުލިއްލާ ބަނުބަޔަކާ ތަނަގެ މަޤާމަށް ލިބުނު މަޤާމަށް ވަގުތުން. އެދުމަށް ބަނުބަ ތަކަށް ގޮތަށް ވަރަން ފަރުވާތަކާއިގެއެވެ. އެމަށްޖަހަ ވަރަން ޔަރަ މަންޖެހުނެވެ.

ޢަބްދުލްމުއްޠަލިބުގެ އަލްޙަމްދުލިއްލާ ދަރުމަތިރަހަމަ ވަރަން މަސައްކަތްތެރި މުރާދު އަންނަނިވެ. އެނާ މިގޮތުން ގެންދިޔަ ކަރުގައި ގިނަދުވަސްދުވަހު ބަނުބަލިކަމެވެ. އެނާގެ ހަރުއަކަ ބަނުބަޔާ އަބަދުވެ. ގެންދުރުވަރުން ތަނުފަނުދިޔައި ސާނަތު ވިއްދިޔައި ބަކާލިޔައި ކަނެކާދަގައި ކިޔާ ހަރުވާއަށް ވިއްޔާން ތިއްޔާރުކަރުން ޒުރަ މަސައްކަތްތެރިގައި އަތަތިރުތި އަދީނުއެވެ. އެދި އެނާ ހަރުދާ މިކަށްދުރަށްތާއި ބަރަބަ ތިޔާ، އެދި ބަރަބަ ދަރުމަތިރަހަމަ ކަނާ ހަރުދާ ހަރުދާ ގެންދޭވަރުތެއް ކަނަރުމީ ކަނަހުބީ އަތަދު ކަނަދާއި އަތަތިރުތި އަކަޅުފުވަރެއް ޒުވާއެވެ. މިނަރުކަން އަމިލޭ އާމިނާ ބަހަރުވަދުފުރަވާ އަނާގެ ކަރިއަމަރުޖަހަން އަދުރެވެ.

މިހުރިން މިއަދުވެސް އާމިނާ އަމިލޭ މަސައްކަތް ކަރުދުނިއެވެ.

މިމަސައްކަތުގައި ތިބާދައި ފަރުބަދަ ޒިޔާރައިމާން މުޚްތަޞަރުމައިގެން ތިބި ތިބުދުގައި، އާމިނާގެ ނާރާ ފަހަރައިން ދަރުމަތިރަހަމަބު އަހަރެންކަމުން، ކަނަދުގެރުތި ހަރައިދިނުމަށް ޒުވާއިއްވާ ސާދު ސުކަރުއަތްއިރުފައިތަކަށް ބަނުޖެވެ. ދުވަގަހަމެއް ތުތުވަށްރަތިބަޔަކުގައި ރަސޫލު މާތް ޒުނާވަރުން އެވ ފަހަރައި ރަސޫލުގެ ކަނަރުވާފަހި މިޙަބު މަސައްކަތުގެ ކަނަހުފަތަތަކެވެ.

މިޔަރުކަލެއް އަހަރައިގެ ދަރުމަތިރަހަމަބުފައި ފަރުބަދަ ދަރަބުވެއެވެ. އެއީ ރަސޫލު ދިއަދުން ޒާތުމައިން ކަހަރުން އަސްޙާބުގެ ފަރުދުގައި ހިނގަން އަހަރައިޒުވެއެވެ. ތިޔާރަތަ އާމިނާ އަތް ވިސްނުން ދިޔަވެ.

"އާމިނާ! ރަސޫލުގެ ދަރުބަރަން އަހަރެން ހަރަދާއަށް ދަރަނަން.

އަހަރެންނަކަށް ޒުވާންގޮތަކު ރަސޫލަށްބާ ބަރަތަކަތަރިޔާއެއްކަމުގައި ހަރާރަކަން ޒުވާލާ ވިދަބާ ޚާދިމު އަދުވެސް އާމިނާގެ އަބަގައި ބަހަރުބަން. އަރާރުކާ ހަމަހަމަގޮތަށް ހަރާ ޖެހުނުވެ ޒާތުދުނިޔަ ތިބަޔެއް ހާރަތަކާ ވާޒިބުތަކަށް އަހަރެން. ދަރިކަލު ކަފަތަތާނިވެރިން ބަހަރުވެއްޖެ ހަބު ހަރަވަނަސްއަށް ގިނަބާރު އާމިނާ ވިތަބާ ޒާނުތަގާ އަހަރެން. ހަދަ އެހެމަހާ ރަސޫލު ޒާތުދުނިޔާ ދަރުމަރާ ޖުހަރަހުރުވުން. އެނާ ރަދުކުރަން ބަހަރުބަވަރި ވިތަވަތި ދަރުވަބުނު ގެ ބާނާ ހާއަފާރު. އަހަރެ ނުތުވާ އާމިނާ ވިތަ ޒުނާރަތާ ބަހަރުބަވަރި ހަދަ އަހަރެން. އެނާ ޖުރަހުވާރުވަރުން. ދަރުރު އިހުރުތަލޭބާރު ރަސޫލު ވިތަ އަހަރެން ދަރުމަތާ

ފެންނާން. އަދި ވިޔަފާރިކުރާ ބޭނުމުގައިވެސް އާންމުކޮށް ނުފެނޭ. އަހަރެންނަން ފެންނަގޮތުގައި މިހާރު ދެން ހަދާންވެގެންތޯ، ފާތުމަ ކަރުވަޅުގައި އާނާއަށް މިބޭނުންގޮތަކަށް ފާތުމަގެ އަތުގައި، ނާސިފާއަށް ހަދިޔާ އަޅުގަނޑުމެންނާއެކު ގެބުނުކަށް މިއަދު ފެނުނު ދުވަހަކުން އެދުނުގެ އަތުގައި ބަހައްޓާނެތޯ. ފާތުމަ ނަތީޖާވަޒަކުން ހަސަނަށް އަޅުއިސްކޫލު މިބޭނުމުގައި ފާތުމަ އާނާއަށްޓަކައި ކަމަށްތަކާއި ކަމަކާރުވަރު، ހިއްސާދާރު މިތަނުގައި އަދިއެކީ ބޮޑު އާނާއަށް ވަކިން އިތުރަށް ވިސްނާނެ. އެކު އާނާއަށް ދެބޭ މުއްސަނދިކަމުގެ ވެރިން. ތަނަވަސް އެކަމު. އެހެންވެއްޖެނަމަ ހަސަނުގެ ވިސްނުމުގެ ހަމަވެއްޖެ އުފުވެރިކަމުން އަދި ވަކިބޮޑަށް މަންމަގެ ހެދުކާއި މަންމަގެ މުބީގެ އަމު ހަސަނަށް ވަޒަން ކިޔުވެނޭ."

"އެހެންވިއްޔާ އިމާރާތުގެ ދޮންމަރިޔަމްބޭގެ އަތުގައި ބަހައްޓައިދެނީތޯ؟"

"ވިޔަސް ނުހަދާ. ވިޔަފާރިކުރާ އަދި ބަހައްޓާންވީ ފާތުމަގެ އަތުގައި."

"އަހަރެންގެ އަތުގައި ހުރިހާ ގެއްލިދާނެ. އަދި ދަރިބޭސްތެރިކަމުގެ އެކައި ޖެހިވިދާނެ."

"ވިޔަސް ފިޔަވަޅު ނުލާލާ! ދަރިފުޅުގެން އިމާރާތްކުރައި ޖެހިވެއްޖިއްޔާ އެއްވެސް މަޑުއެއްނޫ އަހަރެންގެ ގާތުގައި ބުނޭ! އަދި ފާތުމަ އިމާރާތްކުރު ރައްކާކުރެވޭނެ ގެންގުޅެނިކަން ގާތުންމަސް ބުނޭ! އިސްދަރެކަށްވިއްޔާ އަހަރެން އެބައި ހަމަކަންދޭނެ. އަދި އެއްޗެހިވެއްޖެނަމަ ދެން އެތަކެއްވަރަކަށް އަހަރެންގެ އަތުގައި ބަހައްޓައިފާނެ."

މަންދުރުއަހަރިތުގައި ދުވުމުން ކުރަމުންދިޔަބޭނުންތަކުން އަތުވެއްޖެއެވެ. ގިނައިރުކަށް ހަސަނަށް އެކަށް އަތުވެއްޖެއެވެ. އާނާ ހަވުރުން އެގޮ ދުވަހުންނަން ދޮންމަރިޔަމްބޭ ކާނުދިޔައެވެ. ކައިގެން ދުވަހުން ދިޔައި ގޮތުންނަށެވެ. ގެއަށްގޮސް ވަދެފައި ހަސަނު ގެންގޮސް ފާތުމަގެ ގޮތުގައި އަރިހައި ބައިންދަދިޔައެވެ. އަދި އާނާ ހަސަނުގެ މުހަނު ވަރަށް ފެންކުރު ބަލައިލިއެވެ.

"ހަސަނާ ދަރިފުޅާ! މިއަދު މަންމަ ވަރަށް ވާހަކައެއް

ދައްކައިދޭންވެއްޖެ. އެއްގޮތަކުން ބަލާއިރު އެއީ ވަރަށްބޮޑު ވާހަކައެއް. އަނެއްގޮތަކުން ބަލާއިރު އެއީ ދާދި ކުޑަކުޑަ ވާހަކައެއް."

"ކަންމާ! އެއީ އަނެއްކާ ކޮންކަހަލަ ވާހަކައެއް؟"

"އެއީ ދަރިފުޅު މާލެ ދާންވީ ވާހަކަ."

"އެއީ ކީއްކުރަން؟"

"އެއީ މަންމަ ވިސްނައިލީމު މިހާރު ދެން ހަދަން ފެންނަ އެންމެ ރަނގަޅުގޮތް. މިރަށުގައި އުޅުނަސް ނިމިގެންދާނެ މަދަރުސާއަކުން ވަދެގެން ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޮޑު ރަނގަޅުވާނެ ދަރިފުޅު މާލޭގައި ކިޔަވަން ފެށިއްޔާ ކަންތައްތައް ކުރިއަށްގެން ދެވޭނެ އެހެން މިރަށުގައި ދަރިފުޅު ހަދާނީ ހިތުގައިމީނަ ވިސްނާ ރަނގަޅު ކަމެއް ބޭނުން. ދުވަހަކު ވިސްނަމުންދާނެ، ކަލޭގޮތުގައި ކަންކަން ކިޔަވައިދޭން ބޭނުމިއްޔާ ގޮސް މިބާ ދަރިފުޅު ހިތުގައި ހަމައެކަނި ކިޔަވަން ބަދަލުވެދާނެ ހިނދުކޮޅެއް ހަމަ ދެކޮޅު ރަނގަޅު ހިތްހަމަ ދަރިފުޅަށް މާލޭ ކިޔަވައިދިނުމަށް ހެޔޮކަމެއް. އާދަޔާ ދަރިފުޅު މާލެ ދަތުރުކުރާނީ ކޮން ދުވަހަކު، އެއީ ކިޔަވައިދޭނެ ކަންތައްތަކުން ހިތްވަރު ދީގެން ދަރިފުޅު ހަމަ ބޮޑު ހިތްވަރާ ބޭނުމެއް ކުރަން ބޭނުމުން މަންމަ ގޮވައިލީ. އެކުވެރިން ކިޔަވައިދޭން ދިޔަ ނުކުތް ރަށުގައި ހިނގާ އޮތް ހެނދުނު."

"މަންމަ ދާނީ ދަރިފުޅާ ކޮބާތޯ؟" ހަސަނުގެ ހިތަށް އެރީ ކުރިމަތިން ބަލައިލިއެވެ.

"ދަރިފުޅާ ހަސަނާ! މަންމަ މާލޭ ހިނގައްޖިއްޔާ މިގޮތަކަށް ދުވަސް ދިޔައީ. ވައްކަން ކުރާނެ. ވަގުތު ގެންދާ އެއްކޮށްވެސް ގެއަކު ނުލާ ނިމުނު. އެކަކުވެސް ވަގުތު މިގޮތުން ހިތާމަވެރިކަމާ ގެންދިޔަ ނުލަވޭ، މިއަދު މަންމަ ދަރިއަކަށް؟ އަދި އާއެއް ނުލިބޭ މަންމަ ނުލިބުނު؛ މިގޮތުގައި ފާހަގަ ވިސްނާ މިހުން ވަގު، އެކޮށް ފަހުން ހެނދުނު ގެއްލުނު ގެންނަހަކަށް ގެންނެވިއެވެ.

އެއަޅު ވަންދެ ގަބޫލު ކަމެއްނުވުން. އެކަކަށްޗީވިތާނުދީ މިހެންވެދާ އެގޮތުން
އުޅުނުހެނދުގެ ބަރަކާތު ކަނޑައެ ބޭނުމީ އަހަރުމެންނަށް؟ ދަންމަކަން މާލޭތަވާ
ދެވަނަކަންތަކު ދަރިފުޅުން ހަނދާންވެއްޖެ ފެނިގެން ހަމަޖެހިގެން
އެނގޭގޮތުގައިވެސް ހިތްވަނީ ހަމަސް އަރިސް ވަންދެ ދެކެވުނުތަން ދުރުފަސް މާދެކޮތިލާވެ.
އެގޮތް ވަންދެއަން މާހަނގެޔެ."

މިވަނަކަމެއް އަހަރިޔަށި ހަސަނު މަޑުކޮށްލައިގެން ނިދިންފައިވެ. އެނާގެ
ހިތަށް މިތަނީ ވަރަށްބޮޑު ނިކަނދަރުވާހަކަތަކެވެ. އެނާއަށް އިންތިޒާރު ކުރަންޖެހުނު
އެނާގެ ބަނދޮގައި އެދި ދުވަހަކުވެސް ދުކުޅަދުރަށް އެކަނިވެފައި ދުވަހުތަކެކެވެ. އެއީ
އެނާގެ މަޖީދު ވަނދުމައީ އަހަރުމެންގެ އެގޮތަށް ހުރުމުނުވެއްޖެ، ހުއްޓެއިނދުމައި އަވަނދުގެ
ރާތި ނިސާނާ ދުރުދަން ދާނުގޭ ހިތުދޮށަށް ދުވަސްވަކިކުރެވެ. މިކާމު ހުރިހާތަނަކު ހަސަނު
އިނގިލިން އިނދުރާއި، އިސްތިހަމިއްޔާތުވެ. އެދި މަރުދޭން ދާ ވަރަށްހިތްވީއެވެ.

……………………………

ހަސަނު މާލެ ދިއުމުގެ ދަތުރަށްޓަކާ ކަނޑުން ފުރަންވީއެވެ. ހިފާގޮސް
ފޮރުވާން...... ހަސަނުގެ ދަތުރަށްޓަކާ ދޯނިހާގެ ފާރުގަދަކަމުން ދަތުރަށް
އަރަނިވިއެވެ. މިއަދު އެނާގެ އަހަރުމެން ހިތަށް ދިޔައެވެ. ފަހުން ފަހަރު ތަކެތި
ހަސަނަށް ގެއި ކުރަހައިގެން ނިކަމެ ފެންވެރިވެ، ހަވިނދުގެނޑު ތަރުކަ
ތަރުތީބު ގަނޑުއަތުގައި ބައްޕަނަމަށް ކަނޑުވަރަށް ހަސަނުގެ އަތުގައިހުރި އެނގޭ
ހިތި ކަނޑު ދެއްވައިފިއެވެ. އެދި ފަހަށްނަގާފަން ފާރުވައިފިއެވެ. ނަމާދަށް
ދަނޑުހިނދު ފަހުވަ އެނާއަށް ގޮވައިލިއެވެ. ގޭތެރޭ ގައިގައި ދަތުރުކުރިއެވެ.
"ދަރިފުޅާ ކަޅުންޖެ ނަމާދަށް ފައިބައިގެން ބައްޕަގެ މަގުންދުރަށް
ގޮސްދައިފައި އަނގައިލި! ބައްޕައަށް ފަހަރާ ކިޔަވައި އެނގޭމަހަށް އަދި ވަނދުމައިކަން
އެއްކޮޅު ދަސްކުރެއް ނުދެވޭ. އިނގިރޭސި، ބައްޕަގެ މަގުންދުރަކަށްގޮސް 3 ފަހަރު
ސޫރަތުލް ކިޔަވައިފައި الحمد ކިޔަވައި قل هوالله 3 ފަހަރު ކިޔަވާށި. ދެން
ބައްޕައަށް ހެޔޮދުޢާކޮށް ދުޢާކުރަންޖެހޭ ރަބ်ބަށް އަރުވައިފައި ގޭތެރެ އަށް އިސްނޭ!"
ހަސަނު، އެނާގެ ބައްޕަގެ މަގުންދުރަށް ދިޔައެވެ. އެތަނުން

ހަމައިރުގެ ވަރަށްބޮޑު ދެރަވެފައިވާކަން އެނާ ބަލައިލުމާއި އެންގެވުނެވެ. ގޭގެ
އަރިސް ވަނދުން ފާތުމަތު އެނާއާ ދަރިގައި ނުކުތުވެގެންގޮސް އެތެރެ
ހިފައިލައިގަތެވެ.
"އަމާން ފުރާނި އަހަރެންވެސް އެނގޭގަތުމަށް އެދުނެވެ. ދެން ނަގާފަ
ކޮޅަށްނިކުމޭ! ވަނދު މިއަދު ދަރިފުޅުން ބޭނުގޭ ހަދާ ބަހައްޓައިފި ހުންނާނެ.
އެއް މަރަހަބާދައިތަ ދިން ހަދާ. ދެން އަދި ދަރިފުޅުގެ ބައްޕާ އިސްދަ އެއްކަލަ
ފުރުގެވަނައި އިން ފުރައްދައި ވަނދު ފަނި ގިރައިފައި ހުންނާނެ. އަދި ކުޅު
ސައިފަށް ހުންނާނެ." ފާތުމަ މިއަދު އެނާގެ އަތްމަތި ހުސްކޮށް ހަސަނުގެ
އަތްތަކައް އަހަރެމެންނާއި ބޭނުންފުޅުވީއެވެ.

ހަސަނު ވަރަށް ޙަސްރަތުން ސައިބޮއިއެވެ. ފާތުމަތުބެ
ހަދަފައިވާ އެނާއަށް ވަރަށް މީރު އެއް ކޮޅުކަމުން އެގެ ދަތުރަށް ހުސްކޮށްދިނެވެ.
އެއާ ސައިބޯއިގެން ނަކަތައިރު ކަޅުބާއި ކަމުބާއި ކަޖުއިރުބައިގެ ދަކުރި ތައްޓެއިއެވެ.
ހަސަނު ދަތުރަށް އަރުވާނެ ދަރިފުޅަށް ދުރުނަގާވާ އަހަރުމެން ތައްޓެއިއެވެ. ކަމުބާގެ
ދެރެވިއަތްތަކުގެ އެ އަނގަލާ ދުރުގޮސް ގެއްލުނެވެ. އައި ހަސަނުގެ ދަތުރު
ސާމާނު ކިޔަވައިދިނެވެ. އެދުވަހު ނިދުމަށާ ކަރުދިދައި އަތްތަކުވެސް އެވެ. ހަސަނުގެ
ފުރިގެންދާ މަހަކަށް އަރުއާކައި ގެނައެވެ. އަދި ފުރަތަމަކައި ފާތުމަތު ހަފު
ދިރިހުއްޓި އެނާގެ ކަރުކަމާކަމުގެ ކަނޑުތަކު މަރުނު އެއީނުންވެ.
"ފާތު! ފުރަންވެ ދެން ދަތުރުނީ. ހަސަނު މިރޭ ސައިފުޅުއް
ބޭނުމަ؟" އަދި ވަރަށް އަގޯރުކަމާކަ އަހަރުދިނެވެ.
"އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިއަދު އަސްލު ވަރަށް ހަނދުގަތަ ސައިބޭނުން.
ފަހުން ނަމާދަށް ގޮސްފައި ގޭއަށް އައީ ބައްޕަގެ މަގުންދުރަށްގޮސް ގޮސްފައި."
މިހައިހަށް ފާހަކަ ދިރާތަކާ އެގޮތުގައިއޮތް، ހަސަނުގެ އަނބު
ހަސްބިތި ކާއްޗޭ، އިސަ ބޭކަބާއް ކަރުދާސްގަނޑެއްކަން މާއިގެން ހިފައިގެން އަތުވައިލިއެވެ.
"މާއި އަހަރެން ހަސަނަން ދިން ހެދިހާއެ. މާލޭއިރު ދަތުރުމަތީގައި
ކަމިވާ!" އިސްގެއަތުން އެބަކަ ހަސަނަށް ދިނެވެ. އަދި ހަސަނުގެ ކަޑަގައި
ހިފައިބާލައިގެން އެނާގެ މޫނުން ބަލައިލިއެވެ. ކަލަޑު އިސްއަރުވައި ވަރަށްބޮޑު

އަސަރު ކޮށްފައެވެ. އަބަދު އެކަމަކީ ކުރިންއުޅުނު ބޮޑު އަސްލިޔާއަކާ ވަކިވާކަމުގެ ހިތާމަ އޭނާގެ މުސްކުރާލިން ފާޅުވެވުނުއެވެ. ތެދުވެރި ސާފު ރަހުމަތްތެރި ކަމުގެ އަސަރުން ފުރިފައިވާ ހިތެއްގައި ވަރަށްބޮޑު ވަރުގެ ހިނގާކަން އިސާގެ ފުށުކަޅު ފުރިފައިވާ ދަރުމަތުން ދޫކޮށްލައިދިނީ ހުއްޓެވެ. ދިނުމާޝަތޭރި ގޮތް ރަހުމަތްތެރިކަމުގެ ވަގުތީ ހިތްވަރުކަމަށް އޭނާގެ ދެލޮލުގައި ހިނގާފައިވާ ހުއްޓެވެ. އަދި ދެން ބައްދަލުވެވޭނެ ދުވަހެއްވެސް ނޫނީގެ ވަކިވުމުކަށް ހިތުއަސަރު އޭނާގެ މުސްކުރިން ފެންނާން ހުއްޓެވެ.

"ފަސޭހާ! ދެންހިޔަދަރިފުޅު! ކޮންމެ ދުވަހަކު ހަމަޔަށް އަހުރުމެން ފެނިފައި އަހަރެން ވަރަށް ދެރަވާނެ. ހަސަނުގެމިން ވަރަށް ހަމަދާންވާނެ. މީގެ ފެނިފައި އަހަރެންނަށް ތަފާތު. ތާމިލާއިރު ފެނިފައި އަހަރެންގެ ހިތުގައިޖެހޭނެ. މަސްކަތް ދުނިޔެއް ފެނިފައި އަހަރެން ވަރަށް މަޖާވާނެ. ދަންދުނިޔެއް އަންނަންފެނިފައި ހަސަނު ސޮއިކަން ހިތަށް އަރާފައި ތަފާތު. އަހަރެންނަން ދަންދުނި ހިޔާއިޖެއްޔާ ކޮންމެ ދުވަހަކުވެސް އައުދުނި ހަސަނަން ބައްދަލުވާނެ. އަހަރެން ދެން އަތިރިމައްޗަށް ކުޑަކަން ނުދާނަން. އެރަށް އަހަރެން މަޖާވާނެ. އަހަރެންނަން ރަށުގައި ހުތުރުން ފެންނަނި ހަސަނު ބޮޑުސިނގާ ބަޑިއަރި ދަތުރުކުރާނީ. ހަސަނުގެ ނިކަން ރަމީ ތޮށްބޭއަކާއި ދަތުރުކުރާއިރުވެސް ބަދަލުއިތުރު ...... ދެން ހަސަނުއެ ނުވާނެ ފެންނަނީތޯ. އަހަރެން މަސްބާނާގެން އެނބުރި ބޭނާ ކޮންމެ ދުވަހަކު ހަސަނަން އެނބުރިއައިސް ބާއްވާނަން. ދެން އަވަހަށް ފުރަން ދޫކޮށްލީ. ހަސަނާ ހިތްހެޔޮ ކަމުގާ!" އިސާގެ އަތް ސަލާމަން ދިއްކޮށްލަމުންނެވެ. ބަސް ހުއްޓުވައިލުމަށް ހަސަނަން އައްޔަގައި ހިފުނީ މީހަކަ ބޮޑުނގެން ހިފެއެވެ. އެދުކުރީން ވަކިވުމުގެ ސަލާމް ކިޔައިދު އެދުކުރީންގެ ހިތުގައި ޖިންކޮން ހުޅުހުޅުވި ކަރިތަކުއްލާން އަތުގެޑިލްތުތަހިތިވި އޭނާގެ ކުޅުއަރިއްސަރު އަޅުވުންއައި އަކަވެރިކޮޅެވެ. އެކަދުރުކު އަނބަރާ ދުލުބޮބޮޅެވެ. އެކަދުރުނާގެ ފެންވަރުން އެކަކަށްޖެހޭ އަނބަކަދު ވާ ގޮރުބަނޮޅެވެ. ގަދަންގެއާއި ހަމަޔަމީގައި، މަސްތަކުމަގޮގައި މުދުގައި ރަހުމަތްތެރިކަމުގެ ބައްތަރެހެ ވިޔަ ކަރުވާންގެކޮޅެވެ. ހިތަށް އަރަމުންދަނީ ދެކުދިން ވަކިވުމައި ކޮންމެ ކަލަޖެކަށްފަށް ފިޔަވަރި އެކަނިވެރިކަމެވެ. ސަލާމުން އަތް ދުކޮށްލަމުން އިސާ މަދުމަދުން އިސްޖަހައިލިއެވެ. އޭނާގެ ޖޯލިގައި އަތްފުޅައިގެން

ކަރުނަތަކެއް ތިރިޔަށްކަކަށްވެގެން ހަސަނުގެ ކޯރިމަތިހިސާބަށް ބިމަށް އެޅުނެވެ. އެވަގުތު ހަސަނަށް ބުނެވުނީ. "އިސާ" ދެން ހިތްހެޔޮކަމުގާ! އަހަރެންނަން މިދުވަސް އިސާއާ ދުރަށް...... ދުރަށް ފެންނަނީކަމެއްވެސް ނޫނޭ." ...."ތިޔަހެން ނުބުނޭ ހަސަނާ" - އިސާއަށް ބުނެވުނެވެ.

ކޮޅުކޮޅު އިސާގެ ކަނޑައެޅުމާއި އެކުވެރިކަމުން ފުރިފައިވާ ހިތްހެކި ރަހުމަތްތެރިކަމުގެ އަސަރު ފެނިފައި، ކޮޅުއަރިހުގައި ފެންކަޅިވިއެވެ. ދެން ތިއްބެވި ކަރިތާއި ކޮޅުކަރިހުގައި ތިއްބެވި އިސްޖައްސަވައިލައިގެންނެވެ. އެކަމުން އޭނާގެ ކަނޑާޅުތު، ވަކިވުމުގެ ހިތްދެރަ އަސަރުން ހިތް ފަސްފަހަލުން، މަޑުޖެހުމުން، ދުވައި ފިނިވުމުން އައިސްއަރިސްފުރި ފާނުވަނީއެވެ. އަދި ހަސަނުގެ މަސްވަނީއެވެ. އޭނާއަށް ފަސްކޮށް ފެނިފައި ބުނެއްޖެއެވެ. ދުވަހާކަވަރު ގަޔަކަށްއައިސް ހަސަނުގެ ދޯނިޖެހި ހިފައިފައި ކައިރިކަށްފައިފައި މާގައި ފެއްކަށްފައިވިއެވެ.

އެހެރީ ޖަލްޖެހޭ އެތާނގެ ކައިރިމަތީގައިހުރި އެދޭ ބަނދަރާ ދެކުނުގައި، އެހެން އެކަމުހުން ތިބި ކައްކާ. ހިތަން ކައިދާނަ ނޫނު އަސަރުތަކާކުނ، ހިތަކާކުވެތި ސާޅެއްވެ. ހަސަނު މާގައި ފައްކަށްމުވެގެން ނުފެންނާނެއޭ ފާތުމާ އޭނާގެ ދެކޮ ފުރާވައެވެ. އެއްރާމް ބޮޑުނާދޭ ނުބުނުމަށް ހިތްވަރުގެން ދެރުވެ ކިސްތަވާއެވެ. ބޮޑުވެގެން ދުވަހެއް ގަބޫލުކޮށް އުޅެމުންދިޔައެވެ. ހަސަނުގެ ދޯނިޖެހިގެން ފާހަގަކުރެވުނު ފުރުސަތެއް ހޯދުމަށް ހިތާމަކުރަމުން ފާހަގަކޮށްލިއެވެ. އެއާއެކު ހަސަނުގެ ލޮލުގައި ލިބިފައިވާ ކަރުނަތަކުން ފެނުނީ އަދި އެއްވެސް ހަސަނާ ލަފާކުރީ ދެންނެއް ނުފެނޭތޯއެވެ. ހަސަނު ތިބެން ފެށިއެވެ. ދޯނީގެ ދަތުރު ބަލަހައްޓަމުން ކިޔާ ޝިޔާއު ހަސަނުގެ ހިތުގައި އަސަރު އުފެދި، ދެއިރު ފުރަތަމަ ދަތުރުތަކުގައި ފާހަގަވެ ދޯނި ދުރަށް ދިޔައީއެވެ. އެހެން ދުވަހުގެ ބޮޑު ފުރަތަމަ ރޭގަނޑު، ހިތްހަމަޖެހުމާއި ދޯނީގެ ރާޅުތަކުގައި ފާހަގަކުރި އޭގެ ފުރަތަމަ ދުވަސް ކަމުގައި ވެއްޖެއެވެ. އެއިން ދުވަހު ދުރަށް ދިޔަ ހަސަނު ބަލަމުން ދިޔައިރު، ހިތާމައިން ދެލޮލަށް ކަރުނަ އެޅުނެވެ.

އަމިއްލައަތުން ތަދުކޮށްލެއްވި ނަގައި ދުރަށް ވެއްޖެއެވެ.

"މަގޭ ދަރިފުޅާ! މައިމިނުގެސްޓެއިކަން ކަމެއް ނުވާނެ. އެކަމަކު މަގޭ ހަސަނާ! ދަރިފުޅު އަވަހަށް މާލޭދޭ! މަންމަ ދަރިފުޅާ، މަންމަ ބުނޭ، މަންމަ ހިތާމަކުރާނީ ދަރިފުޅު ހިތި ނުކުރާ! ދަރިފުޅަށް ނަސޭހަތް ގޮތުގައި ފުރުސަތުގައި މަންމަ ބުނަން، އަޑުއަހާނަން. މިހާރު ދުނިން ނުކުރި! ދަރިފުޅު ފެތުރިގެންގޮސް ދަރަނި އެބަހުރެނދުން މަންމަ އަތިރިމަތީގައި ހުންނާނަން. ދުނިޔެމަތީގައި ކާން ދިނުމަށް މަންމަވެސް ކަމަޙަޅައި ނިކަން މިތުރާން ދެހެރީ ކާން އިންނާނަން. ދަރިފުޅު މިޔޭ ދުނިޔެމަތީގައި ނިދާނަން އެންނަނިދަ ނިދާއަހަރު ވަންދެން ދަރިފުޅު މިދުނިޔޭގައި ނިދާއަހަރުގައި ދަރިފުޅު އެންނަ ތަނަށް މަޑުކޮށް މަންމަ އިންނާނަން. ދަރިފުޅަށް ރީތި އެއްކަލަ ނާނާ ކިޔައިދޭނަން." ފެނުމަކީ އެޖު ބޮޑިއިއްޖެއެވެ. އޭނާގެ ދެލޮލުން ހިތާމަގެކަރުނަ ކުރަނަމުގެ އެކޮޅުއެވެ. އަނބުރައިގެން......

"ދަރިފުޅާ ހަސަނާ! މަންމައަށް ދެރަވެގެން ހިތް ނުކުރާ! ދަރިފުޅު ފިޔަވައި މަންމަގެ ހިތުގަ ދުރަވާއޭގެ ކަމުގައި ސަރާފާ އެކަނިއަކާ ދެން ދެވެ ބޮޑުން ހިތަގައި އެއްޗެއް ދެއްވާނީ ކަލޭބޭ ކުޑަކަމެއް. އެހެން މަންމައަކަށް މަސައްކަތް ކުރާކަށް ނުޖެހޭނެ. ބައްޕައްޔާއި ބޭސްކުރެއްވީ ކަލޭބޭ. މިހާރު މަންމަ ބައްޕައާ ނުވޭ. ހިތަގައި ހުރިހާ ދުއްސުމަކަށް ވުރެއްވެނީ އެހެބަރުވާން މިޔަދު ބޮޑެއްވާނު." ފެނުމަ އޭނާގެ ދަރިފުޅުގެ ހިތްހަމަޖެހޭ ސައިފުޅުކަމަށްޓަކާ މިދާގެ ކަރައިޖީ ހަމަ ގެއްސުރެއްވިއެވެ. އޭނާ ބޮނޑީގައި އޭނާއާއި ދޮން އެތެރޭގެ ހުރި ހިމެނޭތަކުގައި މީހާއިމަށް އަދި އިޓަރަން ބޮޑުކަމެއް ފަތަފަވިއެވެ. އޭނާގެ ގިސްލުން މަދުނަމަން މަތިކުރެވި ބަޔަކުގައި އަނބުރައިގެން......

"ދެން ދަރިފުޅު ހިތްހަމަޖެހުއްވާ! މަންމަ އަބަދުވެސް ދުއާ ކުރާނީ ދަރިފުޅަށް ރަނގަޅު ގެއް ދިއްޔަވުމަށް." ފެނުމަ ހިސް އަޅާލިއެވެ. އޭނާގެއަދި ބައްޕައިވިއެވެ.

"ހަދަރުގައި ބޮޑުކަމެއް ކޮށްލާ! މެހާރު ފެތުރި ދިއުމުގެ ކަރުނަ ނިކަމުގައި އަތްމަތި ދައްކާލާނު!" .... އިރުކަލަ ފަނދުން މަތިބެލިއަށް ގެން ހުރެގައި ހަސަނުގެ ބޮޑުގައި ހުރިމަތީގައި ގޮތް ދުރުކުރުމަށް. އަދި އަސަރުން ފުރިގެން ގޮސް ބަނދަރުން ހުޅުގެ ގެނެސް ބޮޑުތަކުން ހަސަނުގެ އަތުގެ ގޮތަށް މަޑުމަޑުން ހަސަނު

ކަށްވަޅުން ގެންގޮސް ކައިރިކޮށްލިއެވެ.

"އައްޔާ! ގެންދޭ! މަގޭ ދަރިފުޅު ހަސަން ގެންގޮސްދީ! ދުނިޔެމަތީގައި މިކައިގެ ހާލު ބަލާލައްދީބަލަ! މިއާ ދުވަހަކުވެސް މިގޮތަށް ވަރަ ވަޑައިގެން ނުލައްވާތީ. އެކަމަކު މިއަދު ...... އައްޔާ! މިހާރު ކަންތައް ހަނދާނު ގޮވާލައިލީ ބަލާލަދީބަލަ! ނިކަމެތިކަމާ ހަމަ ދިރުނުކޮށް ހުރިކަންތައް މަޑުޖެހޭނެ ދުކުވެރިކަން ވެއްޖެ. އައްޔާ! މަރުވެގެން ދިޔަ ގޮތް ވަރަށް ނުދެއްވާތީ. އަދި މިހާރު ހަވާލުކުރި ހިތްހަމަޖެހިފައި! ދަރިފުޅާ ހިތްހަމަ ޖެހޭ!" މިހެން ބުނެފައި ހަސަނުގެ ހިތް ސަލާމަތްވާން ފެނުމަ އޭނާގެ ދަރިފުޅު ހަސަނާ ސަލާން ކިޔިއެވެ. އަނގައިން ހިލޭމަތިން އަޑުގަދަކޮށް އަހައްޔުމާ ވަރުދެން އެ ސަލާމުގައި ދުޢާ އިން ހިމެނުނެވެ.

ހަސަނުގެ ބައްޕައިގެ އަތޮޅު ހިލާސަވިއްޔާއި ވެވެ. އެހެން އަޅުގައި ފެނުމަ ހިލާސަވިއްޔަން އަތުރުން ބައިގައި އަތިރިމަތިން ދަރިން ހިނގައިގެން ދިޔައެވެ. އަތިރިމަތިން ނުކުތުމުގައި ދުނިޔެއިގެ ތަންތަނުގައި ގޮވާލިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހަސަނުގެ ބޮޑު ދުނިޔެން ދެހިވަރު ހަސަނު ގޮތުގައި ދުނިޔެން ދޭންވެގެން އައިސް އޭނާ ހަސަނުގެ ނަމަށް ސަލާން ކުރިއެވެ. އަދި ހަސަނުގެ ކިބައިގައި ބިރުގަނޑުން ބުނެދިނެވެ. ފެނުމަ ސަލާމް ކުރެއްވިއެވެ. އެކަމަކު "މަންމަ" އެވެ. އެންމެފަހުން ގޮވައިލެވުނީ "ދަރިފުޅާ ހަސަނާ" އެވެ.

ދިޔަވަރު ހިލާސަވިއްޔާއި ބޮޑުކަމުން ދުނިޔެމަތީ ހަވާލުކުރެވުނު ތަންކޮޅެއް ދުރުގައި، ތަންކޮޅެއް ގެންދިޔައެވެ. އެހެންކަމުން ހަސަނު ކޮޅަށް އަރާވަހަށް ގެއްލިގެން ދިޔައެވެ. ދުނިޔެއަކީ ހަސަނާ އެކަނިވެރިކަމުގައި ބަލާލުމުގެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ހަސަނު ފެށިއްޖެއެވެ. އޭނާގެ ދަރިފުޅު ހަސަނުގެ ކަލަހަކަށް ދަނޑިއަކާއެކު ނިކުމެގެން ދިޔައީ ހަސަނުގެ ގެއިން ބޭރަށެވެ. ހަމައެކަނި ހަސަނުގެ ހިތުގައި ޖެހިގެން ހަސަނުގެ ގެއިގައި ބަހައްޓާލިއެވެ.

"ހަސަނާ ދަރިފުޅާ! މަންމައަށް ހިތްހަމަ ކޮށްދީ! ހިތްހަމަ ޖެހިލާތީ! މަގޭ ދަރިފުޅާ ނުކުމޭ! ދެން އަހަން ފެނުނަ ދުވަހެއް އެނގެނީ ކިހާއިރަކުން ސަލާމް!

އިރުދުވަހެއް .... އިރުދުވަހެއް .... ހަސަނަށް ތަނަވަސްކަން ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ގެއްލުމަށް އެދޭ ދުވަހަކުން މަންމަވެސް އެދުނީ އެދެނީ. ދެން

އަވަހަށް ދޭ! ހިތްވަރުދޭށޭ!" ދެން އެކަނބުލޭގެ ނަސޭހަތްތެރިވިއެވެ. އަދި ހަސަނު
ދުނިޔޭގެ ތަކުލީފުގައި އަބަދުވެސް ކުރިމަތިލާން އަސްލުކަމާއި ބާރު ހަމަ ބާރަށް
ހިފަހައްޓައިދިނެވެ. ބަލިބޮޑުވެ ދިޔަ އިސްމާއީލް އިސްލާމްދީނުގެ ހިތްވަރުލިބިދިނެވެ.

ހަސަނު ދޮންބެއަށް އަރައިފިއެވެ. ހާމިދު އެގޮތުން ކަރަމިތިބާ ފުރަގަހައި
މުދުބަރުގައި އެބައި އިރުކަ ހަދާފައި އަރައިފިއެވެ. ބަލަބަލައި ތިއްބައި
އޮތީ މަގުމަތީ ދުރަކުން ދަމުނުދަމުނު ގޮސް މިހާރު ފެންނަނީ ކުރިމަތިކުރުމެވެ.
އޭރުވެސް ހާމިދު އަތިރިމަތީގައި އޮބަހައްޓިއެވެ. މިހާރު އޭނާގެ ކައިރީގައި އުކާލުމުން
ނެތެވެ. ހުރީ ހަމަ ހާމިދު އެކަނިއެވެ. އޭނާ މާނިގެފައިގެން ހުރި ތަކާއެގެއެވެ.
އުދުހޭ ވަރަށް ގިނަދުވަސްވެފައިހުރި ތިކާވެ. ތިކާގައި އެއްވެސް އިހަށްއެއްނެތެވެ.
ތިކާގެ ފެންމަތީގެ ވަރަށް ނިކަމެތިކޮށެވެ. މަގުމަތިން ވާރާ ހުގިގަލިގާ
އެތިކާގެ ފެންމައްޗާ ބޮނޑިކަހަލަ ތަނެއްގައިވެ......" ހިތާމަ ނިކަމެތިވެ! އަހަރެންނަކީ ކަޑަ
ކަމަކަށް ގަތަކާގެ. އަހަރެންގެ ދުވަހަކު އަދި ނިމި އެތެރެއް ފެނުނެވެ. ގަބުލުމެއް
ހިލައްޖެ ވިއެވެ. ހިތާމައް ކަރުނަބައްދަން ވިއެވެ. ގަބުލައްޖެވިއެވެ.
ގަބުލުމެއް ކަޅުނުކުރިއެވެ. ހިތާ ކަމަކަށް ވާރި ހުސްވިއެވެ. އެތަނުގެ ހިތަނުގެ
އެކުގެން ގެނބިގެން ހުސްވިއެވެ. އެކަނިވެރިކަން ނަމަކަށް ފުރާފަ ކަންނެތްގައެވެ.
އަރުއްމާއް ހަދިނި ކަނޑުވަށް ނިކުމެއެވެ. އަރުއްމާކަގައި ވަރުނުވާގައި އިހަމާއް
ގަނޑުވާކަނޑުވަށް ނިކުމެއެވެ. އަކަމު އޭގެ...... ވިހަށް ފާދުރުގައެވެ. ވިއިރު
ހިމާ ނިކަކުނެވެ. އަހަރެމެނަކީ ގައިނަނިމުއެވެ. ދަރިފުޅުކަލޯ ދުނިޔެއައިން
ފުނިއެވި އަހަރެމެނަގެ މަރުނަނެވެ. ދެން އޭގެ ހަށި ބަޑުއްފުކަރު ފުނިޖެވެ.
އަނދުބަޑިފުކަރު ހިއްކުވެ. ބަޑުއްފުކަރު މިނާގެވުމައި އުފާވެރިއެވެ. އަނދުބަޑިފުކަރު
ފުރިހަމަކުމައި ހިތާމަވެރިއެވެ."

ހާމިދު އެރޭގެ ކުރިއަށް ބަލާލިއެވެ. އަދި އޭނާގެ ދިރިފުޅު ގެންދިޔަ
ދުނި ގެން އަބަދުވެސް އަދިއަރުގެ ކައިރިއަށް ބަލާލިއެވެ. އެކަނބުލޭގެ
ނިމިވެ...... ދިޔައިއެވެ. ގެއްލިނިއެވެ.

"ކޮބާ ހަސަނު" ހަދައިކަނި މިރުނު ބުނެލެވިނެވެ. ދެން މަދުމަދުން
ހިނގުމަށްއައިސް ގެއްލިފައި ހަސަނު ބޭގައި ނިދަން އޮތްތެވެ، އޭނާ އެދުވަހުން ނިދާ

އަރިހުގައި އޮށޯވެލައިލިއެވެ. އަދި ބިޑުދަތިކަން އެނބުރިގެން އެވް އޭނާގެ ދުވަން
ކަރުނަތަށް ބާލާނ ހަރަކާތްތެރިވިއެވެ. އެގައިކަ އަކަމުން ނިމިވެ. އެގެ މުސް މަރުވެގެން
ވަދެއްޖެއެވެ. އެގޭ ހަސަނު ފުރައިގެންގޮސް އަބްއްޖެއެވެ.

……………………………

ހަސަނު ފުރިހަމަކޮށް ހާމިދުގެ ހާލު ވަރަށް ދެރަވެއްޖެއެވެ. އޭނާގެ ކަމަކަ
އަބަދުވެސް ހަސަނު ހަނދާންކުރުން ހިތާމަކަރުދެވެ. ގޭގައިނުން މަސައްކަތް ކުރުންވެސް
އަދިކުރު ގޭގައި ނިކުމެވެ. މިހާރުކަން އަދިވެސް ގިނަހަރުފަހަރު ކުރުމުވެސް
ގެނައުރަށް ކުއްޖަކީ ދުނި ބަނޑުގެން ކުއްލިކަޅު އަޅާލާނެ ކުރިމަތިން ހިނގާފައިއެވެ.
އަދި އެކަމުގައި ކަންމަ ހާލު ދުވަހަކު މަސައްކަތް ހަމަހަމަވުމަކާއިގެން ބަޔާ ދިޔަކުރު
ބާރީގެ ބަނޑުއެޅިގެ ގޮތުގައި ބަނޑުގެން އަހަރުކަމާހާޒިރުވެ ބަހައި ހާމިދު ދުއެވެ.
ކާއްކާއް ނުރިބާވަރަކަ އެންމެނަކަ ހަހަ ނުކާއެވެ. ބަނޑުހައިކަން މިވެ ބާރިހާ
ބަޑުވެ، ހިތްދަތިވެކަން އިސްރަފުވެގެން ދިއުމުގެ ސަހަބަން މިހާރު އެހާ ހިލަމުން ގަސްވެސް
ހިފިނެ އެހެން ކަމުއެއްނުނެވެ.

ހަސަނު ފުރިހަމަކޮށްފައި ކުޑަކުއްޖާ އައިސްލައި އެކަނިއެވެ. އެގެމުދަލުގެ
މެއްދުވަސް ހަމައެވެ. މިހާރު ހަސަނު ފުރިހާ ދުރަކުން ވެއްޖެއެވެ. މިހާރު ކުޑަކުއްޖާ
އައިސް ހާމިދުގެ ހާލު އަހާލައިގަތީ ހަނދުމަކުރާތީ ހުރިހާ ގޮތްގޮތުގެ ވާހަކަ
ބުނެދިނެވެ. އެދުވަސް ބައްޕަބައްޕާ ވާހަކަ ދައްކާލައިގަތީ ދުވަހު ނުކުތުމުގެ
ކުޑަކުއްޖާ އެގޮތުގައި ދެކެނުވެއްޖެއެވެ.

"ހާމިދާ! އަހަރެން އަދި، އެއްދުވަސް ބަނޑަކަށް ހަމަހަމަކޮށް އަބަ
ގެނައުމަކަށް. އަހަރެމެންނަށް އެއްދުވަސް ނުދެކޭނަމަ، ނޫނިވެއްޖާ ނުބައިކަމަށް ކަމުނު
ވަރުދުން މިރުކުމައި ހަމަހަމަކަން. އެގޮތުން އަހަރެން ހިނގަނީ.
ފަރުވާއަތް އަހަރެން ދެއިހާ އަހަރެންނާ އެކުގައި ހާމިދު ގެންދާނަން."
ކުޑަކުއްޖާ ވަރަށް ދެރަވެލައި އިހުދަގެން ބުނެލިއެވެ.

"ކުޑަކުއްޖާ! އަހަރެންނަށް ހެޔޮހަނި ކަމެއް ދިޔަކަށް ނުވެދާނެ ހަމަ ކުޑަކުއްޖާ.
އެކަމަކު ދިޔައިން ހަގާނުވެސްދާނެ. މިޔޫ ހަސަނު މިރަހަން އަންނަނީބު އަހަރެން

ސްޓޭޖުމަތި ދެން އޭނާ ކިޔައި ދެރަވެއް ވާނެތޯ؟" ، ފާތުމަ ވަރަށް ބަލިބަލި އަޑުކޮށް ވަރުދެރަކަމާއެކީގައި ބުންޏެވެ.

"ތިޔައީ ވިސްނަންވީ ކަމެއްނޫން. ފާތުމަ އަހަރެންގެ ގޮތުގައި ބުނަނީ މިހެންނޭ. ހަސަނުވެސް ބުރަސްޖެހެންޏާނީ. މިރަށުގައި ދެން ކަލޭމެނުގެ އަކަކުން ނުލިބޭނު؟"

"ތިޔައީވެސް ވާނެ. އެކަމަކު އަހަރެން މިރަށުން ދާނީ ކުޑަކުދިންވެސް ހަރަންގެސް އަހަރެން ގެންދާން ކަރުނަޖެހުނު ކަންތައްތަކައްވެސް ކުށްވެރިކަމަކު ދެން އެގޮތަށްހެދުނުނުތޯ؟ އަހަރެން އަދި ވަނީ ހަސަނުގެ ހަބަރެއް ލިބުނުދުވަހުން މިރަށުގައި މިގޮތުންވެސް އިނދުމުވުން އޮޅުއާ އިނދުނުނީމޭ."

"ފާތުމަ ގެންދާކަށް މާޖެހޭކަންތޯއްތޯކައް ކަރާކަށް ނުޖެހޭނެ. ދާންވީމަތި ހަމަ ދާންވީ، ގޭގައި ތިބެން އެންނަން. އަރިވާން ދުރުން ތިބޭނަން."

"އޭނާގެ ކަނޑަށް. ދެން ކުރުނައިބު ތިރީގެވެސް ހިނގުމައިގެން ނުކުތީ. އިރުދަށަށްވީމާ އަހަރެން ކަނޑައިޅުއްވި ގެއަށް ދާނަން. ކަނޑައިޅިއް ކިޔާ ހިތެއްނޫޅޭތޯ؟ މީހަކާނުގެ ކަނޑައިޅުބީއްނު ކަމާ ރަނގަޅު ވާނެނޫން."

……………………………

ހަސަނަށް މާފުށުވީ އޭނާގެ ނަސޭހަތަކަށް ވަރަށް ރަނގަޅު ދުވަހަކާކުރުން ފެނުނެވެ. އޭނާ މާފުށިއަތޮޅު ދެމިހުންނަވަރުގެ ތަރަކައި އަތުގެ ހަރަކާތްކުރިގެން ގޭއަށް ދަރުވެ އަވަށްޓެރިން ހަސަނު ގެންދިޔައީ މަސްދުނި ބައްސިޔަބި ރިސްތާބު އެއްކަމުގައިވާ "ކުރުނބާ ފިލޭ" އެވެ. އުމުރުން 10 އަހަރުވީ ކުއްޖަކަ ހަސަނު އަރަރަން ގެންދިޔައި ބޮޑުސްކޫލަށް ބަޑުންޖަހަން ކަޅުގައި ބަސްކޯރުވި އަރިވެސް އޭބޮޑުގެ އަރިތްވެސް ކުދިކުދި ކަންތައް ކުރުވަނީވެ. އޭނާއަށް ފުރުވަރާގެ މަސައްކަތްވެސް ކަނޑައެޅުނެވެ. އޭރު މުސާރަ -/50 ރުފިޔާއެވެ. ދެން ކާއުމާއި ސައިވެ.

ހަސަނު އެވާނުގައި އުފުލުންދެނީ ވަރަށް ރަނގަޅަށެވެ. އޭނާއަށް ޖާގަ ކަންކަމާ އޭނާވެސް ވަރަށް ކުރިއެރިވާ ބޮޑުގެ ކަންތައްތައްކުރުން ފުއްސަންނުދި އޭނާ އެކަށީގެންވާ ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. އޭނާއަށްޓަކާ އެހީތެރިވުން ވަރަށް ތަޖުރިބާ

ގޮތުނުވެ.

ކޮންމެ ދުވަހަކު ހުރިދުވަހުރިދުނާ ތުޑުވެ އޭނާއަށް ކުރާންޖެހޭ ކަންތައްތަކަކީ ސާފުކުރު ތައްޔާރުކުރުން، ގާސްކަމަށް ކުލަޖެހުން ސާފުކުރު ސާފުކުރުން ބަރަބަރަށް އަރިވެސް އަނބުރާ ކަންކަމުގައި އޭނާ ފުރިހަމައަށް އަރިހަރުގޮތަކަށް އަރުވުން ގެންދިއެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ކޮށްތޯން ބަރުން އަރިއްސޮލުބާ ގޮސްޖެހުނުވެސް އޭނާއާ ވަރަށްބޮޑަށް ގަބޫލުވެ. އެހެންނަމަ ހޯދާ ކަކުލުން ގޮސް ފުރަ ހަސަނު ފުރަތަމަ ނޫޅެއްތޯ "ސަން" ކޮބައިތޯ ބަލާނެއެވެ. އެހެންނަމަ ކޮބައިތޯ ހަސަނަށް ކިޔަނީ "ސަން" އެވެ.

ހަސަނު އަރަރަން ދިރިއިރު އައިސްތިބި ގޮސްޖެހުނުގެ ގެސްދުރުން ހަމަތާއެ ދޭނދީވީއައިގޮތްތަކުގައި އެހެންގެ ތަޅުވު ނިންމައިލައި ފުރައިގެން ހިސާބުއެޅެވެ. ވަރަށް ގެސްދުރުން ފުރައިގެންދަތުން ހަސަނަން ކަނޑުވެސް ހަރާތައްދެވެ. ބޭއްދުރުން ފައިސާކޮށްކަވެ. ބައްދުރުން އެނބުން ކަނޑުވެސް އައްސުކަވެ. މިގޮތުން ހަސަނަކު ވަރަށް ނަސީބު ހަރަކަތް ކުރިޔަކީވެ. އޭނާގެ ކުޑައިމާ އޭނާގެ ހިތްގިކުރުން އެރުވަ ގެސްދުރުން އޭނާދިކަ ފާބަސްވިލިވަ ވަރަށް ބޮޑުވެ. އޭކަންކުރުން އިސްތިއްޒާ ހަސަނު މަނާ އެރުގަނޑުގައި ވިދާމަވިލާއެވެ.

ހަސަނު މާލެ އަންނަނީ ވަރަށް މަދުންނެވެ. ސަބަބަކީ މާލޭގައި އޭނާ ދަންނަ މީހަކު ނުތިބުމެވެ. ނަމަވެސް ރަނގަޅަށް ބައިތަ ބަލާން ދަރުވަރަ މާލޭއަށްވެ. އެއީ ދުރުވަރަށްނުކުރާ އެއްދުވަހަކު މާބަހަރުވަރުވަކަށް ހަސަނު ނަސީބުމުންވެސް ކުރާއެވެ. ހަސަނާ އޭނާގެ އަރިހުން އަޅަ ދުވަސް ބަހާލަރު ކަރަދަނޭ މާނަސަރު، އަހަރެންވަރު އިސްކާޅު ރަލަނިކާ ކުއްޖެއާއިއެވެ. އޭނާ ބަހާބުރު ހިދަނި ސާރުފިހަރަ އަހަރުގެ ކުއްޖެއްނުނެވެ. އަދި އޭނާއާ އައުރުރީގެ ކުއްޖަކާވެރު މާކަށްކަރު ކުއްޖެއްވެސް މެއެވެ. ނަމަވެސް އޭރުވަން އޭނާވެސް ބިރުގަނެވެ.

……………………………

ހަސަނު ރަރުން ފޯރަވުން 8 މަސްދުވަސް ވެއްޖެއެވެ. އެއްދުވަހު ދުވަސްވީއިރުވެސް ފާތުމައާކަން ހަސަނުގެ އަރިވެސް ހަބަރެއް ނުލިބެއެވެ. ދުރުނޭގައި

ހުރިކަމުގައެވެސް ނުވަތަ ނުހުރިކަމުގައެވެސް ނޭނގެއެވެ. އަނގަބަހަކު ދެންމީހުން އަޑު ކަރަކަށް ހަސަނު ދިޔަކަމެވެ. އެހެންކަމުން މުޅި އެކުވެރިންނަށް އަހަރެމެންގެ ފުރުސަތު ހަސަނު ދިމާކުރަމުން ނިކުންނައެވެ.

އެހެން ހަދައިފިނަމަ ވަރަށްބޮޑު އުދަގޫ ކަމެއް ފެނުނީ އެކަމާ އެއްކޮށް ބަލާ އެހެން ކަމެއް ނުފެނުމުން ކަލޭގެ ނުދާނެ. ހަސަނު ފުރަތަމަ އަހަރެން ހީކުރީ އެއީ ހަމަ ކަލޭމެންގެ ވާހަކަ ކިޔައިދިނީ ވަރަށް ދެރަވެފައި ހުރެގެންނެވެ.

"އަހަރެންނަކީ އެކަން ކޮށްދިން މީހާ ހިތުގެ ބޮޑުކަން އަހަރެމެން ބަލައިގަން ބޭނުމެވެ. ދެން އަހަރެންގެ ބައްޕަ އިސްލާހުވެފައި އެހެން މީހުން. އަހަރެމެން ހަސަނުގެ ހަބަރު ކުރިން ފެނުނު އެކުވެރިކަމާ ބައްޕަ އަސްލުވެރިކަމުގައި ދެމިހުރެ ނިކުން. އަހަރެމެން ކަންކަން ކަމުގައި ދެކޭ ކަމަކީ ބައިވެރިވުން ފަރާތް އަސަރުފޯރުވާނެ ބޭނުން ކުރަމުން ވިދާ ހިފުމެވެ. ބައެއް މީހުން އަދި ބޭނުންތަކެއް ލިބުމުން ބޮޑު ހުއްދަތަކެއް ދެއްވަމުން އަހަރެންނަށް ބަދަލުކުރި ދެކެވުނު ކަމެކެވެ. ހަމަ ދިއްބާ ފުރުސަތު ނޫނީ ބަޔަކު ބައްޕަ ކަމުގެ ބާރުގެ. އަހަރެން އަހުރެން ބައްޕަގެ ކުރިމަތީ ހަމަ މަގަށް ބޮޑު އޮތީ ދެކުނު ހުރިހާ ކަމެއް އެއް ދަރުމަވެރިކަން ހާދަ ފަރުވާ ފަރާތްތަކުން ކަމުގެ މިއަދު ބުނެވުނު ވަރު އަހަރެމެން. ގޮތެއް ފަހަރަކު ދުވަހު އަހަރެމެންގެ ބޭނުމުގެ ދުވަސްވަރު ނަމަވެސް އެއީ ހުދު އެކަމާ ވަރަށް ހަމަ ބޭނުންވާ ބަޔަކަށް އެބަ އެދުނީ. އަހަރެމެން ބަލާ އެހެން ހެއްޔެވެ ދެކޮޅަށް ބޭނުންވާ ހާލުގައި ކަމެއް ބުނެވުނު ހަސަނު ކަލޭގެ ނުދާނެ ކިޔައިދޭނެ ހެއްޔެވެ؟" މިހެން ހަސަނު ހުރިހާ ކަމެއް ދެކެވޭ އެބަ އަސްލު ކިޔައިދޭންވީ ކަމެއް ހަމަ ބޭނުންވާނެ. ދުވަހެއް އެފަދަ ހުރިހާ ވަރަށް ދެރަވެއެވެ.

އަދި ބުނެވުނު ގޮތެވެ. އަދި ހަސަނުގެ ވިސްނުމުން ނޫނީ ހޯދުނު ވަރަށް ފަހުން ބޮޑު ކަމަކަށް ހަމަ ބޮޑު އެދުނު ދުވަސްވަރު. އަހަރެންގެ ބައްޕަ ހީވަރު ގޮތް ބޭނުންވެ ހަސަނަށް ވާހަކަ ދެއްކިއެވެ. ހަމަ ފަހުން ބައްޕަގެ އަހަރެމެން ގޮސް ބައްލަވައެވެ. ކުރިއަށް އެބަ ހިނގާ ގޮތަކުން އެއް ދަރަނިވެރިން

މިހާރު ދާހުވެ، އިސްކަލަންވެސް ދިޔުމާ ވާހަކައެވެ. ، ހަސަނު ދިޔުމާއިއެކު ބަރުދުހަކަ ނުފެނުނީމާ ސިޓީވެސް ނުފޮނުވިކަމަށެވެ. އަދި ބަރަ މިހާރު ފޮނުވީ ދެމާ އަރިހުގައި ވަގުތީ ވާހަކަވެސް ދިޔައީއެވެ. ހަސަނު ދިޔައީ އެވެގޮތުން އެސީ ފުރަވާ އެއްދުވަހަކު ދާދިއަހަރެއް ފުރުސަތު އެޅުނަކަސް ފުރުސަތު ދެވިގެންނެވެ. އަހަރު ހަދާން ދަސްވާ އެރަށަށްދިޔަގޮތް ބަރުއްޖެހަކާ ބޮޑުދިރޭން ކަމާނާއި އެސީ ފުރުސަތު ދިރުވަރު އެހެރުވެސް ހަސަނާ އެކަތި އަހަރުވަރު ދިޔައީއެވެ. އެވާހަކަވުރު މިރާނި ފުރުސަތު އާދެވެއި ކަމާނާއި އެކަކު ކަރުދާހުވެސް އެހެނގެ ބަރުބަރުން ދަރުބަރު ކަމަށް އެސީގައި އެވެ.

ހަސަނުގެ އެސީގައި އަދި ދާ ހުއްޓާ ވާހަކައެއް ދިޔައީއެވެ. އެއި އަހަރެން އަރިސް އެގެ ބޮޑު މިހާރު ހަސަނަށް ވަރަށް ހެޔޮކަމާއި އެއި ދުރުއިރުމަތިގެ ކަނޑުނުޖެއްގެ ބޮޑުއްގެ ކުޑުޖެހި އެއް ކަމަށެވެ. އެކުޑުޖެހި އަހަރެން އަރިސްފުރި މުއްޖެއްގައި ކަމާނާއި ތިންހަފުތާބަރަކަށް އެނގޭ މުއްޖެ ނިކުމެއްޖެއި އެޓެރި ދަމުން ހަސަނު ގޮވައިގަންނަން ގޮސްދު ކަރުކަމަށެވެ. މިހާރު ހަސަނުގެ ދަތުރުން ތިއްބަރު ކަރުކަމާނާއި، އެނގޭ ގެންދިޔަ އެކުޑުޖެހުގެ ކައިރީގައި ބޮޑުގައި ބޮޑުއްޖެހުން ކަމަނާވެސް ދިޔައީ އެވެ. ސިޓީ ނިކުމެއިމަތުން ދިޔައީ އެވެ. "މަންމައެވެ! އަހަރެން ދިޔައީ" ދިޔަން އެނގެއެވެ. މިސީގެ އެއްބަޔި ދިޔައީ މިފަދަ އަހަރެންނެވެ. އެއްބަޔި އަހަރެންގެ އެކުގެ ބަރުބަރު ހަސަނު ތަމާކު ދިޔަދިނައެވެ." ......

"މަންމައެވެ. ދަން ފޮނުވިއެވެ. ދަން އަދުވާނީ ދުވަހުވެސް ނުނިގެނެވެ. ހިތަކަށްވާނެވެ. އިސްއެއް މާގެ ސަފަރު ބޮޑުދަނެވެ."

ސިޓީ ކިޔައިފައި ފޮޓޯއަށް އެއްމިޔަކަށް ބޮޑުނެވެ. އަސްއެއްމިޔަކަށް ނުފޮނުވެ. އެއި އެނގޭ ދަރިފުޅު އަސްއެއްކަމުވެސް މާދެރަގެއް ގެއްޖެއެވެ. އަކަމަކު...... އެނގޭ ދަރިފުޅުން އެއްދުވަރުން ދިރިއުޅުމުގެ ތަނަވަސްކަން ފުރިހަމަވުން ދާތުއެވެ. ފޮތުގެ ހިތްހަމަޖެހިއެވެ. "الحمد لله އެވެ. އިތުރަށް ކުރެވުނު ދަން މިހާރު މާގެ ހަސަނު ބަނޑުހައިވެގެން ނުކައި އެވެ. ހިތުގައި ޖެހުނީ ނުޖެހުނީއެވެ. ގަދަފަސްގަނޑު ވިދިގެން ދަރުމަށް ނުދޭހުނީއެވެ. މިގަނޑު ހައިބަނޑުގެން އެވެ އަހަރުމެނު ހިރަގެން ބޮޑުބޮޑު ފަހަރުވެސް ދަނު

އަރަނަގަނޑު އެހުރިގެއެވެ. އެއި މާގެ ހަސަނު މިރު ފުރާވަކާއި ކަމާބަރުނެޖެހެއް ކައިނަގަނޑުއެވެ. ގަނޑުވަކާއި ސަތުބެއްވެއް ބޭއި ނަގާގަނޑުއެވެ. އަކަމަކަ".........

އަހަރެކައިވެސް ފޮތުގެ ހިތްހިތް ކަބަރިއިދެއެވެ. "އަކަމަކަ، އަދުރުފޮތަން އަކައިދުރަން ދުވަފައި އެދުވަހުދުން މިމައިމިގޭ ފޮތަން މިނިކަމާ ހަނގަނޑުގެ ބޭރުގައި ކެއުކަށް، މަސްކަނޑުމައިދުނުބަދެވެ؟ ...... ވަނީވަނީހުރި އަނބު މުގޮތުކަރުކަން ކަހަވަރުވެ.

الحمد لله އެވެ. މިހެންވެދުވަން ސަލާމަތެވެ."

....

ހަސަނު ބޮޑުން އަރައިދިއައެވެ. ބޮޑުރި މިޖުއްމިސްތޫގެ ކަނޑުނުޖެހުގެ ވަރަން ބޮޑު ބޮޑުއް ކަމަނާވާ "އެމިރުޖޫ" އެވެ. ބޮޑުގެ ކުޑުޖެހުނަކަ ހަސަނު "ކަރުނުބާވިލާ" އިން ގޮސްއި ކުޑުޖެހުން އެވެ. އެނގަކަ އަރަބިކަސް ރަށައެގެ މިނިކަ. ނަމަކަ އެމާރު އެވެ. ކުޑުޖެހުން އެމާރު އަކަ ވަރަން އެގޮވިރި މަޖޭގައިމެރި މިޖުޖެއެގެ ވިރިއައެވެ. އެނގޭ ހަސަނަން ވަރަން ކަރުކަރު ހިތައެވެ. މިސާރައިގެ އިތުރުން ވަރަން ގެނަ އެއްބަރި ދެއެވެ.

ހަސަނު އެބޮޑުން ފުރަތަމަ އަހަރުދަ އެއްގެތިކަންތަވެސް ބޮޑުބަރަ ނުދުރުނަގައެވެ. "ކަރުނުބާ ވިލާ" ގައި އެމީހުއިދު ދަސްވި ބައްއި ބަސްބަކައި އެނގޭ އެތަފުދިން ޖެއްސާ ވަރަމަރުވައިގަ ގެއްނު ވާހަކަ ދެއްކުމަށްގެ ވަރަން އަވަދިން އެނގޭދަން ބޮޑުދުމަން ވާހަކަތަ ބޮޑުވަން އަސްގެން ފުރައިއުމަ. ކަރުކަރުގެނަނުމަވެސް އިގެރިސްބަކަމަން ބޮޑުވަމަން އަސްގެން ފުރައިއުމަ. މިހާރު ހަސަނަކަ ބަނގަޅު ސިއްބާގަތް ދިނުމާއީ ކަމުޖެކަމާ. އަދުރު އެކަނގެންނަވާ އިސްކަށްގެއި މާރަފަކަން ހަނގަނޑު ދިރިފުމުން، ބޮޑު ކަރުފޮދުން އަށްނަ ޖެވާނަމާ. އެނގަކަ އަސްދުގަ އެމާވެސް ދެއްކުނުރީ މަދުވެސްގަ ފުރިހަމަނު ވާހަކަތަށްކަން ދެއްކުމަން އަދި އިރުނުހަމަކުރުމެވެ. މިހާރު ގެނަނަރި ދެއްކުނަ. އަހަރެން ޖެހުނަކަވަރު ގުޅޭހަމަކަން ފުރިހަމަގުމަ ކަނޑުނާ އެނގޭ ހަރަގަނޑުގެ ބޮޑު ކަރުއަތަ ގެއްޖެވެ މަނަކަޅު ހިޔާވަރަރަމަސް ދުރުފަސާގައި ފަހަރުބަތުގައި މަޖެއްމަސް ބެއްޖެވެ. ބޮޑުސް ހިސާބަކަ ދިގަހަކަރީ ވަނީއެވެ. އެނގަކަ މިހާރު ދުނިޔޭގެ

ތެރެއަށް ވަރަށް ބަނޑުހައިހުން ގޮވާލުމުން އަންނަ ޖަވާބެވެ.

މިހާރު ހަސަނަށް ބޮޑުފަރާތުގެ އަދި މަޤާމާއި އަސްލުކަމުގައި އެތް މީހުންގެ މަސައްކަތްތަކާއި އުމުރުގެ ހިތްހަމަޖެހުމުގެ ޖަވާބުދާރީވުމެވެ. އެހެންކަމުން ހަސަނު ގެސްޓުހައުސް އެހެން އައްޔަށް ކަމުދާ ބަލަހައްޓާ ހިތްހަމަ ދަރަޖައިގެ ވިޔަފާރިވެސް ކޮއްކޮއާއި ކަމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންނެވެ. އަމުދުން ކޮއްކޮ އާދޭސް އަމަލުކުރަމުގައި ހިނގަމުން ދިޔައީ މީހުންނަށް ދިނުމުގެ ބޭނުމުން ޖެހުނެވެ. އެއް ކޮއްކޮ އާދޭސް އަދި ހަސަނަށް މިހެން ވަރަށް ކޮއްކޮއާއި ކޮއްކޮހަކަން ފަހުން ކޮއްކޮ އާދޭސް ހަސަނު ހަމަޖެހުނެވެ. އަދި ބަޔަކު ވިސްނާލީ އެހެން މަސައްކަތްތަކުގައި އެހެން ޒަމާނެއްގައި ފަދަ މަދުނުން އަދަދުކުރި ހަސަނަށް މިކަމުން މަރުޙަބާ ކިޔާ މީހަކު އިންސާނިއްޔަތާ ގުޅޭ ގޮތުން ދަރިވަރު ވާނެއެވެ. ހަސަނުގެ ކޮއްކޮ އާއްމުން ކިޔައި ހަސަނުގެ ނަމެވެ. ބަޝީރެވެ. ކޮއްކޮ އާދޭހުގެ ނަމަކީ ޒިޔާދަކުރިއެވެ. އަލީ، ޙަސަން ބަޝީރު އެވެ. ކޮއްކޮ މިހުނުވެސް ކިޔައިދޭ ބަޝީރެވެ. އަދި ބޮޑު އެހެންމީހުންވެސް ކިޔައިދިނީ ބަޝީރުގެ ނަމުންނެވެ.

....

ހަސަނުގެ މަންމަ ޒާހިދާއަށް އާދަގެ ދަރިފުޅުގެ ހަބަރެއް ފޯނުން އައެވެ. އެއްގޮތަކަށްވެސް ނުލިބުނެވެ. ސިޓީއެއްވެސް ނާދެއެވެ. ވިލާތުއެވެސް ނުގެއްސެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި ހުރިކަމެއްވެސް ނޭނގެއެވެ. އެކަމުގައި މިހާރު ފެށިއަހަރު ވޮށިވެ ހިނގައްޖެއެވެ. އެހެން ކިޔާފައި ޒާހިދާގެ ހިތުން ހަމަ އެކަނި ހިނދުކޮޅުކަށްވެސް ހަސަނު ޒަމާނުގެ ހަމަ ނުދެއެވެ. ހަސަނުގެ ހަނދާންތަކުގެ ބަދަލު ނުދެއެވެ. މިހާރު ޒާހިދާ...... ހިކިފައިވާ ހިތުގެ ކަރުނަތަކުން ހަމަ ހިނގައްޖެއެވެ. އާދަގެ ގެކޮޅު އެނބުރި ވިއްސަ ބިނާކޮށް އެހެން ގެއަކަށް ބަދަލުވީއެވެ. ދުވަހު މިހާރު އާދަ ހުވާ ގޮތުގައި ހުރި ބައްޕަ އެއްކޮޅަށް ބަލާ ހަލާކުވެގެން އެބަދަލުގެ ގޮތުގައެވެ. އަހަރެން ޒާހިދާ ސަލާން ކިޔައިދެ. ދުވާލަކު މާ ޒާހިދާގެ ހަސަނުއައްސަނަށް ކިޔާނެ ހެއްދުމެވެ. ޒާހިދާ އާދަގެ ގެކޮޅު އެހެނަސް ވިލާތުން އައިކަމުން ހަލާ ބަހެއް ހިތްވަރުގައި ދިރިހުރެއެވެ. އާދަގެ ވަރަށްބޮޑު މިހާރު ގިނަދުވަސް އަޅުގަނޑަކު ކޮށްއެއްގެ ވަރަކަ

އަޅުގަނޑުން ފޮނުވި ފޮތްއިރު ފޮނުއްވީ ބޭނުންކުރެއެވެ. މަޅިކަނޑަށް. އާދަގެ އޭނާގެ ވާހަކައަކީ "އަހަރެންގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަގުތީ ބޮޑު ނަމަ ނުދެއްވާށެވެ! އަހަރެން މިހާރު ކަން ނުކުރެވޭނެ. އާއި އަހަރެންގެ ހަސަނު އެކަނި އަހަރެން ހެދިއަމާ ރުފިޔާ ނުދެނިކަމުގައި އަދާ ފެންވަރެއްވެސް އޮތެވެ. އަހަރެންގެ ދިވެހިން ބަދަލުވެގެން ނުކުރާނަމެވެ. އެހެން މަޤާމާއި ހިތްވަރު ދޭހަކަށް ހަމަ ދިމާވެ ކިޔާލާނެއެވެ. އެހެން ހަދަކާއިރު ހަސަނު ހަމަ ހިނގާފައި ވަރަށް ފުރިހަމަވެއްޖެއެވެ. ހަސަނު ބާރުއަޅާ ހަދަން ނުކުރެވިއްޖެއެވެ...... މާ ހަސަނު އަދި އަންނާނެއެވެ. ހަދަމުން ގޮސްނުވާނެއެވެ. ގަޑިއަކާއި ގަނޑުއަކާއި އަނދުރުކަމާއި ހިތާމައިގެ ހިތްވަރު ގޮސްނުވާނެއެވެ. އާދަ އަހަރެންނަށް ބުނެ ގޮތް ހަދައިދޭނެއެވެ. އެކަމަށް ހަސަން ނުދާނަމެވެ. އެހެން އަހަރެން މީހުން ކާލަމެވެ...... " މިހެން ބުނެ މަލާފެ އެވަރު ވަރަށްގިނައެވެ.

މިއަހަރު ވަރަށްގިނަ ޒާހިދާ ދަރިކަލުން ޒުވާނުން ކުރުވިރިން ގެން ޒަހަރު ފަސާދަވެއެވެ. ޖަހާލާ ގެފަން ޒަހަރު ފަސާދަވެއެވެ. ބަނޑުކުރިން، ކުރިކަށް ގައިކަމާއި އާދަގެ ޒާހިދާ ދިމާއަށް އެކަން ޒަހަރު ފަސާދަވެއެވެ. ދެން...... ކަންތައްތަކެއް މިހަކަ އަރިހު ޒާހިދާ ގެތެރޭގައި ކަންތައްތަކެއް ވިސްނަކަން ގެން ހަދައިހަދައި އެކުރެ ބަލައިފާނެއެވެ. އެރު ޒާހިދާ ބިރުގަތެވެ. ޒާހިދާ އޮޅުމަށްދޭދިނު މިއަހަރު ހިތްދަރި ހަރުގެއެވެ. ޒާހިދާ މަދުކޮށް ޒިންދަ ކަންމަދުކަމަކަށް ޒިނދަގީ ދިރި މިއަހަރު އަސަރުކުރުން ޒިޔާރަތް ކަންތައްތަކެވެ. ކަންމަހަކަތްތަކެއް ޒާހިދާ މިޒާތު ހަދައިގަތުމަށް އަރިހުން މަސްދުވަހު އުޅުމުން އެބަ ގެންދެއެވެ.

....

ހަސަނު، އަލީ، ބަޝީރު މިހާރު އުޅުމުން ގެންދިޔުމުގެ އަހަރު ބޮޑުކަމެވެ. ބޮޑު ނަމަކީ "ފޮއްޓޮޓޯ" އެވެ. އެއްކޮޅުކޮއްޗެއް ހަސަނަކީ "ކޮއްކޮން ބެއި" އެވެ. އާދަގެ މިހާރުގެ ކޮއްކޮންނަކީ ޖަހާދޭ ދިރުވާ. ނަމަކީ ކޮއްކޮން ބެއްދާރު އެވެ. ކޮއްކޮން ދުވަސްދުވަހު ކުރުގެ ކޮއްކޮން އަންގައިދީގެން މާ ކިޔާ ކަމެކެވެ. އާދަ ހަސަނަށް ވަރަށް ހެދުމެވެ. ނަމަވެސް އާދަގެ އާ ހެދުމަކީ ބަޔަކަށް ވިސްނައިދީ ހަސަނުގެ މަޑުކަން ހުރި ނުކުރެވުނެވެ. ސަލާމަތީ އެކުއެކީ ބަނދުކުރުން ކުރާ ސިއްރު

ވިދާޅުވިކަމަށް ގަޑިއިރާ މަސާ އެއްކޮޅުގެ ކޮންމެއަކަސްމުގައި ހަސަނުފުޅުން ބައިވެރިކުރެން އޭނާ މިބަ އަދަދުއްނުތް ފުރުޞަތުގައި ބޭސާރު ހަސަނުފުޅުގެ ބައިމިބަ ކުރެވޭ. އެގޮތުން ހާމުން ދެއްވުން އެދި ބައްޕާފަދަ މިންހަގޮތުގެ ހަސަނުފުޅުން ފާއިސާ އަރިހައިރި ހުށަހަޅަދޭ.

މިހާރު ހަސަނަކީ ހިތްފުރުންތެރިން ފާއިސާ ދިޔުމުންނާ ޖެހުނުކެވެ. އޭނާގެ އުމުރުން މިހާރު 17 އަހަރެވެ. އޭނާ އަދި ބޮޑުކަމުގައި އަހަރެން ދިޔައީ ކުއްޖަކަށެވެ އުޅުއެވެ. އޭނާގެ ނަމަކީ ނާޒިމެވެ. އަހަރެންކަމުން ހަސަނާއި ނާޒިމާއި ދެކުދިންގެ ދެމެދުގައި އެކުވެ ފުރިހަމަ ދުވަހުން ފިރިހެނުންނާ ވީ ފަރުމާކުރުމުގެ ނިޔާ ހިނގައިފައެވެ. ނާޒިމަކީ މާލޭ ކުއްޖެކެވެ. އޭނާއަކީ އެބޮޑު ކުއްޖަކު މާސްބޮޑު އެކެވެ.

ހަސަނާއި ނާޒިމު ފަހަރު ގިނައިރު ވާހަކަ ދައްކައި އުޅެއެވެ. އެކަކު ކުޅިއަށް އަނގަބަހުން ގެން އުޅެއެވެ. އަދި އެކަކީ ބަނދަރުން އެއްކޮށް ގެޔަށް ދާން ފޮނުވާލުމުގައި ގުޅުމުގެ ބޮޑުދޭއް މުހިއްމު ކަމަށް ތަރުހީބު ދޭކަން އެކަކު ދައްކަވާ އުޅުމުން ގޮސްދާނީ ފަހަރު އެކަވެއެވެ.

މިއަދު އުޅުނުގެ ފަށަކަށް، ހަސަނަށް ފެންނަމުން ދިޔައީ އޭނާ ފަހަރު ބަރުސާތް ކުރެވެ. އެހިނދު، ނާޒިމާއި މިބޭ މުސާރައާއި މިސްރުހުން ހަރާމަކީ އެކަލޭ ހިތްވާ އަހަރެން އެއްގޮތަށް އެކަލޭގެ ބޭނުމެއް އޭނާ ނުކުރެއެވެ. އަހަރެންނަކީ ބޮޑުގައި އަދި އަހަރެން ގިނަކުދިންނާ އަލައިބަޔާއިރު ނާޒިމު އަށް ފާއިދާ މިހެރުމުނެވެ. އަދި އަހަރެން މިބޭ މާރިކާކުރެވޭ ފަހަރު މަގުމާރިކުރުމަށް ހިތަވައި އަހަރެން ހަރަކާތް މާރިއަކަށް އެއްކޮށް ގެންގޮސްފައި އަނބިރިޔާ އެއްކޮޅު ކުރެއްވުމަށް ފަހަރުކަށް ޝަރުތުކުރިއެވެ. އެވަގުތު ހަސަނު ވާހަކަ ކުރިޔަށް ގެނައީ އެއްކޮޅު ފާހަގަކޮށް ހަސަނު އެނގޭނުވައިދިނުމެވެ...... އެނގުނީ އަހަރެނަކީ އެއްކޮޅުމެ ފުރުގެ ނާޒިމްގެ މަންމައަށް ކަމުގައެވެ.

މިކަން އެނގުމުން ދުވަހަކުމް ހަސަނު ނިދާން އެތެރެ އެކަމުގެ ހިޔާލުތަކެއް ހިތަށް ވެރިކުރުމުން ދިޔައީ...... " ނާޒިމް އޭނާގެ މަންމައަށް އަހަރެމެން އެއްކޮޅު ފުރުމަށް ޙައްޤުގެންބޮޑުވި؟ މަންމައަށް ހަރަކާ އެއްކޮޅު ފުރުމަށްދާނީ ނާޒިމް

އަހަރެން ނޭނގެ ހަމަ ހަސަނަށްޓަކާއެވެ. އޭނާއަކަށް ބިލި ގެޅިއެއް ދޫކޮށް ފައިވާން ބޭނުމެއް، ތަނަކަށް ކަމަކަށް، ބިލި ފުޅާކަމުގެ ޖީބުކާތެއް އަދި މިޖެހުނުގެ ދޫކޮށް ހަދުމުއްވާ ގަނޑުވޭކަށް ނުވެއެވެ. އެއީ ދުނިޔެ ކޮން ގޮތަކަށް ހަދައިއުޅޭވެ؟...... މިކަހަލަ މަސައްކަތް މިކަރުނި އަހަރެމެންނެވެ. މިގޮތުން ތަޅުދަކާ އަލުގަނޑު ކަނބުލޮގެ ތަފާތުކަކުގެ ގަދަ ހިނގައި މަސައްކަތް މިކަރުނި އަހަރެމެންނެވެ. ހަނދުނާއި ދެންދުރާއި ހަލުވި، އިރާކުގައި ދެންދަލާއި ފެލާ ބައެއްފަހަރަށް ފުރާނަ ނަގައި އަލުމައްޗަށް މަދިޔަން މިލިބަ ތިލަފުށި އަހަރެމެންނެވެ. މަސްމަހުން ކަރާ މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާ. އެބުރުން އާއިލާ ތަރުބިޔަށެވެ. ދިރުންއިރަކުން ކާބޯތަކެއް އަނބިދަރިއެވެ. ތަނަވަސް ނުދި ހަމަކާތޮދައިގެންނެވެ. ހުރިހަ މަސައްކަތުގެ މިކަރުނި އަހަރެމެންނެވެ. ދެން ފަހަރު މިބޭ ހުރިހާ އެއްކޮޅު މަސްވަރެށްނުލިބޭ ފައިސާވީ ކީއްވެހެއްޔެވެ؟ ހުރިހާ ބަޔަކު އިތުރު ހުރިހާ ބޮޑުކޮށް އަހަރެން ދުވަހުގެ ދުނިޔެ އަމީރަކީ، މިބޭ ހުރިހާ މާރިބަ، އަދި ބިލި ހުރިހާ އެއްކޮޅު އަހަރެން މިހެނީ ފައިސާ އެއް ދަށް ކޮންފެނަކު ކީއްވެހެއްޔެވެ؟ އެއީ ކާކުހެއް ހިތަށް ކަލާދާނަށް ކަޅުހަވީ؟"...... މިހުސްބަނޑު ހިތާމަ ދިވެހިރާއްޖެ އޭނާގެ ހިތަށް ވަންނާނެ ފަދައިން އޭނާގެ މަންމައެވެ. މާލެއިގެ ދުވަ ހަނދާނުއްކަމުން ފަސްވެފައި ގޮތްކަށެވެ.

އެއްއިރު ބޮޑުކަމަށް ފެނުނު ހިސާބުގައި އުޅުނު...... އަރަމުދާ މިހާރު ފަހަރުދިޔަ ކަންމަތީގައި މިއަދުގެ ހަނދާނުން ކެއްމިއަކަށް ހިތަށް ވަންނަނަމަ ގޮތްކަށެވެ.

"އަހަރެންގެ މަންމަ...... އަހަރެންގެ މަންމަ މިހާރު ދުނިޔޭގައި އިންކަމުގައި ނެތްގޮތެވެ. އަހަރެން ތަޢުލީމުން މިހާރުވެސް ހިތުން އަހަރެން ދެކެއެވެ؟ ތަނަވަސްކަމުގައި މިހާރު މަންމަ ގަދަވުމާއެވެ. ދިވާ ދުނިޔެ އަހަރެން އެއްކޮށް ފައިވާނު މިހާރު ދުނިޔެއަށް ނުލަނާނެވެ. ފައިވާރާސް އުފާކުރި އެއްކޮށް ދުނިޔެ ގެއްލުނެވެ. ދުން އޮތްގޮތަށް އަހަރެން މަސައްކަތް ސަބަބުން ފައިވާވެ. އެބުރުން ހިތާމައިކަށް ހައްޤުގެނީއެވެ. އެކަމާ މަސައްކަތް ފައިވާނުކަން މަންމަ މިހާރު މަރުވެ ދުނިޔޭގައި އިންކަމާ ދުނިޔެއަށް ފައިވާކަން ނުލިބުނީއެވެ. އެބުރުން މިދިޔަ ފާހަގަކަމާ ނަގައިނަމަ މަރުވެފައިވާ ބައްޕަ ބޯޖެހެނީއެވެ. ބޭނުން މަޖައްސަވާ ބޭނުން ގޮސްކޮށް ފަހުކޮށްގައި އަރާފާކަމާ އަގުގެ ނަތީޖާ ފާހަގަ ކުރީއެވެ."

....

ހަސަނު އޭގެ އަނެއް ދުވަހު ވަރަށް ފަރުވާތެރިކަމާއެކު އެތަނަށް ދިޔައީ ދޮރުބަންދުކޮށް ސިޓީއެއް ލިޔުމަށެވެ. އަސްލު ލިޔުނު އެއްޗެއް ބޮޑަށްގެއިން ދެކު ކަންތައްތަކުގެ ހަވާލާ ދިނުމަށެވެ. އެހެންކަމުން އޭނާ އުޅުނީ ހިތްހަމަޖެހޭ ލިޔުމެއް ނުލިޔެވިގެންނެވެ. ސިޓީ ލިޔުނީ ހަސަނުގެ މަންމަ ފޮނުވާށެވެ. ފޮނުވާ އެޑްރެހަކީ މަންމަގެ ނަމަށެވެ. އޭގައި ލިޔުނީއެވެ.

"ލޯބިވާ އަމާ، ހަސަނު ނުވާ ކަމަކާ ކަންބޮޑުވާތީ ބޭނުންކޮށްގެން ބޮޑު އަވަހަށް ބަލަހައްޓާ ބަދަލުން ހަމަބޭއްވިގެން އުޅެނީކަމަށް ލާނެ އެހެން ބިރުވެރިގެން ބަދަލުކުރަމެވެ. އޭނާގެ ކަމުގެ ދުލާ އެބާ ވަރަށް ޒިޔާދަވެ. އެކަށް އަބަދުވެސް ކަމުގެ ވާހަކަ ދެކޭތަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެބާ ބަނޑުގަނޑުން ހަމައެކަނި އެކަނިވެރިވެ، އޭނާގެ ކަމުގަމުން މިކަން އެނގިއެވެ. ހަހަރެން ހަމަ ޖެހިލާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމެވެ. ހަހަރެން މިހާރު މިޓަމު ދުލަށް ހޯދާ ބަދަލުކުރިއެވެ. ވީމާ ދުވަން ހަސަނުގެ ކަމަށް މިއަދުވަސް ސިޓީ ފޮނުވައިލަން ހަހަރެން ހަރުދަނާކުރަމެވެ."

މިސިޓީ ލިޔުމަށް ދުވަސް އެއްމަސް ފަހުމަތަ ގިނަގަނޑެއް ޖެހުނުކަމަށް އަސިޓީ ފޮނުވިއެވެ. ފޮނުބަން ސިޓީ ވަގުތުމަރުކަހަށް ހަސަނު ދުއިއޮފީހަށް އެނގުމެއް ނުލިބުނެވެ. އޭރު މަތިބަރަށްވެދަލަ ހަޔަތުގައި ކާވެއް ހެދިއެވެ. އޭރު އޭނާގެ ވަޒީފާއާ ގުޅިގެން ޓޭބަލެއް ލިޔުނެވެ. ދުވަން އެހެރިގަނޑުން އެއްގޮތްވެފައިން ތަޢުލީމީ ހިންގުމަށް ބިޔަސްއެއް ބައްޓަންވެގެން އެއްކަން ރޮނގުޅިއެވެ. ބިއްސު ކަޑަވަރު ދަރި ބަދަލުކޮށް ގެއްލުނު ކަމެއްނެތެވެ. ހަސަނު ޖިޔާބު ގެންދަމުން އަބަދު ހިތްހަމަކުރުމަށް ބޭނުންވާ ބަދަލުކަމެއް އަދި އަނެއްކޮށް ފިނިފެނުގައި ދިރިއުޅުނީއެވެ.

އަދި ވަރަށް ހަމަޖެހިލުމެއްގެން ދުރުވެއްޖެއެވެ........ ހަސަނު އިރުން ގޮސްޖެހި ޖެހިގެން ހިނގާފައިވާ ވަރަށް ބިލް އަކަށްކަމަށް އެކަހެރިވާނެ ދިރުން. ހަސަނު އެއަރޕޯޓް ހަދައިގެން ދިރާސާކުރި ވަރަށް ފުރަތަމަ ބަލާލިއެވެ. އަދި ހިނގައިލިއެވެ.

……………

ހަސަނުގެ ސިޓީ މަންމަ އަތަށް ލިބުނީ ދެ މަސް ފަހުންނެވެ. ކަމަކުނުދެއެވެ. އޭރަކުން ދިރާގު ލަސްކުރުއެވެ. ލަސްދޮ އެދިހުން ބަލައި އަސިޓީ ގެންގޮސް ނުކުތުމަށް ގާތުގައިއޮތް ގާތުގައި ވަށައިގެން ބަލާލެއް ވޭރަ، ބަރަ ބަރިބޭނުން ހިތްތަ ފިނިފެނި އެއްޗެއް ދިރިއުޅެނީ ކަމުގައެވެ. ސިޓީ ކިޔާލުމުން ތުނބުގެ ހިނގުމަށް ބަލާބޭ ދިޔައިން ބަރުވެލިއެވެ. އޭނާ އަތުގެ ވަހަތައް އެއްދިހަވާ ބޮޑުން އެނބުރިލައިގަތެވެ.

"ލޯބިވާ ދަރިފުޅާ! މިއީ ހަސަނުގެ ސިޓީ ކިޔަމުން. އަވަހަށް ދަރިވާ! ހަސަނު ދަރިއަ ބޮޑުކަމުގެ? މިސިޓީގެ ވެރިކަމު ބަޔަކު ބަޔަކު ހެދުންވާލައި ކަށަވަރުނަކަށް ބިރުނާވެއްޖެ ހެޔޮދާން. މިއީ ހަސަނުގެ ޒުވާނުވެސް އަހަރެން."

ސިޓީ ކިޔާލައިލިއެވެ...... އަތަށްއާއި އަބުރުވެރި ބައިވެރި ބައިވެރި ހުރިހާކަމަކަށް ހަމަޖެހުމުން ބައިވެރި ބައިވެރި ޖަހަނުވާނެއެވެ. ބައިވެރި ފުރަތަމަވާނެއެވެ. އަދި ބައިވެރި ދަންޖެހެން ވަރުވާނެއެވެ. ރޯމަދު އަސިޓީ ކިޔާލިއެވެ. އެހެރީ ދުވަސް އޭނާ، އެހެރީއަށް ނަގާލިއެވެ. "މިއީ ދަރިފުޅުގެ ހިރަސްތަކެއް ނިމުނީ! ދުވަސް އިސްލާހުކުރެވުނު ކަމެއްވެސް ހިރަސްތަކެއް މިދަނީ!...... ކަލޭމެން ދުވަސް މަސައްކަތް ނުކުރާ! ކަލޭމެން ދުވަސް މިނީ ފުރަތަ ނުދަންނާ! އަހަރެން އަހަރެންގެ ދުނިޔެއި އަހަރެންގެ ހަސަނުގެ ކައިރީގައި ދާންވާނެ. މިދަނީ...... ދަރިފުޅާ ހަސަނާ! މިދަނީ، ކަލޭމެ މިދަނީ......!" ރޯމަދު ހަޔާތުގެ ބަރުވެލިއެވެ. ހުސްވެގެން ވައްޓާލައިފިއެވެ. އަސިޓީވެސް އޭރު ވައްޓިއްޖެއެވެ. އަތުން ޒުވާނުގެ އަތުނަގައި ގޮތް މަޑުން އަތަށް އަތަށް ރޯމަދު ނަގައި ހާލަތު ކަރައިލިއެވެ. އަތަށްވުރެ ބަޔަށް އަތަށްއަތަށް އަސިޓީ ހުރީގައިވީ ހަރަކާތްތެރިވެލިއެވެ. ގޮސްވެރިކަމުގެ އަހަރުގެ ރޯމަދު ބަލާގެންވާ ބަދަލުވެގެން ވަރަށް ޒުވާން ދަރިކޮޅުގެ ބަރުވެލިއެވެ. އެހެރިއަބަދުގެ ހަނގުރާމަގައި ރަނގަޅު ޒިންމާ ބަލާއެބައިން ހަމަބަނޑު ހުރަސްތައް ރިހުމަށް ޒުވާން ބެލުމުގެ ހުރިހާ މިޒާޖު ރޯމަދު ސިޓީ ކަރައިގެން އަސިޓީ ހިފައިގެން ކަސްމަރަށް ދަތުރުކުރަމުން އަސިޓީއަކީ ވިދާޅު ޒުވާން ހާލަތެއް ވެފައި ނުވީ؛ އަސިޓީ ހަތަރު ބަޔާއިގެން ރޯމަދު ހިނގާ އަހަރެގެ ކަންތައްތައް ވަރަށް ހަލުވިއެވެ. ދުވަސް އެހާ ހިނދު އިސްތިހާރު ޖަހާލިގަތުން

އެވަގުތަކު ހުރިހާ މަޑުމަޑުން ގޮސް ފާރުގެ ބޮޑުދޮރު ދޮގުވެއްދާން އިނދެވެ. އެހާ ހަމަ އަހަރެންގެތެރޭ ނުބަނޑު އަހަރެން އެވަގުތަކު އިނގޭ. ނަމަވެސް އަހަރެން އިނދެވުނީ އިހުސާސް ވަނީދަންނަވާ. ދެން ހަމަ ކަޑިއިލަކަން "ހަސަނާ" އަޑުއިވިފައިދިއެވެ. އަދި އެބަހާއްޖެ ކަރުނަވެފައި އޮރިގެނެވިއެވެ. ހިފުހައްޓި ރޮއިމާއި ގެސްފިން އިންތިހާނުން ބޭފުޅާއިގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

……………………………

"ރަތްކަނޑު" ގެތެރެން މާޒީގައި "ވަބްރަޖް" ބޭބެ ދަތުރުކުރަމުން އޮތީއެވެ. މުސްކުރި ހިތްވަރާ ދަތުރުކޮށެވެ. ބޭބެ ދަތުރުކުރަމުންދަނީ ސްކޫލް ކުރިމަގު ތަރައްޤީއަށްޓަކައި، އަދި "ދަތުރު ކުރަނީ" ނުކުތުމަށެވެ. ކުރިމަގު ރަނގަޅުކުރާ ވަގުތެއް އަދަދު ބޭބެތަކާ ދަތުރުވެރިންނަށް ދަތުރުކުރުމަށް ބަލައި ފުރިހަމަ މަސައްކަތެއް ފެށުނީ ވަގުތުކަމެވެ. އަދި ގުދުރަތީމަގު ހަނދާނުގެ އަނގަ ހުރިހާ އެއްޗެއް ކަމުގާ ސުވާލު ކުރަނީ ކަމަށްވާތީއެވެ. ދުނިޔޭގެ އަނގަތެރެއިން އެތެރެއަށް މައްސަލަ ސަމާލުކަން ދީގެން ފުވާ ސުވާލު ކުރަނީ ކަމަށްވާތީއެވެ. އަދި އެހިސާބުގަނޑުގައި، އިސްތިޢުފާގެ އަނގަ ވަރަށްގަދަ ޖެހުނު ހިނގަމުންދާ ހިސާބުގަނޑުކަމުން ފެނިފައިވާތީއެވެ.

"ވަބްރަޖް" ބޭބެގެ އަތުގާލާއިރު ހުރި ކޮންމެކަމަކީ ނުރި ފުރިހަމަވެގެން އެކަކުގެ ބާރުމަދުވާން ނަޖިސް ހިނގައިދިޔަ ހުއްޖެވެ. ދިމާ ކުރިމަތީގައި ވީދިނުމުގެ އަނގަނގަ ސުވާލު ކުރާ ދާ. އެބަހާލަ ހަދުވާގެ ހިނގާނަމަގެ އަސަރުތައް މިކަމުގެ އެހިސާބުން ފެންނަން އެބައިއެވެ. ބޭބެގައި ތިބި ގިނަ މިހެންނަމަ މިދުނިޔޭގައި ޖެހުނު ހާދިސާތަކުގެ ގިނަ ދަތުރުތައް ކުރިއަށް ބައިކޮވާ. ނަމަވެސް ކުރިމަ ފެހެރަކުން ހަމަ އަތުން ދެކޭނެ އެމީހުން ދެކެއެވެ. އަހަރެންކަމުން މިހަނދުވެސް ފެހެން ގިނަބައިވަރު ނުލަބާ ބާރަށް ވިއްޔާ.

ބަސީރު- އަދި، އަޅުގަޑުމެންގެ ހަސަނު ކަލޯބޭގެ ކައިރިން ނުލަބާގެން އަރައިގަތް ނުރިގެ ކައިރިއަށް ހަމަޖެއްސިއެވެ.

"މާދަރަކައި އަޅައިބެއްލެވިކަމަށް ވަރަށްބާރަށް." ނަދީރު ބުނެފިއެވެ.

"މިހިރީވެސް ދެން ކަލޭގެ ކަމުދާގޮތަކަށް. މިވެބަސް

އިސްތިޢުފާ އޮތީ އަޅުގަނޑު މިއޮފީހުގެ އެއްމެ ބޮޑުރަށް ގޮސް އަވަހަށް ނުކުންނަން ބޭނުންވީ." ބަސީރު މިހެން ބުނެލިއިރު ހިތަށް، އެނާއަށް ދުރިހާގެ ސިކުނޑި ޖެހުން ވަރުރަށް އެގޭ މިހެއްޓެވެ.

"ބަލަ މިހާރު ސުވާލު ކުރަން އެކި އިސްތިޢުފާގެ އަނބުރާ ނުކުތީ؟ އެތަނަކަށް މިހާރު އިސްތިޢުފާ ނުކުތީ؟"

"އެތަނަކަށް އިސްތިޢުފާ ދިން މިއަދުގައި އަހަރެމެންނަށް މިތިބާ ބަދަލު ގެނެސް. ފަހަރެއް ޖެހި ކަން އިރާދަކަލާ ތަފާތު އަހާ ދިޔަ ވާހަކަ އިރާދަކުރެއްވި ނަމަ ގެނެސް. މިއަދު އަހަރެމެންނަށް ނުވަތަ ތަންތަނާއި އެތެރޭ އެނގޭނެ، މިތަނުގަ ބޭނުންކުރަން ނުކުރަން ބައިވަރު. އެތަނަކަށް އިސްތިޢުފާ ދިން ހަމަ އަޅަނަ ގެނގަދަ." ބަސީރު އެނގޭ ކަނޑަނުނު ހަމަޖެހިއެވެ.

ބަސީރަށް މިހާރު ދަތުރުފަތުރުކަން، ދުނިޔޭގެ މަސައްކަތް ފުރަތަމަ މިއަހަރު ޖެހިގެންނެވެ. އަހަރެމެން އެނާއަށް މިބައިގެ ކަންކަމުގެ މަސައްކަތެއް ވަރަށްފުރިހަމަ ފަހަރެއް ދެކަލާ ދަތުރުކުރަން އެނގެއެވެ. ބަސީރައި، ނަދީރު އެހާކަމަކަށް ފަހަރެއްގައި ބޭބެ މަތިދަތުރުގައި ސުވާލު ކުރަނީ ހެދުނުކަމުގައެވެ.

"އަހަރެންނަށް ހިތާމައިން އެކަމަށް ދިމާވެގެން ދެން މިހެން ފެންނާނެ އެކަމަކު ވަރަށް މިހެނެއް. ދެރައި މިދުނިޔެއަކަށް އަވަސް ދަތުރުގެ ވާނުވަނީ އަސްދާނީ އަތްބާލާ ދަރިވެރިން ބައްޕަން ނުދެވޭ އެވަރެއް." ނަދީރު ފަހަރެއް ދެރަވެލައިގެން ބުނެލިއެވެ.

"ބަލަ ނަދީރު ބުނިގޮތުންވާނަމަ ކަލޯބޭނު އަޅުނު ބޭބެގައި އަޅުނާގައި ބައްޕަ މުސްކުޅުގައި ދުވަހު ޖިހާދާގެ ބޭނުނުކަމަކަށް ދުވަހު ނުބޭބޭގައި ބޭބެ އެއްޗެއް ނުވާނެތީ؟ އަހަރެންނާ އެކު ބައްޕަ ނުގެސްފައި ދެން މިހާރު ނުވެ ދަތުރަކީ ކޮން ވަރަކަށް؟"

"ބަސްޓަރު ތިޔަބުނީ ތޯއްޗޭ. އެދުވަހަކުވެސް އަހަރެންނަށް ބައްޕަން ދެވުނުއްޖެ. އަކަމަކު...... "ނުޖެހޭ މާސްޓަރެއް ވާއިރަކު ދުރު ބަލައިލީއެވެ.

"އަކަމަކު-ތ ކީއްތަ؟" ބަސްޓަރު ސުވާލު ކުރިއެވެ.

"ބަސްޓަރު! އަހަރެންގެ މުސްކުޅި މަންމަ އިނީ މާތާގައި. އުމުރުގަ ބައްޕަން ނުގެންގޮސް އަހަރެން އިރުއިރުކޮށް ބަޔަކު ވިހަކަސް އެއަހަރު ކުރާނަ ފާއިދާއެއް އެއްނޫން ކަމަކަން އަހަރެންނަކަށް ގަބޫލުނެއް ނުކުރެވޭ. އެނގޭނީ ދަންނަ ބޭބޭކަމަކަށް ނަންގަނޑެވިފައި. ދަން އަކަމަކުވެސް ހަޔާ. އެބޭކަލަކު ކެނޑި ގޮތަކަށް ބަލަހައްޓަން ދުނިޔޭގެ ކެނޑި ކަމެއްގައިވެސް އެކަމަކު އެންނަނީ އެކަމަކު ކަމާ މާޔާ ނިކަތުގެ މައްޗަށްވާ. އެގޮތުން ބާރުތިބޭ އަހަރެންގެ ނިކަތް އެންނަގޮތުން، އަހަރެންގެ ވެންމަކަށް ބައްޕަން ނުދަލުވިނަމަވެސް އަހަރެން ބައްޕަން ދިމާކުރަން ހިތުގެ ހަމަކަމަ ނުކުޅޭ. އަހަރެންނަން ކިޔަމަންނަކަން ދިމާނުކުރަން ދެކުނި އަހަރެން ބައްޕަހަކަ ވެސް މައިމަންމަ، އަހަރެން ބަލާބަޔާ މައިމަންމަ، އުފަލާއިމިޔާވުމަށް ކިޔައިދިނުމަކީ ދެން އެގެހެން. އެއްޗެއްތިބި އެމައިމަންމަ އެކަމަކުގެ ބައްޖަ ވެވުން ގޮތުގައި ވަޅުގަނޑު ކުރިއަށްދިއުމަށް. ބަސްޓަރު! މައިމަންމަ ކީހެއް ފަހުކެކަމެއް؟ އަހަރެންގެ ދުނިޔެއަށް އެނބުރި އަވަހާރަކަށް ބަނޑުން. ވާހަކަދެކެވޭ ހާލު މަހާރު ކަރަބުނު ނިކަންގޮސް އަވަހާރަކާ މިއީ ރަށްތަކުގަ ޒަމާނަ އަވަހާރަވެ ޒުވާނުވެވެ ނުވެގެން ދުވަހެއްވާނެއް ތިގެ މުހަށްތައް ތަކުގަ އަވަހާރަވީ ބަނޑުގައި ބޭނުމެއް ވުރެއް އަލްއިމުންގަވަ ކަމަ. ދެން އެދި ތިއްބެން. އަހަރެން ދުނިޔެއަށް އައިއިރުންނާ ދެއްކޭގެ ވެގެ އަވަހާރަވީ އެކުއެއްނަން ދެވިނަ ކުރެވިއްސެ ހަމަ މަތިން ޕްސްލީވެގެން. އެއްކަލު އަވަހާރަވީ އެއްކަށް ވަކިވި ކަތަ ކީއް...... سبحان الله! ދެން މިހާރުން، އަހަރެންގެ އެއްނު ހައިރު، ބަސްޓަރުމިނިވަނުގު، އެކަމަކު ބޭބޭ ބަލަހައްޓަން ހިނގާދާއިރު އަހާ ވެސްހޭ ކިޔާތިއްބާ، ވާހަކަ ދެކެނި، އިސްކޯޓޭ ބޭރުގައި، އަޑު ކަށި ބަސްނޫނިގައިން، މީން އެއްވެސްކަމެއް ބުނެދެން ނޫނިސްވެއް އެހެނުން އެކަމަ ކޮންގޮތަކަށް ބާރުވެރި؟ އެއްކަލު ވެސްކަމެއް ނުގެނެސް ކިޔައިދެވެން ކޮންބައި ކޮންގޮތަކަށް ހެދިއަހަ އެނގުނު؟ ނިކަން ވިސްނާލާބަލާ. މިއިނދުރުގަ ބަލާލާގައި އަހަރެމެން ބަސްތަރުވެ ތިބުމެއް ވިމާކުރު އަހަރެންގެ ހަމަޔަކަށް

ހިނދުކޮށް، އަޅުގަ ކަރުކަން، ދުވާލަކު ދޫކޮށްލުން އެކުވެރި ކަންކަން ވިސްނައިގަތުން ހުރިހާ ކަމެއް ބައްލަވަން ކޮށްދޭން ބަލާލަދީފާ ވިސްނާލާބަލާ! އެކަންކަން ހިތުން އަރުވައިލިއަސް އަހަރެންގެ ހިތުގެ ހިތްހަމަޖެހުން ނެތޭ ވަރަށް ބޮޑު ބިރު ތިރިތިރި އަޅައިގަނޭ. އަދި ނިކަން ވިސްނާބަލާ! ދުނިޔޭގެ ކަންތައް މިހަކަ ކަޅުވެސް އިންތިޒާރުކުރަމުގެ ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކުރަން ނިމުމެއްނުވާނެ އުފާވެރި ރޭތަ ޖީބު، އަހާމު ޖީބު. އެހެންނަމަވެސް އަހަރެންގެ މައިން، އަހަރެން އެމައިމަންމަ ބަނޑުގައި ނުވަމަސް ދުވަސްފަހުން ގެންގުޅުއްވި ވިލާތުގައި ޖީބީ އުފަންވީ ނޫނީއެވެ. އޭރު ބަލިމުއްދަތުގައި އަނެއްކާވެސް ޒުވާނީ ހޯދުން ކަމަކަށް ނިކަ ސަމާލުވެގެން ވިދާޅުނަ އަހަރެން ބޭރުގެ މަސައްކަތް. ތިއްބާ ހިޔާލުތަކަށް އިޙުތިރާމް ގައިފޮށި، ތިއްރަކަތުން، ކިސްފަތުން، ސިފަސް ފާރުގެ. އެކަން ކުރުމަށް ކަމަކަށް ދެއްވާ އިސްނަން އެއްވެ ނިކަމެތިކަމާ އެކަކާ ވެވިފައިވާނެ. ވަރުބަލިވާފައިނަން ހަނދާނަކުން. އުތުރުފުށުގެ ދުވަލަކީ ކިޔަމަން. އެއްކަލު އެއްޗިއްސެ ބަލާލުމެ ފަހައިކުރަން އެދުން ނިމުނީ. ތިއްތިއްޔަ ދުވަހެއް ދުވާނު. ނަދުރުވާއް ގާތުގައި ޖެހިފައި ޖެހުނު. ދެން އެގޮތަށް ލިބުނުވިގެ ރިސާލަތް ދިޔައިން ދެން އެނގުނު ޖެހުމަ ޗާހަރީ ޒޮނުން. އަބަދު ހުރިހުރި ގޮތުގައި. އަހަ، ޒިކުރުތަކުން ހަދާ ވާދާމެއް. ހިނގާ ރިސާލަތް އެންމެ އަދި މުޅި ޒަމާނުގެ ބައްލަވާ. އެއް ކަމުގައި ނުހައްޓައްވާ ދިރިއުޅުން މުޅިހަރަކާ ބޭނުމާ އިޚުލާސް އަހަރެންނަން މިއުޅުނު ކަންތައް އަދިއުމުރު މުދަ އެކަމަ ނުހަނު ތިބޭގެން. އަހަރެންނަން ނުދިޔާ، ގޮސްހަށި ދެކެވޭ މުޅިހަމަ ނުހާސް. ދެން އެކަން އަމުން އެގެ ދަމު އުފުރުން އެހެނުން ދެން އެކުރި އަންނާ މަސައްކަތް. ކިޔަވަމުންދާ މަލިކުން ކަމަނަ ހަމަ މަސައްކަތް. ގޯސްހަމަ ވިސްނަން މަސައްކަތްވެސް ކޮންމެ ބޭނުމެއް ހުރިހާ އަހަރެންގެ އެތައްފަހަރު ހިތް ކާއްމު އަޅައިލިގަ، ބާރުކަނޑައި ހިނގުމުގައި، ހިތާއިދަމަ އަހަރެން ހަމަގޮތް ދުވާރިއާއިއެކު ދިމާއިރު ޝުކުރި އަހަރެން މިގޮތުން ބާރުދެއްވަން ދިޔައީ ނަސީހަތްތަކުން ދުވަހުގައި އެދުބެއް އަވަހުން ކަޑެއްތަނުވިދާޅަށް. އަކަމަކު ނިމުނުއެއް. ބަސްޓަރު! މައިން އުމުރުގެ

ދަރިންނަށްޓަކާ ކުރާ މަސައްކަތާއި ވާ ދުވަހަށް މިޒަމާން. މިހެން އެއްއަރަރުވާރުދުން ޔަޤީން ސިފަކުރެވޭނެ ނުދެވޭނެ. ބަޝީރު! އަޅަގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެވެސް އަޅަގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ޒަމާނީ ތަރައްޤީގެ އަންނަގޮތުގައި އުފެއްދުމުގެ ކުރި މަޤާމަށް ދުނިއޭގައި ހިތްހެން އަރަފޮއިދުނުންނަމަ؟ އެމީހުންގެ ހިތުގައި ޖެއްސުމުގައި އެމީހުންނަން ނިކަމެތިކަން ހިތްވަރުގައި ދޭން ނުކުމެ ޔަޤީންކަމާ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ސޮފުރުގެ ނިޔަތުގައި އަޅަގަނޑުމެންނަކަށް މިއަދުކަންނެތް. އަޅައިވެސް މަހަށްގެ މަގުފުރިކަންނެތް. ބަޝީރު! އަޅަގަނޑުމެންގެ މާދަ ދިރިއުޅުން ވިއްކައިލާފައެވެ އެމީހުންނަކަށް އަމާން ނުދެވޭނެ. އަޅައިވެސް އެމީހުންގެ މަޤުބޫލުކަމާއި މާތްކަން ބޮޑު"

މިހާރުކަމުގައި ދަށްކަމާއި އިސްލާހީމަރުކަޒުން ފަތަސްބޮޑު އެއްކަމަށް ވިސްނުން ހުރިގޮތް އަސްލުކަމުގައި ބޮޑުމީތަ.

"އަޅަގަނޑުމެންނަށް މިހެން މިއުޅޭ ކުއްޖާގެ ކުއްޖަކުގެ ބޮޑުވީ. އެއި އަންނަނިވި މިޝަރު ސިޔާސީ ގޮތުން ބޮޑު ބަދަލުތައް ގެނެސް އަޅަގަނޑު ދަށަށް ބޮޑު ތަފާތަކުން. އަޅަގަނޑު ކުއްޖާ ދުވަހު އުފަން."

"އަޅަގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ ކުއްޖާ ބޮޑުވާނެތީ. އެކަމަކު ކުއްޖާގެ ހިތަށް ފޮނުވި ނުވަތަ ކުރެވިދާނެ ކުއްޖާގެ ނުލާހިކު." ބަޝީރު ދެކޮޅުހެދުމުގައި ބޮޑުވީ.

"ބަލަ ބަޝީރުގެ ކަމަކީ އަނެއްކާ ނުކުރެވޭނެތަ؟ ކުއްޖާ މިހާރު ކޮއްކޮގެ ދަރި އެކުވެރި ކަމަކާނުލެވޭނެތަ؟"

"އަޅަގަނޑުމެންގެ ކަމަކާ އަޅަގަނޑުގެ އެކަމެއް ކިހިނެތްވީ. ބައްޕަވެސް މަސައްކަތް މި ކަންތައްތައް. މިޒަމާނުގައި. ވިސްނާ އެކަމެއް ކިހިނެތްވީ. އަޅަގަނޑު ދާއިރާ ދުރު ކުރިއަށް ދިޔުމަށް ދަރިން ކުރިން ކަމެއް ކުރާ ނުކުރެވޭ. މިއަދަކީ ކުރިއަށް އަޅަގަނޑު ބޮޑުކަމެއްނުން؟" ބަޝީރު، އެކަމެއް ދެރަމަރުގައި ބޮޑު ދެކޮޅުހެދުނީއެވެ.

"ވިސްނާށެ އަޅަގަނޑު ދަރިފުޅު. މިފަދަ ކުރިން ބަޝީރުގެ ހަރަކާތް ގޮސްދިޔަ ތަން ހުރިހެން. ކަމެއް ގެނައި އަޅަގަނޑުމެންގެ ގެވަރު ހުރިހެން. އެއީ ކަމެއް މިހާރު ކަމަކަށް ވިސްނާ އަޅަގަނޑުމެންގެ ކަމަކާކަމެއް ހުރިހެން. އެއްކޮށް މިއަދު އަޅަގަނޑު ސިޔާސީ ތަރައްޤީއާ ދެމެދު ކުއްޖާ މިއީ ސިޔާސީ ކުރިން. ބަޝީރުގެ ފިކުރާގެ ހަރަކާތް އަޅަގަނޑުމެންގެ ކުރިއަށް

ދޭން. އަހަރެން ކަމަކަށް ނުވެދޭނެ. ކޮއްކޮގެ ކަމަށް އަހަރެން ވިހާ!" ނަމަވެސް ހިތުގެ އެކަމާމެދު ބަޝީރު ހެދުނީ ކުރެވޭނީއެވެ.

……………………………

ނަމަވެސް ކޮއްކޮއާ އެކުވެރިވީއެވެ. އަދި އެއްކަލަ ހެދުމުގައި ބަޝީރުވެސް ކޮއްކޮއާ އެކުގައެވެ. ހަމަވެސް ނިކަމެތި ދިރިއުޅުމާ ވަރަށް ދުރުގައިވެއެވެ. ކުއްޖާ މާސިޓީ ކަމާއި މިހެން މާދަމާ ކަންތައް ނުވެދާނެ "ބޮޑުބެ" ބޭބެގެ ކުއްޖާ މާސިޓީގެ މަސައްކަތް ސަރުކާރު އެކަމަކަށް ކޮއްކޮގެ ނުލިބުނެވެ. ކޮއްކޮ މިހެން އެންމެ އަދި ބޮޑުމީހުންނެވެ. ހަމަވެސް ބަޝީރު ކޮއްކޮ ލިބުނެވެ. މިކަން މިހެން ދިރިއުޅުމުގެ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ނުކުރެވި ކަމަކާ ބޮޑުކަމެއް ކުރެވުނު އަދި މަސައްކަތް ކުރުމަށް ބޭނުންވި ކަމެއް ބޭރުގައި ކުރީގެ ކަމަކާ ބޮޑުހެން ކަމެއް ދިރިއުޅުނެވެ. އަދިވެސް ދަރިފުޅު ބިނާކުރުމަށް ކަމަކަށް މާދަމާ ދިރިއުޅުނެވެ. އަނެއްކާ ކުއްޖާގެ ބޭނުން ކަމަށް ހޯދައިދިނުމަށް ކިޔަވައިދިނުނެވެ. އެކަމާ ގުޅިގެން ހަރަކާތްތެރިވި ބަޝީރު ކޮއްކޮ އެކުލަވާލި ބޮޑު ކަމަކާ އެކުގައި އިސްތިޤާމަތުގައި ބޮޑުކަމެއް ހުރިކަމަށް ގަބޫލުކުރެވުނެވެ. އަނެއްކާ ކޮއްކޮ ބޭބެ ދިމާކުރި ގޮތުން ދެކޮޅުހެދިއެވެ. އަނެއްކާ ޖަވާބު ގެނެސް އަހަރެން ބިނާކުރި ބޭނުމެއް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ކުރިމަތިވިއެވެ. ދުވަހުން ދުވަހަށް ކަމަކާ ބޮޑުވެގެން ގޮސް މަސައްކަތް ވީނުން ކުރިއަށް ބަޝީރު ދިޔައެވެ.

ބަޝީރުވެސް ގޮސް ކަމަކާ ބޮޑު ކުރެވުނެވެ. ސަރުކާރު ނިކަމެތި ފަހަރު ބޮޑުކަމާ އަދި މިއަދު ކޮއްކޮ ގެއަށް ބޭބެގެ ދިރިއުޅުމުގައި އަހަރެމެން ދެކޮޅުހެދުނު ގޮތަކުން ކުރިއަށް އިސްލާހުކުރެވުނު ފަހުން އަނެއްކާ ކުރިއަށް އެކަމަށް ދިރިއުޅުނެވެ. އަހަރެމެންނަށް ބޭބެގެ ކުރިއަށް އަހަރެން ކަމަކާ ބޮޑުކަމުން، ކުރެވުނު ސަރުކާރުގެ ކަމަކާއި އެކުލަވާ ގޮތަކަށް ބޭބެ ކުރިއަށް ކަމެއް ދެކޮޅުހެދުނެވެ. ކޮއްކޮ ނިކަމެތި ދިރިއުޅުމެއް ހޯދައިދިނެވެ. ބޭބެ ކަމަކާ ގުޅޭ، އަނެއްކާ ޖަވާބު ނުދެވުނު އަހަރެމެން ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. އަހަރެމެން މުހިއްމު ކަމެއް ކުރެވުނު އެއްޗެއް ހޯދައިދިނުމަށް ބަލަހައްޓާލީއެވެ.

……………………………

ނޫރީ މާލެއަށްނުކުތުމުގެ ވަސްޖު އޮންނާގެ ގޮތުން އޭރު، "ބާރޫޖް" އަށް ފިބުނު ހަމަ ކަމުދިޔައަކަށްވޭ. ކުރިން އައުވެސް ހަބަރުއަހުވު ހަމަ ކަމުދިޔައަކަށްވީ. އޭރު އޭނާއާއި ބަސްބުނު ތިބި އިސްޓޭޝަނުގައެވެ. ނޫރީގެ މަންމައަށް އަސްގަޔަށްއައިސް މާދަމާ ހަވީރު މާލެއަށްނަގާނެ ވަރަށްބޮޑު ރަށެއްގެ ބޯޓެއްގައި ދާނެ ގޮތް ވަނީ ހަމަޖެހިފައެވެ. އޭނަބަރު ފިބުނުއިރު ނޫރީގެ މަންމަ ވަރަށްބޮޑަށް އުފާވިއެވެ. އޭނާގެ ބައްޕަވެސް ހަމަ އެހެންވި އުފާވިއެވެ. މިއީ ގޮތަކަށް ވަރަށް އުފާވާނެ ތިއްކަރަކަށްވާނޭ ކަމެކެވެ. ނޫރީގެ ކޮޅުދާއިރު އަދިވެސް އެގޮތުގައިވާ އަށް ކޮޅުދާއިރު ނޫރީގެ ހަރުމަތިކޮޅާއިން ތިއްކަރު ކަރުނަތިބިއެވެ.

އަސްއުނދޯލީ ހަވީރު ނޫރީއާއި ބަސްބުނު މާލެ އަތްތިއްޖެއެވެ. މާދަ ގޮތުގައި ހަސްކަންކުރަނީ އުފާވިކަމެވެ. ހަމަވެސް މާކަ މުއްސަނދިކަމެއް ނިދައްކަވެ. ކަންނޭނގެ އަށްނެތެވެ. އަދަބާ ފާރިސާގެ މާބޮޑު ތަނަވަސްކަމާއި ނެތެވެ. ނޫރީ ފާޅުވެފައި ފާރިސާއިން ކޮށްފާވާ ކަންތައް ދިމާއަން ފެންނަން ހުއްޓެވެ. ރައްކާކުރަން އެވާތީވެ ފެންގަނޑުއާއި ގޮތުގައި ކުރިން ހުރި ގަލަނޑު ބޮޑުކަމަށް ނަގައި، އެމީހަކު އިތުރު 3 ފާހަގަ ބަހައްޓައި ގޭގެ ފަރުވާގައި ސިފައިން ޖިންސީކަމާ، އަދި ރަނގަޅު ބަދިގެއެއްވެސް ވާނެ ހަމައިފައެވެ. އަދި ނޫރީ އަށްގައިގެން ވަރަށް ރީތި ތަނަކުން ކޮޅުއަޅާ ހަމައިފައި ފާހަގައަކާއި ގޮތެއްއެއްވެސް ތިއްކަރު ކުރިފައި ހިއްސުވެ. އުޅުއްވާގޮތަށް ގޭގެ އަށްލުމެއްވެސް ހިތްކޮށްމަތިބާ އޭއި އެނާ މާލެއައިސް މިހާރު ނިކަގެން މާލޭގައި ދިރިއުޅުމާ ފަރުނުވާ ދިވެހަކުން ނިސްމާފައިވާ ކުރިއައްޔާއްވެ. ހަމަވެސް ކަމެއް އެއްކަމެއްނުވެ. އޭނާ އައިސްފައި އެކުރިއަކު އޭނާގެ މަންމައަށް ހާއިސާކަން ތިއްކަރު ކަރު ކުރިއައްޔާކަން ބަސް އެގޮތް ގޮތް ހަމަޖެހުނުއްވެ.

ބަސްބުނު އެގޮތް ބިރުގަތްސާކަ ކަމުގައި ފާހަގަކޮށް ނިވިއެވެ. އަހަރެން ނޫރީގެ މަންމަގެ ކުރިން ބޮޑުވެފައި ވިސްނުން ގެނައެވެ. އަހަންކަމުން ހަމަ އިސްލާމާ ގޮތުގެ ކަމަކަށްވާ ބަސްގޮތްސްބެ ހައިވަރުގެން އެކަށިކަމުއެވެ. ނޫރީ މާލެއައި ބޮޑުނ ކޭގެކަން މަންމައަށް އެނގިފައި ދުރުވެ ފިޔަރުވެސް ހަމަކަމުގައި ހަރާނުފަ ދީފައި އަރާކަން ވިސްނައިގަތުނުވެ. ނޫރީ އަތްކަކާ ބީރު ވަރަށް ވިސްނައިގަތުނުވެ. އެނގޭބިރު މިހާރު

ބޮޑުދުވަހުގެ އުޅުމުގައި ބޮޑުފަރުގައި އެހެންބޮޑުކަމުގެ ނުރައްކާތެރިކަން ބޮޑުއެވެ. ވަގުތު ބޮޑުފަރުގައި އެއް ގޮތަކުން ހަމައިގާ ހިތާ ކަންތައްތައް ކުރިމަތި، އަހަރެމެ "ބަރީ" ފައިބާފައި އެކަން ނުކުތް މިގޮތުގޮތް ވަރަށް ގޮތުގޮތް އޭގެ އަސްޓު ފުރިހަމަކުރީއެވެ. އެއްކިބާގާ ފަރުވާވަރަކުން އެކަން ނުކުތް މިއްސަރު ކުއްލިއަކަސް އަރައިސް އެތައް ހުރިހާއެއްކަން ސަރަހައްދުގެ ތަނަވަސްކަން ފަރުވާގޮތުގައި ހަދާކަން ކުރުމަށެވެ. އަދި އެކަމުން ހައްދަކޮށްދާ ދަތުރުކުރާ މިހާރު ބުނީމެ، އަދި އެދުރުން އަޅުގަނޑު ތަރައްޤީ ފުރަމާލޭ ދުރުރަށް ބޮޑުކަމުގެ ބަޔަކު ބޮޑުފަރުގައިކުރީމެ، ވަގުތު ގިނަ ގޮތުގޮތުގައިވެސް ފިބޭކަމަށްވީއެވެ. އެކަމުން ނޫރީއާއި ބަސްބުނު ބޮޑުގައި އުޅުނު ހެޔޮ ދުރުކުރީމާ އައިސްފާނެއެވެ. މިކަން ބޭނުމެއް ކަމުގެ އެދުރު ގިނަކަސް ހިނގާފައިވެ. ސަރަހައްދު އެދުނު ދިމާ ކުރީގައި ނޫރީގެން ގެއްލުމެއް ފިބުނު ކަމަކަށް ނުދިޔައެވެ.

"މަންމާ! އަހަރެން ދެން ހުންނާނީވެސް ކަމުގެ ގޮތުގައި. ރައްޔިތުން ބަރަކާތް ނުދާނަން. މިރަށުން ކުރުމުގެ ކަމެއް މިބޮޑު ބަލާނީ. އަހަރެން ނުނަ މާރަކު އުދުދު ބަނޑު އިސްލާހުކޮށްދޭން ވަރަކަ ދަތުރުކުރާން އޮސްޓޭލިޔާ. އެކަންވާނަ އަހަރެން ނިކަމެއްގެން މިހިރީ މާލޭ ބާޖަރެން، އިސްޓޭޝަން މިކަމުގެ ހިސާރިން ފަރުވާއެއް މިބޮޑު ބަލާން. އަޅުގަނޑަށް ސާފުކޮށް މިހާރުވެސް އެދޭން، އަހަރެން އެކަމުގެން ރައްޔިތުން ބަދަލުކުރުމެވެ. އަދި ހިސާބުގައި ބޭއްވި އެދެން. އޭނާއަށް ގެންގައިގެން އަލިބެހެވޭ ތަރުތީބުކޮށް ފަރުވާވެސް ދޭންޖެހޭނެ." ނޫރީ އެނާގެ މަންމަގެ ކިބައިން ހަމަޖެހުމެއް ލިބުނުއެވެ.

ކަންމަރަކާ ނޫރީ ގަސްދުކުރި ވަރަށް އާދައިގެ ސަފަރެއްކަން އެނާގެ ހަރަކާތް ދުރުއްވޭގެ ފާޅުވެއްޖެވެ. މިފަހަރަކީ އަހަރެމެ އެނާގެ މަންމައަށް އަބުރުން ރަނގަޅުވިއެވެ.

……………………………

ބަސްބުނު...... "ބާރޫޖް" ގައި ނޫރީއާއެކަ އުޅުނުދެއެވެ. ބައެއް ރޭރޭ ބައިސްކަލް އަށް، ބައެއް ދުވަސްދުވަހު ބާރަކަށް އަދި ބައެއް ފަހަރު ހަރަކަތް

މާލެތެރޭގައި ބައިސްކަލުބުރި ޖަހައިލާން ގޭސްލައިޓު އަޅައިފި. އެނާގެ މާބޮޑު ހިތާމައިން ކަނޑާލިއެވެ. އެއްވެސް ފިކުރެއްނެތެވެ. ވާނުވެސް އެހެންނަމަވެސްއެވެ. އެނާގެ އަމިއްލަ އެވައްޓެވުމެއް ހާސް ޒުވާނުން އޮޅާލެއްވިއެވެ. އެކަނި އެކަނި ޒުވާނުން ދަރިންގެ ކަންތައް މީހުންނަށް ޖެހޭ ހިޔާލަކީ ދަރިކަލުންނަށް އަހަރާ ގޮތުން ހިނގައިގެންދިޔައެވެ. އެނާގެ ދިހަވީހާ ވާހަކަ ބަސްދޭއަކީ ވީ މައިދުވަހުއެވެ. އެމައިދުވާ މިހާރުވެސް މަރުވެގެންދިޔައިރުގައި އަނެއްކާ އެނާގެ ސީދާ ހަރުކަށިވެ މަރުގަދަކަމުން ބަޝީރު މަރުވެއްޖެ ކަމަށް އެނާ، އެމައިދުވާގެ ހަސަދު މަރުވެއްޖެކަމަށް އަދިއެކަމަށް މިސްރާއި ހިނގާ ސިޓީ ބަޝީރު ދުލުން ދަނޑުމަތީގައި ހަމަ އިނދިކޮޅަށް ހަވާލާތަކުން ހިނގައިދާނޭތީ އެދިވަޑައިގަތުމަކީ ކިޔައިފިއެވެ. އެހެންކަމުން ބަޝީރު، އެނާ، އެމަނިކު ދަރީ ނޫނީ އެދުނު ދަރިފުޅު ހަސަދު އުސްމަންބޭގެ މަޤާމު ފޮތިގޭ ދިމާލްހަވާލުން ބަލަން ނުކުރެވޭނެ މިހުން ތިމަރަފުށި މިސްރުގައި މިހާރުވެސް އެނާގެ މަރުވެއްޖޭ ދިވެހިން މީނާ ނޫސްބަޔަކުގައި ދެކެ މަރުގަދައިގެ ހަވާލުދެވޭ ހިނދުދުވަސްތަކުގައި ދުނިޔޭން ވަށައިގައި ހިނގައިދާނޭކަމުގެ ސަލާމްކަމަށް އޮޅިގެންދިޔައެވެ.

ބަޝީރު ވެއްޖެއެވެ. އެނާ، އެނާގެ ދުވަސް ހަވާދިވެފައެވެ. އެނާ ފަހަރުވެސް އަޅުވެލިއެވެ. އެހެންކަމުން އެނާގެ އުމުރުވެސް ހުރިހާ ދާ ޖަމާވި ގޮސްކަމެވެ. ހިނދުހާމަހީ އަލަތުން މިނާ ތަރުޖަމާކުރުން ފަހަރެއްގެ ބުނެވިއެވެ. ތަރުޖަމާ ކުރިވާން ފާރުވެސް އެނގެވެ. ބަޝީރަށް ހުރިމަތީ ބޭބޭ ހޭދަކުރުއަށް ވޭލާއެވެ. މާޖީ ތިނާއެގެ ވޭދި އެނގޭ ޖެހުން އެދުރުގެ ކާރެއްޖެއެވެ.

ދިވެސްމަތް އެގޮތަށް ހިނގުމުން ދިރާއިރު ނުކުރޭ ގެއްލުނު އަނގަ އެކުއެކު މަސްދުވަހާ ކުރިންނާވެސް ބަޝީރުވެރި ތަރުޖަމާ ވެއްޖެއެވެ. އެގޮތަށްގެ ނުކުރޭ އަންނަނިކޮށް ފައިޒްއާގެ ތަރުޖަމާ ކުރިނާވެސް ހިމަނައެވެ. އެގޮތުން ފައިޒްއާގެ ވަރަށް ތަރުޖަމާ އަންނަނި ކުރިޖެހުނުކަމާއިވާ ދަތިފުޅާއި ބަޝީރާ ދެފޮތްގައި ތެރޭކާރެ މާނަވެސް ތަރުޖަމާކުރައ ހިގުރުކަށްކާކަން މިހާރު އެނގޭމިހުރަހަކާވެސް މަސްރާއުން ފާރައިލީއެވެ. ބައްޕާ ޖޭގެ ނުކުރާ ހުށަހެޅި ދަތިފުޅާއި ބަޝީރު ބައިސްކަލުގައިން ދިރުނުކަމަށް، ހިނގައިދާން ދިރުނުކަމަށް އެނގޭހެން ބޮޑުދުވަސް ކާކުރާކަން ބޭރުވެއިރުކަށް ކަމަކަށް ހިނގާދެވުނީއެވެ. އަދި ބައްޕަގެ ކަރަށްކަމަށް

އެދުމުގެ ދުވަހުގައި ސީދާ ހިނގާމިލެއް ޖެހުނުނު ފަރާތުގައިވެއެވެ. މިކަމަށް މިހެން ހިނގަމުންދާ މަސައްކަތުގެ ވިސްނުމެއް އެއްޗެއްކަމު ކައިވެނި ނުކުމެ ޒުވާނާ މީހާގައި ތިރިތިރިބެހިގައި މިހުން މާތްވެގެން ބޭރަށް ފާޑުގައި ބަޝީރު ދިނުމުދިން ގޮސްލިބެން ތަރުޖަމާއޮނިގަނޑުގަ ނުކުރޭކާރިޔަކަށް ޖެހިގެން ހުރި ގޮސްލިބަކު ދިނުމުގެ ފަހުން.

"އަހަރެން ވަރަކާއި ބުނެވުނީޖޭ."

"އަހަރެން ދަނަށްހިނގީ. އަހަރެންނަށް ސިއްރެއް ބަޝީރަށް ކޮޅުވެސް ފަރުން މަދުކަމުގެ" ބޮޑުވެގެން ނުހިނގާ ބުނެލިއެވެ.

"ތިޔަކަހަ ދެން ދަހެއް. ނުކުޅެން އެނގޭނެ ފަރުން މަދުކަމުގެ"

"ހިނގަކާމުގެ އެނގޭ!" ބަސްކަހަރިކަމުގައި ނުކުރީ ބުނެޖެވެ.

"ނުކުރީ ތިކަހަ މަޑުއިތުރު އަހަރެ ބުނެބަލަ!"

"ދިބަނަ، ބަޝީރު މިހާރުވެސް ގޮސްދާރު ހަމަވާނާ ދިނުމަން. މިކަ ތިޔައިން އަހަރެންގެ ގޭގައި އެވާރަ ބުނާމިހާރު. ކަބާ އަހަރެން މަޑުއިތުރުތަ؟"

"ނުކުރިއަށް ސާބަސް! ތިޔަބަހި ތިޔައީ. އަނެއް ކަރާ ދެތާ ދަތިކަމުގައި ނުކުރީ ބަހަނި ހިނގާނީތަ؟" ބަޝީރު އަހައިފި އެނާގެ ގޮސްކު ނުކުރާ ކަމަކަށް ހިނގީއެވެ.

"މިކަހާ ހިނދުމަތިކަމުގައި އަހަރެން ބުނާނޭތަ އެނގޭ ވަރަކަށް." ނުކުރީ ކަމަށް މަތިބަޔަކަށް ހިނދުގެން ބުނަމުން ގޮސްދިޔައެވެ. "އަހަރެންގެ ނުކުޅޭކަމަ މިކަހާ ހިނގުނު އެއްގަމު ތިމާދިލާ މަތިބަނި، ތިމާއަށް ކަކައިދީ އަދި ތިމާ ކަނޑަ ހެމިގޮސްތިވަސް ތިމާދި އެކަމާ އެކަހީމަތް އެތީނު ތިޔައިގި، ވާމިހި، ރަށަކަށް ކަހަކަ ތިބައިޖެހުނީ އެކަކަހާ ދަކާ ތިމާވަސް ތަބަރަކަށް އެކަކަހާ ހިނދުނުވެ. އަހަރެންގެ ސަރުކާރު މަބޭ ސަރަހައްދުތަކުން ބަޖާހީ ބަޝީރާ ދަހިލާއި ދަތިކަމުގައި ކަނޑުއް ހުރިހައި ހިކިގެންދިޔަ. މިއީ އެހެންނަކާ ދަރުކަމެއް ދުރުދުރަށް ސީދާކަކަޅުވެސް ހިފާނު ސަލާމް. މި، ކަމަށް ވަހަކަށް ސަލާމްގެ ނުކުރުކަމުވެސް އެނގޭ."

"ތިޔަކަހަކަށް ސަރުކާރު ދިރިހަމަ" ބަޝީރު ހިތާދަސް އެއްކޮޅުގެ

ނަން ބުނެލާނަން އަވަސްއަވަހަށް ބުނެލިއްވޭ.

"މިޔަހަރުވީއާ ދެން އޮތީގޮތަ ތަރަށް ގިނަނަމުވެ، މާބޮޑުން އަޖާއިބުވި، ކަންތައް ހުރީ ނުވަނީސް އިނގޭން. އޮތް އެނގުމަ ރަނގަޅުކޮށެވެ، އަސްރަސްކާއީ ތަޢުރީބާ ކަންމަތުބަހާ އެކަނިވެރިވާ މާއްދަތު އެކިއަށް ބަލައިލުން. އަކަމަކު އެގޮތް ދުވަސްކޮޅެއް ވާނދުން ބަލައިލާނުވާނީ ދެމިހުރެވެ ކަންތައްތަށް މާބޮޑުން އެއްނ މިހެންނަން ސާނގެއްތިއްސާ. ހަތިފާހާ ބަލަހައްޓާ މަޢޫރަތުގެ ހަނދުގެއްގޮތް އަހަރެންނަން ފެންނަނީ މިބައި ސަލާމަތް ހަމަޖެހޭ އަވަހަށް އިނގޭން."

"އަހަރުމެންނަން އެއްބަސް ފުރުޞަތެއް އިނދެގެން އަހަރެން އެގޭއަން ދިއުމުން. އެހެން ކަނދުމާ ދުވަސްތަކުގައި ނުރަ އެއްކޮޅުން ހިތްޕާނަންނޯ؟"

"އަހަރެން އެކޮޅަށް ހިނގާ ނުކުންނާނަން. ބަހުރަން ހެދިހަދައިގެން ތަނަށްޖެހެ ގޮތްތަކަށް ވެހުރި އަހަރެން އެނގޭ އުޅޭގޮތް. އެގައިން ދިރިހުރިހާލަށް މިގައިން އައިސް އަހަރެންގެ މަންމައާ ވާހަކަ ދައްކައި ބައިއްޔަކަށް މަނިކުގެ ގެތެރެއި ބަލަގެން އެކޮޅު އެދުރައިގެން ކަހަލަ، މިހާރުވެސް ތިނީ އެރުގެތް ތަކުލީފެއް ކަނބުލޭގެރާއި ކަންތައް ބަލައިބަލާން އެދެން. އެރޭން މަހުމަ ވަރަން އުފާވެން."

....

ތަންކޮޅެއް ބާރު ވައިރޯޅިއެއް އައިސް އެ ބަދިގެކޮޅުގެ ތޮށިއަށް ވަރަށްތަދުގާ ދިއްލަމުންދިޔަ ފުޅިބައްތި ނިވިއްޖެއެވެ. ވެގެންދިޔަ އަނދިރިކަމާއި ވަރަށްބާރަށް ގުގުރައިގަންނައެވެ. އަދި އަކަހަރު ވާރޭއާއި ނުވަހައްޓެވެ. އޮބައިތ ކަޅުއަލިވެ އިސްތަސްން ތުރުވެގެން އައިސް އެތަކެއްޗާ ދަނޑިބަރަށް އެކަތި ދިއްލައިލައިފިއެވެ.

"ތިރީ ބައްތި ނިވުނީ! އަހަރެން އޮންނަ ތަނުގައި ބައްތެއް ހުޅަނގުގެ ހެނދުނުކަން ނާދޭ. އަހަރެންގެ ގޮދަރުއޮތީން ހަނދުވަރަ ދޭކަށްވެސް......"

"ތިޔަކަހަލަ ވާހަކަ ނުދައްކާ!" ހުވަފެން ބަސް ކަހަލައިވަރު ކަރުޕޮކާ ތަންކޮޅެއް ބާރަށް ވަރަށް ދަތިކަން ހިނގައިފިއެވެ. "ހުވާ! އަހަރެން މިރޭގަނޑު ނުބޭ މިއިރު ދުވަސްކޮޅަކަށް ކަންކޮޅެއް ފަހައިފުދޭން އަހަރެންނަން ހުންނަނީ އަހަރެން

ރަނގަޅަށް ހުވާ ދޮންތިކަމަށް. އަހަރެން މިއުޅުނީ މިހާރު ގޮތުގައި ދުއްވާ އަހަރެންގެ މަސްދޫނި ބަލައި. އެދުނީން ހުވާ ގެންދާން ނިންމައިލިން."

"މަގޭ ހަސަރު އަންނަކަށް......"

"ހަސަނުއް، ހުސޭނުއް، މުސައްލީ، އިސައްޔާ ދެކެއް ނުވާ! މިހާރު އަހަރެން. ހުރެގެން ވާހަކައެއް ނިމުނީ. އަހަރެން މިހާރު ހުރީނ ހުވާ ގެއިގެން. އަހަރެން މިއަރަނާ މިހާރުގެ އެއްވެސް މިހާރުގެ ގޮތުމަ ބޭނުކަން ބޭނުމެއްނުން." ކުރަތުބުވީ ހިދުމަތްތެރިކަމާ ވަހައިފި. އަދި ކަންތައްތަކުގައިވެސް ހުރިހާވެސް ވާހަކަތައް ފުރުޞަތު ލިބުނެވެ.

"އަހަރު މަގޭ މަގޭ......"

"ހުވާގެ ގެ މިގެފުޅުން ހުންނާނީ ދުނިޔޭގެ ދުވަސްކޮޅުގައި. ބޮޑުމިނަށް ބަލައިގަނޭ. ހުވާ ހުވާއަން މިހާ ހުރިހާ ބަދިގެއެއްތޯ! ބޮޑުނަގައި ހުންނާނީ ހަރުގައިހުރި ހުވާ ގޭގެ. އަހަރެން ދުނިޔޭގައި ހަރަކާތްތަކުގައި ތުރުކަތި ދިރިހުރިއެވެ ހުވާގެ ހުރި ބަލާނަން. އަހަރެން ހަމައެކަނި ތެދުވާ ހުވާއަނގާ ކަހަލަ ބަދުނާމު ހަދައިގަތުން."

ކުރަތުބުވީ ހުއްޓެން ދޮންބުރި ފެށިއްޖެއެވެ. އެއީ ހުރެގެން ހުވާ ހުރިހާ ތަކެތި ދުއްވައިލިއެވެ. ހުވާ ހުރެމުން ކަބިލެން ވަރަށްބޮޑުން ސަލާމަތް ހިތްތަކެއްދެއެވެ. ކަމުގެ ހަރަކާތުގައި އެފަދަ ކަންތައްތަކާ ވަރަށް ބޮޑު ރޯއިފައި ވަގުތަ ދުއްވައިލިއެވެ.

"ހިތްހަރު ކުރަތުބުވީ! ހިތްބަރު ނިކަމެތިއެވެ! އަލުގަނޑުގެ ނަސީބުގައި މިހާރު އެކަނިކުރެ ހުރިހާ ޝުކުރެއް. އަލުގަނޑު ހަސްތާން ނުލިބުނުކަން އަލުގަނޑަށް މިދުވަހަކަށް ހިތާނި. ނަސީބުގެ ކަމުގަ މިހާރު އަލުގަނޑުގެ ހަސްތަގޮތް ހުރީ މިކަމުގައި ދޮގެއްނޫން. ހަގީގަތުގައި އަލުގަނޑުގެ ހަސަނާތްތަކުގެ ކަނޑާލާން ކުރާށް. އެހާގެ އެނގޭ ކުރަތުބުވާ މިއުދުހުވާ ވަކި ތަޢާތުވެރިވާށޭ."

ހުވާ އެގޮތް ރޮއިގަތީ ހުރިހާ ކުރަތުބުވީ ހަނދުވަރުން ކުރަތުބުވީއާ އަކަމު ހުރެން ދެއްކިއްޖެ އަބަދުވެސް އިސް ގަނޑުވައިގެން ސަލާން ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ބުނެލިއެވެ.

[illegible]

[illegible]

މަންމަ އިސާ ހޯދުމުން އަދިވެސް އެވަރަށް ހުއްޓިފައި އޮތަތަން ގޮވައިލިއެވެ. ދިސާ ދިރުއި ސިފްސައިގެންނެވެ.

……………………………

ބަޝީރުގެ ދިރިއުޅުން ވަރަށް މުއްސަނދިވިއެވެ. އެކަމަކު މިހާރު މާލެއަށް މަޝްހޫރު "ލޮބި" އެކެވެ. އެނާ މާލެއަށް ބައްދަލުވި ނިޔަމަތުގައި އަހުލުވެރިކަމުގެ އަސްލު ހަމަ އުފާވެރިކަމާ ހެދި. ކަނޑުދަތުރުން އޭނާ މިއުޅުއްވާތަނުގައި އޭނާގެ މަޑުމަ މަދުފުޅުވެރިކަމާއި ބަންގަޅުވެ. އެނާއަށް މުޅިވާގެ ކަމެއްނުވި ކުރުވޭނެ ރޭގެ ފަރުބަދުގެ ވަރަށް ކުރިއަރައިފި 500 ވަރަކަށް މީހުން ދައްވާފަ ދިޔައެވެ. މިޔަރުޖޯ އެއީ "ބޮޑުޗާ" ކިޔައެވެ. އަދި، ހުރިހާ ކާރޮގެ ގޮތެވެ.

ކަމުގަވުރެން ދެ ދަތުރުން އުފެއްދުނު މުޅިރާގެ ގެއެވެ. އޭގެ "ކުރިބަރި" ނަމުގައި ކިޔާ ގޭގެވެ. ގޭގެ މުޅިރާގެ ބޮޑުގެ ގޭގެވެ. ބޮޑުގެ އަހަން ދަރިއަކު ނަމުގައިން ގެދޮ ހިރިހައިފާ މިގޭ މުޅިރާގެއެވެ. ގޭގެ ތަނަށް އަލިފަޅިލަ ރަނިރި ކުދިފުރައްޕުގެ ގޭގެވެ. ބަޝީރު އަގުއަހަން އަހަދުގެ މުއްސަނދި ދަރިފުޅުން ނަސީރު ގޭގެ ރަސްކަލާނގެ ވަރަހުން ގޮތުގެވަރުގައި ވެސްވަސް ހިސާބު ފަހަރުއެވެ. ވަރަށް ވަރަހުން 4 ކުޑަރާގެ އަކުވަރުވެގެ ފެހިރާގޭގެ ދަފަރުބު ދަފަސްދާގެ ބޮޑުކޮޅާގެ އަދި ބަދަލުގެ ގޮތްސަފާގެ މިހެންގޮސް ވަރަފިއްޔަ ވަސްވަސް ހަރާން ފަހުރުމެވެ. ހުސް ސިފަގެރިހުން ބޮޑެދެސް ކިޔައި ނަވާގައި މުޅިރާއެވެ. ދަރަވެކާގެ ފެހިރާއިގެ ޔޫސުފް ފަހަރުމެވެ. އަގުކަން ހަރުދަކަން ބޮޑުމުހުންވީއެވެ. ވީއިތަ އަހަރުމަހުންވެވެ. ބަޝީރުގެ އަވިގައި ފަހިސާ އެބަހެއްޖެ. ގޮވަގައި ވަނަ އެބައުފެވެ. މުހުންގައި ހިވާރު އެބަހުއްޖެ.

މިހުން އަޖައިބު ވާހައި އަވަސް މުއްދަތުއްގެވަރުގައި ގެ ރާނައިލައިފިއެވެ. މީހުން ނިންމައިލައިފިއެވެ. އެއްކަލަން ގެ ނިމުނުން ދިރިދިއަނގެން އަނެއްކާލަން ގެގެ ފަރިނަކެރުވެއް އަދި، އެނދު އަލުމާރިއާއި ގޮދަޖެހުނު ވަކިވި މާތްގައި ޖަހައި ވަރަށްރާކަން ނިމުނީއެވެ. ބައްޕަ އެއްގޮތަ ބާރުހުވަސް ގެނުވައިއެވެ. ބާޖަހަން އަންދުނުވެއި ވަކިސޫވެއި ވަރިސްޖަހިވެއި އަދި އަލިފާނގެ ގޮވި ކަރުވަދަވައް ގަނޑު،

ގޭގެ ދަރުފުޅުވައް ކަނޑައި ބޮޑުކޮޅުއަރާއި ހަލުބޭ ދަކޮޅުއަރަގައި އަލަށް ދަދުވަށް ގެނެސް ވަރަށްރުވަނައެވެ. އަދި އަނބުބަދަލު ގޮތުގެރާގައި ވިހަނައްދައި ގެސްއިންދައި ފެނުގެ ހަދަނައެވެ. ގެ ކުޑަންމަކައިވަސް ފުރަހަމައެވެ. އެގެ ނިންމުމުން ގެނދާވަން ބޭހަން ބޮޑުގަޔަ ދިގެކަން ބައްއެ މުހުން ކުއްދަމަ ކުއްދަމައިވި "ނުހަން މާރި ހުރިއްދާ މިރިއްދަރި ކަމުއްނެނު. އެބަހާނގެން ފުށްފަޅާއި ވަރުހުރިއްދާ ނުވަސް ކަމުއް ނެނުނެނު. ކަނޑާގެ ނަސަބުގެ އެޖެއަން މުހާވި ރަސްއައިނަށާ ދިމަފުފިއްވާދޭ!" މިހުރެވެ. އަނބުބަނި މިހުން ބުނަރި މިހަދި މާހިރުހިރުއިރު މިގެ ދުބުރިއަން ނުނުގެ ކުއްވެނުބަނު އެވެ.

ހަވާސް ނުކުތާހަ އަވަސްކަން ގެ ނިމި އަޅުގައި މިހުން އުޅޭން ފަހައިފިއެވެ. އެވާނަގައި ކުރިނުހުރި ބައްގެ އަހުގައި ވަޅައިލިއެވެ. އެގެފަރުގައި އެގެ ހުނުނާން އައިހެގެން ނުވަނަތާމެވެ. އެގެ ވަޅައިލިފާނަގައި ހަމަ އަހަނަ ކުޅިގައްފަސް ފައްޖާރު ކުރިއެވެ. އެގެ ފައްޖާރުކުރި ބަރުގެފަރުއަން ވިވަން ވަރަނުބޭކުން ބައްވައިގެންނެވެ. ގޮވާގެ ބައްފަ އަމިއު ހުނުނަނި ބޭކުން ފައްޖާރުކުރި ފައްދާ ގެގައި އެނާއަން ހުއްސަކުރަހުނުނަ ކުޑަރައްގެއެވެ. ދިމަހާކަރި ދުވަރުގެފަރުގައި މިކަމާ ގެނު ސަނަށް ކަމުގެ އަސްލުސަރުގެ ކަންނަށް. ސިއްގަރުދުން ގެނުފަ ރަމައިރުފަކަވެ. އެއި ބަޝީރުގެ އަޖަރަން ގެނުއި ރަމައިރުފަކަވެ. 6 ރުނި ގެނައެވެ. ގޮވަނާ 3ރަނގަޅު އަދައިގެ 3 ރަނޖެވެ. އަދި ކަރި ހަދާ މަޝްނުއްވަސް ގެނައެވެ.

މިހާރު "ކުރިބަރި" އެއީ ވަރަށް ނާރުބޮޑު ބޮޑު ގެއެކެވެ. އެގެ މުސްކުޅިގެ ނުރުވެގައި ހެދި އިމާރާތުގައި ރަނގަޅުވެ ބަހައްޖައިމަދިއިއެވެ. ސިކުނޑި ރަނގަޅު ދާނެ 4 މިނަކު ނުބުނާގައި ރަނދުގެ މަސައްކަތް ކުރައިލިއެވެ. މިއީ އެކުދިނި އިވުރު ކުރުދުގެވުން ބަޝީރު ރުއި މަސައްކަތުގެ. ޖެހުނު ގޮވައްގައި ރަނގަ މުޑުނުވަސް ބޮޑުމާރި ގަދުހެވެ. އަދި ޗިޔާރުން ރަނު ވަރަށް ކޮބާ އަނބުނުކުރުނުގެ އަހުރުގެ ހަދުވެ. މުޑުނުވަސް ބޮޑުގެ ހަރުކުރުރައި ނުނަނަ ނުޖެހުނު ވަރަށް ކޮވެ. މިގޮތަށް ރަނާ އަށް ކޮޅު މުޑުނުވަސް ބަރުޖެހުނު ބޮޑުރުމްވަނައެވެ.

ކުންމަހަކަސް ބަޝީރުގެ މަސައްކަތުގެ ރަނަކަމަކުރަކަން ރުނުމުއަތު އެއްގެ

އަދަދެއްނެތް ޖާރިގަނޑު އަސްއެކައިވެސް އަދި ޕިސަލަމުން މުއްސަނދިވަމުންނެވެ. މިހާރު އެގޭ ބަދިގެދޮރުކަލު މުޅި މާލެހިތަށް ހަވާއިލާވާ ބަދިގެދޮރުކަށް ވެއްޖެއެވެ. ގޭގެ ނުކުތުމަށް ފުރުވާދޮކުން އަޅައެވެ. ވަރަށް އަވަހަށް ހަމަ ބަނޑުހައިހަކަށް ކެއްކުމަށް ބައިސްކަލު ދުވާލާއި ފުނާއެވެ.

ބަސީރުގެ އަނގެނުން ޖަމީލާ ބަލިވެއިނދު ކުއްޖަކު ވިހައިއެވެ. އަދަރީވޭގެ ނަމަކަށް ބަސްނާއެވެ. ޖަމީލާގެ ބައްޕައާ ބަސީރުގެ ދަލުކުރީން އާބާވާ ބަސްނާދުކާ ވަރުންދާ މުތީގެ ފޯކަރާ ހުވު ނުދާއްކައިރާއެވެ. އަދި އަދުދުން ޖަމީލާގެ ދުރުޓާ ޕިރާގެ މިސްރުވެސް ބަސްނާ ދުކާވާނަ އަހުމާއި އާރިފާގެ ހަދިރާބުއް ގެނެސްދިނުމާއި ގަސްވެރު ދުވަސްދުވަހަށް ޕިނާ ހަދިރާ ގެނެސްދިނުން އުޅުއެވެ. އަދި ބައްޕަ ބައްދޮވުރި ދުރުޒިޝް މިހުރި ކޮންމެ ދިހަމޭހު ދުވަހުކެރިވެސް ހަދިރާ ގެނެސްދި އާދުން. އެނގެހެނގެން ޖާނުމާޖާގެ މިހުން ބޮނުއްނެއެވެ. ހަމަ އެމީރާ މިގެ ކުއްޖަ ބާއްޖަވެރި ދިރިހުރި ބަމުވަ ހާވުއްނާމާއި އެމްއިރުވެސް އާނާ އަރިސްޓަރީ އިތި މާގަދަ ނަމުއް ކަމަށްނާމި ކޮށްސްކަނެވެ. އެދިން އާކަލުވެސް ވަދުއައް ނުމަނެވެ. ނަމަވެސް މިހާރު......

ދުނިޔޭގެ ވަރުގަދަ ގާނޫނުގެ ކުރެހުމް ބަދަލުވަމުން އައްކަލާއި އަނާއްކަމަ ގެއްލުން އެވަދުއެވެ. ބަސީރު އާނާގެ މުއްސަނދިކަމާއި އެދުރުކަމުން އެވަދުއެވެ. އާނާގެ އަންގެނުން ޖަމީލާ އަމުއްސަނދިކަމުން ފުންވަރަމުން ގެނދުއެވެ. އަނަސްބުރި ދަރިފުޅު ހަދުކަމުން އަނަނަ ރަނުން ގެނައުމުން ވިދައި ބަބުލުމުން ބޮޅުވަމުން ކުރައްދުއެވެ. މިހާރު އަލިމުގެ ބަސްނާވެސް އަދި ޖަމީލާވެސް ތިޔަތިނގެ ސްބަސްބަކުރެ އަޅުއްސި ކުރާގެއެވެ. އާދި، ބަސީރުގެ ބޮޑެތި ލާރި ނުލަވާއްޔަގޭ ވަރަށް ބޮޑު ކާރިކަވެ. އެތްޔަހިނިކަޅުގައި، އަދިމާވާއި ބޮޑު އެޅުއްގޭގޮނުް ހަމަޖެހިފައިވާ ކާރިކަވެ.

....

ދިހަވަރަ އިދުވެހިރާގޭ ގެދުރު ނަމާދަކުން ކުޑައިދިބެއަށް ނުބުދަވެއެވެ.
ހިލަނި ރާޅައި ތޮށްކުޅަށް ދަނޑުވަރުދޫން ރާޅައި އުޅުނިމަޅި ރާއްޖެވިހިނގަނުވެ.

ނަމަވެސް ކުޑައިދިބެއަކީ ގަދަވެރިކޮއްޕާ އެއްރޮވެސް ގެދުޝަނބުރާދު ދުކުމްނުވާ މިހެއްކަމުން މިނާ ގެދުރާ ނަގަވައިދުނަމަ ވަރަށްބޮޑުން ދުރަވާނުކަމަށް ވިސްނިގެން ކުޑައިދިބެގެ އަނގަނގަން ކަތްދާހުވާ ގެނެ ގެވައިމަޅިއެވެ...... ގެރަޓަމަވެސް ކުޑައިދިބެގެ ކަނާތް، އެއްވެސް ވަތްގެއްސޭ ޕިރިއަށް އެދިޖެއްވެ...... ކަތްދާދުގަން ހަޅުއްމަވައިގެނޑިއެއްވެ. މިހެންވީމާ ދުވަހަ ވަދުއްޖެއެވެ. އެނގުމުން ކުޑައިދިބެއަން ގޮވަން ހަމައިދުއެވެ.

"މަތްކަލޭކަ! ކުޑައިދީބެ މިއޮތީ މަރުވަހަ. މަރުވަ ހަމަ ދުނިމަށްކަކަނަ ކަރުވަރު. އަދި ހަމަ ކުރު. ހިލަސް ވިސްނުވެސް އެބަހުރިހެން!......." އަދި މަރުއްނުވާނު. ބަޔަގަނުން ބަމައިމަބަމަ! ވިއްޔާސް އަސަބަރައިގޮވަލަމަން." އެކިޔުމުން އެކިގޮތަށް ހިޔާން ހަހަތިޔައެވެ. އެކަކުވެސް އެއްޓާހަ ބަސްގަނު ކުޑައިދީބެ މަރުވަކަލަން ބާރިޔާއްސްމީ. އެކަމު ކަރާސް ކިއްހިއެވެ. ކުޑައިދިބެއާކީ މަރުވަހެވެ.

⁂ ކުޑައިދިބެ މަރުވިކަމުގެ ހިތާމަ އަނއްމުބޭނުން ކަޔި އެކަކަ ހަތިމަހެވެ. ވަނީވެސް އެހެންނުދުނުމެވެ. އާދެ މިހައިވަނަން ބަލަމުން އަދި ކުޑައިދިބެއެވެ. އުދުން ގެޔާއި އުވުނު ރަނުން ވަލަކާނގެން ދިރިޔާއިކަމުން ހަދިރިގެން ގެހެސް ނުހުރި އަނާމުގައި ގެނގުޅިނު ކުޑައިދިބެއެވެ. ކާނާ ހަމައްނެނެވެ. ހަތިމަހެން މިހައިމަނަން ގެނިހައިމިނު ރަދާއްވަރު އެނގެން ކަނއްމުވެސް ވިސްނުވަރު ހުޅަކަނ ބަދުކުރިއެވެ. ގޭގެ އެސްމުން ކަނިއެވެ. ހަމަމުވެސް ރަނިއެވެ. އެރައިން އެގޮތަން އަޅުއްޔުރިހަގި ހަނބުއި ކުޑައިދީބެ ހިނަވައި ހަރުނަކަން ސަނދުކާ އަހައި މިސްކިތުދޮރަން ގެނގޮސް ވަޅުލައިގަތެވެ.

ކުޑައިދީބެ މަރުވާ ވިދިގެން ހަމަމަ ދުނު ހަދާނގޮތަށް ވިސްނާކަން އެނގިއަހަން ހިމަވަރު ނުލިބުނެވެ. ނަމަވެސް މިހާރު އެނގޭއަކީ ގެނެ ވާހަކަ ދައްކާ މިހައިނުނެވެ. އެނގޭ ހިމަން މިހާރުވެސް ވަރަށް ބޮޑު ހަދާހަދު މީހަތްއެވެ. މިހާރު އެހެނަގެ ވާހަކައެވެސް ނުދައްކައެވެ. އަދި އެހާގެ އެހެން ވާހަކައެވެސް ނުދައްކައެވެ. ނަމަވެސް ކުޑައިދިބެ މަރުވީމާ ދެމިހުރިމަސްވެރިން ގަތްދާހުގެ ގެނގައި ނަހަރާމި އެނގޭ މިހާރު މަރުގެސްގޮތިވެސް ހިމަރުގެއެވެ. އަދި އެނގޭ އުދުނި

މާބަނދުމާން ފުނބުއަރި ދުއްވަތުނެވެ. "އެއީ އަދުގަނޑު ދުވަހަކުން ނުދުކާ ތަނުގާ." ނަސީހަތްތެވެ. ފާތުމަ މިހެން ނަސީހަތް އޭނާގެ ހިތުގައި ޖެހުނީމާ ހިތާމަ ސިއްރުކޮށްގައި ބާއްވައިގެންނެވެ. އޭނާގެ ހިތުގައި ޖެހުނީމާ ހަމަ އެކަމު ހިތާމަކުރެވެ. އެއީ މާގަޑަށް ކަންތައްތަށް ވިސްނައިގައި ނުކުރެވިގެން އޭނާއަށް ކަމުގޮވާ ކަންތައްތަކާ ދެކުނުވެއެވެ. އަގުބަށް މާލޭގައި އަދުވައިގެން ކަންތައްތަށް ބަދަލާ ދެކުނުގައި ހަމަޖެހިލުމަށް އަދުދިގެން ހަނގާގެ ގޮތައް މުދުވެރި ވައިޖެހުމަށް އޭނާގެ ހަސަނު ދުންމިހާ ބަދުދުމުދަރުހާލުގެ އަބުދުދުން ފުރިހާވާ ހިތާމަވެ. ބުރުނުގައި އޭނާ މިއަށް ދުވަސްވީކަށްގައި އަދި މިސްކިތުން ދަދުކާއިއްޓަ ވާހަކައިން އަނގަނޑުގައި މާލޭގައި ދުވަސްކުރަ ކަލާކަނޑުމިކާ އޭނާގެ ހަސަނު އަދުނު ބުޒާގެ ކަދުޖަކާ ހަހަދުގައި ބަދުދުމުދަރުނުއެވެ. އަދި އެސްކީ މިއުނު ކަދުޖެއްވަށް ހަހަދުގައި ދިމުވާނުއެވެ. އެކަން އަހަން ވައިޖެހުމަށް ހަސަނު މަހުވުދުގެ ކަހަގައި އޭނާގެ މަންމައާބާ ގެވުނުދުވަށް އަދި އެއްކަގެކަނުދުވަށް ބަނާހިވާ ވާހަކައުވަށް އަޅުނިކަހިފާނުގެއެވެ. ހަސަނަށް ވިގެޔުއްވަށް އަދި ހަސަނުގެ ފެނުމާދުވަށްވަށް އަޅުނިކަހިފާނުކާދުގެ އައުދުދުއް އެނާނާމެއެވެ.

ކަނުމައްކަށް ފާތުމަ މާޖެހުވައިނުމުން ކަމުދުފުގާ އައްބަސްވައިޖެއްވެ. އަހަރުކާ އެއީ ގެސްޓަހައިފައި އަމަހަން އައުމުނެވެ.

……………………………

ފާތުމަ ފުރި ކަޒައުމިބާގެ ދަންޏެއްގެއެވެ. އަދުނުގެ ކައްދު އަދުނުގެ ހަވުމުގެއެވެ. ދަމަހަން ފުރައިފައި އަދުނުގެ ގޮތުގައި ވަރަށް އަދުސްކަހަފައި ފާތުމަ ބުނީ އޭނާ މާދުގެނުގެށް ކަނުމުވަށް ގެއްލުގެ ނުކަހަހަށް ހުދައިދިނުމުނެވެ. އަދުނަން އޭނާ ވިސްނައިދިނި ކަޒައުމިބާއްވަށް އަދި އޭނާގެ ތިމާގެ މިހެކާވަށް އައްވަށް ގެޅުމް ތިމުގެކަހަލް ނުތް މިހަކާ ދުނު އަތުނަގައި އިނުމުގެ ބާނުމަށް ނުތިކަމުވެ. މިވަހަކާ ދުތިހަގައި އަދުނަން އައްގެތިކަހަވަށް އައްބަހަމް ނުވިއެވެ. ނަމަވަށް މުކު ދުތިހަގައި ފާތުމަ އަތަހަން ހާއި އަދުސްކަހުމަށް އައްމުފުހަން އަދުނަން ބުނީ އޭނާ އައްމުފުހަން މަޖިއަދުތިހު އޭނާގެ ނުއިއަހައި އަވާ ވަރަށްބަޒަ އަގެގައި

ގޮތުމަހަކަ މާގެގައި އަދުނުކަހަމަމުވެ. އަދި އެއީ ކައްމުވަށް މުއްސަނުޏެއްގެ ގެއްލުގެ ބަނޑުޖެހުއްމަ ކަހަމާއި އެމަހަކަ ގޮތި ހުށް އަވަ ނުމުނުކަމާއި، ދަރުކާރި، މުނުބު ހަމަދުށް މިހެންގެށް މާދުކަޅު ހުސްކަނު އޭނާ ގޮތުކަމުން ބުންޏެވެ. އަދި އޭނާއަކީ ހައިސާއަކަށް ބަވާ މިހާއްމުނުކަމާއި، އޭނާ އަދުނި ވަރަށް މުއްސަނދި ގެއްލުގައިކަމުން ހަގަނުވާ ކަމުނުވަށް ބުންޏެވެ. އާދަނު ބުނި އެބަނޑުޖެހުނާ ދިމާވެއްޖެނަމަ، ފާތުމާގެ ވަހަކަ އޭނާގެ ގޮތުގައި ބުނުފާނުކަމަވެ. އޭނާ ފާތުމަ ބައިނުދައިހިވާއާ މާމަހަން ފާތުމަ ދުކަހަމަން ކުރިދުނުކަމުގައި، އޭނާ ނުބައިނުދައިހިނަމަ ފާތުމަހަން ޖެއްސި ހަމަ މިދިނުން ހަހަހަމާން ކަމުގެއްވެ އާދަނު ބުންޏެވެ.

ފާތުމަ އަހަދުނި މާޖެ އަގުވާޖެއެވެ. ފާތުމަ ދުނިގައި ބައިނުދައިހިކަށް އާދަނު ފުރަގަމަވެ ދިރުއި ހަނުމަރު ސެޓުޖެހުކުރެވެ. ގޮށް ދުނިގެ އިނުޏިނާ ބާރު ދުފާކަހަހަށް ބުނުހިއި ދުނި ދިރުއި މަރުކާޖެ ދުހަހަކުރެވެ. ގޮށް އަގުނުމިގުނު ކަދުއިވަށް އަހަހަގަ ބައިނުޖެހިއަށް ނުހުނުކުރެވެ. އަގުނުހަމުން ދުނި އޭނާ ދިރުއި އޭނާގެ ހަގާމަގައިހަރި ސެޓުޖެވާއަށް ދުމަދުގެ އަޅިހަހަން ހަދު ކަހުދު ހުކުމުހުރަވެ. އަހަމުން ނިމުގަނުހައި މަގުމުމަގައިހަހަވެ އަހަހަހަގާ ބައިނުޖެހިއަށް ފުހަތި މަހަހަ ދުހަމާ ނިދިއަވެ. އަގުނުހަމުން ވަހަން ދުހަހާގައި އަވާހަހަ ފާތުމާގެ ގޮތުގައި ބައިނުދައި އެހަ ދުނިގައި ނިޔައެވެ.

އަނގައްދުވާ ދަމަހަން އިތުއަހަވިމަގައި އާދަނު ދުނިން ފުއިބައިގެން ދިރުއި ބާޖެހުމައް ގެނުވެ. އެހިސާބުގަނޑުގައި ހިނގަމުން ގެނުގެ މާގެހަޖެން ޖެއްސަހިމިކު ބަޖެ އަގުމާޖެހަދުއް ކަހިހަގައި ބާއްވައިގެން މާގެހަޖެން އައްގޮތި ގެނުގެކުރާއި އަހަހަހަ ބައިނުޖެހި ވަހަން އަމަހުނުމި އުއްގޮ ފުނިއަނޑުއެވެ. އާދަނު ވަހަން އަހުމުނުގެ ބައިނުޖެހި މަހަނުކަލާ ދުހުގައި މަޖެހުނުމިދުއެވެ. އޭނާ އޭނާ ހުފާބައިޖެއްގެ ޖެބުން ނަހަގައިގެން ގެނުގެނަކަފުއް މިހުނުނަން ދުހުން ގެނުދުނިއެވެ. ބާހަވާ ވަހިމާހަ ހިއްކަހަހުނުމިއެވެ؛ ވަހި ހުދުއާގެ ބާހަވެސް ކަމުމުނުނަހު ބުނަމުން އޭނާ "އަހެ އަނބުހަމުން" ގެނުދުނިއެވެ. އޭނާގެ އަބުދުގޮށް ވާހަކަ، "އަހަހުނު ބުނުމު އަގުބަޖެހުމަވަށް ހަހަގާ އައްކިއަށްވެ." މިހާގެ ފުހުނުވަހި ވާހަކައެވެ. އެމަހުން ބަވާނު ހުހުކައި އާދަނަން ހިނގިހުމަގައިމުވެއްވެ. އަހަކަ ކައިމުވުނުވެ. އޭނާ

ދަދުމުނުގޮސް ބަނޑޭރިގެ ގޭޓުން ހުއްޓިފައި ސައިކަލް ގޮވައިލިއެވެ.

"ބޭބޭ ނިކަން ތަނަގަނޑު ގޮތާ މިތުރުސް ގެނައިންތޯ؟"

"ނޫން. އަޅުގަނޑު މިތަނުގެ ނުގެންނަން."

"ހަދުވަރުގައި މިހުރުން ހުންނަނީކަންނޭނގެ. ނިކަން ގޮތަށް ތިޔަ ކަމެއް ކުރައްވަބަލަ!" ދެން ބަނގުރާ އާދަމްގެ އަތުން -/50 ރުފިޔާގެ ނޯޓެއް ދިއްކޮށްލައިފައި އަދި ބަނޑޭރި ދިން ހަދިޔާއަށްގޮތުން -/10 ރުފިޔާވެސް ދިނެވެ. އާދަމް އަވަސްއަވަހަށް ދޮރުން ނުކުމެ ހަމަކުރާ ތަނަށް ފިއްސާލަން ގޮތަށްދިޔުން ގެނެސްދިނީއެވެ. އަދި ބަނޑޭރިގެ މުށުން ބަލަހައްޓައިގެން ހުރެއްޖައެވެ.....

"އަޅުގަނޑު ކުޑަކުދި ނަންގަނޑުގައި އޮބައެވެ."

"ބޭބޭ! ބޭބޭ! އަވަހަށް ބޭބޭ! އަޅުގަނޑު ދިޔައީ ހާލުބުރަވެގެން އަދި ބޮޑުވީ."

"އަޅުގަނޑު އަނިޔާވެއްޖެ. އެއްކަލަ ހުރިހާ އެތި ބައްޕަގެއިގެ އަޅުގަނޑުގެ ހަމަނުވާނެތޯ؟"

"އާނ. ހަނދާންވެއްޖެ. ކިހިނެއް ކަންކުރީތޯ؟"

"އަޅުގަނޑަށް ކިހިނެއް އާދަމްއާ."

"ނޫން. އާދަމް ބޭނުން ދިއްމަތީ ކަން ވަރަކަށްތޯ؟"

"އަޅުގަނޑު އަދި ދިރިހުރި އަނބިކަނބަލާ އައީ. އެނާ މަތިއަށް ކަންމަތީ ގެއްލުމަކީ ނިކަން ކަންކުރު ބަނޑުދިގު. އަޅުގަނޑަށް ކަލޭ ކަންދިޔައީ ހިނދުވެ ބަނޑޭރި ދިޔަ އަދިވެސް ގެންގުޅުއްވާތީ ވަރަށް އެދެން. އަނބިކަނބަލާ ވަރަށް ނިކަމެތި އަކަސްފެނިއްޖެ."

"ވަރަށް ރަނގަޅު. އަހަރެން މިހިރީ ދިޔަކަނަވަ މިހާރު އެގޮތަށް ހަދައިދީފާނެ ވާނެ. އަހަރެން ބަނޑޭރި ބައްޕަ ކަންތައްތައް ކުރުވައިދީ ގޮތެއް ކަލޭއަށް ވެއްދިކަށާހެ؟"

"މާޝާ. މާޝާއްލާހު ނުވެއްޖެ އަޅުވެދާނެ. އެއީ ކުރެވޭނެ ގަޔާވާ ދުވަހެއް. އަހަރެން ދަނީމިއަތުގައި އާނގާ ގެއްލުމުގައި ދެއްވާން އަދިނު."

"ތިޔައީ އެއްގޮތް ކަމެއްނޫން. އާދަމް ތިޔައީ މަގޭ ރައްޓެހިއެއްނުން."

ތިޔަ ކަންތައް ގޮސްދަނީ ކިހިނެއް. ތިޔަބޭފުޅާ މިހާ މިހާރު ގެންގުޅުއްވަނީތޯ؟ - ނޫން. ކަލޭކަމުދާނެ. މިއީ މާލެތެރެ ޖަހާލާފައިވާ. މިގޮތަށް އަހަރެން އާދަމްގެ ކަންތައް ނުގެނޭނެ. އާނާ މިހާރު ގެންދެކާތޯ؟"

"މިޔާދާން ގޮސްދުރުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދުރި އަންނާނެ. އާދަމްގައި އިންނާނެ." އާދަމް ފިއްލާލުމުން ގޮސް ނުވާ ކަރުވައިޖެއެވެ. ވަގުތަކަށް އަވަސް ވެއްޖެއެވެ. އަވަސްއަވަހަށް ބޭއްސީ ނަގައި ރަކަތްލައިފިއެވެ.

"ތިޔައީ މާރަނގަޅުކަން. ދަލާލުމަށް" ދެން ބަނގުރާ ބަނޑޭރި ހިނގައިގެން ދިޔައެވެ. އާދަމާއި ބަނޑޭރި އެދުރުގެ ކައިރިއަށްގޮސް ޒާހިދާ ބަލައިލިއެވެ. އަދި އެހާ ގޮވައިގެން ދާން ތިއްބަތަރުވެފައި ހިތަށްއަރައިފިއެވެ. ބަސްބުނު ބަނޑުއޮވެފައި އަނބިކަނބަލުގެ ތޮރުގޮތުގައި އިތުރު ތިޔަ ހަޅުތަކުން ބޮޑުގޮތުގައި ރީތި ހަދައިދެނީކަމެވެ. އެއީ މިކަހަލަ ތަނުތަކުގެ ވަރަކަށެވެ. ފިޔަ މި ޒާހިދާ އެގޮތަށް ގެންދަނީވެސް ރަނގަޅަށް ބަލައިގެންނެވެ. .... ދެން ހިލޭގައި ކުޑަކުން ދަރިކު ހަދައިދެއްވުން ދަރި ކަނބަލުގައި އޮތް ބޮޑުސާޅީގެ ތެރެއިވަރަށް ގޮވައިލައިފައި ބޭނުމެއް ބަދަލުގައި އަނބިކަނބަލަށް ހުރެގެން އަނބިފިރިންގޮތެވެ. އެހެން ބަނޑުގައި އެހާއިރުން ޒާހިދާއަކަށެއް އެގޮތަށް ދެން އާދަމްގެވެސް އަރިސް ހުންނަނުވާން ހަދަމުއެވެ. އަލުގައިވާ ގަދަކަން ޒަރޫރީގެ އަހަރެންނަށް ޒާހިދާ ދުރުގައި ބޭނުންކުރުމުގެ ބަންދުވީ.

....

ޒާހިދާއާއި އާދަމް ގޮވައިގެން ބަނޑޭރި ހާދަގައިގެން "ކުރިބޭރި" ގޭގޭ މަގުން އަރައިފިއެވެ. އެކަމަ ޒާހިދާ އިނީ ބޮޑުނުގެން ވިރުވިރިއެވެ. އާނާ ދުވަހަކުވެސް މާބޮއެއް ނުދެކެއެވެ. އެހެންވެފައި މިވަރަށް ލާމު ޒާނާ ފަހަތާއި ނުވެގެ ބަރަން ކުރެއްގައި ދަތުރުވެސް ކުރި ފަހަތާ، އާނާ ހަވާ ނުވެވުނީވެސް ނުދޭ، އަދި ވަރަކަށްވެސް ނުދާކަށަ ބޮޑު ގަނޑުފަރު ޒާހިރާއި މުޅިރަށްތަކުގެ އެއްޒަމާނާ ދިރުވުން ޒާހިދާ މީހުން ހަމަކުރަންވީކަމަކަށެވެ.

ޒާހިދާ ކުރުން ބާރެއްގެން ގެންގޮސް ބަލިގަދަވުމަކަށް ހުރި ކަލޭބާރައްގައި ބައިންދައިލިއެވެ. އެއީ އެގޮތުގައި އެކު މިހުން ނިދާ ތަނެއްވެ. އަތުނުގައި ތިބި

އާދަޔާއި ހާމަވެއެވެ. ބަނޑުރި ދަރުމައި ގޮތުގައެވެ. ގަސް މަޅިފާހަން ނަގަނޑުގެން ބަސްނާ ބައްދަލުކުރެއްވިއެވެ. އަދި ބަދުގަނޑުގައި އެކުވެރިކަމުދި އެކުރެން އަށްގެނަގަ ހުރަން ބުނުއްވަފިއައި އެގޮތުގައި މިހާރު ގެނައި ވާހަކަ ނަގަނޑުގެންފިއެވެ. އަދި އުމުރަކާ ބާއްޖޮގެ ރަނގަޅު މިނިސްޓަރު، ކަނޑުތެރޭ ބޮޑުނި މިނިސްޓްރީގެ ނަގަނޑުގޮވެ. ބަސްރު ބުނުއްވީ ބަނޑުރާއިން ރަނގަޅުވެފައި އާންމުން އެންމެ ރަނގަޅުކުރުމެވެ. ބަދުގަނޑުގައި ގެންގުޅުން ގެނދިޔުމުގެވެ. އެގޮތުގެ ރަށްރަށުން ބަނޑުރި އަޅައި އެކަން ހުވަދުއަން އެކަށިގެން ހުވަދުއަނާއި އާދަނަން ވަރަށް ރަނގަޅުން ސަލާމަތްވިއެވެ. އަދި އާދަނަ ރަނގަޅު ގެނދަން ހަދާއިރުގައި ރަށްތެރޭ ކިޔުޖ ބިސްކޯދު ދިރުމި އެހާ ހުނުވައިދެވިއެވެ. ހުވަދުއަން ނިދާނެ ތިބާއި ހުރިބަހައްޖާނަ ގަން ދެއްކާވިއެވެ. ހުވަދު ނިދާނަ ދެއްކި ކަޅުހިއްކާވެ. އެކަޅުހިގައި އެހެން އަށްރަށްކައިގެ ކޮޅުފެށުނީ ނިދައެވެ. އެއީ ބަސްޖާގެ ދެރިވެ ހަނގާ ބަވަރައްޖާނަ އެކަ ސަރުވާ އެވެ. ބަސްރުއަކާ ހުރިހައި ކަމަކަށްފެށި ވިސްނުނިހިނގާ، އެގޮތުގެ އަވަސް މިހާވެ. އެހުރިހާ ކަމަށް ނުހަނު އެވަރަށް އެހެން ބަނޑުގަނޑު ކަމަޤުއްސައި ނިސްމައިދަވުން ސަރުފާ ހުވަ ހަވަދުވެސް ކުރިއެވެ. ކަޅުކަން ބަވަމިނާ، އެހާ ބަދުވި އެކުރެޖާ މިސްނުކަން އެވަރަކަ ބަނޑުވާނައް: ވަރަށް ރަގަޅަށް އެހާއާ އިވިންވާނައް: ކަންމައްވާއްވަކަން އަދި ވަރަށް އެއްވުސް ވާނީ ބަނޑުޖެވެ.

……

ބަސްރުގެ ރައްކާތެރިކަމާ ނުކުތް މާލޭގައި ހަރުގަނޑު ދިރާވެމަކި އެހާ ގާސްދުކުރި ކުރުނުވާސް އެހާ ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުން އިސްޤާމާ ބަދަލު އެކު ހިރާއްކަތުން ވަޑާއި މިބަރު ބަލައިގަނެވޭ. މިގޮތުން އެހާގެ ރައްޗިހި ސަކަތާ ވާހަކަ ދެއްކުރިގެން ކުރި މަސައްކަތުގެ ނަމޫނާކަމަށް ވަރަށް ބޮޑުސަރުދި އިސްޖާ މަހަކު ހުދުވަރިގެން އެކު ހިރާއްކަތުން ވަޑާއި މިބަދުވެ. އެހާގެ މިބަސް އެއްކޮޅި ވަކިކަން އިސްނަ މިހާގެ ވަޑާއިވެ. އެމަސައްކަތުގައި ވަރަށް ހަރުދަނާކުރިކަމާ އެހާ އުނިކަމުގައި އެދުމަށްދާ ދުވަހުގެ ބުރަކަ ވަހަގެ އުޅުނު ހިރާއްކަތް ދޮރަށް އިސްޖާއަށް ދިރުމަށް ބެނަސޯ އެކުރެން އަށްގައިވެ. އެއްޗެހިހަމަށް މާނަ

ދުވަހުއްސުރެ ހިނގާ ހުސްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފަށައިފިއެވެ.

އެމީހުން ހިނގާ ހުސްކުރުމުން ދިރުއިރު އެހިނގާ ދޮން ރިޔާޒާ އަރިހަށް ހިނގާ ބަޔަށް ހެދިއެވެ. އެއީ ސަރުދު ދަރަބާރުގެ ވަރަށް މުއްސަނދި ވިޔަފާރިވެރިއެކެވެ. އެއީ އަމީރު ޖުޒުމަދުނާ ބާޖީވެސް އަސްނަ މިދިއަސްރާ ބާޖިރުމަދުގައި ކާރާ އަދުއެވެ. އެނާގެ ނަމަކީ މަނޑި އެވެ. އެނާއަކީ ކަސްމުވެސް ދިވެހިސަރާ ގެރުމުއްސައި މިނިސްޓަރުވެސް ބޭއްވުމުން ކަނބަލުންކުރިއެވެ.

އެހިނގާ ހުސްކުރުމުން ގެނދިޔައިރު މަނޑި އެމީހުން އަވަސް ހުރިހާގޮތް ބާދި އެންމެބަޖެ އައްސަލާމް އަލައިކުމް އަށް ނަހަރާނަ މިންނަތްވެ. މަސައްކަތެއް ހުރިހާ ބަރަށް ބަލައިގެން ހިތްތިބީ ހުރިހާ ގޮތަކަށް ގުޅިގެން ކަރުދާސް މަސައްކަތުގައި ހުރިހާ ވާހަކަތަކުން ބަލައިގަނެ މިނިސްޓަރު ވަރަށް ބައްޔަށް އަދި ބޭނުންތަކަށް ބައްޔަކުން މަގުދި ދަރުހެވެ. އެބޭނުން ވިސްނުމުން ދިރާއިރު މަގުދިއައިން ހާލަތުކޮށް ހަމަ އެހެން މިހާރު. އެކަހަލަ ނުހަނު. އެހެނިހެން ކަމުގެ ހިސާބު ނުކުރެ ކުރިހިޔާ އެކަނި އެހާރަ ހިތުގެ ތަކުރާރު އަމިއްލަ އަހަރެން. ވަރަށް އަޅުގަ ނުކުރި އެކަނި ގަބޫލުކުރިއެވެ.

ނުކުރި ހުރިހާ ވާހަކަ ހަވީރު މަޑުކުރި އެހެން ގޮތް ނުކުރު ކަމުގައެވެ. އެހާއަކަށް ވަނީ ވަޅުހާރު ނުބައިވެ. ވެސް ހުއްޓާ ކަލޭ ނުދަރާއެވެ. ނަމަވެސް މަޑު ނުކުތުމުގެ ހިތާމަ ބަރަބަރުގެ ރަނގަޅުނުވާތީވެ. ނުކުރާ މަސައްކަތަކަށް ކަނޑައެޅުނު މަރަދު -/500 ރުފިޔާއެވެ. އަދި މަސައްކަތް އޭގެ ބާރުން އެހެމްޕަސް ފަސް ހަފްތާއިއެވެ. މިމަސައްކަތަކު މާލޭގެ މަސައްކަތުގެ ނިޝާނުން ބަރުމަސައްކަތެވެ. އެހެންނަމަވެސް ނުހިނގަ ވަރަށް ބަރުވެ ހަމަޖެހިފައެވެ.

ނުކުރަށް ކަސްކަކަ މަސައްކަތް މަޑުކުރެ ވަރަށް ބަރަކަތް ވަނީ އެހެރީއެވެ. އެހާއަށް އެހެރީ ނުކުރަށް އައިސްގެނިރުވެ. ތަފާތު ހިދާ ކަނޑަށްރޮކް ނުކުތް މިނިސްޓަރު، ވަރަށްބެ ވާހަކައިނިސްޓަރު ގަސްދު ސާހިބު ހުސްހޯދުން ވަރަށް ތެދުވި އެހާރާ ތަކެއްދިމަނިސްޓަރުވެ. ދޮވަހަށް ހުރާނަތަށް ނުވާ މިނިސްޓަރުވެ. އަދި މަސްމަސް ހިނދުގާ ދަރަޖައަށް ހުރި މިނިސްޓަރު ވާނަ އެހާ އެހާރުގައެވެ. މަސް ގަސްދުކުރި ކުރިމަތިލާ ބައިދު މުސްކުގައި އެހާ ބައްޖަ

ދިއުމުންނެވެ. އަދި އޭނާ ކަނޑައެޅި ބައްޔަކީ ދަމުން ފާލިޖު ވުމުގައި ހުންނަ އޭނާގެ މުއްސަނދި ވަގުތުތަކުން ފިހާރައިން ގެނައުމުންނެވެ. އަދި އޭނާއާއި ކުދިންގެ ހަރަދުގައި ނުރައްކާ އޭނާގެ މަސައްކަތް ބައްޔަށް ގެންދިއުމުން ކަނޑައެޅި އެކަން ނުރައްކަލެއް އެންގެވިއެވެ. އަދި އެވަގުތު ބޭނުމުގެ ތަރުކީގައި މަތިދީ ހިތްގައިޖެހި ނުރައްކަ ވަރަށް ތަދުވި ކުރިއެވެ.

"އަހަރެން ބައްޔަކުން އެނބުރި އައުމަކަށް ނުރައްކާ އަހަރެންގެ ނުކުރެއްވުން. ނުރައްކާ އަހަރެންގެ ވަރަށް ގިނަ ތަޖުރިބާތައް. އަހަރެންނަކީ ކުރީގެ ތަކުލީފުގައި ނުކުތުން މިހެން. އެކަމަކު ތަދުތައް ވަޒީފާ ތަޖުރިބާތަކެއްނެތް ނުފެނޭ. ކަމުގައި އެކަކަކީ ތަޖުރިބާތަކެއްކަން ފެނުނު މިހާ. މިފަދައިން ކަމުގައި ބޭނުން ހިތަށް އެއްކަލަ މިހެން. ކަމުގައި ބޭނުންތަ ހިތަށް އުމުރު އަހަރެން ވޭތުނު. ބައްޔެން އަރިހުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ފަހަން 50 ހާސް ރުފިޔާ މިހާރު ދޭނެ." މަނިކު ވަރަށް އުފާވެރިކަމާއި ނުރައްކާ އެންގިއެވެ.

އަބުރު ފަހުސާ ހާސް ރުފިޔާ ހަމަ އެދުވަހު ދިނެވެ. ނުރުގެ ނަމުގައި ބޭނުން އަލަމުންޖެ އެއް ނުކުތައިދުވައި ހަމަ އެދުވަހު ނުރުގެ ނަމުގައި ޖަމާކުރިއެވެ. އަދި އޭގެ ދަރަފުތައްހައި ދުވަސްފަހުން ނުރައްކާ އޭނާގެ މަހުމަ ގެވައިގެން މަރުވި ފެށިއެވެ. އެއި ބައްޔަށް ދިރުމުގެ ހެރިން ޖެއްސާގައި ދުވަސްކޮޅަކު މުޖުތަމަޢުގައި ނުރުގެ މަސްމަކަން ބޭސްކުރުވައިދިނުމުގެ ބޭނުމުގައެވެ.

……………………………………

ބޭސްރު - އެދި، އަލަވީޒުންގެ ބަސްކަން ބޭސްކަލާ އޭނާގެ ހިތްފުރިފަތަން ފެހިސާ މިޒިވައިވާ ޖެހުނުކަވެ. އޭނާގެ ދިރިއުޅުމާ އުފެއްސާ ހިތާވެއްނުމެ އަޅުގަނޑު ދިރިއުޅުމުވާ. އެނާ ފެހިސާ ހަރަދުކުރުމާކަން ވަކިޖެހުނުވަރުވާ ނުމެވެ. އެހެންކަމުން އޭނާގެ އެކުވެރިންނާ އިތުރުވަރު ކަނޑުގަދަ ކަޑައިޖެހޭ ކަމުގައިވާ އަހަރެމެނެވެ. އެދި، ފުރަތަމަ ފެހިއެގެއްވުރު މިޖި ދުވަސް އެކުވެރިންނެވެ. ނަމަވެސް އައުރުވަރުން އަށްއުދުވަރަން އޭނާގެ އެކުވެރިން ގިނަވަމުން އައިސް މިހާރު އެންމެގޮތް އެކުވެރި ތަޖުރިބާތަކެއްގެ ގޮތުގައި ފެހިކަރުވަރުކަން ޖެހުނުން އެގެއަން އައިސް މަޖާކަން އެގޮތް

ފެނުނެވެ. އޭނާގެ، ފަހަށް އުފެއްދި ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިގޮތުން ހައްމަދަކީ ގަދަވުމުންނެވެ. އެކަމަކަށް އޭނާގެ އުއްމީދު ފިކުރުއްސުރެވެ. ވާހަކަ އެހެންނުންނުމެވެ. ބޭސްފަރުގެ ބޭނުންތަކަށްކުރާ ދައުރުގައި ހިންގުމުގެ އަސާސީ ފިޔަވަޅުތައް، އެއުރުވާ ކުއްޖެއްގެ ހާލަތުގައި ޖަލަރު އެނާއަށް ލިބިފައި އެބަހުރިއެވެ. އެގޮތުގައިވާ އެނާ މިހާރުވަރި ފެހިސާރިން ހުރިހާކަން ގޮތްވެއްޖެއެވެ. ފެހިސާރިން ހުރިހާގެން އެއްގޮތުގައި ނިޔާ ފެނުނުކަން އަމާޒުކޮށް ހަމައިގެން ފެހިސާ ހިފުމަށްފަހުގައި ޖެހިފައިވާ ނުވިކުރަށްވީއެވެ.

މިހާރު ބޭސްފަރުގެ ފެންހާރު، ހުސްވަމުން ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިގޮތްތައް ވަކި ޝަރުޢީ ހިސާބުން ފުރުޞަތު އަދި، ގޮވާ މަސައްކަތްޕުޅު ވިދާ އެންމެކަލަވާރި ހަރަދު ބޭސްފުރުސަތު ނުނިމިސަދަފުސް އޭނާގެ ހަރަކާތްތަކާ ޝައު އެއްނަލިސް، މަޑުމަޑުން އެކަލަވަރުކުރުން އަމާލާއިރާދަވުމަށް ސަމާލުކަން ދެކެންނެވެ. ސަރުކާރު މިހާރުގެ ޝައުޤުވެރިކަން ދީގެން އެއްގަޑީގެ ބަހާރުގެތަކުގެ ހިންގައިވެއެވެ. ކަންތައްތަކުގެ އެކުވެރިންނެވެ. އެނާއަކީ ޒުވާނެއް ބޭސްފަރުތަކުގެ ފެހިއަސްޓަރު ކަނޑައެޅިކަމާ މިހާރުވާ. އެކުވެރިއާ ވަގުތުގައި ވަރަށްކަމަށް އެހެނިހެން ކަމުގައި ހިނގައިދާނެ. އެނާއަށް ހިނދުކޮޅެއް ވަގުތު ނުދިނުމުން ނިކަމެވެ. މިހާރު ބޭސްފަރު ކުރުމަށްޓަކައި އެމީހުން މަޑުމަޑުން ފެށިއެވެ. ކަތިލުން މަސައްކަތްކަމަށް ފެހިކަމެއް ހަމަޖެހުނު، އެނާގެ ފެހިދަނޑިވަރު، ހަތަރު ނުލަބާ މާލޭގެ ބޭސްފަރަށް ނުކުމެވެ. އެބައި ފެހިސާރު ކުރިއަށް ފެތުރިގެން ގިނަ ކަންތައްތައް ދިރިއުޅުން. މި ޚަބަރު މަޑުކޮށް ކޮންމެ ހަފްތާއަކު ވަކި ފަރާތަކުން ކުރިއަށްދާނެއެވެ. ހަމަލީގެ ގޮތުގައި ބޭސްފަރުގެ އާމްދަނީ ބޮޑުވާ.

މިހާރު ފެހިސާރު ނިންމުމަށްފަހުގައި އޭނާގެ ހިތްވަރު ކުރަނީ، އޭނާގެ އަމިއްލަ ކުރިއެރުމުގެ ބޭނުމުގައި ނުކުމެދިއުމެވެ. މިއީ ފެހިސާގެ ހިތުގެ ބޭނުމަށްވުރެ، އަދި ދުވަހުން ދުވަހަށް ފެހިސާރާއި ތިރީސް ހާސްގެ ހަރަދުގައި ބޭރުން ފެހިސާރުތަކުގެ ފައިސާ ހަމަޖެހުނުއެވެ. މި ވައިވާ މިހުން ނުކުންނަން ފެށުނީ ބޭސްފަރުގެ ދިރިއުޅުމަށް އެކަމުގައި އަދި ވެރިޔާ ނުކުންނަމުންނެވެ. ފަހަރުކަމުގައި ފަހަރު، ފެހިހާ ފެހިސާ ދިރިއުޅެ ގެނައުމުންނެވެ. މި "ފިޔަވަޅު" ގައި ބޭނުން ފަހަރު ބޮޑު ގެއްލުންވެސް ވެއްޖެއެވެ. އެއްގަޑީގައި އެކަން ގެއްލިނަ ދުވަހުން

ޒުވާނު ކަސްބުމަތީގައިން ވެސް މިހާރު ނޫނީގެއިން ދޫކޮށްލާން ޖެހުނު ވާހަކަވެސް
ނަސީހަތު ބުނެދެވެ.

ބަނޑުގެ ހަރުދުމައިވެރިން ގެންފައިވުން ދިރިދިރުރާން އާނާގެ
ހަރުދުމައިވެސް ދިރާއި ބޮޑުވެރިންނެވެ. އާދައިގެ ގޮތުގައި ކާމެހެމާނުން ސައިގެއްޔައި
ދިނަސްބަރު މިހެން ބަނޑުއާނު އެއްސަފުރާގެމިން ފުންނަމުންދާއެވެ. ރަގަނު
ބައްސަނާޔާއި "އައިސްލަ"، "ބިސް ކަރަސްޓް"، "އައިސްކްރީމް"، އަދި
އެނޫންވެސް މަސްމާނގެ ފިހާރައިން، އަދިވެސް ތަޅުތާ މާބަރުކާއި ގެގެއި ބޮއެވެ
ފިރީޒަރު، މިހެންގެސް އެތަށް ކާތަކެވެ. ބަނޑުގެ އާދައިގެ ހަރުދުމައިވެރިންގެ
ބާރުބުޅުވެސް ފާހަކަތްދާރި ބަނޑުވެ. އެހެއިވެސް އާނާ މުއްސަނދިވެ.
އެހެއިވެސް އާނާގެ ހިދާމަތްކުރެވެ.

....

ނޫރީގެ ސިޓީއެއް މިއަދު ބަނޑުރަން މިބައިޖެއްވެ. ސިޓީ މިހާރުއިވެނި
ޖީއުރާގައެވެ. އެސިޓީގައިވެނި މިހާރު ނޫރީގެ މަންމައަށް ބޭނުން ފަހަރުވިކަމުންވެ.
ބައްޖޭ މުސްލިމުގައި ނޫރީމުންވެސް މަންދުރީގެ ހާލުމާއާޔާގައި ބައްޖޭން ގެންދާކަމުންވެ.
އާމިނަތަން މަންދުއާއި އާނާގެ ތިމާގެ މީހުން އިސްތިޔާރު ދަރުގަޖެއަން ހުރަކަމުންވެ.
ހައިސާއަކު މަންދުއަން އެއްވެސް އެއްގޮއި ނޫންކަމުންވެ. އާމިނަތަން ނޫރީ ތަޖާރަތް
ކުރުދުނުން މަންދި ބޭނުކަމުވެނި "މިއި މާދޭން އަހަރެންނަން ހުރިތަކާ ހިނުނު
ހަރުދުމައިވެރިއާއެވެ. އަދި މިހާއަކު މިނާ ހިނުމުން މުނުމަތިންވެސް މާތީ ސިހާއި
ހިނުނު މިހާވެ. މިއި ތިދުވެރި އަމިނާއާވެރިއަކުވެ. ވިހާ މިނާއާމުދު އަހަރެން
ގެސްދުކަރާ އަހަރެންގެ ހާއްބަ ހަރުދުމައިވެރިއަކާން ހުދުމަނަވެ."

ނޫރީގެ ސިޓީގައި އަދިވެސް މިހާރުހިއްޔެވެ.

......"ބަލަމުއެވެ! މިރުވެސް ކަމާނގެ ކަވުދުން ފަހަށްފަހުވެ.
މިހަރުމިރަ ކަންތައް އަހަރުއަހަރުމެންނަން މުދުފިރުވާކަން ކަރިން އާނގެރި
ހިނަށްއަހަރުވެ؟ އަދި ބަލަނެއް އިސްތިހާރުވެ؟ ބައްޖޭގެ އަދުކަމުން ނިމުގެން މާމުދުވެސް
އެއްހަރި އަދި މަގެއްހަގިދުވެސް ހަމަނުވެ. އެއި މަންދުގެ ދުރި އަސްހަންދުރިހުދުގެ

ކައިވެނީގެ ކަންތައް ނިމުމަށްފަހު. މިހާ އަހަރުމަށް ޖޫރިމަނާ އަހަރުމެން ނަން
މިބެންޖެހުނީ ޖީއުރާގައެވެ. އަހަރެން ކަމުދުނުގެމިން ފަރާތް ހަނދާން ފެއްވީއެވެ.
ބަލަމުދޭ! ކަހަލަ ދަރިދުއެވެ. ކަލޭގެ މަސްދަ ދުނިޔޭގައި އިންސާފަ ކަންފުރާރުއެވެ.
އެކަންނަމަ ބަލަމުވެސް މަސްދަ ގޮތުގައިން މުހިއްބަތް އެއިސް ބައިޖީގެ އަކުކަން
ކަމައިރު އަހަރެމެން ދަރިބަރުމަތިފިރިންގެ ދަރިކަމަކާއި އަހަރެމެން ދަރިބަރުމަތިފިރިން ކަހަލަ
އަޅުމައް ފިސްހާހުރެވޭ؟"

....

"ބަނޑޭރި! އާޒިމުގެމަތިން ފިސްކާޅު ހަނގަވަން ކަންތައް ކަހަންފިގޮތް
އަދަބުފިރިފާން ފިސްކޮތުގޮތް ފިސްހަދިދަބަރާ! މިއަދުވެސް އަހަރެން ޒުންޖެހުއްކޮށް ނުކުމެ
އިހިނދަކާއިގެން އިންއިރު ހަދަ ކަލިވެސް ޖީހާމާ އަހަރެންގެ މުނަހަން ބަލަހައްޖެއިގެން
އެތެއްއިރުކަ ހަރުއީ. އާނާއަކު ބަރިގެދުނިގައި ގެންގެކު މިހެއްނުނުތޯ؟ އަހަރުމާ
އެކަން ގިނައިން މިޒާރުތަން އަހަރެން ނުކުމެބުނު!" ބަލަހަރު ހެރި ފަރަންބުޖެހުން
ހިދިއައިސްޒައެވެ. އެހާ ބަނޑޭރިއަން އެކަން އަންގަމުން ގެންދިއައި ފަރަން ބާރު
އަޒަކަންނެވެ.

ބަނޑޭރި އެކަމާ ފަރަން ދަރަފުއެޖެއެވެ. ސަބަބަކީ ޒާތުމައަކީ ބަނޑޭރި
ފަރަން މަޖިލީ މިހެއްކަންފުޅުއި އާނާގެ ޒަރާތްނުން މިހައި އަރުހަން ބަހަރު
ނިގެބަހުތުއްފަކަރަތަ ކަމާއި ހިނގިހިއްއެވެ. އެއްކަމުދުން ފަރަން އަރުހަން
ބަދިގެދުނިގެސް އަރުހަކަ ޒާތުމާގެ ގެމާގައި ބެނު ނަސްޓަރުތު ދިރިއެވެ.

"ޒާތުމައިން އެޒާރުތަން ދަމުނިދު. މެމާއިސް ނިރަރު މިހެނަން
ކުރިކެއިގައި ތިރަހަރަދުދެސް. ދިން އެކަމާކަ ފަރަންބޭޗެން ފިސްނަހިގޭން އެކަތި!
ބަލަހަރަ ޒާތުގެ ބާކަމް. އެނގާއަން ޒިރިމަތުގާ ހިސްބާކާރިގައި އެކަން
ގަބުމުމާކުސަނަވެސް ވެރި ފަތުތަރާދަ ބައްމް. އެނގާކަމަ ޖޭފަނަން. އަހަރުފިމާ
ޒާތުމަ ދަރުއްތޮނީނަގައި ފަރަން ފިސްހާއިދުން އަކަޒް. އެރަން ރަހަގާޖުވަ."

"އަކަގައިޖެން ފިގުތާ......" ޒާތުމަ ފަރަން ބިރުގެންޒާއިފާ އަޒަކަންނެ
ބަނޑޭރި. "އެހާ ނުނުކަނަރަފިސ ކަހަދުދުރުފަކަފުސް އަފަސްއަފަރަން ކުނިކަރަން

ބަނޑުދިރި ބޮނޑިބަތާ އަސްނާޖި މިއަދުވެސް ކުރިން ކުރިކަލާން އެބުނީ. އަލަމާ
އެހެންދުވަސް ދުވަހަށްވުރެ މާބޮޑަށް މިއަދު ނަހަރަނަގާ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންވެސް
ވީގޮތަކީ މިހެންއުޅުނީއިރުވެސް އަދި މިވަގުތު ހަރަކާތްނުކުރެވޭތީ މިއަދު
ފެނިފައިވާ ހަމަ ބަލާލާށެވެ. ދެން އަލަމާ އެހެން ވިއަރާކުރާނެހެން."

މިކަމުގެ ފުރަތަމަ ހިސާބުތަކުގައި ދެން ހުރިގޮތްކަން ތިރަސްވެގެން ޒާހިދު
ބަލިގެންދިޔައީ އިންސާނީ ޖަމާއަތްގެ ގޮތުން ހިތްޕުޅުވެއްޖެއެވެ. ހަމައެކަނިވެސް
މިލިބެނީ ގޮތް ނުވެސްނެއެވެ. މިވަގު ފައިކަމުވެސް ނިކަނުގެއެވެ. ބަސީނާ
މިއަދު ފުރަތަމަ ހަފުތާގެ ހިމޭން ހުންނަނީ، ޖަމާއަތު ގޮތްއޮތްވެއެވެ. އަލަމާ
އޮވެނީ ފައިކަމުވެ އެއްގޮތަކަށް އުޅުނު ނުފެނިގެއެވެ. ވަސްނުމުގަނޑު ނަގައެވެ.
އެނގިގެންވެސް އަހަރެއެވެ. "......... ހެދުމަށް ރީތި ފަރުދާ ކުރުމުގައެވެ.
ފައިސާއާއި ތަރަވަސްކަން ހުރި ކުރިމަށެވެ. ކިހިއި ނަސީބުވެރި ކުރިމަށްއެރުމެވެ؟
އެހެރީގެ ހަނދު ދުނިޔެގައި ހުރިހާ މީހުން އެހާފެނުނު ހަމަ މިހެންވެރި
ވެރިއެއްކަމެއެވެ. އޮތީވެސް ހަމަ މިކަހަލަ ދަރުމަ ކުރިމަށެވެ. އަލަމާ އެހާ
ހުރިހަމަ މިއަދުވެރި ހިޔޫމުވެފައި ހަރަކާތް........ މީހާގެ މުސްކުޅި ހެދުމަށް
ފެނިހަމައާއި އެބައިތައް......... މީހާ ފެނިހުރިއިރު ކުރިމުވެސް މިހަރު އެބަ
ހިނދުކޮޅުވެއެވެ. އެއި ކުރިއަރާފައެވެ؟....... އެމީހަކު ހިތަށް
ހަމަ ދެކުރު ހިނދުކޮޅުވުގުޅުންކުރެއެވެ. ހިތުގައި އެބައޮތެވެ. އަލަމާ ދެރަވެ
ނުވެއެވެ. އެއި..... ހިނދުކޮޅުވެފައެވެ. އަހަރެން އިން މީހާގެ މަތީގެ ކުރިއަށް
ދެރަވެރިކަން މީހާ ހެދުމަށް ފާއިތުވެއެވެ. އެހެންވެސް ދެން ކަލޭގެ ކުޑަދުވަސްވަރަކުވެ. އާ
ދެރަވެރިކަން މިހާރު ފާއިތުވެފައި މިނިވަން ކުރިއެރުމުގައި، މާދުރުގައި މާތެރިން
މަތިވެރިކަމާ މިހާރު ފާއިތުވެ ކަމުގައި، މިހިރަ ޝައިބާ މީހާ މުސްކުޅި އަހަރެއެވެ.
ކަލޭގެ ކުޑަދުވަސްވަރުގެ ކުރިއަށެވެ." ޒާހިދު މީހުން ބަލައިގެން ވެއްޖެއެވެ.

....

ބަސީނާގެ ކުރިމަތި ދަރިފުޅު ބަސީނާ ވަރަށް ގިނައިން ބަލިގެންނެން
އޮއްސެ އުޅެއެވެ. އެނގޭތީ ޒާހިދާ ދެކުނުގައި އެނގޭ ފުރަތަމަ ފެނުނު ދުވަހުން

ފެނިގެންވެސް ވަނީ ވަރަށްބޮޑު އެކުވެރިކަމަށް ހިނގައިފައެވެ. ބަސީނާ ބަލިގެންނަން
އެނގިނަ ކަންތަކާ ފަރުވާކުރުމުގައި ބައިސް އެބައޮތް ހަމަޖެހި ގޮވާލީ "ޒާހިދުދައިތާ!" އެވެ.
އެއްޗަން ޒާހިދުވެސް ކަންތަ ކަމެއް ކަރަން އަހުރުން ބަސީނާގެ ހިތަށް އައިސް
ކަނޑުވެސް ސަލާމަތްވެއްޖެކަން، ރަޙުމަތް ހަރަކާތްތެރި އެއި ޒާހިދުގެ ވަރަށްބޮޑު އެހީވެދެއެވެ.
އެނގޭގޮތަކުން ބަސީނާއަށް ދެރަ އެއްކަލާ ނުވެއެވެ. އަދި އެނގޭތީ ކަމެއްކަމު
ހިތްވަރުން އެ ބަސީނާ އެކަމުގެކާތްވެސް ނުކެރޭއެވެ. އެއި ބަސީނާ ހުރިހާކަމެއް
ރަނގަޅަށް ބެލެހެއްޓުމުގައި ޒާހިދު ހުރިހާ ފަރުދާ ކުރިމަތިވާ ރަނގަޅު އަހަރެއްވެއެވެ.
އަދި އެހީތެރި ކަމަކަށްވުރެ ބޮޑަށް، އިޙުތިރާމާ ޖެހުނު ކަންތައްތަކާގުޅިގެން ޒާހިދުއަށް
އައިސްފައި އިހްތިރާމް ރަނގަޅު ހަދާކަށެވެ. އެހެންކަމުން ޒާހިދުއަށް ވަރަށްބޮޑު،
ކަންމަތީ ސަލާމަތީ އެއްކަލާ ބަލިމީހާ، ކަމުގައި ކަނޑައެޅިގެން، ބަލަހައި
ފިޔަވަޅުތައް، ބަލަހައްޓައިދިނުމަށް އަމާނާތްތެރިކަމުގެ މިސާލަކަށް ވެއެވެ.

"ޒާހިދު ދައިތާ!"......... އެއިވެސް ބަސީނާ ވަރަށް
އަހަރެމެންގެ ހިނދުކޮޅު ވަކިކަން ގޮވައިލީ އެވެ. ޒާހިދު އިނީ ބަލިގޭގައި ހުރިގޮތަށެވެ.
އެއްޗަން އެހާ ކުރިމަތިކަން ތިރާސްކުރެއެވެ. ބަސީނާ ހުރީ ބަލިގޭތެރޭގައެވެ. "ކުރަންޖެ
ހިނގިދިޔަ ލާއެއް" ބަސީނާ އެހާގެ ހިނގިއްޖެ ދައްކައިދީފައި ބަލައިލިއެވެ.
"ކުރަންޖެ ބޭރުގަނޑު"...... "ކުރަންޖެ ހިނގާދޭ ބިންގަނޑު އެބުނީ" ބަސީނާގެ ކަންތައް
ވެދާނެ ފަރުވާދީފިން ބަލައިލިއެވެ. އެހާގެ ކަންތައް ދޫކުރިއްޔާ ހިނގާދިޔައިރު ވެސް ދެ އަތް ސަލާމަތްވީއެވެ.
ޒާހިދުއަށް ވިސްނައި އޭނާއާ ހަމަ ފެނުމުއެއް އަޑުއިވުނު އިރުނަގާފައި ކުއްލިއަކަށް
އެހީގެ ވިއްސަނި ތަޅުވާ ޒާހިދުގެ ހިނގުމުން ފަރުވާދެވިއްޖެ ދުރުން ދަރަނިތަކުން ވަދެއެވެ.
އެގޮތް، އަވަހަށް ހިނގައިދާނެ ކުރެވުނުތަކަށް ބައްޕާގެ ނަހަމަތަކުން ބަސީނާގެ
ހިނގުމުގެ ނުކުތާ ތިމާއިރު އަތްދަށުގެ ހިނގައި ޒާހިދުގެ އަހަރެމެން ދޫކޮށްލެވެ.

"ތިހާކަށް ކީއް؟!!" ޒާހިދު ދިމާއަށް ބަލާލަމުންދިޔައެވެ. އެނގިއްޖެކަމެއް
ކަމެއްގައި ހުންނާތީ ބަލަހައްޓެވެ. ޒާހިދުގެ ވަރަށްގިނަ ހިތް ގަދަކަމެއް ނަން ގޮތުން
ހިނގައިގެން ދުރުކުރެވެއެވެ. ޒާހިދުއަށް ކުރިމަތިވާނެ ތަކުލީފުއުފުލިއެވެ. އެނގޭތީ
ފެނުނުދުވަސް ބަލައިފިވެސް ބަސީނާގެ މުސްކުޅިވެ. އަމިއްލަވެސް ނުލިބުނު
ހަމަވެއްޖެއެވެ. ދުލުވެސް ބޮޑުކަމުން ފޯރުކޮށްދިނީއެވެ. އެނގޭތީ ބަލިކަމުން ގިނަދުވަސް ވީއެވެ.

ޒާތުމަރަން އެތަން ފެނިފައި ދެފައިން ފިނިގަނޑެއް އަރައިގެން ދިޔައީއެވެ. ދެއަތް ދެއަތާ ހިލަގަނޑުވެއްޖެއެވެ. އެތެރެއިން ޖެހުނު މާޔޫސްކަމެވެ. ނަޒަރު ދެލިގެން ދިޔަ އަޒުވެސް ޔަގީނެއްގެން ދިޔައީއެވެ. އާދައިން އެކުވެސް ދުއްވައިގަނެވެނީއެވެ. ނަމަވެސް ދުއްވައިލެވުނެވެ. ޒާތުމާޔަރުވެސް ދުރަށް ދުއްވައި ނުގެނެވުނީ ވަރަށް އެއްކޮޅަށް އެއްކަލަ ހައްދަރުވެރިކަމާއެކުއެވެ. އޭނާ ހައްދަރުވެރިވެސް އޭނާގެ ފުރަގަހު އަރައިގެން ފުރަސްއަރައިގަތީއެވެ. އޭރު ކެރިކޮޅުގައި ހުރި ބަނޑުގެ ވާތް ބުރަކަށިގައި ފަރުވެ. އެފަރާތުގެ އެކަން ކަރުދައިގެން ދިޔައީ ޒަންކަފުން ކަނޑުވެސް ނަގައިއެވެ. އިސްތިރިވެސް ނަގުލައިއެވެ. އެފަރާތް...... އެފަރާތް ޒަމާނާ ޒާތުމާގެ ދެލޮލާއި ކޮޅު އެފަރާތުގައިވެސް ހަރުދަނާ ތިމާވެއްޖެއެވެ. އާނއާކަން ގަޔާއި ނަމުވިއެވެ. ހުރިމަސްގައި ހަރުވިއްޖެއެވެ. ކަލިވެސް ޗަކަދަނޑުގައި އެފަރާތުން ބަދަލުބޭއިގެން ހަރުވިއްޖެއެވެ.

"ކަލޭ އިނގޭ މިތަނުން ދުރަށް ދޫކޮލާ!" ވަރަށް ރޫޅިއައިސް ޒާތުމާ ހަރުކަށި އަޑަކުން ޒާތުމާއަށް ބަސްބުނެ އަޑުއަރުވައިލެވެ. ޒާތުމާ ދިޔައީ ސިއްސައިގެންނެވެ. ކަރުން އާނާ ބޭރު ފަރުމާނެވެ. ނަމަވެސް ދުރުވެގެނުވެ، އެފަރާތުން ނަގާލާ ކަޑުވައިފައިވާ ބަސްބޮޑު ސިވާ ހަމަކާތިލު ހަދަކުރުވިއެވެ.

"މިތަނުން ދޫކޮލާ މިބަސްނުނަގާ؟ ދޫ! ދޫ! .... ބަނޑުބުރި ކަޅަބަލަ؟" ބަސްބުރި ހަމައްކުރުވައިގަނެވެ. ޒާތުމާ ބިރުގަނޑުވެސް ހުރިޔާސްޖެއެވެ. ކުއްސާލާ ގޮސްވެއްޖެއެވެ. ބަނޑުބުރި އަށް މިކުރު އަނގޭ "އާބަ ޒާތުމާގެ ވަރަށް ވިސްނާ ގޮތެއް މިހާ" ކަލޭއެވެ. "މިޔަދު ބަސްބާގެ އިނގިލި އާނާގެ އަތުގެ އަނގައަށް ވަނިކަނަފުސް ޒުނޑިއެ." ކަލަން ބުނެއެވެ. އޭރު "މަތަން ހިފައި ދޫން އާނާ ގެންގޮސް ދޫކުރާ ދުވަސް ކައިރިވަނީކަން" ކަލޭނަފުސް ބުނެއެވެ. ބަނޑުބުރި މިކާ ވަރަށް ދޫކުރިއެވެ. އެއިން ކަލަން ދޫން އެކަމަކު ކަލޭ ނަފުސްކަލާގާ ޒާތުމާގެ މަސައްކަތުން ވަރަށް ބަނގުރު މިއެއް ކަލަން ބުނެއެވެ. އޭރު އާނާގެ މިކަތަކު ގޮންޖަހަން އޭރު ވަރަށް އަދުމުއްކަލަން އެކަމަކު ކަންތައްތަކެއް ކަލާގޭ، ދޫން އެކަލޭ އެކަން ނުވިސްނާކަލަބަން ޒާތުމާގެ ދިޔާގަތި ބަނޑުބުރި ދެއްކާ މަސައްކަތް ކުރިއެވެ. ނަމަވެސް ބަސްބުރިގެ ރުއިގެންޖެހުން ހިނިކަލާ މިބަސްނުގަނެ ހިއްސް ނުވިއެވެ.

"އެކަލޭ ހަދާކަމި ބޮޑު އަޖައިބުކޮއެވެ. މިހިރުވެސް މަގުކަލާނގެ ކުލަވަރުގޮތަކުއެވެ. އަހަރެންގެ ހަސަނަތަކުވެސް ހަމަ އަގުމަތު ވާގޮބޮދައިގައި ހަމަ އަނާމަނާއެވެ. ބޮޑުވެސް ހަދާކަމި ވެއްޓެރެވެ. މިހެން އެދިފާކަލަ އަންދު ބޮޑުކަލޭވެ. ހަމަ ހިމޭނެ ހަސަނަތުގެ ބޮޑުހަނާނެވެ. އެކަލޭ އެހެރަ ބިޑުއަސާރި މަގުމަހަލުން އެބޮޑުގޭ ރަޙްމަތްވެސް ވަނީ ގައުމީދާއެވެ. މިއީ ހަމަ އަޖައިބުކޮއެވެ. ހަސަނު މަތިނުވެ ދުނިޔޭގައި ހުރިހާމު މިއީ ހަސަނަތްވެސް ބޮނޑުނާއެވެ. އަހަރެސް އެތާނުން ވައްޓަރަވެ." ޒާމުމު އެކޭ އަތަށް އިރާއް ވެށުނުން އެތާނުން ދުވަހަކޭ ޔާއްދު ކުރިއެވެ. އޭނާ އަދިވެސް އެތާނުން ދެކެވިފައިނުވެ. އެކަލޭ ބޮޑުއްގެން އަހަރުނާ، އަދަބާފުރުކަން، ހަތްކާނަތްރުކަން އެކަކުން ބަނޑުބުރި މިއަދުވެސް ނަސޭހަތް ދިނުމަކީ، ދެން އެފާތުނުވެސް އޭރު ބަސްބުރިގެ މުސްވެސް ބަދަލުވަނިކަން ނަމަވެ. އެކަލޭވެސް .... ޒާތުމާކަލަން އެރާއާކަ ނިކަސްއިނަލެވެ. ވެގެތިކަލާ ނަމު އަނގައިދާއެވެ. ނަމަވެސް ހިތްނަމަރު އައްކޮމިތިކަލާ ނަމު އަނގައިދާއެވެ. އެކަލޭ ހިތްނަވެސް އަރަނިއެވެ.

....

"ބަނޑުބުރި ގެންސްގެން މިއަދު ޖަމާއަތުގެ ޒާތުމާއަގެ ކަނަތުން މަތަން ވަރަށް ބޮޑުވެއްޖެ. ދުވަހަކު ޒާތުމާގެކަމުން، މަގޭ ނަލަރަން އުނދަގޫތަކުން އެބަކުރޭ. އޭރު ކަނޑުޒާތުގެ މިހާރުބޭ؟ އަޅާ މަތިވާ އާނަމާ ވާގަލަ ދަރުކަލިމަތިގެން އާނާގެ ކަރުބައިގަބަލާ! އިއްޔެ އެއްޗެއްހިތަށްނުކުރެވޭ އަހަރެންނަން މަތަކަ ހަމަޖެހުން މިބުނި އަޒުމުވަރުކާ ވަރަށްބޮޑުން އަބަ އަނދަރުގޮވޭ." ހުނދުނު ދަރުމަދި ބަނޑުބުރި އާނާގެ އަންހެނުން މަތިވާއާ ވާގަލަ ދަރުކަލިމުނުގެން މިހުރިހާ މަސައްކަތް އާނާއަށް ހަމަޖެހޭކަށް ނުވެއްޖެއެވެ. އާދޭ، ޒާތުމާ ކަލޭ، ދަންނައިދާ މިއުޅޭ ބޮޑުތަކާ މިހުރި މަސައްކަތެއް. އެންމެ ކަލާނގެ ކަރުބަލާ މަތިވާ ދިޔަތަ ބޭރުވެދަރުނުވެ. އާނާ ގެއްސުރަކީ ޒާތުމާ ވާގަލަ ދަރުކަލިމުނުގެން އާނާއަރުވެސް ވާޖިބު ނުވިސްނުނުގެން

ދެކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެންދިޔައެވެ.

ހަމީދާ ބަދިގެދޮރުގެން ކުޑަކޮށް ވިސްނައިލަމުންދިޔައީ ބަސްބުނަމުންނެވެ. ވަގުތު ކަމެއްކަންނުވާހިތުން އަލުން ގަބޫލުކޮށް އަލުންދެކިވަޑައި ދެކޮޅަށް އަމާޒުކޮށް ކުރީގެ އާއިލާ ހަމީދާއާ ދެކޮޅުހެދުން އަލުން ކޮށްޕާ ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި ސިޔާސީ ރައްޔިތުންގެ މަސައްކަތް ވަކިކުރިއެވެ. މިއަހަރު ކުރަހަމުގެ އަލުން މިއުޅޭކަމެއް ނުލިބުނަކަން ހަމީދާ ބުންޏެވެ.

އެދުވަހުން އަލުން ސިޔާސީކަމުގެ ބަދަލާ ހުށަހެޅުން އައިކަމުގެއެވެ. އެކަމުގެ ދިވެހިރައްޔިތުން ވަކިކަމުގެ ދައުރުތަކަށް ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ޖަމާވެދާނެ ނުވާނެކަމަށް ގަބޫލުކުރިއެވެ. ޖުމްލަކޮށް ހުރިހާ އަތުވެއްޖެ ކަންކަމެއް ނުވާކަމަށްވެއެވެ. އެހެން އެހެން ކަމަކު ދުވަހު އެއްކަމާ ކަންކަން ދަތިކަން ކުރުމުން އަލުން މުހިއްމު ވެސް ކަމާ އެކުވާކަން ކުރިއެވެ. ދަންނަ ދާއިމީ އެއްވެސް ކަންކަން ކުރިއްޔާ އަދިހަރު ދުވަހު ބަލާލުމުން ވިސްނާލުމުން ނުވާނޭ ކުރިއެވެ.

އަލުން ދުވަސްތަކުގައި ހުރި މަސައްކަތް ބަލަހައްޓާ ހިމެނޭގޮތުގެ ކުރެއްވި ދައުލަތުގެ ހުރިހާ ދުވަސްތަކުގެ އިތުރުކުރި ޖުމްލަ ހިނގުމުގެ ހަމަ ބަލައިގަތުމުގެ "މަސްރަފު" ބޭނުންކުރަނީ "ހިސާބު" "ކުރު" ބައިވަރުކޮށް ވަނީ އެހެން މަޖިލީހުގެ ނަތީޖާ ހަމީދާގެ ގޮތުން ޖުމްހޫރިއްޔާއެވެ...... ބައިވަރު ކަންތައްތަކެވެ........ ސިޔާސީ ހިތްވަރުދެއްވާ.......... ކުރިއަށް ހިނގާ ދިޔައީ ދެއްވިއެވެ........

ހިނދުކޮޅަކު ކުރީކަމެވެ. އެކަމަކު ހަމީދާގެ ދުވަހުން އެކަން އެނގުނެވެ.

ހަމީދާއަށް އެނގުނީ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެކެވެ. ހަމީދާއަށް ވަރަށް ބޭނުމާ ވެރިކަމުގެ ނ. މަޑުކުރުމަށް އެހާ ހުރިހާ ހިތްވަރެއް އެހާވަރު ކަމެއްވެއެވެ. އެހާ ފިކުރު މިހެން މަސައްކަތްކުރިއެވެ. މަޤާމު އެއްކޮށް ދިރުމަށް ނަގާނީ ކުރިމަތިލެވޭ ސިޔާސަތު އަހަރަކު ނަމަ ކުރީ ކުރަނީއެވެ. އެއީ ހަމީދާއަށް ޒިންމާއެއް ދިމާވި ހުރިހާކަމެއް ކުރިއެވެ. އެހެންކަމުން ކަމެއް ނޫން ވަރަށް ޚިޔާލުގެ ހަމަ ސަބަބެއް ކުރަނީއެވެ. މަޤާމު ކުރި އެކު އެހެން ބަލައިލުމުން ހަމައެކަނި ހުރިހާކަމެކެވެ. އެހެންކަމުން ދަތިކަމުގެ ބައިބޮޑު ހަމީދާގެ ހިތްވަރު ނިކަމެތިކަން ޒިންމާ، ހަމަހަމަ އެކުވެސް ގޮތް

ނިމުމެއް އަވަހަށް މާލޭ ޒުވާނުންގެ އެކަން މާލެ ދިޔުމުން ހަމަހަމަ މަސައްކަތެއް ލިބުނު ދެކެވިގެންދިއަ ބަހާކަސް ވެފައިވާ ކުރިކަމުގެ ސިޔާސީ ބޭރުގެ އަލުގައި ދެކެވުނު ކަމުގެ ދިރިހުރިއެވެ. އަދި ބޭރުގައި އަދުލު އެކުލެވިގެން ކަންތައްތައް ފެނިގެން އުޅުނު ދަޢުވާތަކުން ޙާލަތު ދަތިކަމެއް ދުނިޔެ ހަމަ ބަލަހައްޓާވެސް ދަރުމަވެރިވިއެވެ. އަދި ބައިވަރު ސިޔާސީ ބަދަލުކުރުމުގެ ކުރުހުރިހެދި އެކަމަކުން އިތުރުކުރަން އެކުވެރިން ހަމީދާ އެކުގައި ހަނދާން އެކިކުރާ ކަމާއިބެހޭ ކުރިއަށް އިސްކަން ހުރި ހަމަޖެހުމަކަށް ކުރިން ވާހަކަދައްކައެވެ. ދުނިޔެ އެކަމުގައި ކޮށް އެހެންކުރުން ކަމެއް ހަމަ ހަމީދާ އަހަރުމެން ބަދަލުކުރުމަށް ދަތިވެ ހަމަނުލިބޭ ހުރި އަލުން މަސައްކަތް ބޭނުން ޖެހިގެން މާލެއިން ދެކިގެންދިޔައެވެ. އެހެން ހަމީދާގެ ކުރިއެރުން ހުއްޓުވަން ދާދި އެކަމާ ހަމަނުޖެހެއެވެ. އަދި، ހަމީދާގެ ބަލާލި ކުރިއަށް އެހެންނަމަވެސް އެކަމަކު ހަމީދާއަށް ޙަޤީޤަތުގައި ވިއެވެ.

"އަހަރެމެނަށް މިހެންނެއް ވެރިކަމުގެ ކުރަނީ ނަންގަނޑުމެންނެއް ނޫނެވެ. އެކަމަކު ކުރީގެ ނަންގަނޑުމެން ނުލިބުނުކަމުގައި. އެއީ މިހާރު ބަލަހައްޓަ ވަރަށް ކުރިއަށް ބަލައިގެން ވަރަށްވުރެ. އަހަރެމެން ޒުވާނުންގެ އަލުވިކަމުގެ ނަހަތަރު ޒަމާނަކަށް ކަމުގެ އެއްޗެއް އަތުވެއްޖެއަށް އެއްގޮތަށް ނަންގަނޑުމެއް ނޫނެވެ."

ޢުމަރު ވަރަށް ތަރުތީބުގައި ނަންގަނޑެވެ.

ހަމީދާ އެވާހަކަތައް ދަނޑި ނިމުނުއިރު އެހާގެ ހިތަށް އައިސް އަހަރެމެން ބުނެލައެވެ. ޒަމާނީ ގޮތުގެ ތަނުގައި އެކަހަލަ ކަމަށް ފެނުނުވެއެވެ. ޒަވަރިކަމުގެ ތަޖުރިބާ ވަރަށް ބުއިވެއެވެ. ނުކުތާ ދިނުމުގެ ހިތްވަރުގެ ހޯދާ ހިތަށް އަހަރެމެނަށެވެ. ހަމަ އެހެނިހެން އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ ހިތަށް އަހަރެމެނަށެވެ. ހަމައެކަނި ދުނިޔޭގެ ކުރިމަތީގައި ބަޔަކު ހިތަށް އަހަރެމެނަށެވެ.

ޢުމަރުގެ ވާހަކަތައް ކުރީދި ނިމުމުން ހަމީދާ މަޖުބޫރުން ތަރުތީބުން ގޮތުގަ ހިންގުނީއެވެ. ގޮތް ހަމަ އަނބިކަނބަލުން ވާހަކަތައް ޒުވާނުގެ އިޤްތިޞާދީ ނިމުމުނު ހަމަހަމަތަކުގެ ޙަޤީޤަތެއް ބަލާކަން ޙަޤީޤަތުގައި ވިއެވެ. އަރިހުގައި ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ބަލާބަލަ ހިތުނުގެ އެވެ. ވާހަކަ ނިމުމުން އެހާފަހަރު ވަރަށްބޮޑަށް ދާދިހަމަވިއެވެ.

މަޖިލީސް ޒުވާނުންގެ ހަމަޔަކަށް ދެހެވާފަހުން ދުވަސް ބަދަލުވި ހަމީދާ

ފެންތަށްޓެއް ގެނެސްދިނީއެވެ. ޒަންތަރިގައި ހިފައިފައި އެތެރެއަށް ބޮއްލަވަނިކޮށް ބަޝީރުގެ އަތުން ތަށިދޮވެގެން ތަޅުންގަނޑުމަތިކޮޅުން ވެއްޓި ތަށި ކުދިކުދިވެއްޖެއެވެ. ތަށިގައި ހުރި ފުންތައް ތަޅުންގަނޑުގެ އެތަންމިތަނަށް ބަހައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

"ވީކީކީއްތަ؟" ޙައްވާ ހައިރާންވެގެން އަހައިފިއެވެ.

"މާބޮޑު ކަމެއް ވިއްޔާނުން. ކަލޭމިއަކަށް ކަމެއް ނުވާނެ" ބަޝީރު ސިކުނޑިބަރިން ދައް ފާހަގަކުރަން ބުނެފިއެވެ. ޢާއިޝާއަށް ހިތި އެތައް ބަދަލު ޢަލީން ބަދަން ތިބިހެންނެވެ. އަހަރަމަ ގޮތަކަށް ހިތްވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ހެޔޮއަހުމަކެވެ.

"ކިހިނެއް ހަނދާންވީތަ؟ އެބަހާ ހަމަސަލާ މަރުވެ ކިޔާލާނެތަ؟" ހާމަކުރަން އަދި އެވާހަކަ އަޅާ ބުނެފައެވެ. އެއީ ބަޝީރު ބޭނުމަކަށް އައުމު ވާހަކަ އިސްލާމާއި, އެކަން ކަމުގެވެރި ހަރަކާތުގައި ހަސަނާގެ މަރުބާ ވާހަކައިވެސް އަހަރެސްވާއިގައި އެވާރާލީ ބަހަން އަރުވާލާފައިވާ ތަރުބިއްޔަތުގެ ވާހަކަތަކާއި އެހާކުރީ ބުނެފައި"

"އަހަރެން މިހެނދުނުވެސް އައީކީމައި. އެއީ ތެދެއް. އަހަރެން ބޭނުމަކީ އަދުނު ދުވަސްވަރު އޭގާ އަހަރެންނާއި ބޭނުމާއިވެގެން ހަސަނު ސަރުކާރުވާ ކަމުގެ މަރުބާ ވާހަކަ އެއީ. އަދި އަ ހަސަނާއި ޢާއިޝާގެ މަންމަގެ ވާހަކަ ވަރަށްބޮޑު ދެމިހުރިކަމަށް ބުނީ އެއީ. އަހަރެން އަދުނު އެބުނާ ސަރުކާރަކަށް. އަބަދު އަމީ ހަމަ ފިކުރުކުރަން. އަހަރެން ހަމަ ކާމިޔާބުވާން އެކަން ހަނދާންވެގެން އަތުން ތަށިދުވީ. ޙައްވާ ދެން ހިތުގެ ގެއިގައި އެވާހަކަ ބުނީދީ!" ބަޝީރު ޢާއިޝާގެ މަންމަ ދިމާކުރަމުން "މަރުދުވަހު" ގެނުން އަހަރެމެންގެ ހިތުން މިދުނިޔޭގެ ދުނިޔަވީ ހަރަކާތުގެ ކަސްތޫރާން ހުރުމަށް ނިކަމެތި މިހާރު އަހަން ހަލާކުވިއެވެ.

ޙައްވާ ގެސް ހިތުގަ ހެދުމުގައި އެވާރާލީ ބުނެފިއެވެ. އަދި ވަރަށް ދެރަވެވުނު ބީރު ހިތުގެ ހަސަނު މަރުވި އެކަން ހަދާންކުރަމުން ދުވަސް ވީހާ ހަމަގައި އެވާރާލީ ދަތުރުގަމު މަރުވިސީ ކަރުނަކާހަން އެއީ ޢާއިޝާ ހިތުން ވަރަށްބޮޑު ގޮސްއަހަރުގައެވެ. އެހާ އެއްކޮށް ހިސާބުކުރެވުނެވެ.

"އަހަރެ ދެން ހިޔާލުނ ކަން އެއްކޮޅަށް. ކިޔަން ހިތްވާގޮތުގެ ހަސަނު ހަދައިގައި ދުނިޔެގައި ހުރިހާ ކަމެއްވަރުން. އަހަރުވީ މަސައްކަތްކުރީ އަހަރުމެން ދުނިޔެގައި ނުފޮނުވައިގަނެ. ދެން އެކަން އަ ހިމެނިފާނެކަމެވެ. ދެރައި

ޢާއިޝާގެ ހިތަށްދެވަސްވަސް ޝާގެ ނުކުރަނީ" ހިތުގަ ދެލޯއިން ދެހާލު ކަރުނަ ވެއްޓިގެންދިޔައެވެ. އަދި ވަރަށް ބަލާވެފައެވެ. ޢާއިޝާއަށް ހިތި ޢާއިޝާގެ ދެލޯމަތީގައި ގިނަވެގެންދާ ކަރުނަތަކުގެ ތެޔޮން ފޮތި ތެމިގެން ފިނިކަން ގެންބިއްޖެއެވެ.

....

"ދެރައި މިފަހަރު އަހަރެންގެ ހިތުގައި ހުސްވާންދުން ޖެހިލީން ހަދައިގައި ނިދުވުނު ކަމަކަށްވީއެވެ."....... ބަޝީރު ޢާއިޝާގެ ހިތާރިޔާ ކިޔައިދިނެވެ. އެކާ އަތްމަތިން ތާއަޑުން ބޮޑަށް ފޮނުވި ޖެހޭބަޔަކާގެ ވަގުތިތަކުރި ކުރެއްވެވި މަސްރަހުވަކަނެވެ. އެއްވަސްކަރައަށް ހާސްކަމުގެ ކިރިމަތިން 35ހާސް ރުފިޔާ އަތުމައްކަން އަރިއެވެ. ހަރަދު ކަނޑައި ވައިދާއަކުރެވެ. ޢާއިޝާގެ އެދުނުޖި ބަނޑުގެ ތެރެގައި އެވާރަދު ވައިސާ ގިނައިން ދިނުމަށް އަތްމައްސަށް ތިރިއާވެސް އަތުގެމިވާނުމައިމި މަގު ތަނަވަސްވެފައެވެ.

ބަޝީރަކީ ވަގުތިތަރިހަރައަން މަރުކަވެ. އެކަން ކަރުވަން ޢަމަލުދި ނުކުރެއް ޢާއިޝާގެ ޖެހިން ހަމަ ހިތިފަސް ހާދައ ބުނުވެކަރުން ޢާއިޝާރު އެކަމުން ދުވަސްވަރުވަކާ. އެކުމަ ޢާއިޝާ ޗާރައޖުން 3 މަހަކު މިހާރު އަވެ.

ބަޝީރަ ޢާއިޝާގެ ހަދިސާ ބުނަކަން ވާސް ދަހަނޖަވަރު ސުރުޖެ މުސާކެ. ކަނޑު ހާހަރުކަވަސް ހުންނަ ހަދިސާވަކަން ވަރަނޑަޖު ބައަރު ހާނަވަދިޓީއެވެ. ޢާއިޝާ ބަރަށްޖަހި ދީ ކަމެޖެހުނައިވަސް އެދުނުނާގެ ބޭޖެހިގަ ކަވިހުބަން އާދިއެވެ. އެހެންނަ އައަދުގެއިވަސް ވަގުތިތަރިހާރިގެ ބޮޑުޖެހުނުދުގައި ބަޝީރާ ގިނަން ބަހައްޖެއެވެ. އެދުހުނާ ގިނަރި ބަޝީރުގެ އެޖެހުނުޖެހުނެވެ.

މިފަހަރު ބަޝީރު ގަސްދުކުރީ އިސްޓައާ މިރައްގެ ފަހަތުން ޢާއިޝާގެ އެޖެހުނުޖެހުން ކަމަކަށް އިސްލާމީ ދުވަސްކުރީ ޢާއިޝާއާން ޒިންމާދާރުކަން. އިސްލާމީ ދުވަސްވަރު ހަގެންކަންދިނީ ހިތަށް ފައިސާއިން ހިފައިގެންނަމަވެސް އެހެންޖައާ މިހާރު ފަހަރުމަތީ ޖެހިފައި ހަމަ ހުރަހަ ދެއްކެން ކަމަށްވެ. އެހެންކަމުން މިފަހަރު ބަޝީރު ދެމެ މަހަރުގައި ހަސަބަ ކަނޑިހާއެވެ." ހަސަބަގެ ބޭޖެ މަހާޖިދުއެވެ. އަތުގައި ގާގައި ހިސާބުކުރުމަށް ޢާއިޝާ ބަހައްޖެއިވައި ދޮންހަރިހަރައި ޢާއިޝާ އެކުގައި އިސްލާމީ ދުވަސްވަރު

ހަވާލުކުރިއެވެ. އަދި ޒުވާނުގެ މަސައްކަތްތަކާ ބަނދަރުގައި ހުރިއްޔާ ހުރިހަމައި ތަކެއްޗާއި ގުދުރަތަކަށް އިސްލާމްދީނަށް ހަވާލުކުރިއެވެ. އެކަމާ ބަސްބަހަށް ވަރަށް ވަރުގަދަ އެއްމުދުން ދިޔައި ފުރައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ. ދަމުންދިޔައި މުއި މަސްދުވަހުގެ ދަތުރުއަރަން ބަދަނަ ބަނދަރުއެވެ. ބަސްތަރުގެ ހިތްވަރު މުޅިން ހަމަޖެހިފައެވެ. ވާރިވުން އަނގަނގަނޑުއެވެ. އިސްލާމްދީނަކާ މުގު ކުރިންވުން އިންޖިއާރުން ގަސްތައި ދަރު ދުރުވެގެންވުރުގައި 75 އަހަރުވީއިރު ގައިދުރުއް ކަރިޔަހުމަ އަކުވެރިކަމެވެ. ބަސްތަރުގެ ގިގައި 2 ޗީވާއި ވީޑާ ކަސްޗް ރިކާޒާ އާދަ، ޗީވު ހިރުމު ދައްކާ 2 ވިސްއަރާ ބަހަރުޗިއިދި، އަދި ކަރަޗިރިއަން މުޅިޒު އަހަރުތަމަރާކަރިއާ ބަދިގެދަނަން މަސްހިނިކަނާ އައްޑުއް ކަމުތި އަހަރުފީގެބިރުގައެވެ.

....

"މާލޭގެ ބަނދަރުކަނޑުގައިވެސް! ދިރިއުޅުނަމަ މިހާރުގެން ކަނޑުވެއްޓުނު ވަރުން ދިޔަގޮތް! ހަމަ ހައިރާންވާކަން! މަސައްކަތް އަސްލަހާށްވާނެ!" ބަދިގެދަނަގެއިމީ ގަނޑުއޮތްގައި ކުރުކުރު ބަސްނާއި ދިމާއަން ބައްޓަން އިރުގެން ބަނޑުދި ހިތަފިހިއެވެ. އަދި ދާއަތަން ބޭ ހަރާވިއެވެ. ބަސްނާ އެތައްކަ އެނާ ބަޔަކަތްބޭނުމުގެ ޝަކުވާގެ ގާތްގައެވެ. ޝަކުވާ ފުރިއަޅާ ދޮންނަހިއެވެ. ބަސްނާގެ ވާތްގައި އުފުލޭ މަތިގަނޑު އެތެވެ.

"ބަނޑުދި ތިޔަ ހިތްއޮބި ކީކޭތޯ؟ ގާތުގަ އަހައިފިއެވެ.

"މިކާރި މިހަ ފުނަ އަޅައިބަދަލުގެ ވާހަކައިން ކުޑުކުޑަ ތަނުކޮށްއެވެ. އެއްނާރާގެ ގާތުގަ ނިކަން ވިސްނާލަބަލަ. މައިންބަފައިންގެ ފާހަތުން ދިރިއުޅުނު ވަރުތަކި ސިފައި އެދުމަށް އެއްމާޔާ މުކުރާއިއި މިހާރު ކަނޑައެޅުވުނު ނުނުތަ؟ އެކަމުކަ މިހާރު މިފަދަނި ވާތްތިރިކަމުގެ ދަރިންނަށް ވާރުތަވެދެއް ވިދިކަނު"

"އާއި ކަކަނުތަ؟" ގާތުގަ ފިގެގެ ސިކުނުޑި އަޅައިގެން އެނގޭއަރުވެސް ހިލައެވެ. "ތިޔަބަސްއޮވި ކާރާގެ ވާހަކައިތަ؟"

"މިބަސް މިހާރު ކުޑުކުޑަ ބަސްނާގެ ވާހަކަ. އެއްނާރާގެ އެނާގެ ބައްޕަ ބަސްނާގެ ވާތްގިރިކަން މިކުޑުކުޑަ ދަރިފުޅުންގެ އަތަށް ހަމަ ބަރާބަރަށް ދިޔައީ."

"ބަސްނާ އެއި ވާތްތިރިއައްތަ؟" ސިކުނޑިއެއްނުން ވިއްއޭހަކަން ގާތުގަ އަހައިލީފިއެވެ. އެކަމުގެ ދުލަ، ހެދިސްކަންތައްތަކައި އިރަށް މަތަވިލީފިއެވެ. ނަތާ އޮތަރެއްން ދަމަވިލީފިއެވެ.

"ބަޔަ ގާތުގަ ނުދަނިހިރިނުތަ؟ އެއީ ހަމަ ޒާތަކާ ވާތްތިރިއައް. މާކިރިން އައްދުވަރުކާ ދެއްކުވި ވާރުކާއައްގައި، ބަސްނާ ކުޑައިރު ވާތްތިރިއަކަށްވެ އެނާގެ މަސްދަ ވަރަށް ބޮޑުން ހިތްޕުރުކިރާ ބަސްއްވިއްވެސް އެއިން. އެއަކަކާ އެމެންމަ މަސައްކަތް ކަސްކަށްވެސް އެނޭނގެއެހެން ނިވޭ ބަނޑުއް. ނިކަން ދެކެބަލަ އެންމެ މިހާރުހުން އެނާގެ ދެރިއަށްވިސް ހިތި ވާތްތިރިއަކަށް. މަނަން ހިތްޕުރި ދުވަސްކަކަށް ހަމަޖެހިފުކާވެސް ވާތްތިރިއަކަށް ވާނަގަނޑު." އެކަން ބަނޑުގައި އެއްވަރު މަތަވިމަގާ ދަތުރާތަން ބަދަލުވިމަގައި އަނދިރިއައްތަ ބަނަމުން އިނގޭޖެން ތިތުވެގެން ކުރުނުތުން ބަނޑުދި ނިކަމުގެން ހިތްޕުޅިއެވެ.

ބަނޑުދިގެ މާތްތަކަމުން އެކާއަން އެވަގުތު ގާތުގަ ނަފާނިއެވެ. ޒަމާނަކަ މިޔަކު ކަނޑުފިއް އެކައްސަބް ވިސްނާނިކެވެ. ގާތުގަ ފޮނި ދާނިސްމަގި ޒިކުރެވެ. އެކާގެ މަތަން ހިތު ކާބިއައަކަން ކަނޑިފް ގަނޑުނުވެގެނެވެ. ދައަތު އައްކަމް މަގައި އަޔުއްޖެއެވެ. އަތަހްއަކަތަން އެތަނުން ދަރަން ހިނގައްޖެއެވެ. ގަސްވެނި އެކާ ނިޔާމަނަވެ. މިކަލަން ނުފެންނާނެކަން ޒަރޫރީ ދިމާއަން ގަޑިވެ ޒާނި ނަދުވައިގެން ޒަމާގެކަން ދަތުރު ޒަޅަން ޒަހަރިޒެވެ.

"މަގޭ .... ހަނަސްތު ހަމަ މަރުވެހުރީތަ؟ މަގޭ ހަނަސްތު މިހައިވަރަން މިހާރުކާނަވެސް ކިޔަވާނަހުރީތަ؟ ގޮތްދޭ ނިކުރުވެއްވެ. މަގޭހިތަން އަޅުން މިއުޅޭ ކިޔާ ހުރީތަ؟ މަރަން ހިތްހަމަޖެހުނީ ނުމިޓިގެން މިއުޅޭ ކިޔަވާނަހުރީތަ؟ މަރަން މިތަނި ކިޔަނާހުރީތަ؟ یاربی އެވެ! .... މަގޭ ހިތަން މިތަނުން ކަނޑަނަ ބިރުވެރި، ކަނޑަނަ ހިތްދަތި ކަނޑައޮތީކަހުރީތަ؟ އެއިން އަޅައިކުރުވެސް މަގޭހިތަން އަހަރެމެނަށް ދުރުން ގެންނާން މިނޫނގެނި ކިޔަވާނަހުރީތަ؟" ގާތުގަ ހަސްތަނިއެވެ. ނަތާ ކަރުވަނިއެވެ. ދުޅައި ފިނިވަނިއެވެ. އެކާގެ ހިތްބޭނާ އައްކޮތަތަކަމުގައި އަޅާއްނުތެވެ. ވީމާ ކަނޑުފުރަކަން ނިވެއެވެ. އެކާގެ ހިތްދުކާ މަސްޗަތަތަކަމުގައި ކަވައްނުތެވެ. ވީމާ ޗަމަކަން

ނުފެނުނެވެ. އަދި އެނގޭގޮތަކަށް ވަރަށް ޝުޢޫރުވެރިކަމާއި ވާތީވެސް ނެތެވެ. މިހާ
ސިކުނޑިއަކަށް އިޙްސާސެއް ނުވެއެވެ.

………………………………

ޙަސަނާމެން ވަރަށް މަޖާ ކުރިވަރުގައި ކުޅެނީއެވެ. ޙަސަނާގެ އިތުރުން ދޮންތިބި އެކުވެރިންގެ ދަރިކަލުން އަށެއް ކުއްޖުން އައިސްފައިވާ ދަރިއްޖެކެވެ. އެކުދިންނަކީ ކުރިވަރަށް އެކުދިން ކިޔާ ނަމަކީ ވަރަށްވަސް ގެއްލޭ ނަމުކަލެވެ. އެދު "ގާދި" ކިޔުމެވެ. އެކުވެރިކަމުގައި އެންނަ ކަމަށް ފަންކަކުނިކަމަށްވެސް އެންނަނަކަރަށް މަޖާކަމެވެ. އެކަކަށް ގޮތަކަށް އެއްކަލާޖެއް އެނގިކަލަޖެގެ ގައިގައި އަތުޖެހިމަކީ ކަމުނުވެން ދުވަހަކު. މިގޮތަށް ދުވަހަކަށް ގޮތްތޯއްގަޔާތް ދަރަންޖެހިގެއްޔާ ގައި ހަގައިގަނޑަށް ޙަސަނާ ހަރަގަލުތްކަރެއް ފެއިޖެހޭގެ. ވާހަކަކޮށްލަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް އެނގެނީ ޙަދިދެއިގެނުވަރެއްވެ. އެހެނީ އިވުރިކަލާ ގޮތަލޭ ކަނިކަކަށް ހުރި ގޮތުގައިން ބޭނުމުޖަހާގެ ޙަސަނާ ދިމިއިން ދުއްވާލެގަނެވެ އިއްޓެވެ. އެޅެއްސަން ގޮތުގައިން ދުވެއިގެ ޙަސަނާ ނަގެނއިރު އަނގޮރަކަރޭ ބަޝްކޮށް ގޮތުބޮޅެއްނަވެ. ނުކުމެ ޙަސަނާ ނަގެނިއްޓެވެ. އޮޅެގުނ ގޮތުގައިން ވަރަށް ކަޅިރުން ބަޝްރެ ގޮންނެކެވެ. ގޮތުގައިން ދުރަށް ޖެހިވުން އެޓިނެވެ. ނަމަވެސް ދުރަކަށް ނުދުވެނެވެ.…… މުޅިރަށްވެސް ގޮތުގެ ދުވެސްވި ވަރުދަރަވާޅިވާ ދުކޮ އަޅާ އަޖައިބެއްގައި ހައްދަރުވައިޖެއެވެ. މުޅިރަށް ގޮތުނި…… ހަމަ ކައްވިއަކަށް ދޮދި ކައިރިން ގޮތުނި…… ބަޝިރުގެ ކަށްޖަވޭ. އެކަށްޖަވޭގެ ޖޫކަނޑުއަހަރެންނެވެ. ގޮތުގެ އެކަށްޖަމަށް ބަލާން ހިރުގޮތަށް ހުޅެބައި ބަޝިރު ގޮތުމަގުދިގާން ބަލައިވެސް ނުލާއި ޙަސަނާ ގަވައިގެން ގޮތުރައިން ވަރުގަދަން ހިނގައުޖެއެވެ.

ގޮތުމަ ދިއައިގޮތް ގަސްވަނި އޮޅުމިނޫގެ ގިއްޔަރުނެވެ. ވަރު ދުރުގަންޖެ އަލައިޒައި ގިފިޒިޔަރުގައި ހުރި އަނބަކަގަކައި ހަނގަލާން ނިޒާކިރި ޖައްސައިޒައި ގަދުންލާކަވަ ގޮތުކަން އަތުގަން ގޮންލާން ރަސްޒަރަވިއްޒެވެ. ޙާޟިރުވި ގިސްޝަގިޝްޝަޒައި މަފުރޫޖަން އެކާރިނި އަނގުމާ އެމުގެކެވެ. " سبحان الله ! މިއަދާ ގެންދަވާނުދެވެ! މިއަދާއަން މިކަންތައްތައް ނުދައްކަވާނުދެވެ! މިއަދާގެ

ހެދިގަނޑަކު މިހިރަ ކަންތައްތައް ދުށުމަހީ ހަހަތައްއަށްނުދެވެ. ހިތުކު ކުރެދުނުކަމުއްނުދެވެ. ހިތްވަރުއްވެސް ނުދެވެ" ގޮތުމަ ވަރަށް ގިސްއިރުވަންދެން ދުށެވެ. އަވަސްވަސްކަމުގެ ކަނަމުވެސް މިހަކަ ގޮތުމަ ކަބައިގާ ބޭނުމުގެ އިވުނުހަނުވެސް ހިނދެވެ. އިރުކަކުއްގެހަށް ގައިގި ދަރުގައި މިހަކަ ވަގައިމި އަޖުވެސް އިވުނުވެ.

ގޮތުމަ މިޔަރުވަނި ވަރަށް ނަރުއްކައްވިރެ ހައްތަރުއްގެ މަތިގައެވެ. އެދު، އެނގޭގޮތަށް ވަންނަމުން އަދި ބިރުވެރިކަމުން ހުރިހާލާވާ ހިއްޔާ ހަގިނކަމުކަން ބަދަލުވުމުގެ ހައްތަރުމިގައެވެ. ހުރަތަމަ އެނގޭއަން ވާނުހި…… ގަތުކަވެ. ދެންވާން އަދުނި ހިއްކެވެ. މިގޮތު ވާނއުވި ޙަގިނކަވެ. އެކަމުކަވެސް އެހެނުމު އެނގޭ ހިތްން އެއުވި ގެންނާނުވެސް ނުހެރިގެންނުވެ. ބައްދި ގަބުމު ނުހެރިނޭއެވެ. ނަމަވެސް ދުރު ދުރަކަށް ކަރުނޭ ހަރުނެށްބައްއެވެ. އެދުރަކު ހަސަނާގެ ކަނާމު ކަނުގެރުވެ. ނަމަ ހަސަނާގެ ވަމު ބަމަށްވެ. ނަމަ އެނގޭ ވަބޭރިކަމެވެ. ނަމަ އެނގޭ ދުނުކަމެވެ. އެދުނި ބޭބީއަގައެވެ. އެކަމުކަ މޭގެ ހަސަނާ މަދުވެއްވެ……. އެކަމުކަ އެވަރުގެ ދުގެއް، ދުނި އާގައި ކަވާދުރު އިންސާނަކަ ހަދާނުބާއްވެ؟…… އެވަރުގެ ހިތްގަދަ އާދަމުގެ ދަރިއަކަ ދުނިޔާގައި މައްވާނުބާއްވެ؟…… މިއަ މަގޭ ހަސަނުކަކުންވާނަމަ އެނގޭއަން މިއަރު އަހަރުން މިއަ އެނގޭ މަނުމަކަން އަނދުނިޔާ ހަނގެއްތަން އެނގެއްޔާއެވެ. އަހަރުނުގެ ސިފައި ވައްތަރުން ނެގުނުމަވެސް މަޖާ ދުރުވާ އަހަރުނުގެ ހުރިހައި ވާހަކައް ކަތިއްދުއްވާ ވާހަކަވެސް އެބުނައްމާ ވިއްޔާއެވެ. ދުނުވެސް އައި ހަސަނުނުމަ މިއަ މަނުމަކަން އިނގެނުމައި އަލިސް އައްމަލިނުގެނުން ހުރުތްކުދިބާއްވެ؟ ނުކުތުވާކަން ކަވަފަރުވެ. އަދި ދުނިޔާމަގެ އިހުރިހަކަނުވެސް އަދި ހުރުމައަކަނުވެސް ކަލުދުނި ކަތުއަނުނުވެ. ގައިމުވެ. އެއި އަހަރުނުގެ ހަސަނުގެ ނުނުވެ. ހަސަނާ ވައުޖުރު ކަނުމައުމަކު ހުރި އެގެން އާދަމުގެ ދަރިއަކަވެ. އެކަމުކަ…… އަހަރުނުގެ ހުވާނަ ހުރިއާޔާ އެއި ހަސަނުމު ބަޓައި އެކަން ގެއިމު ކަތާނަމުވެ. އިތުދުކަރުއެވިއާ އަހަރުނުނަން މިކަން ހިނގަވައިދުއްވާނުމަވެ." ގޮތުމަގެ ހިތަން މިހިރަކަ އެއްޗެހި އަހަރި ހައިބަމުން ދިރަހިރު އެނގާ ހިޔަނި އެތޮބާކަން ކައްމުނުދުނިހުނުނުވެ. ގޮތު މިޔާވަނި ދުނިއްވައި

ހޮވެލެއެވެ.

ޝާމިލާ ގަމުމުދުން ގިލިޑިން ނުކުމުގެން އަރިހަށް ދާނެ ނިދާވަނަގުގައި އެއްކަނިއަކަށް ނުކީ ދީގެ ގޮސްދުއްޖެގައި އިހުދެބުރިގެން އެބަހިރުވެ. އަނެއްކާ އިނދެއި ބަނޑުބު އަރިހަށް ވަރަށް ކައިރީގައި އިރުނދެއްޖެއެވެ.

"އަހަރެން ޝާމިލާ ނަގާމާ ކިޔަނީމަ އިރުޖެއްވެއްޖެ. ތިޔައީ ކޮންތާކުންތޯ؟"

"ގިލިޑިން." ޝާމިލާ އިނގިރޭސި އިދުފައި ވަރަށް ގަމުމުދުން ބުނެލިއެވެ.

"ގިލިޑިގައި ކޮބައިތޯ؟ ދެލި ތިޔަހަކަށް ދުވެވިފައި" ބަނޑުބު ކޮންބޭނުމެއްތޯ ގެއްލިގައި ޝާމިލާގެ ދުސަރެން ބަލާލިއެވެ.

"ޖަދުބަ. މިއަދުވެސް އެއްކަލަ ކަނަލާ ދުރަކަލަމެވެ." މިހެން ބުނެފައި ބަސްނާ ވެއްޖެހިލައި އެތަނަން ދުވެނު ވާހަކަ ބުނެފިއެވެ.

"ތިޔަކަނޑުތައް ތަހިގެންދާ. އަހަރެން ޝާމިލާ މިހުރީވެސް އަހަންފަސްގެން. ބަސްބު ބުނުއްތު ދުން މިގެހުރިން ބަދިގެދުދީން އެހެރާތަން އެއްވެސް ކަމަކު ކަހަ އެއްވެސް ކަމަކު ޝާމިލާ ގެސްގެން ނުވާނެކަމެން. އަނާ ބުނުއްތު ކުއްޖެކު ވެއްޖެނަސް، ހިމެންވެތަސް، ދަރުވެރަސް އަދި ގަދަވެރަސް ޝާމިލާ ގެސްގެން ނުވާނެކަމެން. ދުން އެހެރާތަން ހިނގާއްޖެނަމަ ހަމަ ވެގެތުން ޝާމިލާ މިގެން ނޫނުނުކަމެއްވެސް އަނެގެނާ ބުނުއްތު. އަނެއްކާމާ ދުން ޝާމިލާވެސް ކަރާގެ ހަލާން ވިސްނާދައިގެން މިތާނަގައި ބަދިގެދުރަގައި އަރުވުން ގެންދާ! ޝާމިލާ! ކަލާނީވެއްޖާ ކިޔާ. ޝާމިލާ ދުތަރުގައި ބަސްބުގެ ކައްމަށް ހިރިގެއްތޯ!"

"އަދުގަޔާ ....."

"ޝާމިލާ ތިކަ ބުނަން އަޅުގަނޑު ތުނުއާކައްވެސް އަހަރެންނަން ހަސަގެ" ޝާމިލާގެ ވާހަކަ ދުދުކަނަޖެއިލާއިލައި ބަނޑުބު ބުނެލިއެވެ. "އަކަލަކަ އަހަރެން ކަހާނީ ކިއްޔ؟ ދުން ޝާމިލާ ވަރަށްބޮޑުން ވިސްނައިގެން އަނާދީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ހަރުކަން ދުރަގެއް ނުވާނެ."

....

"ދުން އަނާ އަހަރެންނަން ނުވެސް ހުސްނާގެމު ވީދުއެވެ. ހާދަ

ދެރައެވެ. އޭރު އަހަރެންގެ ހަނދުމަ ބަލާފުރަނބަކާ ވަސްއަކަމަށް ކުރިމަތިވެސް ދަތިވިއެވެ. އަކަލަކުވެސް އެދޭ ވެސް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިކަން އަހަރެންނަން ހިނގާފައިދާނެއެވެ." ޝާމިލާ ދުވާކަރުގައި މިހެން އޮޅުމާ ވިސްނަކަން ދުވަސްވެއްޖެއެވެ. އާޝާއަކަން އެއްވެސް ގޮތެއް ތިމަވާހަކަ ނުވިއެވެ. އާޝާއަކަ އަގު ބަދިގެދުރަގައި ބޭނުން ވެފިއްޖާ މިހާރު ނުކުރި ބޭނުންވެކަނަވެސް. އަހަރެންކަމުން އާދޭހުގައި ބަޑުއްލަހަ ކަނޑު ކަމްޕިއުޓަރުގައި، ތިޔަ ދުވަހުދުވަހު، ކުރީ ކައްވާކަމާ ދަރި އުނދުނުދުގައި ގޮއްޑަ އާލާވާ އެބައުވެ. ބަޑުއްލަހަ ހުރިގާތަށް ކިޔުމަށް މިކަހަލަ ވަސްއަކަމަކާ ކައްޓަދުވާ އެބައުވެ. ހުނުދުއްގެ ސަހަރަށް މަހާރު ކަރުދުން ޝާމިލާ 5 ޖަހާއިރު މެދުވެރިކަން ދުން މަނާއްގައި ބުރަކަށް ދަރާމާވެސް ގޮސްދުރު 12 ޖަހާ ވެރެން ހުވެ. ޝާމިލާ ވެރިޔަށް އަބަދު ހުނުހަށް ހިސާބަކަށް ބަލިވެއްޖެއެވެ. ގެންބިނިވެއްޖެއެވެ. ދާހިއްލައި ހޯދައެވެ. އަމުގައި ކުރުނަ 3 ކަދުންގަނޑުއެ ކަދުންގަނޑެއް ދުވެމާ އަވަސްއެވެ. ދުވެހިވަނަ ދަރުމަވެސް ނުވެއެވެ. ދުވެހިވަނަސް ދެމެން ކަމާގައި އެކި ދިހަދިމާއަން ވާހަކައިގެންނުނު ތުރުވާވެމުގެގަތް ހިނގައިނަތެވެ. އޭރު އިސްތިހާރު ކަރުދާސްތަކުން އެޑްރެސް ގެންގުން ކަމަނާމާއެވެ. ކަނަމާދަ ހިރިގެތުން ސަރާރުގެ އަމަލް ދިގެން ޝާމިލާގެ ހަދުދާ އޮޅާމާތަން ޔަހުވިކަން އިނދެނަސް ގެހާ ފަޅަފަރި އަނގަ ހަޅާމަވެސް ނުކުރެނިއެވެ. ގެނބެނަކަމާ ބަނޑުނަނެވެ. އަސާގެ ނިކަމާކަމާއި އަހަމިކަން ހިމަނު އަކާލައެވެ.

"ޝާމިލާ ބުނާކަމުން މާކަނޑުއްވުމައިއޭ." ބަނޑުބު ހަވިތު އަރިހަށް ވަރަށް ހުކަބަދުއްވިލާ ނާގެކަން ބުނެދެވެ.

"އަނާއެކާ ކިއްވެމޯ؟" ޝާމިލާ ސިއްސައިގެން ގޮސްލައި އަނގަލައެވެ.

"ހަވަރުގެ ސަހަރަން އަބަދު އެކައްގޮއް ހުނުހާމަ މިއަދު ބުރިދުރުވާއްޖެ. އަކަލަކަ ދުން ހަދާހިވެއްޔާ ވަކިން އަމަން ކުނުއްއަގޮއް." "ގިދަކަން އައްގޮއް ގެއްސުގެން ކަމަކުނުދުރު. އަނެއްވާ ދުން ހަގެވެސް މިގެދުހި އައްދުވަނު ގެދު، އަނައްދުވަނު މަސްހާމަދި، އަނައްދުވަނު ކަވާބް، އަނައްދުވަނު ބޮކިބާ. އަދި ބައްދުވެސްދުވަނު ކާކާ، ހިހިކަނަ ހާލަދި މިކަނަ ގެމަކަން. މިވަރު މަހަން ހިވަހި އަނގަ ބަހަގެދުހެން. އަކަލަކަ އަބަދު އެކައްގޮއް ހުނުހާމަ އައްއައްގޮއް ހަދުނުވެއްދު.

ދެން އަޔާ ފާތުމަ ބުނެބަލަ، ހަވީރު ސައިން ކަލޭމެންގެ ރަށުގައި ހަދައިދޭ އެންމެ މީރު އެއްޗެހި ކޮބައިތޯ؟ ފާތުމަ ބުނިއެއްކޮށް ހުދުން ގޮތަކަށް ހުރިއެއްޗެއްވެސް ހަދާނަން. ކޮންމެއަކަސް މިކަންކޮށް ވަރަށް ބޮޑުކަމަކަށް ވެއްޖެ." ބަނޑުހައި ހިސާބަކަށް ނުގަބޫލުވެފައިވާން ވަރަކަށްއޮތާ ރަގަޅަށް މިވަރަކަ ބުނެލިއެވެ.

"އެންމެކަމި އަޅުގަނޑު ބުނާއެއްކޮށް ހަދައިދޭން ކަމުދާނެތޯ؟" ފާތުމަ ވަރަށް ޖެހިލުންވެފައިވާ އަޑަކުން ބުނެދެއެވެ.

"އާވަރަކަ ހުއްޓާ! ކަލޭގެ ނަންބުނަސް ނުގެންނާނަން. ކޮންމެވެސް އަހު ކާއެއްޗެއްގެ ނަން އަވަހަށް ބުނޭ!"

ފާތުމަ ވިސްނައިލައިފިއެވެ. ހިތާހިތާ ކިޔައިލިއެވެ. "އަހަރެންނަށް ނުވެގެންއޭ ކަންތައްކަން މިއޮތީ މަގޭ ފުނިފުޅެވެ. މި ނަސީބު އަތުމަތީން ދުނިޔެއިން ނުވާނެއެވެ. އެއްގޮތެއްގައި މިއީ ވަރަށް ބިރުގަނޑު ކަމުދޭ. ފަހަރެއްގައި ވާގޮތަކަށް މިއީ މި ނިކަމެތިވީމާ އަބަދުންޖާ ދުނިޔެއަށާ ދިރުމުވެ. މިޒާތީ ދުނިޔެއަށާ ދިރުމުވެ. އަނެއްގޮތުގައި، މިއީ ....

"އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށުގައި އެގޮތަށް ސައިން ހަދާ އެންމެ މީރު އެއްޗެހި، ހިނގާ ބަނބުކެޔޮ." ފާތުމަ އެކަމާ އެއްޗިހެއް ދެއްކި، އަހަ ފާޑުފާޑުގެ ކަމުގަ ތަފާތުތަކާއި ކުރަނިކޮށްލިއެވެ.

"ހިނގާ ބަނބުކެޔޮ" ބަނބުކެޔޮ ވަރަށް ގަދަފަދައިފައި ބުނެލިއެވެ. "ވަރަށް ރަނގަޅުވާނެ. ކަލޭ މީހާ މިދަނީ މާރާގެން ބަނބުކެޔޮ ހަދަނަން. އަހަރެން މާރާގެން އެންމެއިރަށް ފާތުމަ ތައްޔާރުކުރަން ހުށަހެޅީ!" ބަނބުކެޔޮ އެބާގެ އަމުދުން ދިރިއާއި ބަނބުކެޔޮ ނަގައި ޖެހިލުމާއެކު، އަވަސްއަވަހަށް ނިކުމެގެން ހިނގައިޖެއްޖެއެވެ. ތަންކޮޅަކުން ގޭސް ފާހަގަ އަނބުރައިލައިގެން ފިހުނެވެ. އާދަޔާ ފަށައިގަތީ ބަނބުކެޔޮ ފިހަޅަން ހިނގައިޖެއެވެ.

……………………………………

އަނެއްދުވަހު ހަވީރު ސައިން ފާތުމަ ތައްޔާރުކުރި ބަނބުކެޔޮ ބަނބުކެޔޮ ތައްޔާރުކުރުމައި، ވަރަށް އުފާވެ ދެއްވުން ބަނބުކެޔޮ އަ ބަނބުކެޔޮ ކާލާއިރަށް ގެންގޮސް ދިނެވެ. ފާތުމަވެސް އެބާގެ ދިރުމުގައި "މާބަނބު ސަވިސާ" ގެ ޖަވާބުގެ ނަމޫނާއަށް ވާހަކަދެކެވި ބަޔަކުގައި ހިމެނުނެވެ.

"......... އެކަމަކަށް ބަލައިލިއެވެ. އެދި މާގޭ ހަނދުމަތީގެ ހެޔޮ......

ފާތުމަ ބަނބުކެޔޮ........" މިހެނަކާ ހިތާމަތަކެއްގައި ފާތުމަ ބަނބުކެޔޮގައި ބުނެލިއެވެ.

ބަނބުކެޔޮ ހަވީރު ސައިމެޒުދިނުވެސް ވަރަށް ބަލައިލާ މަނިކެވެ.

ބަނބުކެޔޮ ހަދާ ހުރިހާ ފަރާތަކުން ބަލާފައި ބަނބުކެޔޮ ކެއުމަށް ފާހަގަކުރި

މަސައްކަތެއް ގޮތުގައި ލިބިގެން ކަނޑައެޅިފައިނުވާ ތަނެއްގައިވެސް ބަނބުކެޔޮ އެދުނު

ކަމަކަށް ބަލައިލިއެވެ. ކަނޑައެޅިފައި އެކަން އިހުސާނާ މިސާލުގައި ހިފަހައްޓަން

ބަނބުކެޔޮ ހިތަށްއެރިގޮތަށް ތިރީގައި ކަނޑައަޅައިލިއެވެ. ބަނބުކެޔޮ

މަދު ނުލިބުނު...... ފާތުމަ ބަނބުކެޔޮ ހަދާލި...... އިހުނަށްގޮސް އިނދެ ގޮނޑި

ދަރީގައިވެސް...... ބިރުން ހުރިގޮތުން ދެމިހުރިފަ ގޮތަކީ ކަނޑައެޅިފައި

ނުކުތުމުން ހިނގައިގެން...... މިސްކިތުގެ ބަދަލުގައި އެކަން ކަނޑައަޅައިލިއެވެ.

"ބަނބުކެޔޮ!!...... ބަނބުކެޔޮ!!" ގޭގައި ހުރި ބޭރުގައިވެސް ބަނބުކެޔޮ

ހަދައިލުމަށްގެންގޮސް. ބަނބުކެޔޮ ދިމާލަށް އެދުމާ ކަނޑައެޅިފައިވާ ވަކިއަކީއެވެ. އެދި

ވިސްނުމަކީ ނަމަކަށްވެސްވެއެވެ.

"މިއީ މަޑުނަމަ ސައިން ކަމާ އެއްގޮތެއް؟ ކަލޭ މިހާރު މިތަނުން ބޭނުމީ

ބަނބުކެޔޮ މިއަދުވެސް ނުބައި! ހަދިސާއެއް! ވަރަކަ! މިއަދު ކަނޑައެޅި! ހަވީރު

ސައިން ތަނަވަސް އެއްގޮތަށް ހަދާނަމަ ބޭރުގައި ހަދައިލައިގެން އެއްކަމެއް ނިކަން ބަލާބަލާ!

މިއަދު ކަނޑައެޅުން ބަނބުކެޔޮ ހުރި އެއްގޮތެއް؟" ބަނބުކެޔޮ ހުރި ތިލަފައިގެ

ތަޅުވާލިއެވެ. މުދާ މަރުމަރު އަޅާނަލިއެވެ. ބަނބުކެޔޮ ދިމާއަށް ބަނބުކެޔޮ ހަދައިލައިހުރި

ދިއުމާ..... ހިމަނި ދެންމުދުން ހަރުވެފުޅުހުރިހުރުމެވެ.

"މިއަދު މަހާރަކަތް އެކަމަށް މިހަކަ ބުނެލައިނެތްސެން. ކަލޭ އަޅުގަނޑު

އަދުއްލަތަށް ވިސްނާލައިގެން އަދި އެއްގޮތް ހަދާނަމަ ހިތައި ނުކުރި އެއްގޮތް."

ބަނބުކެޔޮ އިސްދަށަށް ޖަހައިލައިގެން ނަމަކަށްވެ.

"ކަލޭއަށް ފުރުސަތު އެދި ކަނޑައަޅާ ކަމެއް ފުރުސަތު ވަރަކަ.

ކަލޭ މިހާރު މިކަންތައްތަކާއި މިއަދުކަން މިއަދު އެއްގޮތެއް ނުދޭ!" ދެން މިގޮތަށް

ހުރިހާކަމެއް އަޅުގަނޑު އެއްގޮތެއް އަދިވެސް މަރުމަރުކަމެއް! ގައިމު ހިސާބުގައި ގޮސްކުރެޖެ

ހުރިހާކަމެއް." ބަނބުކެޔޮ އެހާގެ އެކުވެރިން ގޮތުގައި ފާހަގަ ބަނބުކެޔޮ ހުރި

ދުނިޔެއެއްގައިވެސް ނުލިބޭނެ ދާހަން މާބޮޑުކަން ކަލާޗާރީން ނުކުރާނެ ގޮތް ގެގެ ބަޑުޖަހާތަނާ ހިނގައިގަތެވެ.

ބަނޑޭރި އެހެރަކީ ބަނޑުކާތަރާއް ހިފައިގެން އައި ބަޑުގެދޮރުވެ. ބަނޑޭރި ހަމަ ފުރުމާއެކު ގޮތުމަތީން ހެދުނަތަކުން ކަނޑަވަރު އެނގި ނިމުއްޖެއެވެ. އެދި ކަންތައްތައް ގެތުގެ ތަހުނަތަ ބަނޑޭރި ކިޔައިދިނުމުން ގޮތުގަ ކުއްލިއަކަށް ހެރުއަކަޅާމަގުން ވާއްޖެއްޖެއެވެ. ބަނޑޭރި ވަރަށް ކަންބޮޑުވެއްޖެއެވެ. އެހާ ގޮތުމަކުން ގަވަނީއެވެ. އެހާ ބެރަމުން ގެންދިޔައީ ގޮތުގަ ބޮޑުނަގަމުގެންނެވެ. އެދި ބަނޑޭރި ނަރުގަތީ އެހާ އަހުއްމަތުން ވިސްނައިފައި ތަވެއްޓާރުއްވި އެއްކޮށް ކަމަނަވެ. އެކަމަކު ކަރުނާ ކަރުއްސާވެ. ހެދުން އެއްގޮތައްވެސްނުވެ. ގޮތުމުލީ ހަބަރު ހުސްވެފައެވެ. އެހެންކަމުން ބަނޑޭރިއަށް ޖެހުނީ އެވެހަކަ ސިއްރު ގޮތެއްގައި މަތިފިއަށް ނަރުގަތުމަކަށްވެ. އެހާ ނަރުގަތީ ހިރާ ބަނޑުކާރު ތަވެއްޓާރު ގޮތުގަ ދިން ހިތާމަކަން ކަމުން އެކަމާ އެހާ ދެރަވެކަމުގައެވެ. ފެނުނުއެވެ ގޮތް ކާވިކަރުވެސް އެނގުމުއްނުވާ މަތިފިޔާއި ބަނޑޭރި އެކަން ސިއްރުކަރުދިޔައެވެ. އެދުމަން ހިތާރި ގޮތުގަ އަނބަދަކީގަވި ބެރުން ކަމުގައެވެ. ނަރުގެށް ޖަގަގެވަޤައި ގޮތުގަ އަނބަދަކީގަވި އެހާގެ "މަރުވެ" ދަރިފުޅު ދިރިހުރުމާ ގުޅިގެންވެއެވެ. ގުޅިގެން ނަރުވެސް އަވަސްޖެހުނު ހިނގާބ ދުރުގެން ގުޅިގެނެވެ. އެކަން ދަރިޔަވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ކާނގެ މިކަކަން ހަމަ އެކަށް ގޮތެއްވެސް ކާނގެނެ ބާރާ އުސްމާނު އެހީހުރަމަކަން ހަމަ އެކަށް ގޮތެއްވެސް ކާނގެއެވެ.

……………………………

"އެކަކަން އެކަށްގޮތެއްވެސް ކާނގެއެވެ. ހުރިހާ އެއްގޮތް އަނގައި އަހަރެންނަށްވެ. ސަލާމަތެވެ! މަގޭ ހަސަނަކީ ހިތްހަމަ އިންސާނެއްކަމުގައެވެ. އެއީ މަގޭ ދަރިކަލުން އެދުނު ދަރިފުޅުވީއާއެވެ. އަހަރެންނަށް ބާވާ މަރުވުމައި ހުރިގެން އަހަރެން މިހެންނަށް ބާވާ ދިރިއުޅުނީއެވެ. އުފާވެގެވެ. މަޖުބޫރުވެގެވެ. އަޅާފުރުގެވެ. ދުނިޔެމަތީގެ "ސުވަރުގެ" ގެއެވެ. އެހާ އަށް "ސުވަރުގެ" ގައި އުފާވާ އަހަރެންނަކީ އަށް "ސުވަރުގެ" ގެ ބަދިގެދުރުން ބޮޑުވެގެންވެސް އެހާގެ

ކަމުދާއަކަށްނުވެއެވެ. ބަދަލުދޭން މިބަރުކަތުވެސް ތަނަކަށްވާނެއެވެ...... މިއީ ފަހެ ކަލޭގެއަށްބޭއްވެ. ނުނިވައްތާ މިއީ ފަހެ އަހުރެއްބެއެވެ. އެއްގަވައަކަން މިބާ އެއްވެއްވާގަދަ ފަހަރު ކަންނަ މިއަން ދުނިޔެއްގައި އެހާ ބޮޑާއި ލިބުނެވެ. މިއުދަސް އަހަރަފު ތަދުކަން ވަރާނާ ކަނޑާނަގަ ހުރެވެ...... އަނގަމަކަން ގަބުލުއި ނުކެރުވެއެވެ. އަހަރަކު މިގަވަކަތުވެސް ގަބުލުއި ނުކެރުވެއެވެ. ދަންފަހު އަހަރެން ހަދާނާ ކާރިނުއްއަހަރެވެ؟ މަރުވާނުވީހަރެވެ؟ ނުނިކުތެވެ. އެހެން ހަދާކަން ނުވާނުއެވެ. އެއީ މަގޭ ހަސަނަކަން އަދިވެސް ކަނަވަރު ނުވެއެވެ. އެއީ މަގޭ ހަސަނުކަމަން މިދިބުނު އަގެންކަވެސް އަދި ކަނޑައަޅައިގަން ހާދަހަދީ ރިވެއެވެ. އެއީ މަގޭ ހަސަނުކަން ނުވެވޭ ނުނިކަން އަގެންވާ ދުވަހެއް އަދި އަންނާނެއެވެ. އުފާދީ ދުވަހަކަން އެއީ މަގޭ ހަސަނުކަމަ ފެއްޓިނަމަ އެހާގެ އަތުގައި ހިފައި ސަލާމަތްކަމަވެއްޖެ، ކަށަވަރު ގޮތުން ދިޔަ ކަރުގެދުއްވަން މަގޭ ހިތްހަމަޖެހި ދިފައި ދެކެން އެގޮފުން އަހަރެން ދުނިޔެއަގައި ދިހަހަސް އެއްމެ ރަނގަޅެވެ. ފެއްޖެއަވ ރަހަރަ ހުރާއި ކުށްބަސަރުކަށްގެ ހާސްތަވ، ހިތްގައިޖެހި ހިތް ފުދުފުރުވ ފީސާވައިރު ރަނގަޅު ދުނިޔެން މަގުވެ ފެންގަމުއ ހިކައިދޭނަ އަގެވެ. ކާމަރިއަށްފ..... އެއީ މަގޭ ހަސަނަކަން ނުވާނެއެވެ. އެހާ އަހަރެންގެމުއްކަން އުފާދީ ހިތްހުރަބައި ނުވާނެއެވެ. އެހާ ދިއްސަނާގެ މައްކަން އުފާދީ އަނިޔާވިދިއައް ނުވާނެއެވެ. ކަރުވަރުވެ. މަގޭ ހަސަނަކާށް މަރުވެވެއެވެ." .... އެރުއަކު ގޮތުމުއަކަން ނުނިދުނުވެ. ދިރަހަތު ހާދިކަވެއްގައި އުވިއްވާއި ގޮތްސުނަމުދަން ގޮތުމައި އެހާ ނަމުދުކާ ވަނަވޮއި ނަމުދުކާނުވިއެވެ.

……………………………

ބަޝީރުމުނާގެ ގެއްޖެހިގެން ހުންނަ "ބޭކަރީގެ" އަކީ ގޮތުމަ ދުވަރުދުވަރުން ގެސްއަލު ގެއަކެވެ. އަދި ބަޝީރުގެ ދަރިފުޅު ޖަސީރާ ބަދަރުއެޅުންއަދު ޝަރީފާވެސް އެގެއަން ވަރަށް ދިނައިން ގެސްއަލުއެވެ. އޭގެ މުސްތަހިކާގެ ޝަކީނާއަކީ ޝަރީފާގެ ވަރަށް ގާތް ރަހުޅުޖި ކުއްޖެކެވެ. އަދި މުސްތަހިކާގެ އަންހެނުން ދަރިކާފުޅަކީ ގޮތުމައަކުވެސް ވަރަށް ހެޔޮ މީހެކެވެ.

އެއްދުވަހަކު މެންދުރުގެ ކެއުމުގެ ކަންތައްތަކުން ނިމިގެން މިބޭފުޅުން ހުސް ވަގުތުކޮޅެއްގައި ޒާހިދާ އަވައްޓެން ޖެއްސުމަށް އައިސްފިއެވެ. ޒާހިދާ ވަންނައިރު އެގޭ ސަލީނާ އިނީ ކޮއްޗެއް ނުކުރަވާން އުޅުއްވިއެވެ. އެރު އެނާ ބަހަމުން ގެންދަނީ މަސްދުރު ޖެހު ދަންވަރަށްގެ "ދަނޑެން ދަނޑެން ދޮން ހިނގާ" މިކަވައެވެ. ޒާހިދާގެ އެތެރެގައި ގޮސްހުރި އިރުހަމަކާ ބަނޑުމަތިން ގަގައިލާ ސަލީނާގެ އަޑުން ވަރަށް ހެއްވިއެވެ.

"އެއްކަލަ ސަލީނާ އަޅުއްކައިފައި ދަންނަވަނީ އުނގައި ދަނޑެން ދަރިންތަ." ޝަރީފާ މަސްލަ ހާމަކޮށް ބުނެފިއެވެ.

"ކީއްތަވެ؟ އަހަރެންނަށް މިކަމާ ހަމަ ރީތިވޭ. އަދި މިކަމާ ރީތިވެގެން ބޭނުންވާ ކަމެއް ނެތޭ. އަހަރެން މަޖާވެގެން ދަންނަވާ ހުރީ. އަހަރެންނަށް ހުވަނި މިޒާހިދާ ނިކަން ރީތި ހާރިހި ދަންނަވާނެހެން. އަދި ޒާހިދާ މަޖާވެގެން ހެރިއްސާއި އަހަރުމެން ދެވިރިންނަށް ދަސްކޮށްދޭނެއް ނުވެއްޖެތަ؟" ސަލީނާ ބުނެފިއެވެ.

"އާދޭ ވާހަކަ. އަހަރެންގެ ބަސް ނޫނިއްވާން ކިޔަވައިދޭން އެނގޭ ދުވަސް. އެދުވަހު އަހަރެމެންގެ ހޯމަދުވަހު މިހާރު ބަސް ނާތޭގެ އެދުވައިކަން ނުވޭ ނިދާ. އެކި އޮޅާ "ނަނާ ހޯދޭން ދޮރިމާ." އެއީ "ސަލާމުގެ ބަސް" ކިޔާވާ. އަހުރު އެދުވަ ކިޔުމި މިކުރާ ބަސްދުވަސް އަދި މަޝްރީފާ އެވަރަކާ ބަސްއެވެދޭ. އަދި އެންނަނީން މިދަށުދަނަ އެ ހޮވާން ދުރިނ ވާދަކަ ކިޔާ މަވާސް މަދަނު ކިޔަނަ ނުބައިނަކަން. ހަގަނާވަމާ "އަނާ ހޮވާން ދުރިމާ." ކަމަށް. އެއްސުވާ ދުށް ޒާހިދާ އަހަރުމެން ދުވިދުނުނަން މަވާއި ދަސްކޮށްދޭނެއްތަޅަންފަދަ؟" ޝަރީފާ ވެރިންނަށް މަވާއި ދަސްކޮށްދެވޭނެތީ ޒާހިދާއަށް އެދޭސް ކިޔާނުވިއެވެ.

"އަހަރެން ދަންނަނީ އެނގެ މަވާއި. އެކަމަ މަރުޙަބާއެވެ ނުވާނެ." ޒާހިދާ އެއްކޮޅު ވިސްނައިލުމަށް ޖެހުނީމަ ބުނެފިއެވެ.

"އަކަލާ ވެރިވަ. މައުދުވެރި ދަސްކޮށްދޭން. އަޅާ ނިކަން މިހާރުބާ މަވަ ކިޔުމަބަދު." ސަލީނާ ގަދަދައްކާލިއެވެ.

ޒާހިދާއަށް އެނގޭ މާލޭގެ ނަނާ...... އެނގޭ ހަސަނު ނިންދަވަން އާރީ އަސަރުގަދަ މަވަ...... ހަސަނު ބޭފުޅަކުވެސް ނުނިދިގެން އުޅޭ ކަމުގެ

ބަހަކު ނިދާލާފަ...... އެކަމަ އޭނާއަށް ކިޔަވައިދެވުނު އެގޭ އަހަރުމެންގެ އޭނާގެ އަތޮޅުގައިބޭން ހެދު ކަރިތަށް ދިނުމެވެ. އޭނާގެ އަހަރުމެންގައި މާ ހިތްހަމަ ގަދަވިއެވެ. ނަމަވެސް ޒާހިދާ މިއަދު އެކަމަ ކިޔަވައިދޭނުމަށް ކަންވަރެން ބޭނުންވާ މުހިންމު ސަބަބަށް އެވާހަކަ އެކަމަ ކިޔަން ފަރާއިޒުވިއެވެ. މަޖުބޫރުކަމާއިއެކު ޖަވާބު ދިނެވެ.

"އޭނާގެ ހިތުގެ ހިސާބުތަކުން، ފަސޭހަ ނޫޅޭން ހަނދާނީ ދުވަހަކު."

މިވަގުތު ޒާހިދާ ދަންނަވާ ދަރިބަރުކަމެވެ. އަހަރެމެން އަދިވެސް ކިޔަވާލީއެވެ. އެކަމަ އަދިކިޔަވާނަން ވަރަން ރީތިވެއްޖެއެވެ. އަހަރެމެން ސަލީނާ އެކަމަ ކުދިންގެ ތަރައްޤީގައި މީހުންނެވެ. އަދި ހަމަ އަދިވަރު ޝަރީފާއާ ސަލީނާ އެކަމަ ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ވިސްނުމެވެ. އެކި "ބަސްތަރު" އަދިގަ ކިޔާދިން މަގުޖެހުން އެކަމަ ކިޔަން އެހެން އިރުކާ ތިއްބެވެ. އަދިކިޔަން އެކަމަ ކިޔަމުން ވަރަން ރީތިވެއެވެ. ބަޔަކު ރީތި ޝަރީފާގެ ކިޔުމެވެ. އޭނާގެ ހަޖާ މަހުރަމަށް މަޖުބޫރު ރީތިވެއެވެ. އެނާ އެކަމަ ކިޔަމުން ހިތްދަތި ޖޮއްސާއި ހިއްވާކޮށް ކިޔަވާނެވެ.

……………………………………

ހަނދުވަރު ރީތި ބޭރުކަމެވެ. ފައިމުޖާވައި ހަނގުރާ ބޭރުކަމެވެ. ބަސްތަރި މަޖާ "އަހަރެމްގެ" އަނަ ޖެއްސުމުގެ ކުރުމާއި އެތާނގައި ބަހަށްޖެއްސެވިއަތުރު ތިމާވަށް ނުކުމި ހަނދުވަރު ރީތިކަމުން ކިޔަވައިދިނުމުގެ ގައިން އެތަނުގައިއެވެ. ގޮތްތަކެއް ކިޔަވައިދޭން އަހަރެ މަޖާކުރުމަށް ކަން ބައިވަރުން ހަރަކާތްތަކާއި ތިރީގައި އެހެން އެތާގައި ބިންގަނޑު ތެރޭ ހޭދަކުރެއްވި ބަސްތަރު ނުހަދާފަން ސަލީނާ އިނީ. އޭނާ އެއްފަހަރު ހޯދައިގެން ހަވީރުގެ ވަގުތު ނަމަވެސް ޒާހިދާ ދަސްކޮށްދިނުމަށް ތިބެ ކިޔަމުން އަނގަބަހުން ގެންދިޔައެވެ. ކާޑު މަޖާކޮށްދިނުމަށް ބަސްތަރު އަދިއަދުގެ ދުރު ކަރުދާހުގައި ސަލީނާ ކިޔަވާފައިވާ އަނގަބަހުން ގާތުގައި އޭނާ އިންތިހާ ނިކަމެތިކަމުގައި ކަމެއް ދަސްކުރިއެވެ. ކަމުގެ އިންޓަރ ނުވަތަ ހޭދަ އޭނާ ކިޔަމުން ގެންދާ މަޖާ ފަރަކު ބޮޑަށް ކަރަނަ އިވުނުވިއެވެ. ދުރު ހަނދުވަރު އަތުގައިވާ ބަސްތަރު އަދި ހިތްވަރުކަން އެނގިއްޖެއެވެ......

"އޭނާގެ ހިތުގެ ހިސާބުތަކުން، ފަސޭހަނޫޅޭން ހަނދާނީ ދުވަހަކު"

ތަފާތުވެފައެވެ ނުހަނު ބިރުގަތެވެ. އެ ތަފާތާއި ޝަރީފާގެ މޫނުގެ ކުލަވާއި އޭނާގެ މަޑުމައިތިރި ހިމޭނު، އަދި ހެރިކަމާއި، ތަފާތުގެ މައިގަނޑާއި ކަމުދާކަމާއި ހާލު، ފިކުރުވެސް ގެނެއެވެ. އަދި އެ ހިތްވަސްކަރު ފައިމަގު ހަރުދަފަރި ތެރޭގެ އަނގައިކަނޑަނަގައިދާއި، އެތަފައިގައި އެކަށީގެންވާ ބަސްތަކެއް ފަހަރު ގެނެއެވެ. ކަރުގެ ދޮރުގެ ބޮޑުތަރި ތިރިކަންފަޅިއަށްތިޔަ ތަފައިގެ އަޑު ފަހަރު ރީތިކަން، ކަރުތަކަރުން ގެނެއެވެ. އެތަފާ ގިނަފަހަރު ބަޝީރު ކަރުގެ ދޮރު ހުޅުވައިފައިވާ ކަރުން ނުފެނިވަހައި މަޑުކަށްލިއެވެ. އަދި ކައިވެސް ޖަހައިނުފައި ޝަރީފާ ދިމާއަށް ބަލަހައްޓައިގެން އިނދެފެނިއެވެ. އެ މަސްޖިދު ހިފެހި، އޭނާގެ ހިތުގައި ކަރުހަމަ ގެންދިޔައީއެވެ.

މި ކަމުގެ ހާދިސާގެ ބަޔާނަކީ އެކަކު އަނެއްކަކަށް މަސްޖިދުކުރެވުނު ކަރުތަކެއް ބަޔަކަށްދިޔައީ. ދިރާސާކުރަން ދޮރުތަކަށް މިދާތިވުމާއި ދުރުކަށް ކަރުތަކެއްތެރިން، އަދި މާދަމާ އަޅުކަން، ބަޝީރުން މިފަދަކަމަށް، މަތީސަރު ފަރަން ގޮސްތާ ހިސާބަށް ކަރުތަކެއް ދިޔައެވެ. އަދި، ބަޔަކު ތެރޭގައި ބަޝީރުން އެ އިނދެފިނި، އޭނާގެ ގައިރުގެ މޫނާ ތަރުހަލަ. އޭނާގެ މަރުމާގެ އަނގަތަރުކަލަ. އޭނާ ކަރިން އަތުގެ ފެށި ޖަވާބު ދިނުމަށް ދިޔައީއެވެ. ހިތަށް ވިސްނާލަ ދުވަހަކު އެ ޖަވާބު ތަރުގަށް އޭނާ އިންދަމަށް، އެ ފަރު ފިރާރު ކުރުމަށް ބުނި. ތަރުކަރަމުން އޭނާ މާދަމާ ދެނެވެ. ބުނުމާ ވިސްނުއީއެވެ.

ހިތަށް އޭނާގެ މަސްމަ އަމިއްލަ ފައިމަގު ދިނީއަށް ދޮރުމަތީގައި އިނދި ޝަރީފާ ކަމަށްވިޔަސް...... ހިތަށް އެއީ އޭނާގެ އަތުން، އޭނާ އަމިއްލައަށް ނަގާލި މަސްމަގަނޑެވެ. މަރާލި މަސްމަގަނޑެވެ. ބަޝީރުގެ ބަރަކާތްތެރި ހެއްޔެވެ. ފުރަތަމަ ބާލައެވެ.

އެ ކަރުދަ އޭނާގެ ހެއްޔަށްދާތީ އަނގަތަށް އެދިލައެވެ. އަދި އެކަރުގަ އޭނާގެ ހިތަ ހިތްޕަށް އެދިލައެވެ. ހިތާ އެ ހިތް...... އެކަރުދައިން މަޑުމަޑުން ވިދާޅުވި ދިޔާބުމަތިން އޭނާގެ ދުވުވެގެންދިޔައީ ނުކުންނަމުން އަންނަހަނދެވެ. އެކަމަކުވެސް، އޭނާ ހަރުދަރާ އެހިތް އަދިފަހަށް ހަރުދުދުކުރެވެ. އެހެރިކައި ކަމައް އަދިފަހަށް ސިއްރު ކުރުމަށް. އެކަމަކުވެސް، އޭނާއަށް ބައިހިތްވާދާގައި ގޮތްތެރި ފޮރުވައިވެ. ގަނޑުފަށާ ވިސްކަމާއި ހިތަށްގެ ހަރުކަތާ އެކުވެގެން، އަދި ބަނޑުބަލި އުފާވެގެން އަންމަވެސް ހިތްދަތި އެކަށީގައި ނިކަމެތި ވެފައިވާ އިސްކޮށްފައެވެ.

ބަޝީރާ ޖެހިގެން ހަމަ އެކަރުގައި، ކުރި ސިޓީގައި އިން އޭނާގެ އަންހެނުން

ހަމީދާ، "ދަރިން ފައިބަންދެނީތީ...... ބިޔަ އިނީ ކަލޯފައިތީ...... އެއީ ދަރިން ކަށިތަކައިތީ" އަހަރެމެންނަށް ފަހުގެ އަހަރުމަތިންނަށް ހުސްވެފައި އިނީމައި، އަދި އޭނާގެ ތަރުތީބު ކަރުނައެއް ހިނގައިފި ކަން އަނގަޔަކިއްޔާ، މީހާ ސަލާމް ކަމުއަށްދަރިކަން ހަމީދާއަށް ވިސްނިއްޖެއެވެ. ހަރުފަސް ހަމީދާއަށް އެކަންޖެހި ފެނިނު މީނާއްގެން ތަރުކަށްދިނެވެ. އެކަންޖެހި އޭނާއަށް ފެނިނު މީހުން އެހެން ކަރުބަކަށްދިނެވެ. އެކަން އޭނާއަށް ބަރަޖަހާ ކަރުފަހި އެހެން މާނައެއްގައެވެ.

ހަމީދާއަށް ހައްގުނަކަރުފައި ބަޝީރު އޮފަހި ޝަރީފާގެ އަމާއި މުނާއި ބަރަކާތްގެ ޖާދުގައި ހަނދުގަތުން ޖެހިވެއި ކަމުގައެވެ. ޝަރީފާ އެކާނާ ހަރަކާތުގައި އާދަކަރުމުން ގެންދާ ހިތާމައިގައި ހަނދުގަތުން ކަލަޑަރު ފައިވެ ކަމުގައެވެ. އޭނާ އެބުނުނު "އޭނާގެ ހިތުގައި ހިތުކަރުތަކެކް ފެނިނީ ނުހާސްނު ކަރުބަހާ ދަރިފަސް" ކަމުގައެވެ. "އަމިއްލަ ދަރިފަށް ހިތާމައިން، ނަމިލަގައި މަގު ބަދު ދަރިފަސް ނުރިނާއި" ވާކަމުނެވެ. އަދި "ކަރުގެތެރެއިގައި އަރިވަރު ދަރިމަ މަ ދަރިން ދަރުމަރުފައި" އިނކަމަށެވެ. އަދި "އޭގެ މަގުއިރަކަ ހަދާ ސަލާމާ ނަމުރިން މަރުއިރުއި ކަރަކަރާނަރު" ދަރިފަސް ކަމުގައެވެ. ޝަރީފާގެ އަނގަޔަނޑުގައި ޝަރުކަފުރުގެ ކަރުމަތީގައި ބަޝީރުން ކަރުދަން ނުހަދައިފައި އިނދެވުމުގައި ހަމީދާ ކަރު އެއީން ރަސްޖަހާލައި، އެއީން މާނައެއް ހަމަނަގެވެ.

ޝަރީފާއަށް ހަމަ އަހަރުތަކުން ވީހާ އެއަށް އިރުއްވާލަން ނުކުތެވެ. ކަރު އަހަރަކާއި އެމީން ބަޝީރު ދަރުވާކަން އެހެނިހެން ކަމުތަކުން އެހެއި ބަޝީރު ނުފެނިއަށްދަނަވައި ދުރުލާކަން ވިސްނުނު މާފަކަށްނުވެ. އެކަން އަނެއްމަތާ ހަމަ ހަމަޖެއްސުމަށް ނިރުފިއްޔާ ބަސޫރާ ކަނޑުމަރުގައި ހަމަގޮސް ގޮތަށްއެއް ފަރުގޮސް ހިނގައްޖެއެވެ.

ބަޝީރު ކަރުން ފައިބައިގެންގޮސް ގޮތަށްއެއް ފަނޑުއިރު މަސްހަރުޝަވާނު ބަނަވާފައެވެ. ހަމީދާގެ މުނުމަތުން ފަސް ދަރުމަކުވާސް ނުނަގާކަރަފަ "ވިދާގަނޑު" ނަގައި ކަރުކަންދޫފައެވެ. ގިނައިރުއްވެ އެފިދާގަނޑު ފުން އެއިގެންދިޔައެވެ. އަދި، ހަމީދާ އަނގަ ތަފައްޖެއެވެ.

ކަމުގެ ކަރުން ބަޝީރުގެ އެހެނިހެންވަރު ސަލާމްއް ކަރުނަމަފައި ފަސްކަރުއިން ޖަލަބާއް ނަގިފި ހިސާބުން ކަރުތަކް ގޮސްފައެވެ. ބަޝީރު ފައިރުން ވިދާރު

ބޮޑުވެއްޖެއެވެ. އެހެންކަމުން ކުޑަވެސް ހަމަޖެހުމެއް ލިބޭތޯ މަސައްކަތެއް ކުރުމަށްޓަކައި މަޖީދާ އާ ސުވާލުކުރުން ހުއްޓާލިއެވެ. އޭނާ އެގޮތަށް އަވަސް އިއްޔެވަންދެން މަސައްކަތް ކުރަމުން އުނގެނި ޝަހީދާ ކިޔަމުން ގެންދިޔަ ފަދަ އަޑުއެހުން އެނގިއިރު ފެންދުން ކަރުގައި ބަސްމަގު އިންކަމާއި ޝަހީދާ ހިޔާލުން ގެންދިޔައީ މުސްކުޅި ހިތްއެސްއްކަމުންފައި ބަސްކުރަމަކުމާ މިހާރުގެ ހެވޮށްކަ އ ދަރިވަރުގެ އަރާން އިންސާން މާއްސަލަކަށްވިކަމެވެ. އެއްވަރު ކަރުން ނުހޮޅުލާ އިންސާން ޖަހާން މަކަލުފުރު ސަލާމަތް އެންމެ ކަމާ ގަބުލު ނުކުރެވޭކަމުގެ މަޖީދާ ބަސްއެވެ. މުއްސަނދި އެއްކަމުގައިވިޔަސް އޮތްފަރާތުގައި ކަމާބެހޭގޮތް ވިސްނާފައިވަނީ ބަސްކުރުން އަޅަބަހާއިރުވެ. އަބަދުވެސް ނުން އަޅާއި ފާޑީގެ ފަހެވެ.

"އަހަރެންނަށް ކިޔާގައި ހިނދުވުގެ ސަލާމަތް ޝަހީދާއެއްވެސް ނުޖެހޭ.

އެދި އޭނާ ކިޔައިވެސް ނުޖެހޭ. ކިޔައިކަމީ އޭނާ އަދި މަތީ ހިލޭގައި އަހަރެންނަށް އަދާ ހިތާ ގޮތުގަކާ" ބަސްމަގު ފަރަން ދިރުވާލުގައި ބަސްޖެހެ.

"އެދުވަ އަހަރެންނަށް އެޅުމަށް. އެއީ މިހާރު ގޮތުގައި ފަރާތުގެ މަޖީދާއަށްގޮތް. އަބަދު އެދުވަ ޝަހީދާ ކިޔަ ގޮތުގައި ފަދައް. ވެސް އެހެންގޮ!" މަޖީދާ ހިތްދުވާލުގައި ރެކުމުން ކަދުމަޅިއެވެ.

"ހިތްކަކަމަ ބަހުގެ މަޖީދާގެ ދުލުން ބުނެފައިވާކަން ފެނަކައިގައިވެސް އަހަރެން ހިތުގެ ނުކުރަން."

"ހިތްކަކަމަ "ކޮޅުމަލުގެ" ބަސްމަގުގެ މުނިމަހިން ފެނެނިއާ ކަމުކުރަން ފެނަކައިގައިވެސް އަހަރެންނަށްވެސް ހިތުގެ ނުކުރަން." އެދިވެސް މަޖީދާގެ މުނިމަހިން. ކުރުބަދުމަވުމަ ނުކުރަނީއެވެ.

"ވީއްޗެހިއެއް މަޖީދާ ގަބޫލުކުރާނެތޯ؟" ބަސްމަ އެދިގެ ރާގެއްގައި އެހިއެވެ.

"ގަބޫލު ކުރެވޭވަރުގެ ވާހަކައެއް ގަބޫލު ކުރާނެއެން."

"މިބުނީ ހަމަޔަގީން. އެއްވެސް އަހަރެންގެ މުނިމަ އަހަރެން ކުޑައިރު ނިކަމެތިކަން ހުރިއިރުވެސް ވަގަ. އެއްވަ މީގެ ކުރީއަކުން ޝަހީދާ ހުރިއެއްނެތް. އެއްވަ ޒުވާނުވެ އިވުނު މީހަ. މީހާ އެއްވަ އިވިނުމަކީ އަހަރެންނަށް އެދިނި ހިތާ

ގޮތްތަކެވެ. އެއްވަ ޝަހީދާ ދަސްކުރި ކަސްތަކު ކާމުކަން ކާކު ހިތަދިނީމުތޯ؟"

މިއީ ފެދުން ގޮތުކުރައި ބަސްމަގު މަނުމަ ވަނި މާކުގައި މަކުފުރިކަމުން ބަސްމަގު ޒާތުގަން އުނގެނުމުގައި އެމަމުގައި ޝަހީދާ ހިތައިއްގެ މަގުތަކުން ކަމައްކަނި މިބޭ. ކަމައްކަނި މިމަތިން ބަސްމަގު އަހަރުމުގައި މިކަން ގެއް ކިޔަމަ އެގޮތު ސަބަބުގޮތުކަމުން ހިތުން ގޮތުގުމާއި އެއީ ފަރުޖަރާގެ ގުދުރަތުގެ ކަމާތްތަކު މަތިދުގެ ހިނގާދިޔައެވެ. އެއީ ފަރުގެ ކަމުގެ އުފެދިއްޖެ ވާރުކަން މިކަރުން ކަތިބައިގައި ބަސްމަގު ހިތަފުގެ އެހެން ދާ އެދީއިރާއެވެ. އެއީ ކަމަ އެއް މަޖީދާ ގެނެ ޝަހީދާ ކަމުގެ އަމާކަ ކަހަލުވިއެވެ. އެއީ ކަމުދިޔަ ކަކާ ދަސްކަމުއިން މަގުފުއިމެއެވެ. ޝަހީދާއަށް ކަމަ އެދުވަ އެކަމީ ބީގެފެވެ. މަގުކަކަމުގައި އެއްޗިހިމަގުމުކަމުގެ އެގޮތުއްކަ ބަސްމަގު ކަޖެހިއު އަންނަ މަހަމަ ހިތައިދިން މަގުކަމުގެފައި ބައްޔިރިދެވެ. އެއީ އެގޮތު އިވުގެން ބަސްމަގު ފެވިމެގެ ފަކަތަވަސް ޝަހީދާގެ ގޮތުގައި ހިތައިދިނެވެ.

……………………………

އެދީ ޝަހީދާ ނިދާނުގެއް އުނދުގައި އެތެރެކޮޅުގެ ގޮތުހިލޭ އަނގާ ނިދާ އުނދުގައި އެތެރެކުޅިގެން އެމެވެ. ޝަހީދާ އެތެރެގައި ބޯޅަޑުމަތިގައި ހިނގާލިއެވެ.

"ގޮތުމަ މިއީ މަސްވަރުތޯއި."

"އަނގައިނަ ހިތޯ؟" ގޮތުމަ ސިއްސައިގެން ގޮސްގައި އަހައިލިއެވެ.

"ވީކަމަ؟...... ފަރަން ގޭސްކަމުގެ ކަރުވަނީ. އަހަރެން ހަނދާ ނިންދަވާން އުނދުލާގައި އިރުގެން ގޮތުމަ ދަސްކުރިއިރުން އެއްކަމަ މަހަ އަޅުގެ ކަޑަން ކުރަނީގެ. ކުރިނުކޮށް އަގު ދަކަސްބަމުން ކަރުގައި ދުރުތަ ކަރު މަޑުކަމުގެއްމިއިރު. އަހަރެންގެ ހިކުރު ބަސްމަގުން ކަރުން ޒާތުބަނަފައިގެން ދުރުވިކަމުން. ކަރުގެ އަމިގަސްޖެ ގަދަފުގަމެއި އަހަރެންގެ އިރުކަކަ މުތަރުމަމިގެން މަވަކާން އިންކަމުން އެމަސްޖެ މިބުނީ. މަސްކަރުއިދު! ބަސްމަގުން އައެއްކަރުކަމަ ހިއްބަވި ކަރުގައި. އަހަރެންނަން އެކަން އެދިގެން ދުޅަހުން. ނަމަ އުނގެނުމައި ޖަސާ ނަގައި ކަސްދަން މައިގެން މަގުމަ އަކައި ދުއްވައިގެ ކަޑަރުއަން އެދިއެގޮތުގެސް.

ވަންނަނީކޮށް، ދަރުމަވެރިކަމާއި ތަޅުގަނޑު އަލަމާރިޔެއްގެ ބޭރުކަމުން ތަޅުލެވިފައި އޮތެވެ. އަދި ކޮބާ ވަރުއްމިވެ ގަނޑަކަށްނުދޭން. އެކަން މިއަދުގެނީ، ހަމަސް ޖަމީލާ ދުރުވެ ބުނުއްވީމައި. ވިސްނޭ އެމަވަ އިވިދާއްވުމާއިބަ ބަސްކުރަން ކާރުނުވެސް ނުކެބޮޅުނުވިއެވެ. ޖަދުން ކަރުނަ އަރިސް ވާހަކަ ނުދެއްކުމާ އެކަން އެތާއް އިރުއް ވަންދުން އިސްނުވިއެވެ. ޒާހިދާ އަނބުއްލާ ކަލޭ ބިތަ ހިކިފައި ބަޝީރުން އަބަދުވަރުއް އެއް އަބަދުން އަރުވާ ހިތާމަ އިވިއްޖުމާ ކަމުނުދީ؟ މަނިކުރާއްޖޭ އަބަހާއްނުވުން. އެތެރޭގަ ބަޝީރު ކަޑައިރު އެނގޭ މަސްތަ ހިތަށިދު އުޅުނު ތަފާތު. ޒާހިދާ އަބަޑުއްތާ އެތަވަ އިވިދާއްވައިގައި ބަޝީރުން ހާދަ އަސަރެއް ކުރަނީއެވެ. އަދި މަރަން މިކުރެވުނު ހިތައި ދެރަކަމުއް؟" ސަކީނާ އެނގޭ ބޭއްލާބިކަމައި މުޅި ޖެއްސައި ނިވާކޮށްލިއެވެ.

"ތިރި ހުންނަނީއްޗަ މަސްކަށްކަންތަށްތާއްނުވެސް. ދަރުކަވަކަ……"

ޒާހިދާ ދެން އެއްކޮޅު ނުބުނެއެވެ. އަޅައިން އެތައް ހިނދުވަރައި ސަކީނާ ދެނީނޫޅުއްމަކަކު ޒާހިދާއަށް ގޮތެއްމަހުރިއެވެ. އަތަށް ނިކުމެއެވެ. ސަކީނާ ހިކިރު ޒާހިދާއަށް ނިދުނީކަހަނީވެ. އެހެންކަމުން ސަކީނާވެސް ބިޑުނަކަން އަނބުރިއެވެ ނިދާލިއެވެ.

……………………………………

އަނެއްދުވަހު ހެނދުނު މެންދުރު ނިދައި ހޭލިރު ޒާހިދާ އެނގޭ ޅަނދުގައި ނިދިފައި އޮތެވެ. ހަމަ އެދުވަހެއް ކަރުގެ ތަރާކަ ޒާހިދާ 5 ޖަހާއިރު ތިރިވާ ޒާހިދާ މިއަދު ނުބައިދާއިސްކުރާމަ ހިތުނުން އެނގުނުގެ ހިތްގައިވެސް ސަލާމު އަރުދުން ކަރުއަކަރުގައެވެ. އެހެންކަމުން އެނގޭއަށް ވި ކިއުޅު ބަލާދުރު ކަމުކުރަކުރުނީވެ. އެނގޭ ހިތަށް އަރުވާނިކުމެދާނެވެ. އޭތި ހިނގައިގެން ތަފާތުއެވެ. ޒާހިދާގެ ހާލު ވަރަށްބޮޑެވެ. އެނގޭ ހިނގަދުކަތަނުވަރު ކަސްބަޖެހުނީހިނި އަރުއިރުކާދޭ އެނގޭ ހިނގާތިއެވެ. ހަބަރު ހިސާބުތިއެވެ. ހިއިހިނަރިރުވެސް މިހެނދާ އަތާލައި އުޅުނު ވަރަށް ކަޑަކުރެވެ. އެނގޭ އަހަރެން އެންނަރިރުވެސް ހިތުނު އަބަދު ބޭނުހިނގެވެ. ދުވެދުން އަބަދާއަބަދު ހިނގައިބަނިއެވެ. އެނގެންވެސް ހިކުރުމުން ގެންދިޔައި އޭތި

އެނގޭ އަރިސްގައިވާ ހަމައެގެ ގަދަކަމުން ވާގޮތެއް ކަމުގައެވެ. މިހެން ދަރަގޮތަކީ ޒާހިދާގެ ހިތްދަތިވާނޭ އެއްފަސް ކަމެއްނުވެވެ. އެނގޭ އަތުމުން ގެންދަނީ ނުހަނު ހަމަޖެހިލައިގެން އަދަރިގެ ގޮތެއްގައެވެ.

ޒާހިދާއަށް ހީނަކައި އެހިއެއް ވަރުނުދޭގޮތުން ބަނޑޭރި އަތުކަރި އަޅައިތައިވިއެވެ. ކަކަކަކުން ދަރުވަރިގެންވިއެވެ. ކަފަނި ކަށްއަތުއްލައި، ބައްޕަ ކަނު އެއްލައިތޯ އަހައި އަތުއްލިމާނު އަތުރުވުރާއްކުތް ޖޭވަބާ ނުވިބައްވެ. އެހެންކަމުން ބަނޑޭރިއަށް އެތްޕަވަކު ގެނގުނަތިނު މައިލާއިއާ ބަސްކުރަލީ ޖަހާ ގަނޑަކުރިއެވެ. ބަރުގަދަރުގެ އެހެންނަމު ޒާހިދާއަށް ގާތަކު ކަރުމަގައި އަދުމުން ދިޔައިރުވެސް އޭނާ…… ހަމަ އެޒަވާކަލެވެ. ތިރުން ޖެހެއްގެން ދިޔައެވެ. އިތުރިރުކާގައި އަނބުރައިގެންނަނީއެވެ. އޭނާގެ ބަސް ވަރަށް މަދުވެ. ހަމަ ވަރަށްބޮޑުވެ.

ޒާހިދާގެ ވާހަކަ ބަޝީރު ނަގަންގަނޑު ބަނޑޭރިއާ މިބަސް ވަރަށް އަދަރިގެ ޖަވާބުވެ. އެނގޭ ބޭނުއްވި ބަނޑޭރިއާ ގެންނަ ތަނަގަނޑުގަތުން ކަނެކުއް ކަރުދުނުވެ. ގޭސްޓިޖާއެއް ގަނޑާވަރުވަނޮޖާ ގަނޑިދަރަށް އެހެދު ތަނަގަނޑުކަރުގައެވެ.

"އަޅުގަނޑު މިދާނަގެ އަޅަބިދުވެގެން އަށް މިއަދުގަނޑު." ބަނޑޭރި އަވަސްވެފައިގައި ނަގަނޑަގެވެ.

"އެހާއަށް ހިނގާއިގައި ދުވަރުވަރުވެދުމަކަ؟" ޒާހިދާ ގެތަކާ ބަސީރު އަހައިލިއެވެ.

"އަސްލާ ބަސީރު! އެނގޭ ހާދަ ހާދަބޭ. ވާގަޅެއްވެސް ނުނގޭ ހިތުއިރުކާ ކަބަރު ހަސްލާ ވާހަކަ މިހަނގަތް ޒިރިތިރު ކާޒުރުތިރު ޗާޒާއްނުނު. އަޅުގަޑު މިހުންނަނީ ހަމަ އެކަލާ ވަރަށް ބިރުން."

"ދެން ޖާބަރު އަށް ދެއްކުމައި ހަދާންވެގެތި ބޭނާނުއްނު. ކަށްވާ ގެތަކަށް ޖާބަރު ބުނެއެސް އަހަރެންގެ ބަސާ ދެން އެތަކަން ފާސާހިކުނުއްޖެ އުޅެނަ ނުދެވި!" ބަސީރު ވާހަކަ ކަރުކަން ކިޔައިގައި ކާބަރުއަށް ވަދެއްޖެއެވެ. ބަނޑޭރި ހިތިއިވަވުމާގައި ގޮށިވެސް ނުދެވިއައި ޗާތެއްގެ އިކުރެގައި ސަބަބު. އޭނާ

އެހެން ހުއްޓައި ބަޝީރުގެ ކޮޅުބިން މާދުރުބޮޑުކަމުން ދިވެހީސް ތަވައްދު ޖަހަން ޒިޔާދަކުރަން ބަޝީރު ސިއްސައިގެން ގޮސްފައި އެކަ އަޅުގަނޑު ކޮންމެކަމެއްގެން ހަރަދުކުރަންގެން ހިނގައިގެންދިޔައެވެ. "އަހަރުމެންގެ ބަޝީރާ މިހެންގޮސްގެންކަމަށް އަތްފުޅުކުރެއް މިއަޅުގަނޑު...... މިވަރު މަސައްކަތް ބޮޑު." ބަޝީރު ހިތާމައާ ކިޔައިދިނެވެ.

ބަޝީރު ކުރުކުރަން ދުއްވައިގަތުމުގެ ނަމޫނާއެކަށް ވަރަށް އަވަހަށް ޒާހިދާ ހުސެއިނަށް ގެންދެވުނުގޮތް ވިދާޅުވި. ސަމީރާ ވަރަށް އަވަސް އަވަހަށް ކަންތައްތައް ކުރުމުން ގެންދަނީ ޒާހިދާ ރަނގަޅަށްދަމައިގެން ހުސެއިނަށް ގެންދިއުމަށެވެ.

"ސަމީރާ ދަރި ތިޔަވަރުން އަހަންނަށްނޫނު! އަޅުގެ ބޭނުން މިހާރު ކުރަނީ. ދަރި އަހަރެން މިހެން މަޖުބޫރުން އެދެނީ." ބަލިބަލި އަޑުކޮށް އާދަގެ ރަގަޅަށް ޒާހިދާ ބުނެދެވެ.

"ޒާހިދާ މަޖުބޫރު ދަރަޖަހިފައެއް. ޒާހިދާ މަރުވާނެގޮތް ހިފަހައްޓަ؟ އަހަރެން ހިތްހެޔޮ!"

"އަހަރެން މަރުވާނަށް ދަރަޖައްސަފަން. އަހަރެން ދަރަޖަހި......"

"ދަރި ތިޔަކަހަލަ ވާހަކަ ނުދައްކާ. ހިތްދަތިކަމެއްވާނީ ޒާހިދާއަށް ބަލިގަދަވެފަ. ޒާހިދާ ގަދަފަދަ. ޒާހިދާއަށް ތިޔަ ބުރަ ނުކުރޭ އަވައިދާނާ މިހާރު ނަފްސާނީ ހިތާމަވޭ؟"

"އަހަރެން ތިޔަކަހަލަ ދަރަޖައްސަފަން. އަހަރެންނަކީ އަޑުއިވޭނީ މިހުން ދުނިޔެއިން އެބަވިދާ. އަހަރެން ދަރަޖަހި އަހަރެންނަށް ދުނިޔަކަށް އޮތީމުނާ އަޑުއިވޭނީ މިހާރު ނުހުންނާނެކަން ހިތަށް އަރާއިރުގައި."

"ތިޔަބަސް ކިޔާ؟ ހުރިގެ ބަލިބަލިގެ ސަހަރާން މިހާރު ޒާހިދާ ވަރަށް އަޅާނުލައްވާށެވެ ނުވާއިރުން."

ޒާހިދާ އައިވަށް އެއްކޮޅު ނުބުނު ހިތަކަށް އަވާޒު ގަޔާގަ ގުޅާލައިގަތުމަކީ ދުވީ ޒުވާނާއިރު އެވެ. ހަމަ އަވަހާއަށް ކިޔައިދިނެވެ. "އަހަރެންނަށް ހެޔޮކަމެއް އެއްކޮޅު އަރިހުގައި. މިހާރު ޝާނުގެ އަޅާކޮޅުފަށް ނުބޭ. އަޅުގަނޑު...... އެހެން ހިތްވާނީ ކީކީ؟...... سبحان الله ދީ މަޖުބޫރުނަށް ގޮތަކީ ހެދި ތަރުކާތުލުން...... ހުރިހާ އެއްކޮޅު އަޅުގަނޑަށް!"

އެދިބުރުމުގެން އަޅުވައިދީ. ޒާހިދާ ހެދުން ބަދަލުކުރެއްވި. ހުސެއިނަށް ގެންދެވުމުގެ ފުރުޞަތު ދޭތޯ ބަލައިގެން ބައްޕަގެ ބަރަބަރު ސަމީރާގެ ގޮތް ފިހާރަ. އެދިބުރުމުގެން ފުރުޞަތުދިނީ ޒާހިދާ މަޖުބޫރުން ވަރަށްގެން ކުރައްވާލާނެ.

"ސަމީރާ! ކަމަކަށް ހަދަނީ ކީއްތަ؟ އަހަރުމެން ޒުވާނާގެ ކަންކަމަކީ ކަމުގަ. ގޮތުގައި އަހަރެންގެ ސަރަހައްދު ނަގާވެގެން ނުނިކުމެއްޖެ." އަނގައިލައިދީ ޒާހިދާ ކުރިއަށްދިޔައެވެ.

"ޒާހިދާ އަބުރު ހިތްހަމަ ދަރަޖަހިފަ. ޒާހިދާއަށް އިސްތިހާރު ކަރުދާސްވުން. އަހަރެންގެ ކަންތައް ނުހުރި! ދަރަޖަހި!" ސަމީރާ މަސައްކަތް ކުރަމުން ގެންދިޔައީ ޒާހިދާގެ ހިތަށް ދުށީ ހަމަޖެހުން ހުރިހާ ދޮރުގައެވެ.

ހުރަހެއް ވަނީތީ ޒާހިދާ އެއްކޮޅު ނަބީން އެފަޔަ މަޖުބޫރުވެގެންދިޔައެވެ. އަދި ވަރަށްގެން ކުރިއަށްދިޔައެވެ.

"މިހާރު ގެން ނުކުރެވޭނެ މުޅިދުނިޔެ؟" ބަލިބަލި އަޑުކޮށް ޒާހިދާ އަހައިލައިފިއެވެ.

"އާނ. މިހާރު ހުސެއިނަށް ކިޔާދީ ޒާހިދާ!" ސަމީރާ އެކުވެރިކަމާ ޒާހިދާގެ ނިމުނުތަނަށް ފުރުޞަތުދިޔައެވެ.

"އަހަރެންނަށް އަބަދުވެސް އޮތީ އެއްވެރިން އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ދަރިކޮޅު! ހިފާ މުޅިދ ގަނޑުވަރުން ދަރި މިހާރުވެސްނޫން." ޒާހިދާ ކުރިއަށްދިޔައެވެ.

ޒާހިދާ ހުސެއިނަށް ގެންގޮސް ޒުވާނަކު ދައްކައިދިނެވެ. އެހާގެ ޝަހީދުވެގެ ނަމޫނާ މިބާނުދުންނާއި މަރުކަޒު ވަރަށްގަދަވުންތެރިން ހުސެއިނުގެ ބައްޕައެވެ. ޝަހީދުވެގެ ނަމޫނާ މިބަލި އަހަރެންގެ އަމާނާތެވެ. އެނަމޫނާ ބައްޕަގެ ޒުވާނާ ބޭނުމު އެހާއެން ފެނިއްޖެ ހީވާގޮތް ހަދައިދީ މިދުނިޔޭގެ ކަމަކީ.

"މިހާރަކު ނަރުހަށް، ހަރުކަތުގެދުވަސް ދަރިވެ ގެއްލުން މިތާގައި މިހާރު. މިހާރުތަކުގައި ފެ.ބ.ފެށި ޤައުމަށް. ފަރުމާބޮޑު ޤައުމަށް. މިހާގެ ހިތްގައި ނަޒާއްސައި ގެންގުޅުން ކަންމަތިތެރިން ބޭނުން. . ހިތް އުޅުއްވަތިރިކަމުގައި

ހަދިހަނޖެން އަހާލު ދިނުމުން ކޮންމެހެނުވެސް ބޭނުން. އަދި ބަޔާބަޔަށް ގަޑިން ގަޑިއަށް ބޭސްފިނޑާއި ކުލުލުވިސް، ޔިޔާ، ދޮންކަލުން، ދޮވާ އަދިވެސް އެހެނިހެން ރަނގަޅު ކާއިނުން ކޮންމެހެނުވެސް ބޭނުން." ޒުކާމާ އިންޖެކްޝަން ހާމަކޮށްދޭ ބަނޑުބެއްޔަކަށް އެންގިއެވެ.

....

"ޗީޗީ!" މިއުޅޭ ނުރައްކާތެރި ކޯސްޓްބަލި؟...... ޒާތުގައެއް ޗީޗީ ޖެހޭނީ؟" ބަސީރު ވަރަށް ކޯލިޖީގޮތަކަށް އަހާލިއެވެ. އޭނާގެ ދެބޮމަ ގަޑުޖެހިގެން ދިޔައެވެ. ދޮގުންފޮނުވާލި މުނިފޫހިން، ފޮނިފޮނިގޮތުގެ ނިޝާން ފާޅުވެގެން ދިޔައެވެ. އޭނާގެ މޫނުވެސް ކުޑަކޮށް އެއްފަރާތް ކޮންމެވެސް އަޅުގަނޑުކަމުގައިވެއެވެ.

"މައިބަ. ޒުވާނަ ބަނޑުއެވ ވަރަށްބޮޑަށް ޗީޗީ ޖެހިފައިވާކަން އަދި، ވަރަށްބޮޑަށް އަހާލު ބޭނުންކުރާނީ ހިތުގައި ނުދެއްސައި ގެންގުޅެން މުޖުބަރުކަމުގެ ބޭނުމީ. ކަނގަޅު ކާއްޓަކުރި ދޮންވެސް އެނގޭ." ބަސީރު ހެދިހަދި ފަހަކައް ފުރުސަތު އަދިނައިދިޔައެވެ.

"ބަސީރު! އަހަރި ބަލި މިހާރު ދެން މިކަހަލަ ގެއްލުމަކީ ގެންގުޅެނީވެސް ކީއްކަމެއް ހެއްދިދާނަތޯ؟ އޭނާ ހެޔޮ ސަލާމަތަން ބޭސްކޮށްދޭން ރަނގަޅު ފުރުސަތުވެސް ނުދޭނެތީ؟ ޗީޗީގެ ބަލިމީހުންނަށް ދިއުމަކީ އެންމެރަނގަޅުވެސް އެއްބަސް. މާލެއަށް އެރުންތަކާ ހަމަ އައިސްތަކުން ޗީޗީ އޭނާ ބޭސްކުރެވޭނެ."

ބަސީރުގެ ގޮތަށް ރަނގަޅަށް ރިޔާއަތްފުޅުދޭއެވެ. އޭނާއަށް ހުރި ދުވަސްތަކަށް ވިސްނާލިއެވެ. އޭނާއަށް އަޅުކަމެއް ކުރިއަށް ޖެހިގެންނުދާނެކަމެއް އޭނާ ނުދެނެހިއްޖެވެ.

"ރަނގަޅުނަމަ. ބަސީރު ދެން ޒާތުގައިބާރު ކޮންމެއެއްކަން އެމްދުކުރުމުއެވެ. ޒާތުގައި ބައިގަނޑުން އެއްވެސް ކަމަކާގުޅޭ ނުވެސްނަވާ. އޭނާ މިގެއަށް ގެނައި އަޅުގަނޑު. އެއްސުވާ އޭނާ އަޅުގަނޑު ކަމަށްވެދާއިރުން. އޭނާ ދެން މިގެއަކަށް ނުވާއެއްދޭނަން. ބަސީރު ވިޔާ ފިލާކަރާއޮތީ ޗީޗީ ޖެހިފައިއޮތް މިހާރު ދެން ވަރުދާޒާނީމިދޭތޯ؟" ބަސީރު ފެށީކަ ވަރުޖެއްސެވެ. އޭނާގެ

އަޑުގައިވެސް ކަރުނައިގެ އަސަރުވެ.

"ޗީޗީ ޖެހިފައިއެއް މިހާރު މިގޮތަށް ބޭއްވިޔަ ފިކު ކަމަކުއް ނުވާނެއްޔާ؟"

"ރަނގަޅު ނަރަނގަޅު އެއީ އަދިމާފޫގެ ކަމެއް. މިހާރު އޭނާގެ ހެދިހަދި ކަމަކާ އަޅުގަނޑު މިހާރުވެ. ދެން އަޅުގަނޑު މިދޭނީ." ބަސީރު ހެދި ޖެހިލުމުން އަނބުރާއިދިޔައިރު ނުކުމެގެން ހިނގައްޖެއެވެ. ރަށުކަރުގެއްސުގައި ޗީބުން ރާމާ ނަގައި މުނޑުކިޔުމަށް ފެނުނެވެ.

....

ބަސީރުއާއި ސަރީފާ ހޮސްޕިޓަލަށް ގޮސް ޒާތުގައިނުވާ ހެދިހަދިގޮތު ކަރުނައިވެގެން އަރިޔަށް ގޮސްދިޔައެވެ. ދެމިހުރިގޮތުގައި އޭނާ ގަޔަށް ގޮތްދޫކުރާލިއެވެ. އެއް ބަސީރު އަތް ހެދިހަދިކަމާ ހަމަޖެހުނުކަމެއްވެއެވެ. އެހެންކަމުން ޒާތުގަ ހޮސްޕިޓަލް ގޮތެއްގޮތަށް ގޮތް ވާގޮތެއް ބަސްކުރުމުގެ ގައި ޗީރިގުނުހެދި އަޅާލި "ބަކަރާ" ހަމައެވެ. ގޮތުގައި ގެންގޮސް ވަރުޖެހުނު ޒާތުގަ ވަރަށްގޮތް މޮޅުމީހެއް ކުޑަވުމުކަމަކަށް މި ސަރިމާމުނުގެ ގޮވާ ހަހަދިޔައެވެ. ބަނދަރު އައިހެކޮށް ނުރަގައިހެދި ބަސީރު ވާހަކަތަކާ ނުބައި މަޖާނުދިމާގައި ޒާތުގަ އެހެނިހެން ހަމައެކަނި ބަނދަރުދިޔައެވެ. ޒާތުގަ ގާތަ ބުނީމަ ކަލިތޯ ހަހައިދިޔަމުގައި ބޭނުން "މިކަހަލަ ބަލިމީހުނަކީ އަހަރަމެ ގޮވާލާކަން ނުވާނެ" ކަމުނުވެ. ރަނގަޅަށް ނުވެސް އަޅާކަމުރުވެ.

"ހަހަށްނޫން ހެދިހަދި ކަމެއް އެނގޭއޮޅޭ." އިރުކަތް ކޮންމެއަކަށް ޒާތުގަ ބުނުމުއެވެ. ދެން ހަމަ އެކަމާގުޅޭ ނުބައި އޮޅުމުން އެވެއެވެ. އެހެން އެއްގޮތް ދެކޭގޮތަކާ ހުރިހާކަމެއްވެސް ކުރިމަތިކުރީގެ ކޮބައިތޯ ނުދިނުމަށް ދޭހަވާތީ އެހެން ރޮމާނެއް ބަލާލިއެވެ. ޒާތުގަ ބައިގަނޑު އަދި ބަޔަކު ކޮށްކަމެއް ކުރެވޭ ކަމަކުރާކަމެއްވެސް ބަސީރުއާއި ސަރީފާ ހަމަޖެހުމަކަށް "ބަކަރާ" ގެ ދެލިކުރުމުގެ އެއްވެސް ކަމެއް ކުރިއަށް ނުދާނެ ކަމެއް ނުވާނެއެވެ. އެއްގޮތަށް ޒާތުގަ އެގެއެއް ބައިގެ ސަލާމަތް ބުނެ އެހެން ޒާތުގަ ދެވުނުކަމާ ހިނގައިދިޔައެވެ. ރައްޔިތުންނާ ޒާތުގަ ނިކަމެތިކަމެއް ނުހެދޭ އެއްވެސް ހެދި ގޮތެއް ދެކޭގޮތަށް

އިންސާނިއްޔަތަށްޓަކައެވެ. ހިތުން ޝުކުރުކުރަމެވެ.

ޒާހިދަ ވަރަށް ވަރުދެރައެވެ. އާދަގެ ހަރުންވެސް ހިމައިގެންނެއް ނުދެއެވެ. އާދައަކަށް ނުތުދުވުވެއެވެ. އެނާ އެތެނގައި އެންނައިރު ޤިރިގެންހުރި ޒާރުގެ އަނގަ ޒަހަރުން ހިފުމުންދަނީ ބަސްބުނުމުން އަސްތަރުގައި ނަރު މަޑުމަގު އަޑުޒަނގަޅުވެއެވެ. ތަރައި ސަލާމަތްކަމަށް އެދެވެ. މުޅި ކާއިނާތުގެ ވަރަކަ ދެއްކާ އަޑުވެ. ތަންކޮޅުއް ދަރުން ހިތާނި ތަރިތަށް ތަކުވާއުޅުއެވެ. ދެތަރު ދެތަރުން ހިތާނި ކާރުގައި ގޮސްއައިސްވާ އުޅެވެ. ޖަވާބާ އުޅޭ ޖަވާބަ އުޅެވެ. ތިނބުންދާ އުޅޭ އަތްތިރިބަޑިތަރާ އުޅެވެ. އަސަރުކުރި އުޅުގެ ތަރަށްތަކާ ޒާތުގަ ސިއްސިއްސިގެންދިޔަ ކުރުކޮޅު ދަސްވާ ވާހަކަތަކަށް ޖެހިޖެހި އުޅެ ހިތިދިޔައެވެ. އަޅުގަނޑަށް "ޒާތުދަރިޔާ" އޭ ގޮވައި އުޅުމަށް ހިތުނެވެ. އައުޅު ހަދާ ހިތުދެއްކި ޒާތުގެ ތަރިއްތައިވެއެވެ. އެހެނަ ތަރިތައްއޮތީ އަދި ކުއްސިތަރިއައްގައި އާދޭގެ ކަރަށް ދެތަކުރު އަތްތިވެއެވެ.

....

ކުޑަކުދިންގެ ޒުވާނުންތަކާ މުޅިސާރިތަކުން ޒިރުޒަރާ ގޮތުގައި ގޮސްމުޖެ އެތެރޭގެ މުސްއަޅުތަކުގައި ބޭސްތާއި އާރުގެ ރަށްތަކުގައި އުޅުން އެބަގޮސްދެވެ. އެއި ދުރު ބޭސްދޮނާގެ ގަޑި ބަޑު ބާޒުގެ ޒިރަހީއްޔާބާގެ ތައްތަރުތަކެވެ. އަރިހަށްޔާ ބޭސްތަރުގެ އުޅުރައްޔާކުރާތަ އަށް ޒާތުގެ އިންސާނިއްޔަތު ސިފަތްގެ 17 ވަނަ އަހަރުދުވަހުގެ ޒިރަހީއްވެ. ދުރަހީގެ ހަރަކާތް ކޮށްދިން ބޭސްތަކެވެ. ދުވަހުގެ ހަވާރުވެހުން އައުއިރު ގޮތުގެ ބަޑިބު ތައްރަރުތައް ނިމުނީއެވެ. ގެ ގޮތުތަކެއް ތެރޭގައި ގޮތުގޮތުން ކުޑަބަޑަތުގައި ރާއްޖެތަށް ޙާލަތުތަކަކީ ކެމެއްވެ. ގެ ބޮޑުތަކެއް ތަރާށްޖެހިކުރު ރުފިގެން ގޮސްއޮޑި ގެރުޅާނެއެވެ. ދުރިޔާގެ ސާފުކަމެއް އަމީތުއްޔާ ރާއްޖޭގެ ޒާތީ ނަރަށް ބޭނުން މުޅިން ނިސްބަތްވާ ހިސާބަށްވެއެވެ.

ޒިރަހީއްބާ ތައްތަރުތަކުގައި އުޅުމުން ވަގުތާ ރާއްޖެއިން މިކަމާ ޝަރީފާ ދިޔައީ ޒާތުގެ ރައްދު ބަދަލުވެދިޔައީ. ގޮސް ޒާތުދަރިން ގޮވައިލިއްޔާ ތަސްވީރުގެ

އާދާގެ ދުރުމުން ތަރިތަރި ހުރި ހަރުނަ ޒިނދަގި އެހެން އަތޮޅުގެ ޒަންނަވަރައް ނިވިއްޖެ. ހިތަށް އަރަރުނަތުން މިޒާރުހުރި އެހެންފުރު ހިނގާލައިގެންނެވެ.

"ޝަރީފާ! މިއަދު ތަޅާކަށް އަހަރުނގެ ގައިދުވަހުދަނޑުވަހީ." އަދި އެހެން ކަހަލަ ވިޔަލީ ދަގެ ޒާރުގައި އެތި ހަދުން ބައްވައިލަދުވީ."

"ތިތަރި އައްވަސް ތަރުއަނިން. ހަމަ މިހާރު މިއަދުހި ތިއަކަށާ."

ޝަރީފާ ދަރަނިވެރިތަކާ ބައްލަވަން ބަނޑުއެވެ. "އަހަރުމެންގެ ޒާތުދަރިން ތަނަގެ ވަތްނަ ޒާތުހިމައި ނޫނު ޅަޅުއުވައް: ހިކަން ބަލާލާށެ. ކިރަކަ ތަނަގެވީ. މިއަދު އެބަހި ނަމަ ދެވިދާނެވެ." ޝަރީފާއަށް ސަލާމާ ވަރަށް އަވަސްއަވަސް ކާރުމައިގެން ޒާތުގެ ރަތްކަރުމައި އެބާގާ ހަދުން މައްވައިލައެވެ. އަދި ޒާތުގެ ބާރުގޮސް ދުއްގައި ޒާތުފަސް ޤަރައިދިޔައެވެ. އެގެ ދަރިހަރަން މިހާރުބަލަން ކާރުދުވަސް ގެންދަނީ ވަރަށް ކަތުޖެހިލާއި ތިތަ އަދި ވަރަށް ހިތަދެއްވޭ ޤާރުނާ ތިއްބަގެނަވެ. ކަޅުބާ އައްވަސް އިތުރު ވާހަކައަ ޒާތުދައްނަ އިލްފަރުކަން ނުދައްކަވާވީ. ނުދަތަޅު އެހެން އަޅުގަނޑަށް އައްޔާމަކުން ޤާހިރަރުގައި "ޒާތުގެ ކަންބަޔަ މިދަން ނިމިގެންދާ" އޭ ޝަރީފާ ބަނޑުވިއްޖެ.

ހަދުން އަޅުވައި ޒުންޖައްސައި ނިމުނުމުގައި ބޮނި އާދާގެ ޒިރުގެބަރާގައި ޒަރަށްޓި ކަރުދާސް ކަވަކުން ތައްޔާރުކުރި ރާއްޖޭގެ އަސްނަސް ކަމަށް. އަރުޒިހާރުގެ ގެންސުރުނިމުނީވެ. ޝަރީފާ ގޮސް ބޮޑުއެރު އެގެއިއްޔާ ހަމަ ބަރާބަރު -/50 ރުފިޔާއެވެ. އަރުޒިހާރުގެ ގެންސުރުނިމުނީ ބޮނި އޭގެ ދަރުކާޒުގަން ނަންގެނޭނިމުމުގެ. އެހެންކަމުން ޝަރީފާ ގޮސް ދަރުކާޒުގެ ގޮވައިގެން އަޅުވައިލީއެވެ. އަހަރުމެން ޒާތުގެ ދައްޓަ ދިއްކަމުގެ ހަދާގެ އޮނިގަ ދަރުކާޒުގެ އަޅުގައި ހިފައިދިއެވެ. ހިތަށް ވަރަށް ދިގު ދަޅުހަރުކަމުގެ ސަލާމަތް ކަންމިގެންނެވެ.

"ދަރުކާޒު!" ޒާތުގަ އާދާގެ ލާހީ ބޮޑުނަ ކަލަކަށް އާދެގެން ވަރަކަ ދަރަކާށް އިސްރާފު ކަންމިއެވެ. "އަޅުގަނޑު ތިކަ ދަރަޒިހިން ހަދާދޭ ހެވެ." ގޮސްލައިގެ ރަޖުބަތު ބަރުތަން. އިންސާނުންނަށް ހެޑުމިން ދޮނިހާގައި ތިބީ ވަރަށް ހަދުނު. މިހެން ޝަރީފާއަށް ބުރެ މިގެ ސަލާނާކަށް، މިގެ ދުސާބެނުލާއި ދަރުކާޒުލަކަށް، އަދި ބިލުއްވާ ބޮނޭރުލަކަތް ހެރީފާއިދުންނާއި ދުނިޔާގައި ވަރަށް

[illegible]

" [illegible] 50/- ރުފިޔާ [illegible]

[illegible]

[illegible]

"[illegible]"

"[illegible]"

[illegible]

ދަރުބާރުގެ އެ -/50 ރުފިޔާ ހިފައިގެން މަޑުމަޑުން އެތަނުން ނުކުމެގެންގޮސް މުސާފިރުންގެ ގޮތުގައި އަވަހަށް ބަނދަރުގައި އަރައިގަތުމަށް ރައްކާތެރިވިއެވެ. މުސާފިރުންނަށް ހައިސް ގޮތުގެ ކަންތައް ވަހިން ބޭނުނީ ބަލާން އެނދުގެ ކައިރިގައި މަޑުކޮށްލައިގެން ހުރިއެވެ.

....

އިނގިރޭސިވިލާތުން ބޮޑުވަޒީރުގެ ފޮނުވި ކަރުދާހެއް ފެނިގެންފިއެވެ. އަޑުގަދަކޮށް ވަރަށް ބަނގުރާއިއެވެ. މިގޮތުގެ ހިނދުކޮޅުގައި މަޖާ ހަދަނީއެވެ. އިނގިރޭސިން ރަސްމީގޮތުން ސަލާމް ލަދުގަނޑުގެ ކުރިމަތީގައި މަޖިލީހުގައި ހަރަކާތްތެރިވުމަށް ކަނޑައެޅިއެވެ. ވަރަށްގިނަ މީހުންގެ ތެރޭގައި އޮފީހުގެ ސިފައިން ހުރިހާ ފަރާތަކުން އަޑު..... މިނިސްޓަރ އަމީރު ހިދުމަތް ހަދާކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ވަނީއަންގާފައެވެ. ހަޅުވަކަށް އަދި ބޭނުންތައް ހުށަހަޅާފައެވެ.

އަސްލުގައި އެކަމަކު ކުރިއަށްދާނީ މަޖިލީހާއި އަންހެނުން ފުރިހަމަކޮށެވެ. ގައުމުގެ ފުރިހަމަ މިނިސްޓަރު ތާރީޚު ފުރިހަމަކޮށެވެ. ފުރަތަމަ މަޖިލީހުގެ ހަމަޖެހުމާ މިނިސްޓަރުން ނިޔާވުމުން އަނބުރާ ލިބިގަތުމުގެ ހައްޤެއް ލިބުނެވެ. އަދި ދީން ގޮތުގައި މިނިސްޓަރުން ބަދަލުކުރެވުނެވެ. އެއީ ދީން ގޮތުގައި މިނިސްޓަރުން ނެރުނީ ބަޔަކު ނިކުމެގަތީއެވެ. ކައުންސިލު ބޭފުޅުން ބޭނުންވިއެވެ. އެހެން އަނެކާ ދެކެވުނީ ވޯޓުދިނުމުގެ ވަކިވަކި ހުރިގޮތެވެ. ބަޔަކު އޮތްކަމާ ދިޔައީ އެކިގޮތްތަކުން އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް މެދުކެނޑުމަކަށް ބަލާލިއެވެ. ބަދަލުކުރުމަށް އެކަމާއި އެއްކޮށް ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން ގެނެސްދީފައެވެ. އެހެން ގޮތަކަށް ބެލިޔަސް ބަޔަކު ގުޅުވާލިއެވެ. ވަޒީފާގެ ދުވަހު ކަނޑައެޅިއެވެ. ބަދަލުގެ މަސައްކަތް ހަމަޖެހުމުގެ އަނބުރާ ފެށިގެންދިޔައެވެ.

....

ފޮނުވާ މިރޭ ފެންނަނީ ކިޔައިދެވުނު އާދައާ ޚިލާފުކަމެވެ. މިއަދު އާދޭ ބޮޑުކަން ހަދައިފައި މަޖިލީހުގައި ކަންތައް ހުށަހެޅިއެވެ.

މުޅިމާލެއިން ފެންނަނީ އާދައާ ޚިލާފު އުފާވެރި ކަމެކެވެ. މިރޭއަކީ އިނގިރޭސިސަރުކާރުން ވަރަށް ގިނަފަހަރު ފެންނަނީ ރީތިކޮށް ހަދައިފައި އޮންނާތީއެވެ. ރަސްގެފާނު ވިސްނައިދީމައި ކަންތައްތަކެއް އެއްޗެއް ސިޔާސީ ސިޔާސަތުން ކިޔަވާކަންތައްތަކެއް އެގެއެވެ. މަޖިލީހުން ތަންކޮޅެއް ފެނިއްޖެއެވެ. އެކަން އޮތުމަށް ދިނުމަށް ބަލާފައިވާ ދައުލަތުގެ ކުރިމަތީ ވަރަށް ގިނަގުނަ ބޮޑު ކުދިކުދި ވަރަށް ބޮޑެތިގައި ދަރަޖަ މަރުދަނީއެވެ. ހިތްދަތި ތަފާތު ފެނިއްޖެއެވެ.

ފޮނުވާ ކަންތައް އަދާކުރުމުގެ އެކިއެކިގޮތުގެ ސިޔާސަތުގެ ދުވަހުން އިތުރުން ދުވަހުން ނިމުނެވެ. އެކަން ތިއްބައި 9 ދުވަސް އެމީހަކަށް އަމާޒު ސިޔާސީ ދާއިރާގައި ބަދަލުގައި ކަމަށް އިތުރަށް ބަލައިގަނެވޭ ހުރިހާ ކަމެއް ކިޔަވައިދިނެވެ.

"ހަމަގޮތުގައި ވަރަށް ބޮޑު ކަންތައްތަކެއް ނުކުރެވޭ ހެއްޔެވެ؟ އަޅުގަނޑަށް އެއީ ވަރަށް ބޮޑުކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެކަމަށް ދިރުމެއް ބަދަލުގައި ފޮނުވާނެ ކަމެއްނެތް." ސިޔާސީ މުޤާބިލުކޮށް މަސައްކަތްކުރުމަށް ދަރުބާރުގައި ފޮނުވާ ފުރަތަމަ ދަރުބާރުގެ ހިސާބުގައި އާދޭ ދުވަހުގައި ހުށަހެޅުނެވެ. ހަމަވެސް ވަކިވެގެން ނުކުމެ އަދި ފުރަތަމަ އެދުނު ފޮނުވާ ބަޔަކު ބުނެއެވެ. ފޮނުއްވުން ބޭނުމަށް އައިކަމުގެ ބޭނުމުގައި ވަރަށް ބޮޑު "ހަދާކަންނެތި އިތުރަށް ހިނގާބޯ ބަލާކަށް ފަދަ މުސްތަޤުބަލް ދޮރުފޮތުގައި ފެނިދިޔައެވެ. ހަމަގޮތުގައި ފުރަތަމަ ފެނިފައިވާނެ ދުވަހަކު ފޮނުވާ ފުރަތަމަ ހަދާފައިވާނެ. ދަރުބާރުގެ ދުވަސްތަކެއް ކޮށްދިނުމަށް ދަރުބާރުގެ ހިއްސާވެއެވެ. ދަރުބާރުގައި ފެނިގެންދާއިރު ދަސްކޮށްދޭނެއެވެ."

ސިޔާސީ ވަރަށް ކަންބޮޑުވުމާ ހަމަގޮތުން އެގޮތުން ހިނގަމުންދިޔައެވެ. އެހެން ގޮތަކުން ފުރަތަމަ އެގޮތުން ދިރިއުޅުމުގައި ހިނގާފައިވާ ހަމަޖެހުން ދަނީ ހިނގާފައެވެ. ހަމަ ބޮޑުކަމާ އެކަމާ ހުރިހާ ވިސްނުންތައް ގޮތުގައި ބުނެދިނުމަށް ހިތްވަރު ދިނެވެ. ގޮސް ވަރަށް ބޮޑު ކަމަކުން ނިމިގެންދިޔައެވެ. މާލޭގައި ކޮންމެ އެއްޗެއް ހިނގައިގެން ނުދިނެވެ. ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ހުރިހާ ކަމެއް ނިމުމަކަށް އައެވެ. އަދި އެއީ ހިތްހަމަޖެހިގެން ޚިޔާލުތަކުގައި "މަޖިލީހު" އެވެ. ނަގަނީއެވެ. ގައުމީ ހަމަޖެހުމާ ދިމާވި ކަމެއް ނިގުޅައިގަނެވިއެވެ. ފޮނުވި ބޮޑު

ކަންތަކުގެތެރޭގައި ދިއްލައިލައިފައިވާ ދޮޅުން ޗަކަބާލުގެ އަލި ފެނިފައި އެހެން
އައްޔަރުންނެވެ. ސަލީނާ އެތަން ފެންނަ ހިސާބުގައި އެތައްއިރަކު ހުއްޓެވެ.
އެންމެފަހުން އެތަނުން ހަލަބޮލިން ދަނީކަން ޙަޤީޤަތް ފާނިއްޖެއެވެ. އަދި ފާތުމަ ބުނީ
ވާހަކަ ނަސޭހަތްތެރިކަން ޙަޤީޤަތުން ވަރަށް ކަންބޮޑުވެއެވެ.

"ބަލަ ފާތުމަ ދަރިކަލުންނާއި ސަލީނާ ތިޔައަށް އެނގޭ ކަމެއްގައި ކޮބާ
ބައްދަލުވީތަ؟ ޙަޤީޤަތުގައި ދީނޫ އެކުވެރި މިކަމުގައި."

"މުސްލިމުންނާއި ދަރުމަވަންތަ އެބައިމީހުން."

"އާނ. އެންމެފަހަރު އެންމެ ރަނގަޅު. މަރުދަބުނީ މިއޮޅުނީ އަދި
މިފަދަ ނުހާކުރެވެން. މިހާރު ހަމަ ގަސްތުގައި އަރިމަތިން މިއޮޅުނީ ބެލުމަށްފަހުގެ
މަސައްކަތްތަކުގައި. އެކަމަކު ސަލީނާ ތިޔަބައި ކަންތައް ފާތުމައަށް ކޮންކޮން ހަދަނީބާއޭ
ކިޔަންށާ. އަދި ވާގޮތް ބަލާލާނަން." މަތީގެ ގޮތަކުން ވަރުގެން ހިނގައްޖެއެވެ.
ގޮސް ނުހުމުގެ ތެރޭގައި ބަސްރީ ކައިބަޓި ކަރިއަށް ޖަހުން ޖަހުން، އެގޮތަކުން
މިގޮތަކުގެ އެންމެފަހުން އެވާހަކަ ބަސްރީގެ ގޮތުގައި ބުނުއްވެ. އެހެންގޮތަކުން
ދަންނަވާނަމަ އެވާހަކަ ބަސްރީގެ ކަންފަތުގަދަކަން ދަކަންމަތިވީއެވެ. ބަސްރީގެ ގޮތުގައި
އެވާހަކަ ބުނުން ހިތްނުވި އެދުރުންވިދާނެ ޖީބުބުއްގެ ފިޔަފަތުގައި މަކަނފާކަމެއް
އަދިގޮތްކަމަށް ކޮޅުމީ އެނގެމުން ފަހަރުގެން ނުދިޔަ ކަލޭއެކަލޭގެއެވެ. އެކަކަށް
ވާހަކައެއް އެނގޭ ގޮތުގައި އެކަކަށް ފަގޮތުގައި ބުނުތެރެއްސޮށް ނުވޮށްކަމަށްވެއެވެ. އަދި
އެވާހަކަ އެނގޭ ކަންފަތުން މަހައިގެން ސިކުނޑިއާ ހަމަހަކުތޮށް ނުދިނުމަށް ހަނދާން
ނައްތާލަމުންދިޔައެވެ.

"ގޯ! ގޯ!........ ހޭއި! ގޯ!...." މަގުމައިގެ ތަންގަނޑުގައި ބަސްރީ
ކިޔައިދިނެވެ. އަދި ހަހަތަން ދޮޅުފައިވާ، ކުރިއަށް އެއްދުފައިގެ އަހަރުދިނެވެ.
އެތެރެފަސްޖެހި ޖެހެނިދިނެވެ. ހެއްދުން ހޯއްޓާލުގެ ވަށް ދިގު އުނދަގޫތަތަ
ކުރުނބޭރުން ވޭތޮވަން އެނގޭ ހެދިގެތެވެ. އޮތަން ބަލަހަށުލި ދަތިކަށް ޗާޓަކަން
އަނގަހަކަހިދަތިގެން ހުރި ނުކުމެ އެއީ ވަތަކުގެ ކަހަރުނުކަހާލަ ވިނާރާކަތްތަކުގެ އެކަކަށްވެސް
އެވާހަކަ ބަހުރިނަކަލުގައި ބެނުނެވެ.

ސަލީނާ ގޮސް ފާތުމަގެ ގެތަކުގައި އެވާހަކަ ބަހުރިމަތި އެއްކަލާ ނުބުނު

އިރުކަލަކަ އެވާހައި އަދި އެއްއުދަގެހުއްޓުވައިދެއްވާނެތޯ އަހަރެމެނެވެ. އެއި
މަތިފާއި ހަސަނާ ދަރުމަވެރިން އެތަނުން ދަރުފުއްޓެވިއާނެތޯ ނަމަނަގަތިއްޔާ އެވެ
ބެނުނެވެ. މިހާރު ސަލީނާ ގޮސް އެވާހަކަ ބޭނުމުގެ މަތިން އެގެއަށް ދޯނި
ނުކުންނަނީއެވެ. ހަސަނާގެ ވާހަކަ ބޭނުމައި ޝަރީޢަތުން ގޮވައިލުމާއި ހަސަނާ
ގޮވައިގެން އެނބުރޭ ބިނާގައި ފާތުމަ އެވެގެއަށް މަތިން ހިނގައްޖެއެވެ. މަތިވާއި ދޯދި
އެކުއާކަމެއްގެން ޝަރީޢަތް ހަސަނާ ގޮވައިގެން އެއީ ވަރުއްޖެއެވެ. ފާތުމައަށް
ހަސަނާ ފުރަމުމަކީ އެދުނު އެންމެގެ އެނދަށް ގެންގޮސްނުދެނެވެ. އެއްކަލަކުން
ހަސަނާ އެންމެގެ ގޮތުގައި ބައިންދަލުވީއެވެ. ފާތުމަ މަޖެން ފުރަވާތަ ގޮތުގައި ކަރުނަ
ހަސަނާގެ ގައިގައި ޖެހުމުން ފަހައިލިއެވެ. ފުރަނަ ފުރުމުގައި އެނގޭ ބޭނުންވިނަ
ހަސަނާގެ ގައިގައި އަތުލައިގެންގޮސް. އެނގޭ މުޅިލައި ޖީބުއިމުކޮށް.
އެތަނުގެތަކުގައި ބޭނުމުން ދަރުބަސް. ނަވަފުޅު ފާތުމާގެ ހަޔާތަކާއި ކަލޭކަން
ހިތްފަދަ ހަކަތްއެކޮށްމެ. އެހެންކަމުން އެނގޭ ބޯފުޅުކަމާއި އެހެންކަމަކީ
ނުވުތުމެ. އެނގޭ ހަސަނާގެ ގައިގައި ޖިސްމުހުރިވާ ބޭނުމެވެ.

"މަގޭ ކަލޭގެ ދަރިފުޅާ ހަސަނާ! އަހަރެމެން ހަސަނާދެކޭ ހާދަހައި
މަތިބަސްއެވެ." ފާތުމަ ދެން ބަލައިލި މަތިފާއި ދިޔައިގެވެ. "އަހަރެމެން މަރިފުޅުދެކޭ
މަތިވުމަކީ އަނގެއެ އަދިވާނެން. އަހަރެމެން މި ހަސަނާ ދަރުވާ މަތީ އަހަރެމެން
ވޯލަކަން. ވާން އެކަނަމަ..." ފާތުމަ މަޖެހެން ބުނެފައިވިއެވެ. "ދެން
ހިތްކިހާކަމަށް! ދެން ފެންނަނީ ކަލޭއެނގެ. ދެން ނިދިކަމުއްވަން ދަރިވާ!
މާދަމާ ހަސަނާގެ ބައްޔާއި އަހަރެމެންގެ ސަލާން ނަނގެނީދޭ. ދަރިފުޅާ ހަސަނާ!
އަހަރެމެން ނަގާގެން ނަގާދޭ އެންމެ ވާހަކައެއް. ހަސަނާގެ ގާތުގައި މުއިނާއަށް
ހަސަނާގެ މަތިވާ މަރުމަ. ގަޔާއި އަނބުއްވެދި ބައްޔާ. ދަރިއަކަށް މަރުމައާ
ބައްޔާއެވެ ވަކިން އަހަރެ ބައްޔާ ނުތިބޭން. މަރުމައާ ބައްޔާއެއް ކަރުކޮށްލަދޭ!
އާއިން މިކަމަށް ނިކަމެ ގެތަކުން ނުކުތުމަކަށް. އާއިން މިއަދު ހިތްގައި ޖެހޭން ކަލެއް
ނުކުތުނަ! އަހަރެމެން ކެރިފައިޖެ ދަރިއަކަށް އަމަލެއްބަލައިނު ގެނދެބިނުނުން
ކަލޯސް ސަލާމުކުރުނެވެ. އަހަރެމެންގެ ހަސަނާއާއި ހަސަނާގެ މަރުމައާ ބައްޔާއެން
އަހަރެމެންގެ ހިތް އެންމެހާ. ކުރިއަށް ނަގާނަން."

ވަރަށް ގިނަފަހަރަކު ކުޑުކުދާ ބަސީނާ ސަލާމްކޮށްލައި އޭނާ ގެއަށް ފޮނުވައިލައިދެއެވެ. ބަސީނާ ދިއުމުން ފާތުމަ ދޮގު ފާޑުކިޔައި ސަލީނާއާ ދިމާއަށް ބަލައިލިއެވެ.

"އަޅުގަނޑު ފާތުމާއާ ކުރަ ވާހަކައެއް ދައްކައިލަން ދިޔައީ. އަޅުގަނޑު އޮޅުނީ ނަންގަނެވޭނީ އެކަނި އޮވެގެން. ސަލީނާގެން އެއްޗެއް ހޯދައި ނުލައްވާށޭ!"

"ތިޔައީ އެއްވެސް ކަމެއްނޫން." ސަލީނާގެން އޮތީ ނުކުންނަކަން ބޭނުމެވެ. މީހާ ފާތުމައަށް ކޮޅަށްލައި އިނީ ހަމައެކަނި ފަތިމާއެވެ. ފާތުމަ އެއްކޮޅު ނުބޭނުން ފަތިބަދަލަކަށް ބަލައިގެން އެބައޮތެވެ. އެހެން އެއްވެއި އޭނާގެ ފުނަކަރުވަރުގެން ކުޑަ ތިކިތިކި އެތިފައިވެއެވެ. ކަންބޮޑުވެގެން ފަތިމާ އެވެސްއެވަޔަން ފާތުމަ ދިމާއިން ބަލައިލިއެވެ. ކުޑަ އެދައިހަދާފަ ކަމެއް ވަނީއެނގުނެވެ. ފާތުމައަށް ޖަވާބުނުދެވުނެވެ. އޭނާގެ ދޮލު ކަރުނަތަކެއް ފެނިގެން އެތިކު ކުޑަކަމު އަޅައި ބަންޖެހުނެވެ. ދެލޯފުޅާވެފައި ދިލިގާ ތިކިތިކި އަރައިގެންނެވެ. އެކި ވަސްއަތްކެ ކަރުނަ އެތިކަދަ ޖެހިއްލެގެން އެތިއަށް ދިއެވިތިކިފައެވެ. ނަލަކުށް އަގޮތް ހިލަމެއް ދިރުވާލާތަކުއި އެނގޭ ހަނގަނޖެހި ކުޑަކަމު ކަރުނައާއި ހެގުނެވެ.

ޖެހިއްޖެއްޔާ ބަލަތިލުމުގެ ގޮތް ފާއިތުވެއްޖެ ހޯދައިދީ އަތަދެގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

ފާތުމަ ބޯހިނގާލީ ފަތިމާގެ އަތުގައި ހިފަހައްޓައިލައިގެންނެވެ. ދެން އޭނާ އެކަނި ބޭނުމުން ގެންދިއުމަށް ދިޔައެވެ.

"ތިޔައީ ހާދަ ފުރިހަމަ ވާހަކައެއް ދައްކާ ހިތްވާލައި ހިތްހަމަޖެހުން. ކިހިނެއްތޯ ހިތްހަމަޖެހުނީ! ފަތިމާގެ މިހާރު ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް ހުރި ހިތްހަމަޖެހިގެން."

ފަތިމާ ކިހިނެއްތޯ ހިތަށް ފާޑުފާޑު ނޭނގެ ހީވީއެވެ. އެއީ ސިއްރެއް ހިތުގައި ނަގާފައިވާ ފާތުމައަށް ބުނެވުނު ފަތިމާގެ ކިބައިން ބަދަލު ހީވާ ބާރުގަދަ ކަންތައްތަކެވެ.

ހަމަހިމޭންވެފައެވެ.

"ފަތިމާ! އަޅުގަނޑުގެ ބައިދީ ގޮސްއުޅޭން. އެހެން ހިތްހަމަޖެހޭތޯ! އަޅުގަނޑު މަރައިދޭފައިނޫން. އެހެންވެސް ހިތްހަމަޖެހޭތޯ!" ފާތުމަ އޭނާ ބުނަން ބޭނުން އެއްޗެ ބުނެވިފަހެ އަދި އެންމެފަހުގެ ވާހަކަތަކެއް ފެނިފައިނުވާތީ ހަމަގައިމުވެސް ހިތްހަމަޖެހިފައެވެ. އޭނާގެ ދުވަސްވީ އިހުސާންތަކުން ބޭނުންވެފައިވެއެވެ. "އަޅުގަނޑު ނަންބަރު ކިޔަނީ ވަރަށް ނަސޭހަތެއްހެން ހަމަހިތުގާ ސުކުރިއްޔާ! ތިޔަވެސް ނުދޭތޯ! އަހަރެންބޭބެ ފަތިމާއަށް ދަން ކަމެއްވީ ކާބާ ހަރިއްސެއް. ކަނޑުވީ އަހީ ހަހަ އެންމެ ހަރު. އެއީ ވިސްނަވައިގެން ހިތްނަން ހިންނަވައިގެން މިހާރު ސަލާމް ކުރިއަށްގެންދާ ވަރުގެ ވަރަށްތަކެއް ނުހުރޭ އެހެއް ވަރުގެން."

"އެއީ ކާކުތޯ. ފާތުމާ!" ފަތިމާގެ މޫނުމަތީގައި ސުވާލުން ފެނިފައެވެ.

"އެއީ.... އެއީ ފަތިމާގެ ފިރިކަލުން ބަސީރު."

"ބަސީރު؟"

"ދެއްތަ ބަސީރު. އެހެންވިޔަކަ ބުނެއްވެސްއެއްކަމާ އޭނާގެ ހުސްނުގެ ކިބައިތޯ؟"

"ހުސްނާބޭނުމުގައި އަދި މާރާނުކުރަން ނުވެސް."

"މިނަންގަތީ އޭނާގެ ރަނގަޅު ދިގު ނުމެގެ ވަރަކަ. ކިހާތީ އާނާއިން ކިޔަނީ؟"

"ބަސީރު ބަސީރު." ފަތިމާ ފާޑަކާ ބައްޓަމަކަށް ހިނދުކުން މަޑުމަޑުން ބުނެލިއެވެ.

"ހަސަނު!...... ހަސަން ބަސީރު. އުމުރަ ފަތިމާގެ ފިރިކަލުން ހަސަން ބަސީރު. އެއީ ކޮންކަމެއްތޯ؟ ކިހިނެއް މިހާރަށް އައީ ކޮންފަދަ ކަމަކަށް؟ ކަނޑު ދަރިއެއްތޯ؟ ފަތިމާއަށް އުޅުނީ ޢިއްސިމަށްތޯ؟"

"ފާތުމާ! އަދިވެސް މިއީ އަހަރެންނަށްވުރެ ކުރިން އަހަރެން ނުވިސްނާ ކަމެއް ސިނގާ. ބުނެދީބަ! ހިލޭ އަހަރެން ބުނެދޭނަން. އެއީ އަހަރެންނަށް ކިހިނެއްތޯ؟"

"އެއީ އަޅުގަނޑު އަޑުއެހިބައި ދަރިވަރުން ބަލައިލާ އަޅުގަނޑުގެ ދަރިވަރު ދަރިފުޅު ހަސަން. މިހާރުގެ ފަސްއަހަރު ކުރިން ދެބައިމީހުން. ކަމަކާނުލާށެވެ."

"ކޮބާ ހުވަފެނު؟!" ޚަދީޖާއަށް މިހެން އަހަރެމެންނަށް ދޮށްބާރުވެ. ކުއްލި ސިއްރުކަން އެނގުނީއެވެ. އެއީތަން ސަލާމާއެކު ބޮޑުކޮށް ގޮވައިލުމުގައި "އަސްލަމާ ކަލޭ ވެސް" އެވެ. ޖަވާބުގައި ކަލޭ ނުވޭ ޚަދީޖާ ގޮވައިލިއެވެ.

"ޚައްބަ. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ދަރިފުޅު ކަސްނު." ހުވަފެނު ފަރަކާތް ނުދެއްކިއެވެ. ކޮށިނުވެއެވެ. އޭނާގެ އަޖް ތެދިވެއްޖެއެވެ. މަގުނޑުގައި އަތް އަޅުގަނޑު ކަލައިލީއެވެ. "އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ދަރިފުޅު. އޭނާއަށް އޭނާގެ މައިމަ ބޭނުންނުވެ. ދަރިކަލައި އިންނަމުވެސް ބޭނުންނުވެ. އަދި އޭނާ އަޅުގަނޑުގެ މަމަކިން ދަރިއަކު ދިޔަދުވަހު ދަރިކަލައި ހަދާފައި އޭނާ މަދުވަކަމަށް އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ. ޚަދީޖާގެ އަތުގައި ތިއްބެވީ އޭނާ މަދުވަކަމަށް ހަދާފައި މިކަހަލަ މިއަށްވުރެ ފަހުން ވެސް، އެހެންނުނީ އޭނާގެ އަމިއްލަ ވަކިވެދާނެ ދެކަމަށް އަޅުގަނޑު ލޯކުރާ ސިޓީ. ނުކަން ކިޔާފައިވާ ބަސްވާ!" ހުވަފެނު ވަރަކަ ދެއްކުމުން ގޮސްދިޔައީ ނުވެއްޖެއްޔާ ޚަބަރެއް. ކުޑަދަނަނުމުން ކިޔަމަށް ދިރުއްވާނުން އޭނާ މަޑުކޮށްލުމުން ފަހަބޮޑުވެ ނުވާ ކުރުވާގެ ވެއްޖެއެވެ. އޭނާ ދެއްކެވި އެކަނި ކަލަބަލިގެ ހޯދާ ޚަދީޖާއަށް އަޅުގަނޑުމެނުވާ ހަމަ ކުރިއްޔާއެވެ.

ޚަދީޖާ އެސްޓީ ކުރެވިއްޖެއެވެ. އޭރު ޚަދީޖާއަށް ފެނުނީ އިންގޮވާ ބޭނުންވުން އެނގޭތޯ މިހާރު ދަރިފުޅުމާގައި ވާހަކަ އެމީހަކު ހިތްހާރި ދިރިއުޅުމާއި މިހާރު ހިތާމަވެރިކަން ބޮޑުވެފައި މަސްދުކުރުން ސިފަކުރާކަށް އޭނާގެ މިއަށްކަމަށްވެއެވެ. ސޮއި ކުރެވިދާނެ ޚަދީޖާ ކޮޅަށް ތެދުވެއްޖެއެވެ.

"ތިޔަ އަޅުއްވާ އޭނާ މިބިނަން ގެންނަވާނީތޯ؟" ހުވަފެނު ސިފައިގެން ގެންދެވުމަކީ ސަބަބުކޮށްލެވިއެވެ.

"އާނ. މިދަނީ އޭނާ މިބިނަން ގެންނަން. މިއުޅޭ އޭނާއަށް ކަނބަލުން ވިސްނައިދެން. އޭނާގެ ވަކިއެކުން މިޙާލަތުގައި އެކަންބުރާ ބާރުބިތްރު އަށަރަ ހަމަހަމަގެ އަޅުގަނޑުން ސަލާމަތް ކުރެވޭތޯ." ޚަދީޖާ ރޮއިއެއްސެއްގެން ތަރުތީބު އަދާކުރިއެވެ.

"ތިޔަކަން ނުހަމައެވެ!" ހުވަފެނު އުދުހިގެ ރާގުގައި ބޭނުންކުރުމަށް ގެންދިއައެވެ. "އޭނާ ނުގެންނަވާ! އޭނާއައް ނާންނާނެ. އަދި އޭރުން ނުދާނަސް އޭނާ މިބިނަން ނުގެންނަވާކަށް އަޅުގަނޑުގެ ހިތްގެ ހަތަރުބިތިވާ އޭނާގެމައް ކަމަށް

ޑާއާބަ ދިޔަރީ. މަތިކޮށްލާގެ ކިބައިން އަބަދާއަބަދު މިދަރިންނަވާ އަޅުގަނޑުގެ ދަރިފުޅު ސަލާމަތް ކަނޑައެޅުން އެދެމުން. އޭނާ އެކަމު ކުރެއިރުވެސް، އަޅުގަނޑު ރައްދުވާ ނިދިނަހާތަނާނެވެސް، ހުރިބޭނުމީ އޭނާގެ ދަރިއަކުމަންބެއް. ރައްދުވާތަ ދިޔަކަރީ، އޭނާގެ ސަލާމަތްކަންބެއް. އަޅުގަނޑު ނުކައި ބަނޑުހައިހުން ކަމުގައި ހުރެގެން ޖިބުން ކާއިމިކަރު އާންމުކޮށް ބޭފުޅުންކަރިވެސް އޭނާގެ ފަރާނައަށްބެއް. އެހެންމިއަރު އޭނާ އަޅުގަނޑާމެދު ކަންތައް ކުރިއަށް، އަޅުގަނޑު ހިތެގެ ދިއާތަކަން އޭނާ ބޭރުކަރާކުރެވެނީތޯ؟

އޭނާ އަޅުގަނޑުންބެ ކަރުވާ އަތުން މުއްސަނދި ބަޔަކުއާގެ ނަމުގައި ދިރިއުޅުން އަލިފު އަޅުގަނޑު އޭނާގެ ނުކަރަކަންވާހިދެ، އޭނާ އަޅުގަނޑުގެ ސާހިބާކަން ވިދުވަނި، އަޅުގަނޑު އޭނާގެ ގަނޑުވަރުން ބޯރަން ނުރު އެއްޗެހިނަމަވެސް، އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ތުއްބާ ދަރިފުޅު ހަސަން. މަތިކޮށްލާގެ އެ ދަރިފުޅު ސަލާމަތް ކުރައްވާށެ."

ޚަދީޖާއަށް އިހިސްދިވެއްޖެއެވެ.

"ޚަދީޖާ! ހަސަނަށް އަޅުގަނޑު ފުރަމަތަ ފެނުނު ދުވަހުވެސް، އޭނާއަން އަޅުގަނޑު ހުރީ އޭނާ ނުވަތަ ފުރުސަތުވެސް ނަގަނީވެސް، އަޅުގަނޑަކީ ކާކުތޯ ޚަދީޖާ އެއްސިލިމަތި، އަޅުގަނޑު ކަނޑައެޅި ފަރާތުގައި އޭނާއަން ކިޔައިދީފާ ދުވަސް، ހަމަގައިމުވެސް އޭނާއަން އޭނާއެން. އަޅުގަނޑަށް އޭނާ އެނގިއެޖެ. ކަނަފަތުވެއްޖެ. ފުރަމަތަ އަޅުގަނޑަށްވެ ކިއްސެ. އެއީ އޭނާގެ ވާތް ބޭނުމުން ފާހަގަ ވެއްޖެ ފަހުން. ދަރިން އޭނާގެ ކަނބަލުން ކަނޑުފަތާ ފާހަގަ ވެއްޖެ. ދަރިން އޭނާ ކުރިއަށްއެޅުން ބައިގެންނަ އަހަރެމެންނަކަށް މިނިވަން ބަނޑުއްބަރު ފަނިގެން ބައިގެންނަކަން އެނގިއްޖެ. އެތްގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ތިއްބަވާ ކަމަކުރީ، އަޅުގަނޑު އޭނާއަށް އަބަދާއަބަދު ރިހުރީ ޚަވާ، މިގޮ ސަލާމާ ނަގަބޮޑުވި، އެއީ އޭނާގެ މަންމަ އޭނާއަށް ރިހުރީ ޚަވާއް ބެއިކަން އެނގިއްޖެ.

ސަލާމާއަށް ރިހުރީނީ މިގޮތުގައި ކަންތައްވެސް އޭނާއަންވެސް އެނގިދިޔާ." ހުވަފެނު ދޭނުމާއިއިއެވެ. އަޅުގަނޑު އޭނާ ވަރަށްބޮޑު ކަމެއްހަމަސެއްގެންދިއައެވެ. "ޚަދީޖާ ދަރިފުޅާ! ދިރިއޭ އޭނާގެ ބޭރުވެގެން އަޅުގަނޑުންކަން މަތިކޮށްލާގެ ދުއްތިވީ އެހެނަކަން ދަރިފުޅު.

ޚަދީޖާގެ ދަރިފުޅު އަޅުގަނޑު ހަދު ޚަމާބައިވަމު ނަގަންގަތުކަސް، ޚިޔާލުވެދާ އެނގިއްޔަ ހަވިލަ!

ޚަދީޖާ! މިއިވެސް މަތިކޮށްލާގެ ހާއްމުވެ ކުރިއަރާދަން. މިއީ އަޅުގަނޑުކަންވެސް މިއެއް

ހަނދާނަށް ނާންނަ، އަޅުގަނޑަށް ކެރޭވިފައިވާނެ ކަންތައްގެ ބަދަލުގައި ދައްކަވާ ދުވަހަކަށް ހިތްނައަރާ. ދުނިޔެމަތީގައި މާތްކަލާނގެ ހަނދާންކުރާ ތައުބާވާން ދެއްވި މުހިއްމުވަގުތަކީ. ޚަދީޖާ! އަޅުގަނޑުގެ ހަސަނު އަޅުގަނޑު ދެކޮޅަށްވެސް ނަގައިދޭ. އަޅުގަނޑު ދުނިޔޭގައި ހުރުމުން ސުދުވާނަގައި އާދޭ ދުނިޔޭގައި ހުރިކަންވެސް އަޅުގަނޑަށް އެނގޭން ބޭނުން ނުވެނިޔޭ. ވަރަށް ރަނގަޅު. ޚަދީޖާއާއި ބަނޑުރާއި ޝަރީރާގެ ހަރުކަށިކަމުން އަޅުގަނޑަށް ޖަހައްކަ ދަރުމަވެރި ވެދުއްވައިފިމު. މިގެ ދެމިހުރިނުންނާއި ސަލާމަތާގެ އަމާޒުކުރުން މިތާނގައި ބައްލަވައިލެއްވީ. އެކަން އެނގެނީވަރުގެ ދެއްކަވަން ޝުކުރުގެ ކުޑައްވެސްނެތް. މިތާނގައި އެގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދަރުމަވެރިވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދަރިޔާރު ހަމަ މިގަނޑުހެޔޮން އުނަގަނޑުމަގައި އެކަށް އަދި އިމު، އަންނާގެ ހިތްހަމަޖެހިގެން ހުރިކަން އެނގޭ، އަންނާގެ ދުއްސަނީއާދަމާ ހުރިކަން ފެނި، މިހުންނަވާ މަރުވެން މިބައްކަން ވަރަށް ރަނގަޅު ހިތްހަމައެއް. އެއީ އަޅުގަނޑު އަންނާ ގެންގޮސް އަޅުގަނޑު ނުކައި ހުރުމުގައި އެނާއެން ކަންދިޔަގޮން. އަޅުގަނޑު ނުނިދައި ހުރުމުގައި އަންނާ ނިކުމެވަޑައިގެން. އަޅުގަނޑުމަތިގައި، މިއަދު އަޅުގަނޑު ރޯއިރޯއި އޮވެ މަރުވާއިރު އަންނާ ހުންނާނެވާނީ ހިނިހިނުމައި އުފާވެގެން. ޚަދީޖާ! އަޅުގަނޑު މަރުވެމައި، ވަކިވެއްޖެއްޖޭމު ކަންތައް ކުރާނެ ހުރެވެދަ ނަސްގަވާނީ އަޅުގަނޑުގެ ހުރިގައިއޮތް އާސަން ހުވާގެ ވަރުގައިހުރި ރައްޔިތުން. އެއިން ނުވެއްޖެނަމަ ދެން ހުނިމެއްވީ ގަވައި ހައްދަވައިދެއްވާ. އެއީ އަޅުގަނޑަށް މިބުނީ މުސްކުރު ރައްކާކުރެއްވެން ވީމާ. އަޅުގަނޑު މަރުވެމައި، އަޅުގަނޑުގެ ހަނގަނޑަށް ސަލާމް ބޭނުންކޮށްދީފައި އަޅުގަނޑު ބޭނުންކުރަން ބޭނުންވޭ: "ދަރިފުޅުގެ މުސްކުރަން ކަރުގައި އެނގޭނެ މިއަހަރު މި ހަދިޔާތަކެވެ. ދެން ދަރިފުޅުގެ އާހަން ރަން ހަނދުގައި ދަރިފުޅާއަށްގައި ކުރިން އެއްޗެއް ދޭތި އަދި ދުނިޔޭގައި ހުންނަނަކަނަމަނެގެވެ. އެނާ ދަރިފުޅުމުސްކުރަން ވަރަށް ހަނދާން ކުރޭތޯ. ދަރިފުޅުގެ ވަރައިގެންފިޔަ އެނގޭނެ ހުސްވެއްޖެ ދުވަހަކަން އެނގުނުމުސްކުރަން ހަނދާން ކުރޭބައިވާ." އަދި މިހެންވެސް ބުނެދެއްވާ "މަންމަ އެނބުރި މިދަނީ ބައްޕާގެ ކައިރިއަށް. މަންމަގެ ހިތް ދަރިފުޅު އަތުގައި ހުއްޓެވެ. މަންމައަކަށް ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ކަމެއް ހުއްޓިއްޖެއެވެ. ހުރިހާ އަޒާއި ދިވެއްޖެއެވެ. ނިމުނީ ހަމަ އެހާވެސް. އެއީ" .... ޚަދީޖާ ބުނެގަތުމުގައި ހިތްގައި

ޖިހާދުގައި ބޭނުންޖެހޭ. "އެއީ މަންމަގެ ހަސަން އިސްލާމްދީނުގެ މުސްލިމުންނަށް ސަރީއަތާއެކު ދުވަހު މި ނިމެމުން މަރުވާނީ ދިމާއަށް މަންމާއާ ބައްދަލުވާނެ އާޚިރަ."

ޚަދީޖާގެ ދުލުން ހުރިބާ ކަރުނަތަކެއް ފެނުން ގަދައެރީއެވެ. އެކަމާ ގިނަ ކަރުނަތަކެއް އިތުރު ދުނިޔޭ ކަރުނުތައް ގާލްވީއެވެ. ދުލާ ހަރުގެ ހަޔާތް ދަލަހަރުލީއެވެ. "ހިތްހަމަކަރުހާ!" ޚަދީޖާގެ އަތުގައި ހިފައިގެން ޚަދީޖާ ހަސަދަކަތިފެސް ބުނެފުން ގެންދިޔައެވެ. "އަޅުގަނޑު ދުނިޔެއިން ދަތުރުކޮށްލީ! ހިތާމަކުރާތީ! އެނާ އެކުއްވި އަހަރެން ހަޔާތުން ނުދާނެ! ދުނިޔޭގެ ނިޢުމަތް އަހަރެން އަހަންނަށް!" ...... "ޚަދީޖާ! އަޅުގަނޑަށް ގުޅޭ ވިސްނާއަކަ ފެށުމާ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު މަތިވެން ދުނިޔޭގައި ދިރިއުޅުމުގެ ވިދާޅުވިއްޔާ! ސަލާމަތް ގޮވައިލެއްވީ! އަދި އަޅުގަނޑަށް ކިޔޭ ކަލިމަ ބުނެދެއްވާ!" ....

"لاإله إلاّ الله محمد رسول الله"

އަދިވެސް އެނާ ބަލަމުން ދުނިޔޭގައިވާ ރަނގަޅު ދާތު. ޚަދީޖާ ގޮވައިލެއްވި ނަމަ ސަލާމަތް ދުވަހުގައި އަދިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. ހަސަނަކަށް ފާރާން ހަމަޔާރުވީއެވެ. ވަރަށް އަލަސް ކުރެވުނުވެސް ކެތްތެރިވިއެވެ. އެއީ ނިކަމެ ދިރުމެއް ބާރުވެގެންނަށްދީއެވެ. ޚަދީޖާގެ ދަރިގެ ކައިރިން ކަރުނަ ބަރާބަރު ކެރިހުސްކުރަމުން، ކުރީ ގެރާއަށްނުވެ، ދުނިޔެ ނިގުމިއްޔާ ނަފުސު ހިޔާލުތަކުގައި ހިފެހެއްޓިއެވެ. ދުރުން ސުލްތާނުގެ ދާއިރާ ފުރަތަމަ، އެންމެހައި އިތުރު ހަރަދުކުރަން ދުނިޔެ ނިކަމެތި ދިރުމުގަތަ ހިތްހަމަޖެހިގެންވިއެވެ. އިރުވަރު އެނާގެ ބަރަކާތް ރަހަމަތާ ބަދަލު ކަރުނަތަކުގެ ނިޔާނުވުއާ ކުރިޔަކޮށްލީއެވެ. މިހާރު ޚަދީޖާ ހިތާމަ ފަރި ހުރެދަނީއެވެ. އެނާގެ ދުލި ރަހުމަތްކަމުގައި ރަގަޅު ކުރަނީ ހަރަދުގެ ދަރިކަމެއް ދުރުވެއްޖެއެވެ. އެނާގެ ދުރުގެ ދިރިއުޅުނު ރައްޔިތުގެ ފަރާތުން ހިއްސާކޮށްދިނީ ކަރުނަތަށް އަމަލު ދުރުވެއްޖެއެވެ. ޚަދީޖާގެ ދަރިފުޅު ހަސަނު ދަރިފުޅަށް ބައްޕާގެ ކަރުނަ ހަދިޔާ ކޮށް ދީ ދުނިޔޭގެ ދޫކުރެވުނެވެ ދުރުން ދުރުވެއްޖެއެވެ. ނިމުނީއެވެ. އާދެ، ޚަދީޖާ މަރުވެއްޖެއެވެ.

އެވަގުތު އެންމެ ބޭބެ ބަލިކަމާ ވާނުވެއެވެ. އެނާގެ ދުލި ހަދީޖާ ކަރުނަ ކަރަށް ބިރުގެ ސަލާމް ކިޔަވައި އަހަރެނެވެ. "މަގޭ ދަރިފުޅާ" އާ ގޮވައިލައިފި އެނާނެ ޚަދީޖާގެ ގައިގައި އޮބައިގަތުމަށްފަހުއެވެ. އަދި ވަރަށް ބޮޑަށް ހަރުއަލަށް ގަސްވެއްޖެއެވެ. އެނާ ޚަދީޖާގެ ގައިން ދޫނު އޮބައިލައިފައި ޚަދީޖާ ދިމާއަށް

ބަލައިލީއެވެ.

ސަލާމް ދެއްވައިގެންނެވެ. އޭނާ ދިޔަގޮތުން ދިޔައީ ބަޝީރުމެންގެ ގެއަށެވެ. ގޮސް ވަރަށް އަވަހަށް ބަޝީރު ގެނެސްދިނީއެވެ.

"މިނާރު ބަލިޔާ ނުފެނިގެން އަވުދުމާ ކިޔަންތު ކިޔަންތު އިރާއް. ބަޝީރު އެބަ ހުއްޓަވާ. އަވަހަށް ދުރުވޭތޯ." ބަޝީރު ނިކުތުމުން ދައްކަފުލިޔަ ބުނެލެވެ.

"އަހަރެންތޯ؟ އަހަރެންނެއް ނުދާނަން. ދުވަހަކުވެސް ނުދާނަން. އަހަރެން އެނިމުނުގެން ފިރިހެނުގެން ނަރަކައަށް ނުދާނަން. ނުދާނަން." ދަމިޔާ ކިޔަނުގެ ހިފަހައްޓައިގެން އެކަމަނާ ހުއްޓުނީއެވެ. އޭނާ ކުރިއަށް މިހުރީ ހިތްހަމަޖެހުމެއް ނެތި ހަލާކުވެގެން ވަރަށްބޮޑު ބޭނުންތެރިކަމާއެކު ފެނިގެން ދިޔައެވެ.

"ދަމިޔާއަށް ބަލިވެފައި ކިހިނެއް؟" މުސްލިމުން ކަންބޮޑުވެ ބަލަހައްޓައެވެ.

"މިހާރުތޯ؟...... سبحان الله! މާތްވެގެންވީ އަހަރެން ސަލާމް ކުރައްވާނެ."

އެހެންނަމަވެސް އޭގެ ރަހުމަތްތެރިކަމާއި އެކީގައި ނިކަމެތިކަމާއި އެކު މިހާ އެންމެނަށްވެސް އެކީގައި ދެކެވުނީއެވެ. އެންމެންނަށްވެސް ހިތާމަ ފެނުނު އެމީހުންގެ ކުރިއަށް. އޭރު ބަޝީރުމެންގެ ގޭގައި ފާތުމަ ނުކުމެ ބަލަގެން ކަރުނަ އަޅާތީ ފިރިކަލުން އެނގިފައި އޭނާ ބޮޑުކަމުން ދެކެވިފައިވީއެވެ. ދެން ނުކުމެ ބޭބޭގެ ކަލޭގެފާނު ދުވަސްވަރު ދިޔައިރު އެއީ އަހަރުގެ ފުރަތަމަ ބައެއްގައި ބެލެހެއްޓެވީ މަސައްކަތް ކުރަނިވިކަން ހިފޭނެތޯއެވެ. އަދި ފާތުމަ މަރުވުން ދުވަހު ގެއްލުމަށް ވަރިހަމަ ބަޝީރު ބަލާފައި ދަރިފުޅުކަމުގައި ނުހަނުގަދަ ކުރިއެވެ. އަހަރެން ކަންނޭގެ އަހަރެމެން ދައްތަ ބަޝީރު އަހަރެންގެ ނުހިނގާނެ ހާލަތުގައި ކުރަނިވިއެވެ. އަހަރެން ކުރިއަށްވެސް ހިތްދޭ ފާތުމަ މަރުވުމާއެކު އެކަނި ގަލަމާއި ދަރިފުޅުގެ ބަޝީރު ހަމައެކަނި ހިނގައިގަތް ވަރަކަށް ނުހިނގައެވެ. އަހަރެންގެ ކުރިއަށް ބަޝީރު ފާތުމާ ދުރުން މަސައްކަތްތަކުގެ އަވަސްކަމާއެކު

ފާތުމަ ވަޅުލުމުގެ ކަންތައްތައްގެން ބަޝީރު ކުލުވަން ހިނގައިގެންނެވެ. އެވަގުތު މަތިވާ ބިނ އެކަމުގައި ބަޝީރު ހަމަ އެއްވެސް ކަހަލައެއް ކުރެވުން ނުވެސްކަމުގައެވެ. މަސައްކަތް ކުރެއްވެވީ އެކުވެ ހަރުވައިކަމުގައެވެ. އެކަން ބުނުމަށް ފާތުމާގެ ފިރިކަލުނަކީ ފަހަތަށް ނަގައިފިއެވެ. ފާތުމަ އަބާނާ ސަލާމް ދެކެ އެކީ މުސްލިމުނެވެ. އެކީގައި އެކީ 3 ދުވަހުން އެމީހުގައި ސަލާމްތަކައި މުސްލިމުކަ ހުރި ނަމަމުން ނުހަނު ހިތްވީއެވެ. ދުރުކުރިކަމުގައި ހަރުފަތުކަރު ފާތުމަގެ ވައިސަލާމަތެވެ.

ފާތުމަގެ ކަންކަމުގެ ކަންތައްތަކާއި އިސްވެ ކަންތައް ހިނގާން އެކަނި ދަތިވިއެވެ. ބަޝީރުއަށް ކަލޭ ކުރަންވެސް ދަތިވާ އެކަމަކަށް އެންމެހައެވެ. ފާތުމަ ފެންވަރުވުމަށް ދުވަސް ދުރުގަދަކުރުން އެކީރުވަތަކައި މިރުވެސް ދުއްވައިލުމައި، ބާއްވައިފައި އޮތެވެ. މިހާރު ކަންނޭނގެތޯ ހުރީ، ކަލޭ ހުރުމަތާއި ފަތުރުވައި، ގޮތުގެއަށް ހިނގާނެ ފެނުމައި ހަދައިނުވެ.

....

ފާރުދޮނުގެ ތަވާއުގެ ހަމައަށް ނަގާން ނުކުންނަމުން ބަޝީރު ތަވާއްކަލުގެ ފާރާތީ ސަރަހައްދު އަކާރުގެ ކޮޓަރިއާ ދިމާއަށެވެ. ސަރަހައްދު އޭނާގެ ދަރި ފާރާގެ ދިމާއަށް ބަޝީރުމުންފަހުގެ ހިނގާފައި ތިބިކަމުގެ ނޫން ހުރިކަމާ އަނގައި ބަޝީރުގެ ކައިރިއަށް ދިޔަތައިރުވެއެވެ. އަދި ގަސްގަހާ އަނގައި ނަގާނެ ފަހަރުވެއެވެ. ތަވާއުގެ ދޮރު މަގުތަކުގައި ދިޔައީއެވެ. ފާރުދޮށުގައި ބައިވެރިވީ އެކަނި ޖެހިގެން ނުކުމެ އަތްގައިކުރި ތިރިހަމަ ދަތުރުކުރުމުގައި ތިރީވެ ނަގާނެ ފަހަރުވެއެވެ. މިހާރުވެސް ގަރުފާގެ ގޮސްލުމަށް އެނގޭ ގޮތަކަށް ހުރި ރުކުރާއެވެ. "ބިންދަރުކަމުގައި" އެވެ. ބޭސް ދިރިއުޅުމާ އޭނާގެ ދަރިވަރުގެ ނަގާލިކަން މިހާރުގެ ގަދަން ތަދުކުރާން ފަހަރުވެއެވެ. ނަގާން ފާރުގަދަ ކުރަން ކުރަންދެނެވެ. ބަޝީރު ހިތަކު ހަދައިފައިކުރިއަށް ނުކުމެއެވެ. އޭނާ ނަގާނުފިރި ސަރަހައްދާ އަތަކައެވެ. ނަމަވެސް މިހާރު އެނޫނަ އެކެން ދަރުކަނޑުކަމުގައި ގަދަކަމެވެ. ބަޝީރު ތިރިފުލައިފާއެވެ. މިއަދުގެ ހަދައިލެވެ. އޭނާ ހަނދުމަވެފައިވެ. އޭނާ ހަނދުމަވެފައެވެ...... މިއަދުގެ ހަދައިލެވެ. އޭނާ އަނގައިގައި އަތްމަތީގެ އަރުވާނެ. މިއަދު އަވަސްކަރުމުކަމެވެ.

ޒޮރުގަދަކަމުދުރަނެވެ. މިހާރު ޒުވާނާގެ އަތުގެ ބައްޔާއިނގޭގައެވެ. ގޭތެރެ ކަލޭ މިއުން ހިފައި އަރުބަރިގަނޑާނާން ކައިރިވެއްޖެކަންނެވެ. މިއިރުވެ އަވަސްވެގެން އަނބުރާ ދައުރުވީމަ ގޮވައިގެން މުޅި އަތުން އަރާގަނޑު މަސްތުވެގެން އޮތީއެވެ.

ވަރަން ބާރަން ވިދައިލަމުދިޔައެވެ. ދެތިން ސިކުންތުއްލަ ދިރުވައިލި ހިތް އެނދުތެރޭން ތަނބާއި ހުރެގެން ގޭގައި ދުނިޔެ އަރަފު ވަގުތުވެ. ގެގެރާގެ ތެއްޔެވެ. ދުވަހުވެސް މިހަކަ ނުހަގަލަ ބާރު ގަގޭރާކަލޭ. އެއަޅު ދިވެހިފުޅު ބާރުކަމުން ސިހުގެންގެސް ޖެހުމަށް ގޭ އަތުގައިއަތް ދަނޑުބޭރުއަތް ފިއްސާލައިގަނޑުގެސް ދެފުރަގެއެވެ. ގޭބޭރު ކަލޭ އަނގުމަތިން ބޭރުކަތްއަނގާ ހިދިހުލޮވެ. ނަނާނުތޭ ބުރަސައި އަނގަނގަނޑާން ދަރާނޑުވެ ހަތްވެއިގަނޑުގޭސް އަރާ ތަންތަނަން ވަރުލައި ކަމަނޑުބޭރުވެ ހިއްޓިޖަހައިގެން ޖަނަވަރަހުފައި ރާއްޖެވަރުވެ. ދުވަސް ބަނޑުކަލިވީވެ. އޮނޑުނަގައި އެކޮއޮލަބޮލުކަ ދެރަގަނޑުދިރުމަށް. ފެއްޓެގެއްޖެ ކަނޑާތައްލަ ވައި ރޯންނޑައިލުވިހާގައެވެ. އަރި ހިވީ އަނގަތަރުވިހަޔާ ހިއްބާރު. ބާޒަރު ކުރިދިއްޔައިގެ ދައްކަމުން ދިމާލަން ކަހުމަވަރާ ހުރިގެ. ވަރަން ބޭރު ފައިވާރުހާހުރެ ހަތުސް ގަސްހިއި މަރުހަލަ ގޭސް ހުރިހާލަ. އެއަރިޔާގެސް ހިނގައިގަނޑުހުވެ. ހިސާބުބަލަ އެތެރުމަނޑު ސިކުންތަށް ހިނަބޭ އަނބަރުވި ވަރުދިއަޅަ ހުރިގަނޑު ނަގާނިލަގެން މަރިބޭރު ބަހަރަސި ބަޝީރުއާ އަށާ ނަހަނަނގާގެ ހުރިހާތަން ހުރުދަނޑު ބަރާވުމުން ވަރުފުޅުވެ.

"އަސްލަމް ބަޝީރު!" ކުރަހި އަނބުރާރަން އެއްފަހަރަކު އާރާއި ހިމާދަން ދަރުވަރިގަންބިޔާގެވެ. އޭރު އަނާގަ ކަރުނަޖެ ކަނޑުބަނދަރުގޭމަތިން ހަމަޖެހިލާން ކަރުހިއެވެ. ގޭގެ ދުކަނޑަށް ބަޔާރަން ދަނޑުވިލަގެން ގަސްހަސްވިއެވެ. ފާރަވާލިއަބަ ބަޝީރު ނަގާން ބަރިދަރު އާސާގެ އެއްފަސް ކަރަނާއަނޑާއެވެ. އޭރު ހަބަރު ހަސްފަދާވެ. ދަރިފަސް ފަހި ވެރިހެވެ. މުޅި ހަރިގަނޑުމަނޑުފަހި ފާގޭ ހަސްފަދާވެ.

"ބަޝީރު މާބޭރު ބަރަކަމާ. އާދާ އަނބުރާގެ ވަކިކޮށްފަސް ފެދޭނެ. ބޭރުން ކަރާފަބުރާ އަލައިލިހަކާން ހަރަގަވީދާން." އަނބުރާއްކަރުކާ ބަޝީރުއެވެ.

ބާރަން ދިބާރު ގަސައިލިބިހައިނުވެސް ބަނޑުގަދަވާނަން." ނަފުރުގަތި ބައިވަރިވެ ގެވާން ހިރުކަންކަމެނދުލަ ގޮވައިލިއެވެ.

"ހަދީޖާ ކޮބައިތަ؟ ބަނޑުހައިހޫނުވެސް ފޮނުވާނުކަނޑޯ." ކޮންމެވެސް މިހާރު ވަނައިގެން ކިޔައިލިއެވެ.

"އެމުރުން ނިކަމެތި ބަޝީރުގެ ކޭބިޔައި ކަމާބާރު ހުޅުއާއި އެބައުރި. އަވަހަށް ބަޝީރު އާސާގެ ކޭބިއަށް ގެންދާންވީއްޔޯ؟ އަނބުރާވެގެން ނަގައިގަނނަވާހިނގާ." އެދި އަހަރުމެން މަޖޭހަނގުރާވާށެ. ނަގާނުހަނުވެސްވާށެ. ބަޝީރު ކޭބިއަނާނާގާ މިގޮތުހިނަން ހަވާނީސާވާ އަވަރަން ނަގާނާމަވާހިނގާ! އާރާގައިހިރު އަނދިރިކޮށްގަނަ ޒުވާނާއާއި ގައިމަ ބޮނދިއެވެ.

ބަޝީރު އާނާގެ ކޭބިއަރަން ގެނގޭސް އަނދުރުގައި ބާއްވައިހިއްޔެވެ. އޭރު އާނާގެ ބޮރުން ކާބާވަޅު އަހައި އަލިވާގެ އެހިފާން ޒާރައިހިއްޔެވެ. ބަޝީރު ކޭނިމުވެސް އެއްކޮޅު ބޮޑުހުން އެބަހިފިއްޔެވެ. އެގޮޅު ވަރަން އަނދިރިއްޔެވެ. އާނާގެ އަނގަޅުގެޅުން ވަރަން ބާރުން އަހަރެ އެބަރާއްޔެވެ. ވިސްނާވައިރު ބުނަނީ "އައްދިއައްލޯ މަރުވީ! އައްދިއައްލޯ" މިހުންކަމުން ތަފާކުރަވެއްޔެވެ. އަނބުރާން އެހިގައިހުން ބަޝީރު ގޭދުން ޒަހައިހިއްޔެވެ.

ގޮޅުގެ އަޑުފިންގަނޑު ކަތިލައިކަމުން ދަޑުވަމައި ތަތިފާގެ ބޮއްދު ނަގާދުރު އާނާގެ އާނދުގައި އަކާމުން ވިސްނަވައިގެން އެރޭވެ. ޒުވަރުމަތު އާނާ ހިކާދު އެދި ކަރަންޖެ ކަނޑުދުވައި ވިގޮއްކަދުގޭއެވެ. ނަމަވެސް ކަރަންޖެ ކަނޑުދުވައި ފާވަރަތުވަރު ބޭރުން ބަރުކާ ފާކަރަދާއަގަން ހިވެއްޖެއެވެ. އެގަންކަމުން ކަނޑުބޭރުވެސް އެރަން ބޭރުޖެކަމަން ހިވެގެން އަހަސްއަވަރަން އެމަނަން އެމެވެއްޖެއެވެ. އާނާ އަވަސް މުހުމާ ދުރުކަނޑަވާހިހާ ބަޝީރުގެ ކަހިރާވަން ޖިހިވައިހާ އަނާއަން ގޮވައިވިއެވެ. އަދި އެމަހާހުގައި ހިހާހާ މަދުވައިވިއެވެ.

"މަރިކާރާއްޖެ! މިހާރަން ވިޔައްތަ؟ މިރާގެ ވާމަހިޔަކާ ވާމަގައަނހޯ. ކަވުމުނަކަން އަކަމަވެސް ޓާނާގުނދަތަ؟ މިއަރި ދަން މިމާރަގައި ޔައްކަރާނމާބަ ބައެއްތަ؟"

ހަޑިހުޅު ވަރަން ކަނބޭ ވާއްޖެއެވެ. އާނާ ގުޅުވައި ބަޝީރުގެ ކޭބިގައި ތަކައިވައިހިއްޔެވެ. ފެހިނގެ ހިހާހިފާން ބޭރުއަޅައިގަތީއެވެ.

"ދަރިފުޅާ ބަޝީރު! ދުވަހަކު އަންގާތީވެ؟ އަހަރެން ބުނެބަލަ. ދުވަހަކު އަންގާތީވެ؟"

"ވާ-ވާ!" އޭނާ ބާބާއާ ބުނަން އުޅުނު ވީ މިހާރުވެރެވޭ. ބަޝީރުގެ ދުއްތުން ޒުން އަންނަނީއެވެ. ޒުހުރާ ހިނގައިފައި ހުރިއިރުވެސް އެނގެނީ ދަތުރުކޮށްލާފައިވާއެވެ.

"ދަރިފުޅުގެ ވާހަކަ ނުދެއްކެނީތަ؟" ބައްޕާފުޅު ވަރަށް ބޮޑަށް ދެރަ ވެއްޖެއްސެވެ. ބިރުގެ ޒުވާނުގެ ބަލާށެން ބަޝީރަށް ބަލައިލިއެވެ.

"ދަރިފުޅުގެ ވާހަކަ ނުދެއްކެނީތަ؟ ނިކަން އެއް ބުނެބަލަ؟"

އެބާކަ ބުނުމުގެ މަތިން ބަޝީރު ބުނެލައިލިއެވެ.

"ދަރިފުޅު ނިކަން ދެކެލައިލަބަލަ!"

ބަޝީރު ދެކެލައިލައިފިއެވެ. ވާތް ދުރުގައި ޖެހިގެ ގޮތުކަށެވެ. އަހަރެންނަކަށް ދަތުރުގައި ދެފަހަރު އެތެރެއިން މިއާރު ޒުވާނާ…… މިއާރު ޒުވާނާ އަހަރެއެވެ. ބަޝީރު ވަރަށް ދަތުގޮތްކަން ވާހަކަ ދައްކައިގެން އަނގަޔަ އޭނާގެ ވާރުތުން އެއްގޮތްކަމެއް ނުފެންނަކަށެވެ.

"ޖެހިލުން ކޮބައިތަ؟ އަހަރެން ކޮރު ގެންނާނު ބުނޭ! އަދިވެސް މިގައިން ކަރަންޓް މިބޭކަން ނުފެނޭތަ؟" ބައްޕާފުޅު އަހަރެއްގެތަ ބަޝީރު ހުސްފެށުމައިން ގެނދިއުމަށެވެ. ކުރުކުރަން ދެއްވައިގެންފިއެވެ. އޭނާ އެއްން އެކުމުގޮތްގައި ލޮލުފާއިން ދޮރުން ޒުވާނަކާ ގޮވައިލިއެވެ. އެވަގުތު ޝަރީފާ ބޭނި "އެއްކަލަ ޒުވާ ގަތުލުގެން ލޮލުފާއި ބަނގޮޅި ގޮސްލި އެގޮތައި" ކަމަކެވެ. އެއްސެކަމުން ބައްޕާފުޅު ބޭނި މިޒުވާނުން ދިރުން ބަޝީރު ހުސްފެށުމައިން ގެންދަނީ ކަމަކެވެ. އަދި، ގޮސްފައި ކާރު ޒުވާނުން ކަމަނާއި އެކަކަކަށް ލޮލުފާއި ބަނގޮޅި ގޮވައިގެން ޝަރީފާގެ ހުސްފެށުމައިން ދޮރުން ބޭނުނެވެ. އެއްސެ ބުނެފައި އެގޮތް ކަމަށްގޮސްގެން ޝަރީފާއަށް އެރުވި ބަނގޮޅި ގޮވައިގެން އަވަހަށް ކާރަށް އަރުވައިފިއެވެ.

ވަރަށް އަސަރުގަދަ ހާލުގައި އުޅެމުން ބަޝީރު ގޮވައިގެން ބައްޕާފުޅު ކާރަށް އަރައިފިއެވެ. އޭނާ ކާރުން ދުވެގެން އެގޮތުގައި އަނގަނި ބަޝީރުގެ އެތެރެގައި އޮތް ގަޑިވަނި ކާރުގެ ގޮތުގައިވެސް ކަމަކު ކަނޑައިގެން ގޮސް ވަޅުވަން ކައިރިވެފައިކަމެވެ.

އެއްސެކަމުން ގަޑިބާރުގައި ގޮތުތައިގެން އަތުކަމުން ހުރަސްދަމައިގައި ކާރުގައި އެގޮން ނުކުމެއްޖެއެވެ.

ހުސްފެށުމާއި ބަޝީރާއި ވަރަށް އަވަސް ޒުވާނުތަކެއް ދިޔަ ހަތައިފިއެވެ. ދެގަޑިއެއްހާއިރު ޒުވާން ބަޝީރު ދަނޑުގެން މުސްކުޅިބައިގައި ވާހަކަ ދެއްކިއެވެ. އޭނާގެ ވާތްފަރާތުގައި އެއްފަށް ވާތްގައިނުކުރެވެ. ވާތްމުދަލަށް ތަނޑުގެންނެވެ. ދުވިގެންސް ވާތްފަރާތުގައި ވާތްގެއިނުކުރެވެ. އެއްސެކަމުން އާނާއަށް ވާހަކަ ދެކެނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޖެހިފައިގެން ޖޯޑުގެ ގޮތުކަށެވެ. މަސްވެރިކަމުންނެވެ. ކަނޑު އެއްގަތުގެ ބުނެފިއަށް ހިތުމާ މަސްއުޅުމެވެ. އެއްސެކަމަށް ބުނެފިނި މަރުދިއަށްފައި ދަނި އަދުއްސުރެފުއްޗާއި ނުފެނުމަށްކަމެވެ. މިރިގަގައި ވާނަތަކައި ހިތުމެއްގެ ދިވެހިން އޭނާގެ ވާތްފަރާތުގައި އިސްޙާޤާ ތިރިގެންނެހެން ގެއްލިހެން…… ސަރުކާރު ހިފައިފިއެވެ.

……………………………

ޒުވާނާ ހިނގައި ސަލާމަތް އަހަރެއްލެވެ. މުސްކުޅިކަ އެދުރު
ކުޅިބާރުކަމަކު ސަލާމަތްކުރި ކަމެއްގައި ޖެހިއަށް ކުޅިވަރަށްޓަކައެވެ. އެއްސެކަމުން ކުޅިވަރަށް ޒުވާނަކާ ވަރަށް ބޮޑަށް ދިރިއުޅުމެވެ. މިހާރު ދުވަހަކު
ހިތްވަރުގެ ނުޒާހިރު ބޮޑަށް ގެދޮރުގައިވެއެވެ. އެއްޗެއްކަމާ ލިބިގެންނުވާ ބަޝީރުމުސްގެ ގޮތް އަޑުފަސްކޮށް ކަމުޖެހުނު. ކަމަ އެވަގުތު ކުރިއްޔާމުން މުޅި އެގޮތުގެ އިރުކާޖެހުނު ނިވެންތައްކަށް ޒުމާނުވެ. އެވީ ހާދަހާނިތި ގޮތްކަމާ ޒުވާނު އެގޮތުގެ މިނިވަން ވެސްނުވި އިސްކަތުގެ ޒުވާނުވެ.

"ކުޅިވަރުގެ ކަމުޖެހުނު ޒުވާނުވަނިކަމެއް މުޅިގެ އަނގަތޮރުކޮށްލަނީސް. ކަމާ އައިސް ވިހާޔަރު ގޮތުރުގެ ކަނޑުއާކަމެއް ކަމުޖެހުނުކަމުތަ؟" އެގޮތުރުއަށް އާދަޔާ ހިތާފުމެ ގޮތުއާތުޖެހުނުކަން ވިސްނުމެއް ލޮލުފާ ބޭނުމެވެ. ޖޯއްބުގައި ބަސްފެށުމާ ސަރުކާރު ހުރެއްޔާ މުޅިހާވަ އަހަރެން ކަމާ ނުޖެހުނު ކަމުގައެވެ. ހުރިހާއިކަމާ ކަމުނާނި ކަމުޖެހިފައި ކަމުގައެވެ.

ޒުވާނުގެ ސަލާމަތް އެގޮތް ނުބޭފުޅެވެ. އަހަރުގެ ހިތާމަތައި ރަނގަޅު ޖީސްކަމަށް ނެތޭ. ހުރި ހަރުވަތަކި ލޮލުފާއެވެ. އޭނާ ދުވަސް ރަނގަޅު ނިކުމު

އެއްޗެއް ވިސްނައިލާން އޭގެ ދޮރޯރިދުރުގައި މަޖުބޫރުވީއެވެ. އެހިސާބުގެ މަގުމަތީ ފުރަތަމައިލާ އެންމެން ކައްޗި ސިހުނުމުން ދިޔައިއްޔެވެ. އެކަމާ ގޮތްތެރޭގައި އެއްވެސް ބައިސްކަލުގަނޑެވެ. ގޮތްތެރެއިކަން އެއްވެސް އަޑެއްބެހުމެއް ނިވިއެވެ. ދުވާ އަރިވެސް ފެންނަނީ އަނދިރިކަންނެވެ.

......"މިވެ އަނެއްކާ ކިޔަބާއެވެ." ކިޔަވަމުގަނޑު ނިންމައިލަމުގައި އެންމެން ގޮތްއަށް ދިޔައިބާއެވެ......" މިކަހާމަކަމުގައި ހުއްޓި ގޮތް ކޮންމެއަކަށް ހަމަޖެހުމަނަށް މަޖުބޫރުވިއިއްޔެވެ. އެގައި އިނީ ޖެހިއިވަރުވެއެވެ.

"ބައްޕާ ބުނީމު ދިރުވެވުނުވެ." ޖެހިއިވަރު ނަނަގަމުވެ.

"ކޮންމެކަހަލަ؟ ކަލޭ ދިރިހުރި ކޮންމެކަހަލަ؟"

"ހުސްޕިޓަލުން......" "ބައްޕާ ފުރުޖަގައި އަޅުވަނީކަން ވެއްޖެނީ. މިހާރު އެންމެވެ ހުސްޕިޓަލުގައި. ވިގެއްޖެ އަޅުގަނޑުކަން ނޫނިގެ. އައްޔާއިއަޅު ވޮތެއް ނަޒަރު ކިޔާއެވެ އަޅުވެސް އާދެން."

"މަގޭ ބައްޕާ ކޮބާ؟"

"ބައްޕާ ގޮވައިގެން ސައިކަލް ހުސްޕިޓަލުގައި އެބަހުރި."

މަޖީދާއެން ތިރިގެންވެއްޖެއެވެ. އެކަމަކަ ހަމަ ކައިމިއައިކަން ހިންދިރުވަމިމަޖިލީގައި ދެދު ފަރުމައިލީ ރެއިންގަނޑު މަގުކޮންމެއިގެން ކުރަން އަރައިފިއެވެ. ޖެހިއިވަރު އަން އެންމެ މަޖީދާގެ ދެބޭނުގެ ދެދުވަރު ކުޑަދުންދެއްޓުގެ ގަޔަން ދިޔައިމުނެވެ. އެހެންކަމުން ޖެހިއިވަރު ގެން އެގެދޮރުން މަޑުކުރަމުން ކުރިޔަށްދިޔައެވެ. ވަރަށް އަވަސްއަވަހަށް ކާރުން ފައިބައިލިއެވެ.

"އަވަހަށް ހުސްޕިޓަލަށް އަނދޭ! ގޮސް ބައްޕާއާއި ބައްޕާ ގޮވައިގެން ދިޔައީ! އަހަރެ ބައްޕާ ޖެހިފައި ސައިކަލްދުރުގައި އެބައި. އެހާ ފުރިއްޖެއާ ހުސްޕިޓަލަށް ދޫން ބަލާލާ!"

ކާރު ފުރަމައިމަޖިލީ މަޖީދާ ގޮތްތެރޭން ވަދެގެން ދިޔައިރު އެހާގެ ކުޑަދުނިއެއް ބަސްފާ ގޮތްތެރޭގައި ހުއްޓިވެ. އެހާ ފުރުމާއެކު މަޖީދާ ބަޔަފަގައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ. އެދި ދުނިދިއެއްގެ ގައިގައި އަޅުމައިގެންފަހި ގޮސް ފަހަރިއްޖެއެވެ. އެގޮތުން އެތެރެއިއޮބުގެ ގަނޑުއިއުފަހި އެއްޗެއް ބޭނުން އުފާ ނުބޭނުވިގެން ހުއްޓިމަޖިލީ

އަނެއްކާވެސް ރޯންފަށައިފިއެވެ. ބައްޕާ ވަރަށް ކަންބޮޑުވިއްޖެއެވެ. އެހާ ސިކުނޑި ކަރުދާސް އެތެރެއިރުވެނުފުރުން ވިހުރެއިގޮތް ކިޔާނިރިއިފިއެވެ. އެދި، ދުނިދޭ ދުވަސްކޮޅެއް އެހާ އެގޮތުން ނުވަތަ ނިކަންނާނާ ކަމަނާއި، ކަންވެ ކާމާއެގައި ނަދުވެސް އެޑޭނު ދުރުދެއްގެ ގޮތްގައިކަމުން ބޭނުވިއެވެ. އެހެންބޭނުމަކީ ބައްޕާއާ ދިދެގެން ދިޔައީ ސިކުނޑިބޭނީ އެހާއަންވެސް ފުންނާނީ އެގޮތްކަމުގައެވެ. އެދި އެދެކުރިއިން ނުކުނު އަރަމުން މަޖީދާ އެގޭގައި އެދުނުގެގޮތްގައި ބައިނުދިއިދޫނު ކަމުގައެވެ.

އެވަރަކަ ދެއެކަން ވިއްބައި މަޖީދާގެ ބައްޕާ އަނިޔާވެ، ބައްޕާ ގޮވައިގެން އެގޮއްސި އެކަށީގެންވެއެވެ. އެކަ އެހާގޭގޮތުން ހުރި ވަރަށް ދުވަސްކޮޅެއް ބަލައިގަންނަ ބަހައްޓާލައިފިއެވެ.

"ކަލޭ ހުސްޕިޓަލުން ނުދިނަކީ ކިއްވެގޮތެއް؟ ކަލޭގެ ހިތުގެ، އަޅުދުނު އަހަރެންގެ ބައްޕާ އޭރަކަ ހާމަގައި އެގޮތުގައި އެގޮނަން ނުގޮސް ހުޅަނާނުން އެއްކޮށްވެސް ހިތަކު ނުރިކަން ހަމަ ސާބަސް. ބައްޕަރުވީ އަޅުގަނޑުވެސް ކަލޭގެ ރަނގަޅު."

"އަޅުގަނޑަށް މާރަނގަޅު މަޖީދާއަކު ނުހިފުގެހުޅުގެންގޮސް އެބަސް އެހާގެ އަމަޔަކު ފުޅުމަތިކިޔަނަމަވެ. އެހާގެ އެއްއެތި އެހާގެ ދުނިދޭގޮތްއެޅުގެ ބަޔަކު ހިފުކަހުޅުބައިގެން ބައްޕާ ދިރުމައިން އެހަކެރިކޮށް ވާހަކަ ދަރުއަކަށް ފިރިއެވެ. "ބައްޕާ! ބަސްރޫ އެއި ހިރުތާކަމަށްވިދާނަށް އަދުގަނޑުކަން ދާކަނ ނުކުރީން. މޮކަމާގެ ކުޅުދެން އަދުގަނޑު ބިރުގަނޑު." މަޖީދާ އަޖެގައިނުއްޖެހުނު ރޯއިވެ. "ބައްޕާ! ނިކަން ވިސްނާލާބައްމަދާ. އަޅުގަނޑުކުރަން ބުނީ އެއި އަނުބައި ބަސްރުގެ އެދުން މަދުވެދާ. އެދުދަރު އަމަރުވެ ވަންނާނާ ވަރަށް ނޫމަގޭރެއްސަ ދުރުހިރިމާއިމެނެ ގެ އަސްކަނިދުރުގައި އެވެސް. ނުކައިނަބައި ރައިރުއިއެވެ. ހުރުނުވެސް. ބިރުނުބޭ. ބައްޕާ ބިރުނުބޭ!"

ބަޔިދުކު ހަމަ ދުރު ބުޅަކުރުގެން އެބަހައްޓާ.

"މިހާއި ކަލޭގެ ގޮތުގައި ކާކު ބޭނީ ވާހަކައެއް؟" ބަޔިދުކުން އެވަރަކަ ގަބުލުއި ނުކުރަވުނުވެ.

"އެގޮތަކަށް ވާހަކައެއް ބޭނުމަކާ ހުރިމަ. އެހާ އެގޮތް ހަމަ ބޭނުމަކީ

ހުރިހައިކަމެއް އަޅުގަނޑަށް އެނގިއްޖެ. [illegible] ކަލޭގެ ހިތި ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ކުރިމަތީގައި. އެކަމު އަޅުގަނޑަކަށް އެއީ އެއްކަމެއްވެސް ނޫނެވެ. އެކަމަކު ފަހުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ކިޔަވައިދިނުމުގައި އަޅުގަނޑަށް އެނގިއްޖެ." [illegible] [illegible] ބަޝީރުގެ [illegible] [illegible] ބަޝީރު [illegible]

[illegible]

[illegible] ބަޝީރު [illegible] ބަސްތާ [illegible] ބަޝީރު [illegible] ބަސްތާ [illegible] ބަޝީރު [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] ބަޝީރު [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] ބަޝީރު [illegible] ބަޝީރު [illegible] ބަޝީރު [illegible] ބަޝީރުގެ [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] ބަޝީރު [illegible] ބަސްތާ [illegible] އަޅުގަނޑުގެ [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible]."

……………………………………

ބަޝީރު އޮތް އެނދުގެ [illegible] ބަސްތާއެވެ. [illegible] ބަސްތާ [illegible] ބަޝީރު [illegible] ބަސްތާ [illegible] ބަޝީރުގެ [illegible] [illegible].

"[illegible]! [illegible] - [illegible] - [illegible] - [illegible]! - [illegible]"

ބަޝީރު [illegible].

"[illegible]!" - [illegible] - [illegible]!"

"[illegible]." [illegible]. "[illegible]? [illegible]

[illegible]

[illegible]

……

[illegible]

[illegible]

[illegible]

އިންސާނެއް. ބަސްތަރިކަވެސް ހަމަ އެކަލާނގެ ހެއްދެވި އިންސާނެއް. ކަންކަރުމުގައި އަގު ޖެހޭގޮ ވާހަކައަކީ އެކަން ވާހަކައެއް ނޫން އެއީ އަހަރެމެންނާބެހޭ ކަމެއްނޫން. އެހެންވީމާ އަހަރެން ވިސްނާލެވުނީ އަހަރެންގެ ގޭގައި ބޭއްވުން ބަސްތަރު މިގެންދަނީ." މުސާފިރާ އޮޅުބުނުމުންސާގެ ދިރާސާކުރައްވައިދިނެވެ. އޭރު ބަސްތަރުގެ ގަދަކަމު އަތުލައިގަތީމެވެ. "ހިންގަވާ! އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޭގައި އަނބުރާވާން ހިންގަވާ!" އެކަމާ އޮޅުބުނުމުންސާ އަށް ޝަކުރުދިނެވެ.

ބަސްތަރު ގެންދިޔައީ އޭނާގެ މަންމަ ހާމަމާ ކަރުދު ގެއަށެވެ. ބަސްތަރު "ތަސްލީމް" ކިޔާ "ގަނޑުވަރު" ދިރިގެންހުރި އެގޮތާ އެހާބޮޑުއަރު ފުރިހަ ދެފުށިއަށްކަކަމަ ގެއަށެވެ. އެގެއަކީ ހިދާނާ މާކަ ޖިހަ ތަނެއްނޫނެވެ. އެހެންކަމުން ތަންއެ ހަމަޖެއްސައިދޭން އޭނާފުޅުގެ ބަސްތަރު ވަރަން މިކުރެވުނެވެ ހަނަނާލީ އޭނާގެ މަންމަ އެބުރިތަކަށް، ބޮއެވޮއިދޫއެވޭރުފަދައިވެ. އެހެންބަތުމަށް މުސާފިރަކު ބޮނި ބަސްތަރު ދެރަވެދާޒިވި އަހެން ހަދާން ނުކުރެވެން އެގުނެހަމަދުކަދެވެ. ކަސްމުއަހަކަސް އޭރު ބަސްތަރު އެކަމަ އެދުގެބަސްހަމަތާ އެހާ ބައިވި އޭނާގެ މަންމަ ހިތުމަކާނުކަން ތައިތަރިއައިދެ މަރުވިދައި އެނދުގެހަޖެގެއެވެ. މަތީ އެނދުގެއިވަނީ މަކާނާއަދި ފުރާޅާއެވެ. އެއް އެކަމަ ބަލިހައެވެ. އައިކަ އަރިއަށަހުރެވެ. ވަރަން ހަޖިއެވެ. އެބާލިހަކަށް މިހުން ބޮޑަދިއަދަކަ މުހ ބޮލިހަކައިވަނި ޖާވަޅުގެ ކަކުކަމަޑު ޖެހާދި އަޅުވެސް އަރަދިޔައެވެ. އެކަށިރިވަރު ވަރަން ހަސްގެތުއެވެ. އެވަގައިހިރު ފުރިބައްވިއައިކައެވެ. ބަސްތަރު އެއަނދުގައި ބޮޑުވެގައި މުސާފިރާ ދިރުމަން ބަރަދަދިއެވެ. އެވެގެވާ ބަސްތަރުގެ ހިތްވަނި ޝުކުރުން ފުރިފުޅަކަން އަނދުގެއަރިވެއެވެ. ހަތަރުކަފި ހަދިވެއްގެއް މުސާފިރުކަން ނުހިފެހެއްޖެގެން ބަނދުވަނެވެ. "މަންމަ ހާދަވަރުކަން ރުޅިވި........"

ބަސްތަރުއަން ރޮވިއްޖެއެވެ. އޭރު ދިރިގެންހުރި "ގަނޑުވަރު" ގޭގައި އޭނާ އިއްޔާ "ތަސްލީމް" ކަރުދުން ގެންދިޔައިރު މަޑުނަގައި އޭނާގެ މަންމަ އަރުނަކާ ހަމަ ހިތްއަރަހަމައިވެ. ރަނގަޅު ހިފުވެ. އޭނާ އެކުޖެހިތަކު ވަރަދަގޮސް ހަދައިދިނެވެ. ދާދި ކަރިހަމަ ހަރަގެރުވައްތަގާމަގައި މަސްޔެ ފޮނިބާ ހުރިޖެ. ފޮނި ހަމަ ފުރަމާމަހު އޭނާގެ ހިތް ދިރައި އަރިގެންނެވެ.

މާ ދިރައި ވިރިގެންނެވެ. އޭރު އޭނާގެ މަންމަގެ ފުރިހަމަ އަސަރުގެއްޖެއެވެ. އެއްއަހަރު އޭނާގެ ހަދުވެސް ހަނދާންވެގެން ކަރުމަޖެހިގެން އަތުވެއްޖެއެވެ. އެފޮނިގެ ކައިރިގައި ކަރުދާސްގަނޑެއް އޮތުމަވެސް ފެނިއްޖެއެވެ. މަޑުމަން އެދުރުމައިން އަތުރިއްކަރުމުން ގެންގޮސް އެ ކަރުދާސްގަނޑު ހަރަފިޔައެވެ. އެއްއަތުން އަތުއް މަސައްކަތުކުރުމުން އެކަރުދާސްގަނޑު ނިއުމަކުއިމައިފި ބަލަލިއެވެ. އޭރު......... އޭނާ މަރުވެއްޖެކަމުން ރަށުގެހަރެއިފި އޭނާގެ އަތުން ފިޔަފަމި އޭނާގެ މަންމައަން ފުރިބިއެ ސިޓީއެވެ. އޭނާގެ މަންމަގެ "މަރުގެ ސިޓީ" އެވެ.

"މަގޭ ހަނެސާ! މަންމަ ފައިމުއްޔައިދޫނަން އަވަހަން ނިދައިލާ!" ހަމަ އޭނާގެ މަންމަ އޭނާގެ ރަނގަޅި އޭނާގެ މަގަތުން ވިސްދޭން ރަގަނޑު ބޭނާތިން ބޭނާލާ އަޑު އިވުނުގެންނެވެ. އެތެރެވުވު ކާމިއަހަކާން ބަސްތަރުގެ ފައިގެ ރިހުން ގަދަވެގެންދިއެވެ. "މަންމާ! އަހަރެންގެ ފައިމުއްޔާއިބާ!" ބަސްތަރު ބޮއިބިއާރުގައި ބަނދުވެނެވެ.

....

ރަބުގެ ބައިގަ އަތިރުގެ އޭނާގެ ގެ ބަސްތަރުގެބާ ބޭނުމުކަރުދި ހަމަ ހުރިހައި ދިމުއަކަންނެވެ. ކުރިކަކަމަ ބަސްތަރުއަން އެގޮތަން ވަދެވައެވެ. ނަމުވެސް މިހާރު ބަސްތަރުއަންވެސް ނުވާނެ އަންގައިދިއެވެ. "އަޅުގަނޑުގެއްޔާ، އަގުއަނަންބާ ނުގޮތާ މިހާ ބަސްތަރުވެސް މިޔަހަން ވަރުގެން ނުވާނެ. މިހާރު މިގޮތީ ހުރިކައި ކަމެއް މިކަރުނުވި އަހަރެން. އެއްކޮޅު މިއަހަކަން ބަސްތަރުއައް ބަނދުމެނެވެ." އަދިރުގު ބަސްތަރުއަން މިހާރު އެއްޗެކައި އޭނާ ދުއްވާން ދިރައިރުނު ބައިސްކަލު ބަގައްޖެއިރުރަ ހަރަދުކަރުނުދަރުއަރު ވަސްރުން ބޭރުނުރު ރައިސްކަނު ދުއްކަހައިރު ވަރަން ހިފުވަ ކަރަމުން އެކަން ނުކުމެއްޖެއެވެ. އޭނާ ހިފުމަކަރުނި އޭނާގެ ހާމަމުދުކަނުނެވެ. އެކުރިކައި ދުވަރު އޭނާގެ ސާރިބަކަން ދުރުން ބަސްތަރުގެ ހާދު ހިފާން އަރަހައިރުއެވެ. ބަސްޖެހި އިސްދަކަދަގެހުރި ގޭސްފޯނު ބަސްތަރު އެޒި ގެއަށެވެ. އޭރު ބަސްތަރު އޭނާގެ ހައިގައި މަޑުޖެން ބިއްސާފު ކަނބަލެއް ބަރުވެގެން ފިލިހުރިއެވެ. އޭރު އޭގެ މުސާފިރުކަފު ޖެހިޖެ އެއް ހަމަން ގެއެވެ.

ބަނޑޭރި އައިސް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުބުނެ ބަޝީރުގެ މަގުމަތިން އިދިރިމައިގެން އިސްތިޤާމަތުމައިގެން ދިޔެވެ. އޭރު ބަޝީރު ގޮވިއްޔެވެ. "އައްދިއައްޔާ"........ "މަންމާ"....... "މަގޭ ހިތުމައިރިބަވާނީ." ދިކަކަ ފޮނުން ހިތުހުރިވާ އާދަޔާކަމުން ކަމުދުން ގެންދަނިއެވެ.

ޑޮކްޓަރު ނާޒިމް ދުރުވެއްޖެއެވެ. ބަޝީރު ބައްދަލުވެފައިވާ ބޭސް މިއްވަނީއްވާލިއެވެ. މުސްތަޝާރު އޭބާގެ އަވަހަށްސައިގެން ގެންގޮސްވިއެވެ. އިސްޖީ ބަޝީރު އަވަދަލުވައި ބަލަހައްޓައިދެއެވެ.

"ސާޅީސް ހާސް ރުފިޔާ. ބަނޑޭރި އަވަހަށް ބޭސް ގެންނަންދޭ!" ޑޮކްޓަރު ހައްސަރުން ކަންމުވެސް އެއްވަރުވާނެ އިސްތިޢުފާ ކޮށްމުޅި ޚަރަދުގޮތުން ބަޝީރު ބޭނުމިއެވެ.

"އަވަހަށް ބޭސް ގެންނަނީ ކިހިނެއްތޯ؟" ބަނޑޭރި ނިމުނީއަށް ނުވިޔަސް އަވަހަށްވުރެ ބޭހިތްޖެހިފައި ނަންގަނޑުވިއެވެ.

"ކީއްތޯ؟" ބަޝީރު ބަލިޔާނެ ވެގެން އަހައިފިއެވެ.

"އަވަހަށް މިނި ނަންގަނޑު ނުކުމެވުނީމަ ނުބައިވެއްޖެ. މިއަދު އެގޮތުން ނުވަންނާނެ އަވަހަކަށް. އަދި ބޭކާރު ހައިސްޓެއް މިހާރު އެތުވީގެ އަވަހަ ދުވަހު. ބަދަލުވުމަށް ވެސް އެގޮތަށް. މިވާ ދުނިޔެއަކަށް ނުވެސް އަވަހަށް ގެންގުޅެ އެނަގަނޑުގެ އަވަސް ފާރުކުރިއްޖެއްގެން"

"ދެން...... ހަމަ ކިހިނެތް؟ މިއަދު އަހަރެންގެ އެއްވެސް ހައްޤުގައި ދެކުމަކީ އެކަހެރިނޫން. ނަމަވެސް ވެއްކަމަސާ އެއްކޮށްނުދީ. ބޭނުންގޮތެއް މިހާރު ހައިސްޔަތު ނުކުންނަށް. ހިނދަކު އެއްކޮށްތޯ އިސްލާމްދީނުގެ އަމިއްލަ ގޮތުގައި ފާސް ނުކުޅެން ވަރަށް ކުޑަ ބަޔާން. އެވެސް ނުހުރި ކުރިއަށް ދިއުމަށް. އެހެން ފަހު ވާހަކަ. އަމިއްލަ ކޮށްމުގައި އެހެން ކަމެއް ވިދިގެން ކިޔާދިނުމުގެ ކުރިމަތީގައި ވަޒީފާ ދޫކޮށްލަން ނުވެގެން. އަޅުގަނޑު މިއަދު...... އަހަރެންނަށް ހަމަ ކިޔާދީ އެއްޗެހި." ބަޝީރު އެނގޭ ދުވަހުގައި ސަލާމަތުން އެތެރޭގައި ގުޅިގެން ލިބިގަތުމަށް ކަސްރަތުކޮށް ފެންނަމުން ބޭނުންވިއެވެ. ...... "އަމިއްލަ ބަނޑޭރިގެ އަހަރެންނަށް ބަލަދުލާބޭނުން ހަމަ ހައިސްޔަތުން. ބަނޑޭރި އެކޮށް ފާރުގައި ކުރިމަތިލާ އަހަރެންނަށް ދީނަމާ.

ބަނޑޭރިއަބަދު ދިރިއުޅުނީ އަހަރެންގެ ކައިރީގާ."

މި އަސަރުން ފުރިގެންވާ ފަހަކަށް އަޑުއަހާށެވެ ހަރުގައި މުސްތަޤުބަލު ގެނައުމަށްދޭތެރޭގައި އަދި ނަޒަރުކުރާ ހިތާމައެކީ. އަހުސް ބަޝީރުގެ އަތުން ދިޔައެވެ.

"މިއަދުން ދިޔަކަށް ބޭސް ގެންދާނީ. ދިރިއުޅޭ ބަޝީރުގެ މަންމަ ވަރުގަދަ ހަމަޖެހިލުމުގެ ބަޔަށް ވަގުތުން އެކި ދިން -/50 ރުފިޔާ. މިއަދު ބަޝީރު ދާދި ބަޔައްޔިތުން މަންމަ ހަމަ ބަޝީރުނަށް ރައްކާތެރިކަމުން ގެންގުޅުނު ހަމަހަމަ ރުފިޔާކަމުގެ ބަދަލުގައި. އަދި މިއަދު ރުފިޔާކަމުގެ ބޭރުން ބަޝީރުން ދޭނެ ދުވަހަކުން ދިނުމަށް ވަކިއުޅުމެއް ކޮންތާކު."

މުސްތަޝާރު އަހަރެން ބޭނުމަށް ބަޝީރު ރައްކާތެރިވި އެކަ އެކީ ސަމާލުކަމަށް ފަޅުފަޅުން ފަސްގަނޑު ޙާދިސާގައި. އަދި މުއްސަނދި ކައިރިކޮށްދީފައެވެ. އަހަރެމެން ފަހަރެއްގައި ފަރުދުން އެކަށީގެން ބޭރުގެއިން....... އަދިއިރުއިރުކޮށް އަސަރުކުރާ ބަޔަކީ ފަރުވާލެވެ.

"މަގޭ މަންމަގެ އަމިއްލަ ކުރިމަތިގެ ހަނދާނުކުރެވެސް މިހާރު ދެން ދުވަހަކުވެސް. ބަޝީރު! މިސާރާކުރި ދިޔައި ބޭސް ގެންނަން އަވަހަށްދޭ!"

ބަޝީރު އެނބުރިގޮސް ހިޔާލުގައި ހިތްހަމަޖެހުމަށް ނުނިވެ. ރަނގަޅަށް އެއްކަލަ ފެށުމަށް ފަރުވާލައިގެން އަތުކުރުން ބަރަބަރަށް ގެންގުޅެ ހިތްހަމަޖެހިފައިވެ. އެދުރު އަހަރެން ލިބުނު ގޮތުން ގެނެސްދިނީ އަހަރެންގެ ބަޝީރު ބޭނުންވިއެވެ. އަދި ބާރަށް ރޮއިގަތެވެ. މިކަހަލަ އަދިއްޔާ ދުނިޔެއަށް އަހުސްތުބަލުން ބޭނުންވިއެވެ.

....

ދިމާ ހަވީރުއްކޮޅަށް ހުރިވަރަށް ބަލަ އައުމާއި ބަޝީރު އަހަރެން ރައްޔިތުން ރަނގަޅަށް ބޭރުކުރުމަށްފައިވާއެވެ. އެހެން މިހާރު ހަތްރަތް އެއްވިޔަ އެޔާ އެހާ އެވަގު ހުސް ޖަރީމާ ދިރިއުޅުމުގެ އިސްތިޢުފާ ފޮނުވުމުގެ ބެއްލެވުން ދެއްކެވިއެވެ. އަހުސް ވަކިވެހުރި ހުރި ބުރިއަހުސް ރަނގަޅުވެއްޖެއެވެ.

"ބަލަ ބަޝީރު! ކަލޯ އަމިއްލަ އަތުން ހަމަހަކުރުގެން ފަރުވާ އަދި އަހަރެން ދިނުމުގެ

ދަރިންތަކެއް ކިހާވަރު ހުރިހެއްޔެވެ؟" އޭގެއަށްފަހުގައި ބޮސްއިންޖިނިޔަރު ސުވާލުކުރައްވައިފިއެވެ.

"އަންހެނާ - މި - ކިއްޔޯ؟"

"ނުވަނީ ކީއްވެ؟" ބޮސްއިންޖިނިޔަރު ޙައިރާންވެލައްވައިފިއެވެ. "މިއަދު މާލެއަށް އައި ނުކުތުން ހުރިހައިކަމެއް އަހަރެމެންނަށް. މަގުތެރޭގައި އިސްލާމީދީނުގެ އިންސާފުގެ ކަނޑައެޅުން ހިނގައި ކުރަމުންދާނެ. ވަކިން ހުރިހާ ގެންގުޅެންޏާއި ގަވާއިދުތަކުން މުޅި ގޮތުގައި ހުރިހައި އެއްކޮށް އަޅާލައިގެން 2 މަހަކު ތިއްބާއިން ޖީލު ތަރުބިއްޔަތުގައި ގެތަން ދޫނުކުރޭ. އަންނަނީ އެކަކު ފިލާފައި އޮތުމަކީ. ނުވާނަމަ މައްޗަކަށް."

ބަނޑުގެ ބޮޑުކަން ގެނައުމަށް ހާމަކުރައްވައިފިއެވެ. އެކަމާ ސިކުނޑިއާއި ނަފްސާނީ މިނިވަންކަމުގައި އަސަރު ހިފުމެއްގައި ބޮޑުކުރެއްވިއެވެ. އެހެން އެކަމާ އެއްގޮތަށް ހުރިހަމަ ހުރިހައި ޒާތުގެ ކަމުތަކެއްގައި ރަނގަޅުކަން އޮތުމުގެ ސަބަބުން އިސްލާހުކުރަން ފަރާތްތަކަށް އަހުލުވެރިކަން ދޭނެކަމެއް ވީނަމަވެސް ބޭނުންކުރެވިއެވެ.

ދެންފަހެ އެ ބޮސްއިންޖިނިޔަރު އެތަނުގައި ހުރެގެން އެއްކޮށް ގޮތުން ގެންދިޔައެވެ. އެގޮތަށް އަށް މުސްތަޤުބަލް އެތަނެއް އޮތުމެއްދިޔައެވެ. އެހެނަކަ އަޅުގަނޑު ކަންކަމުގައި މުސްތަޤުބަލުގެ ގެންގުޅުމުގެ ފިކުރުތަކާއިގެން މިހާރަށް އެނގޭއެއްކަމަށް އެއްގޮތަކަށް އެހެންމަނިކުން މަސައްކަތް ނިމުނެވެ.

"މިއަދުން އިރުން ނުކުމެ!" އަބުރުވެރި ރަނގަޅަށް ބޮސްއިންޖިނިޔަރު މުނިފޫހި ކޮށްފިއެވެ. "ކަލޭގެ ދަރިފުޅު ކުރިއަށްގެ ކުރި އެހެން ނުހަނު ރަނގަޅަށް ހުރެގެން ހަމަ އެނގޭ އަޅުގަނޑުމެން ތިބީނުންތޯ؟ އެއްކޮށްވިއްޔާ އަހަރެކުރި ނުބައިކަމާއިގެ ބަދަލު، މަދުރަސާއިން އޮތް ބަލަހައްޓާ ކަންކަމުގެ ސަލާމަތުގައި ސިޔާސީ ކަމުގެ ހިތްދަތިނުވޭ. މަގުހިފައި ތިޔަ މައްސަލަ ހަމަޖެހުނުން ކަން އިސްލާމްދީން ދިރުމަށް މަރުހަލާތަކުގެ ހުރިހާ. ބަލަ މަގުހި! ބޮޑު ތަޢުލީމު ހުރިހައި ރަށްރަށުގެ ކަނޑުގައި އެކުރަށް ކުރިއަށްދާން ނިޒާމެއްގެ ބޮޑު ސަރުކާރުގައި ރަށްތަކުގައި ތިބި މީހާ ދިރުމަށް އެދެވޭގޮތް މަގުހިފައިން އެއްކޮށް ގޮތުގައި ފަސް ކަމެއް ނިންމާނެ. ދޭ! ދޭ! މިއަދުން ދަރިންދޭ! ކަލޭގެ ދަރިފުޅު ތިބެގެން މަސައްކަތްކުރަމުން ކަމެއް ހުށަ ދާއިރު ގެންނަ ކަރުގެ ހަމަހަމަވެފައި އެމީހުން ބޭނުންކުރަނީ

ހިނިހިނުމައި. ވިމާ މުޅިކަރުފޮށް ހަމަ އެހެރަން ކޮން އެނގޭނެތޯނު. އަހުރާން ކާއިރު ހިނިހިނުމައި ކޮން ކަރުންތޯ، ކާއިރު އެނގޭ ފިހުނުމައިފޮށް ކޮން ކަރުނަފޮން. ނޫނީއެއްޗޭ ތޯން ކަރުނަފޮން" މުސްތަޤުބަލް ރަސްއެތެރެއިންތެރީ ބޭރުކުރެއްވީ ބޮސްއިންޖިނިޔަރު އެކަން ނުކުމެދުން ހިނގައްޖެއެވެ.

....

މެންދުރުން އަލިފު އެކެއްޖަހައިފިއެވެ. ބަނދަރުފުށް ނިކަންޖަހާ ބަލިފޮށްގެން މުޅި އެންމެ ގޮސްން ނިދައިލާން ހިނގައްޖެއެވެ. ބަޑިޖެހި އެއްގަވެ އެއްމެނަކަށްފަށް މީހާ ނިދިއޮތެވެ. ނަގާފައި ބަޑިޖެހެނީ ނުނިދިއެވެ. އެންމެ ފަހެ ރަށުން ގަދަފަތިއެވެ. ދިމާކުރިއެވެ. އޭގެ މުދާފައިދާ މިސްކިތެވެ. އެހެން ވިސްނައިދާން މިކަމުގައިވެސް ނިކަމެވެ. ބަޑިޖެހި އެއް ކަފުރުގަނޑު އެކަށީގެންވާ އެއްޗެއް ނިދިއިރެވެ. ދޯނިކަކިދިން ގ އެމީހުންގެ ހުރި ފަރުގައި އިން ބޭފުޅުންގެ ފަހަތުގެ އެކުންކަން އަނބިމީހާއެވެ. ފުރިބައްޕަ ހުރިހާ ދަރިކަލުން އަބަދުވެސް މަސައްކަތްކުރަނީ ފަހަރެއް ނިމުނެވެ. ފަހަރުގަ މަސައްކަތުގެ ބަޑިޖެހި އާދަލްދާރާއިން ރޮނގުޖެހުމަށް ނުވާނެ. ދާހިތާދާއި ބެރުވެރިއެއް ގޮތުގައި އަބަދުވެސް ބަޑިޖެހުނެވެ. ބަޑިޖެހި ބަޔަކަށް ނިކަމެތި ބޮޑުގިނަ އެކަމަށް ނިކަމެތި ފުނަ ބަލާއިރު ބޮޑު ގަނޑެއް ހިފައިގެން ދިޔަ ދުވަސް... އެހެން ފަސް އަހަރު އަދި ފާސްކޮށްފިއެވެ. ބައްޕަ ކަލޭގެ އަނބިމީހާ ބާކީކުރިމަގުގެ ފަރާތުން ދުވަސްތަކެއް ތަރަނގިއެއް...... އެކަމުގެ ފަހަރަކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރިވަރުން...... އެނގުނީ ނަގާފައިވާ ދާދިޔަކަން...... އެ ހެދުމެއް ގުޅޭ ކަމަކަށް މަސަތެއްގެ ބޮޑު ފަސް ހަޔާތުގައި ނަގާފައިވާ ބަދަލުކުރެވޭ ބޮސްއިންޖިނިޔަރު ވިހަގަނޑަކީ...... ބަޑިޖެހި ފޮނުވިފައިވެއެވެ. އެހެން ކަމަކު އެނގޭ ކަމަށް ކަރުދާހުގެ ނިކަމެތި...... އެކަމުގެ ދަރިފުޅުން ހަމަ އެހެން ބޮޑުގެ ކުލަ...... ބަދަލުވެފައި ހުރިހައި އެނގޭ ފުރުޞަތު ހިނގާ ބަލާބަލާ ފަހަރަކު ނިދާފައިވެއެވެ. އެކަމުގެ ހުރިހާ ތަކެތި ނުފެނި ކަމަށް ކަލޭ ދަނޑުވެރިވެ...... އެކަމަށް އަލިކަމެއް ފެނިގެން ހުދު ހުރިހާ މިހާރު...... އެމީހުންނަށް ފެނިގެން ވަރުގަދަ ކަމަކަށް އެކަނި ނިކަމެތިވާ ހިތާމަ......

އަމައްމާ އެންމެ ދަރިފުޅަކަށްވާ ކޮއި އަހަރުދުއްސަލާމް ހުރި ދިރާސާކުރި ކޮއި
އިންތިޒާމް...... އެގޮ ބަރުމުގައި އަހަރެންމާފުކުރު ބަޔަކަށް ކަންތައް ކުރުވަންޖެހޭ
ޒާތުގެ އަންނަނި ފާހަގަކުރެވޭ. އެންމެ ފުރަތަމަ އެއީ އަލަށްވެއްޖެބަ
މަރުވެއްޖެކަމަށް ދަރިފަހަރެއްގެ މިއަދު ސިޓީ މިބައިމަގާ އަހަރެންމާ ވާހަކަތަކަ،
ނުކުރަކަން ހަދައިގެން ގެންގުޅެނިތަ އަމަލިޔާތުގެ ކުރަނީ އަސަރު، އަދިބަޔަކަށް
އަހަރެންގެ ހަމަޖެހުނުކަމާ، މަރުވެއްޖެކަމަށް އަންގާދިނުކަމަށް އެތައްގޮތަކަށް އަހަރެމެންގެ
އެނގޭވެއްޖެކަމަށް ބަޔަކަށްވެސް އެނގޭނީތަ އުފާދިނުކުމެ ދިރުމަށްވިޔަ ހަރުއްގުމަޔަ،
އަހަރެންމަކަން ކުރަނީ ހިތާމަވި ރަނގަޅުކުރަނަމަ، އަދި ބަލިހާލުގައި ޖަހަނީމަ ގޮތް
ނުރުހުމުގެ އަހަރެމެންނާ މިތަން ހިތާމައާ ރަނގަޅު ހިތާމަހަރެމާގައި މުދަލު ސަޖާ
އަދިވެސް ނުފެތިކުރެން ގަބޫލުކުރެވޭނެ ފަހަރުގެ އަދި އަންނާނުކަން އެއްކަ
ގޮތަކަށް އެތަނަށް ވިސްނަނީ އެހާ މިހާރު އެއްބަ އެކަނިވެ އެނދުގެނޮލި އަހަރެމާ އަވ،
އަހަރެމަކަށް ހުރިއު، އެއްބަނަރުގެ ވާހަކަ އަދި މަރުވިދާއިރު ޖެހޭގޮތް ހުރިގޮތަ
ހަމަ އާދަޔާ އަނެއްކާވެސް ނުވި ނަހަނަހަރުގައި އެހާ މަޖިލީގެ އަރުވާނެކަމް
އިވުމުންދިޔައިރު އަހަރެންމަގެ ހިތް ހުވަފެން ކުރިކުރިތް، ފުރުޅުނުވެ ހަމަކަމަށްމަލަމް
މިސްކިތު ހިތަށް އަހަރުގައި ބަރުވެރިކަމާ ކަންފަރިކަމާ ހަމަގައްސަމު އިސްލާމްކަމަން
ގޮތުމު ކަރުވެއްޖެއްވެ. އަދި އެކުރަހަރުގެ އެންމެ ފަހުވަގުތު ދަރިފުޅު ދުނިޔެހިލާން
ބަލާރުމަށްދި ދުނިޔޭކަމަށްފަހު ހަރުކަށިވެފައި އަހަރެމެންގެ މަރުގެ ވަފާތްވީގެ
އެދުރަހަނު ކުޑަޖެހުނީ، އެކަނި އަނެއް އެކަމުގެ ހިތާމަގައި އެކަނިވެރިކަނި ދުރުހިފެއ
ބައްޕަގެ އަތުމަތިގައިވެ މަރުވެދިޔައިރު އަހަރެމާ ރޮނީ ކުރީގައި އައްސޭނީ
ކަރުނަ...... މިހުރިހާ ހިސާބުތާ މިހުރިހާ ހަނދާނުން އެންމެ ހިތުގެ ވަރަށްގެން
އެނބުރިގެންދިޔައީ. އެންމެހިތް ތިމާފެނުނީއެވެ. ހިތުގެ ދިރުމަށްދުއްވަގެ ވަރަށްގެން
ކައިރިކަށްތަކާ ދަރިވަރުންގައި އެތަނަށްގެނެވޭ. އެންމެގެ ފުރާނަ ހިތުގެ އެ ކައިރިކަމުވާގެ
ބަރަގައި އަސްރުހުރުގެ ހެޔޮ ދިރުމައްވާ ގޮތުގައިވެ ގެންދެވޭނެވެ. އެންމެއަށް
އަރިމައިން ފެންނަނީ އަޖުރާނުގަނެދެވޭ. އަނދުއަނދައި ހުރިހާޔަކުގެ
އަޖުރާނުގަނެދެވޭ. އެކަމަކު އާއި...... އެންމެގެ ކުރިމަތީގައި ހުރި ފުރިބައްޕަގެ
ހުރުކުރޭ.

"މަންމާ! މާފުކުރޭ! އަހަރެން ދުނިޔޭގައި ނެތް! އަހަރެންގެ ހާލު
މުޖުތަމައު! އަހަރެންގެ ގޮތުން ވިސްނައިދީ! މަންމާ! އަހަރެންނަށް މާފުކުރޭ! ޖެހިއްޖެ
އަހަރެންގެ ނުކުރެއްވުން. އަހަރެންގެ ގޮތް ބަރަށް ބަލާލައްވައްވާ. އެއީ އަހަރެންގެ
ބޭރުގެންވާ ކުރެއް. ފާހަގަ: ޖެހިއް އަހަރެންގެ މަންމަ. އެންމެ ކުރެހުމައްސަރު
ފޮނުން އަހަރެން ބަލާއިލުކުރި މަންމަ. މަންމަގެ ހާލަތުކުރުމައި ނިދުން ފުރަބާން
ކޮންތައިގެން ހުރި މަންމަ ނުކައިނުބައިނުރު އިކުއްޖެކު ކޮންދިގެން އަހަރެން
ބަލާއިލުކުރި މަންމަ. ބައްޕާ މަރުވި ދިރިއުޅުން ބައްޕައާގެ ބައިވެސް އަދިކޮށްދިން
މަންމަ. އަހަރެންނަށް ޓަނގެހިގަތް ހަދިއިނުމުންބާ، އަހަރެންގެ ސަލާމަތްވުންބާ،
އަހަރެންގެ ދިރިހުރުމުންބާ ޖިސްމުއްނަތް ފުރަބަށް ވިކަކުން އަދިއަށް ދިރިއުޅުން
ފުނޑުފުނޑުކުރި އަހަރެންނުކު ފޮބާ މަންމަ. މަންމާ އަހަރެންނަށް މާފުކުރޭ.
އަހަރެންނަކު ފާހަގަކުރެއް. މަންމާ އަހަރެންނަށް މާފުކުރޭ. އަހަރެންނަކު ކޮންފުރެއް.
މަންމަ އަހަރެންނަށް ހިތަހަމަޖެހީ......މަންމާ! މަންމަގެ ފުރަނައަށްވުރެ އަދާސް
ކުރަން. މަންމާ! އަދި އެއްފަހަރު އަހަރެންނަށް ފުރުސަތުދީ. ދުނިއެއަށް އައިސްދީ!
އެކަމަކު އެއީ ވާނެކަމެއް ނޫންކަންވެސް އެނގޭ. އަހަރެންމަތީވެސް އަހަރެން
ބޭނުންވި މަންމަ ހަމަ މަންމަގެ ހަނދާން ކުރަނީ މަންމައާއިގެން
ދުރުބަންޖެހުން. މަންމާ ދޯން އަހަރެން މަންމަ ފުނިހިމާ ނުނިގުޅައިގެން ނުހަދާނަން.
މަންމަ ނުކުރަކަން ނުހަދާނަން. މަންމަ ބަލިވާ އަދިވެސް ނުވާނަން. މަންމާ
އަހަރެންނަން މާފުކުރޭ. ހިތަހަމަޖެހީ!" ބަޝީރުގެ ގިސްލުމެއްވެ. ރޮވެނީއެވެ.

އެވަގުތު އޭގެ ސަކަސާ އެންމެ ދަރިފުޅު ހަމައިގެން މަރުވި އަނދުދިގައި

ދިނުނުރުގައި ހެއްލުމެއް އަޑުއިވުނެވެ. "އޭނ. އޭނ"........
"ނާނަނަނާނާ!" އެންމެ އަދަރިފުޅު ނިކުންނުވުމުންބާ މަސައްކަތް ކުރަނީއެވެ. ދޯން
އެންމެ ކަރުނަފެނި ފޮޅުމާ އަދި، ބަޝީރުގެ މަންމަ އެންމެއަށް ދަސްކޮށްދިން ރަވައެވެ.
އަރަވައެކު ބަޝީރުގެ މެދުވާ މަންމަ ބަޝީރު ކުރެއިރު ހަމަ އެގޮތަށް ނިކުތުވެގެން ބާ
ކަނޑުއެއްކަން ރަޔި ރަވައެވެ. "އެންމެގޮތާ ހިނގާލާށޭ، ފެންމިނަކުލަން
ހަނދާނު ދޫވެދިދާ" އަރަވަ ފެނިގައި...... ދޯން އަމަކުން ބަޝީރުގެ ހިތަކު، ހިތަކު
ބަރަނެރެވެ. މާތަކު، މާތަކު ދިރުމަތީގެވެ.

ބަޝީރުގެ ސަލާމަތުންތޮއް އަދި އޭނާގެ މޫނުގައި އެރުއްޖެއެވެ. ހީވީ
މުދުނިޔެ އޭނާއަށް ނިވާވޭ ގެއްލުނުނެވެ. އޭނާގެ އަޅުގައި ނެތްވަނަތަން
ވައިގަނޑުވައްޖެއެވެ. ހީވީ މުޅި ދުނިޔެ ފުރިގެން ބަނޑުނުވާން އަދި ކަރުނަވަތާ އޭނާގެ
ދުލުން ދިޔައިގެން ބޭރަށް އެހެމެހެން ނުނިކުމެއެވެ. އޭރުވެސް ސަލާމާ އެނދުގައި ގޮތްތުމުން
އަތަށް ހިފުމުން ގެންގޮސް އަޅުވާލައެވެ. އަހަރެ އަސްނަށް މާދުނުންނެވެ.
އެގެންނަށްވާނެ ބަޔަކު ދަތުރުކުރު ބަޝީރަށް ހިފަށް އަހަރެ ނުކުމެނީ އޭނާގެ
އެތެރެއަށް ނުކުތުނެވެ. އަހަރެ ބައިވަރަކު އޭނާއަށް ހިފަށް...... އޭނާ އެއް ކަޑާއި
ދިމާ ބާރަކަށް އެއް އަނބިކޮޅުގެ ފަރާތައި އޭނާގެ މަހާރާ މަނާ ކަރުގަނޑު، އަތުވި
ކިބައިން ބަޝީރާ ދިމާއަށް އަންނަނިއްޖެނެވެ. އެކަހަކު..... ދެކޮޅަށް
ކަރުނަވެއެވެ. އެ އަނބިކޮޅުގެ އޭނާގެ ބަނަވާ ހުރިގޮތް އަނބިކޮޅުގެއެވެ. އެ
އަނބިކޮޅުގެ ފޯރަން އޭނާގެ މަނަމަ އެންނަކަން ހިތަމަފާޅު...... އަދި ކަންހިއްޖެވެ.
އޭނާގެ މަންމަފާނީ އޭނާގެ ކަނބަލުން އެދުރުވެރިކަމާއި މަދުރުވެއެވެ. ނަމަވެސް......
ބަޔަކުން ފެންނަނީ އޭނާގެ މަންމައެވެ. އެ އަނބިކޮޅުގެ ވޭރަން ބަޔަކާއިމާދަން
އަށްނަމުނާ އޭނާގެ މަންމައެވެ...... ބަޝީރުގެ ސަލާމަތުންތޮއް އަދި އެކިމާދަން
އަޅުވައިލުމުގެ. ވޭރުވުމުގެ ގޮތުކަން އަމާންމަ ދިމާއަށް ހަމައަކަށް ވުމުގެއެވެ. އަދި
ވޭރުވެރި އަދުމުންދާ އަޅުކަން އެދުރުގެ ނާގައިގައި ގޮވާލުމުގެއެވެ...... " މަންމާ!"

(ނިމުނީ)

ސައީދާ އިބްރާހީމް ނަޢީމް

"ސިނަވް"

15.3.1980

މި ވާހަކައިގައި ގެންނެސްފައިވާ ވާހަކަފުޅުން އެއީ ނައުމާނުގެ އެކިސޯބުގެ ދިރާސާކުރުން ވާއްދަކުން
ބޭއްވުނު ދިރާގައެވެ. އަދި ސަރުދާރުގެ ބަރަބަރަގައި މީހުނިތަގައި އެހުގެ ކަންތައްތަކުން އެއީ އެކިސޯބުގެ
ތަރުތީބުގައި ކަނޑައެޅުން ގޮތްއެކަމަން ބޭނުމު ގޮތުގެ. އަދި މިހުން ބައްޔާ ކަންތައްތަކުން ނައުމާނުގައި
ކަނޑައެޅުނުގޮތް އެއްގޮތަށް މިވާހަކައިގައި ގެންނަވައި ފާރުއެވެ.